ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಲೇಖ-ಪುನರ್ಲೇಖ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ., ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಹುಲಗಬಾಳಿ ಪ್ರಿಯಂವದಾ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ವಿಠಲರಾವ್ ಟಿ. ಗಾಯಕ್ವಾಡ್
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಭಾಷಾನಿಕಾಯ
ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬
೨೦೨೦

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಲೇಖ–ಪುನರ್ಲೇಖ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು

ಹುಲಗಬಾಳಿ ಪ್ರಿಯಂವದಾ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ವಿಠಲರಾವ್ ಟಿ. ಗಾಯಕ್ವಾಡ್

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಭಾಷಾನಿಕಾಯ

ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ೫೮೩ ೨೭೬

೨೦೨೦

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

"ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಲೇಖ–ಪುನರ್ಲೇಖ" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು **ಹುಲಗಬಾಳಿ ಪ್ರಿಯಂವದಾ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ** ಅವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ವಿಠಲರಾವ್ ಟಿ. ಗಾಯಕ್ವಾಡ್
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು/ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ದಿನಾಂಕ : 17.06.2020
ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಡಾ. ವಿಠಲರಾವ್. ಟಿ. ಗಾಯಕ್ವಾಡ್,
ಪಿಎಚ್.ಡಿ.
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ.
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ೫೮೩ ೨೭೬.
ಹೊಸಪೇಟೆ (ತಾ) ಬಳ್ಳಾರಿ (ಜಿಲ್ಲೆ) ಕರ್ನಾಟಕ

ಸಂಶೋಧಕರ ಘೋಷಣಾ ಪತ್ರ

"ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಲೇಖ-ಪುನರ್ಲೇಖ" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು **ಡಾ. ವಿಠಲರಾವ್ ಟಿ. ಗಾಯಕ್ವಾಡ್** ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿಯ ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯದ ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

P.M. Hulgabali

ಹುಲಗಬಾಳಿ ಪ್ರಿಯಂವದಾ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ
ಸಂಶೋಧಕರು
ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ದಿನಾಂಕ : 17/6/20
ಸ್ಥಳ : [illegible]

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ-೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಪೂರ್ವಪೀಠಿಕೆ

೧.೧. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

೧.೨. ಉದ್ದೇಶ-ವ್ಯಾಪ್ತಿ

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ವೈಧಾನಿಕತೆ

೧.೪. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ

ಅಧ್ಯಾಯ-ಒಂದು

ಅಧ್ಯಯನದ ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆ

೧.೧. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ :

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪಂಪಪೂರ್ವಯುಗದಿಂದ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಯುಗದವರೆಗೂ ಹಲವಾರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಮುಖರೆನಿಸಿದ್ದರೋ ಅವರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡ, ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ, ಹೊಸಗನ್ನಡ, ವಸಹಾತು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಸಂದರ್ಭದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಸಹಾತೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೀಗೆಯೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ, ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ, ಆಧುನಿಕ, ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಎಂಬ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮದಿಂದ ಇಂದು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಚಂಪೂ, ವಚನ, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ಕಂದ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ತ್ರಿಪದಿ, ಶತಕ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಪಂಪ, ರನ್ನರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಕ ಹಾಗೂ ಲೌಕಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಯದಾತರಾದ ರಾಜರನ್ನು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ವೀರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪ, ರನ್ನರ ನಂತರದ ಚಂಪೂ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ನಂತರ ಬಂದ ವಚನಕಾರರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾರಿದರು. ಹರಿಹರ ಭಕ್ತಕವಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯರಚಿಸಿದ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂ, ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ತ್ರಿಪದಿ ಮುಂತಾದ ಛಂದೋ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ, ಕತೆ, ಕವನ, ನಾಟಕ, ಸಂಶೋಧನೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಹೀಗೆ ಸೃಜನಶೀಲ ಹಾಗೂ ಸೃಜನೇತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ವಚನಕಾರರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇದೆ. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕವಯತ್ರಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದವಳು. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರ ಸಮಕಾಲೀನಳು. ಅವಳು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗ, ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತು, ನಿಸರ್ಗಪ್ರೇಮ, ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ, ಅಲೌಕಿಕ ವಿಚಾರ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ–ತಾಯಿ, ಹುಟ್ಟೂರು, ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ರಾಜ ಕೌಶಿಕ ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಂದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಬರೆದ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಬಂದ ಹರಿಹರನ 'ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿ ರಗಳೆ', ಇದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಆತನ ನಂತರದ ಕವಿಗಳು ಅವಳ ಚರಿತ್ರೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಾಮರಸ ತನ್ನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಂತರ ಬಂದ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿನ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವಳ ಜೀವನ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೇ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದಾಳೆ. ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ತ್ರಿಪದಿ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಬಿಡಿ ಕವಿತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ಇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ :

ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳು, ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರು, ದಾರ್ಶನಿಕರು ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು, ಅವಳ ವಚನಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ವಯೋಮಾನದ ಬರಹಗಾರರ ಬರವಣಿಗೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ಬಂದದ್ದು ವಿಶೇಷ. ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಅವಳು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನದ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು, ಕೃತಿಯ ಸೋಲು ಗೆಲವುಗಳನ್ನು ಮಾನದಂಡವಾಗಿ ನೋಡದೆ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳ, ಚಿಂತನೆಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದೇ ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾಲವು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದು. ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಈ ಕಾಲದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನರ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ನೀಡಿತು. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಂದಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕರ್ಮಠವನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ಸರಳ, ಸತ್ಯ, ಶುದ್ಧ ಕಾಯಕದ ಮೂಲಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಾರಿ ಜನ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ಕಿರಣವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದ ಕಾಲವದು. ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯದಂತಹ ಬಹುನೆಲೆಯ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಬಯಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದವು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ರೂವಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಮುಖಳೆನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಕಾಲದ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಮಿಂಚಿದ್ದಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತು ಒಟ್ಟು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಂಕಥನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಲೇಖ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಜೀವನ, ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಕಥನಗೊಳಿಸುವದೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳ ಬರಹಗಳು ನಮಗೆ ಇಂದು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿವೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಅವುಗಳ ಒಳಗಣ ಚಿತ್ರಣವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅವಳ ಬದುಕು ಬರಹ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಂದರೆ ವಚನಗಳು, ಸ್ವರವಚನಗಳು, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. ವಿಶೇಷ ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು.
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದ ಆಧಾರದಿಂದ ಅವಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ.
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖ ಅವಳ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ಲೇಖದ ಮೌಲ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಕೃತಿಕಾರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ಕಂಡರಿಸುತ್ತವೆ.
* ಲೇಖದ ಮೇಲೆ ವಚನಕಾರರ ಪ್ರಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.
* ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬರಹಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ.

* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಇತರೆ ಶರಣೆಯರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ.
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಹಿಳಾ ಧ್ವನಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿನಿಧಿ.
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಬಸವಣ್ಣ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾಗಿರುವಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ಬಹಳ; ಬೇರಾವ ಶರಣರ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾಗಿಲ್ಲ.
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವಳು, ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವರಾದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ತನ್ನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಳು.
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪಳೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.
* ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮೂಡಿ ಬಂದ ಬಗೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ವಿವಿಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶ ಲೇಖ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ :

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲೇಖ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಲೇಖ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಯನವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲಿನ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲೇಖ ಎಂದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಂದರೆ ವಚನ, ಸ್ವರವಚನ, ತ್ರಿಪದಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯವಚನ, ಕೊರವಂಜಿ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅಂತರಂಗದ ಒಳಧ್ವನಿಗಳು, ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆ, ತಾತ್ವಿಕತೆ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

'ಲೇಖ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಲೇಖ'ಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅವೆರಡರ ಮಧ್ಯದ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ 'ಲೇಖ'ಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಸಂಸಾರ, ಒಲ್ಲದ ಒಗೆತನ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ

ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅನೇಕರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಭುತ್ವ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ಆಳುವ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಧ್ಯದ ತಾರತಮ್ಯ ತೊರೆದು ವರ್ಗ ಸಮಾನತೆ ಸಾರಿದವಳು ಎಂದು ಹಲವಾರು ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೊದಲಿಗಳು ಎಂಬ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಕಂಡಿರುವ ಅನೇಕರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖ ಎಂದರೆ ಲೇಖಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಅದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿದ್ದರೂ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂಶೋಧನೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹರಿಹರನಿಂದ ಇಂದಿನ ಸೈಬರ ಯುಗದವರೆಗೂ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಕಾವ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಹೀಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧.೪. ಅಧ್ಯಯನದ ವೈಧಾನಿಕತೆ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಏರು ಪೇರುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಭವಿ ಭಕ್ತನಾಗುವ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಹಲವು ವಿಷಮ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಾನುಸಂಧಾನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು, ತ್ರಿಕರಣಗಳ ಮೂಲಕ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮುಂತಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲದ ಕವಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟ ಕವಿಗಳು ಅವಳ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆಂಶಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ವಿನಹ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಕವಿಗಳ ಅಂಶಿಕತೆಯ ಸಂಕಥನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಲೇಖವನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚನೆಯಾದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಆಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ನೇರವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ, ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿ ಮೊದಲಗೊಂಡು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಕಾವ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಬರಹಗಳ ನೆರವು ಪಡೆದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಕುರಿತಂತೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರು ತಳೆದಿರುವ ಧೋರಣೆ ಆ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಂತರ ಹಾಗೂ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೫. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ :

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಲೇಖ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ ಅಧ್ಯಯನದ ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳವುದರ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವಿಧಾನ, ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸ್ವರೂಪ : ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಇದುವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಲೇಖ-ಪುನರ್ಲೇಖಗಳ ಸ್ವರೂಪ : ಲೇಖ ಎಂದರೇನು?, ಪುನರ್ಲೇಖ ಎಂದರೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಲೇಖ-ಪುನರ್ಲೇಖಗಳ ಅರ್ಥ-ಸ್ವರೂಪ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದಾರ್ಶನಿಕ ನಿರೂಪಣೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವರಚಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಾದ, ವಚನಗಳು, ಸ್ವರವಚನಗಳು, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ, ಕೊರವಂಜಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯ : ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವವುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ (ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಗೆ ಒಡಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವಚನಕಾರರು, ಹರಿಹರ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ, ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿ, ಅನಾಮಿಕಕವಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯಾ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ (ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ ಪರಿ ಎಂತಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು, ಪುರಾಣಕಾವ್ಯಗಳು, ಬಿಡಿಕವಿತೆಗಳು, ಲಾವಣಿ ಹಾಡು, ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ನಾಟಕಗಳು, ಸಣ್ಣಾಟ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಇವತ್ತಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರು ಯಾವ ರೀತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂಬತ್ತು ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿದ್ದು ಸಮಾರೋಪವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸ್ತ್ರೀಪರವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೀವನ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆಡೆ ಅವಳನ್ನು ದೇವತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಆರಾಧಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನುವಿನ ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಕಿತ್ತು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಮುಖ್ಯ ವಚನಕಾರ್ತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿ, ಆ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯ ಅಸೀಮತೆಯನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಫಲಳಾದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಅಧ್ಯಾಯ-೨

ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ

೨.೧. ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳು

೨.೨. ಲೇಖನಗಳು

೨.೩. ಸಂಶೋಧನಾ ಕೃತಿಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ–ಎರಡು

ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಪೀಠಿಕೆ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಇದುವರೆಗಿನ ಚರ್ಚೆಗಳು, ವಿಮರ್ಶೆಗಳು, ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸಂಕಲನ, ಲೇಖನಗಳು, ಎಂ.ಫಿಲ್. ಹಾಗೂ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವೇ ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಈ ಅಧ್ಯಾಯ.

೨.೧. ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳು :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ (ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ) (ಲೇ ಮತ್ತು ಸಂ) ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ:

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ ಶರಣರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಲೀಲಾದೇವಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಭವ್ಯವಾದ ವಸತಿ ನಿಲಯ, ಸುಂದರವಾದ ಹೂದೋಟ, ಒಳ್ಳೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಕೌಶಿಕನ ಕೋಟೆ, ಅಕ್ಕನಗುಡಿ, ಮಲ್ಲಯ್ಯನಗುಡಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ರಚಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ, ಕೊರವಂಜಿ ವಚನಗಳು, ತತ್ವಪದ–ಸ್ವರ ವಚನಗಳು, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಗ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿಯ "ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆ", ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿಯ "ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ", ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ "ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತ ಪುರಾಣ", ಅನಾಮಿಕ ಕವಿ ರಚಿಸಿರುವ ಸಾಂಗತ್ಯ "ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತೆ", ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರ "ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತ್ರಿಪದಿ ಪುರಾಣ". ಇವು ನೇರವಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬಂದ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ ಜಲತ್ಕಂಠ ಗುರುಲಿಂಗದೇಶಿಕನ "ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ" ಇಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಕನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಾಮರಸನ "ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ" ಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಸಕಲ ಪುರಾತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಸಂಪಾದನೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಲ್ಕು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಗಣಪ್ರಸಾದಿ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಗುಮ್ಮಳಾಪೂರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಸಂಗ, ಗೊಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೊಡೆಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರಭುದೇವರ 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ' ಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಸಂಪಾದನೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಉಜ್ವಲ ಜೀವನ (ಲೇ) ಸ.ವಿ. ಹಂಜಿ :

೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣವಾದ ಈ ಕೃತಿ ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ ಕಂಡಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಆಕೆಯ ಜೀವನವನ್ನೂ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಸಿ ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು ಅವುಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅರಸನೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಅವಳ ವಚಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅವಳ ವಚಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಲೇಖಕರು ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರರ ಗೀತಾಂಜಲಿಯೊಳಗಿನ ಕವನಗಳಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಶರಣ ಚರಿತಾಮೃತ (ಲೇ) ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ :

೬೩ ಜನ ಶರಣ ಶರಣೆಯರ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 'ನೀರತಾವರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜೀವನದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ವಚನಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳಿದವಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ

ಜನ್ಮ ಸ್ಥಳದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ವಿವಾದವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಲೇ) ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ :

ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯವರು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಲೇಖಕರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಮ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತಾಗಿ ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ (ಸಂ) ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ :

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟು ೩೧ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಇತರ ಅನುಭಾವಿ ಸಾಧಕರೊಂದಿಗೆ ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕು ಬರಹ ಕುರಿತಂತೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜ ಕಂಡ ಬಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಲೇಖನಕ್ಕೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಃ ತಾವು ಕೂಡ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ಫೋಟಕ ಗುಣದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಮೃತ ಪ್ರಭೆ : ಬಾಗಲಕೋಟ ಬಿ.ವ್ಹಿ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್. ಅಕ್ಕನ ಬಳಗದ ಅಮೃತ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ (ಸಂ) ಸ್ನೇಹಾ ಭೂಸನೂರ :

ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಅಕ್ಕನ ಬಳಗದ ಅಮೃತ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸವಿನೆನಪಿನ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳವೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಅಕ್ಕ ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೮ ಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕಿಯರ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಅಕ್ಕನ ಸಮಕಾಲಿನ ಶರಣೆಯರು ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ೩೩ ಜನ ಬಸವಯುಗದ ಶರಣೆಯರನ್ನು ೩೩ ಲೇಖಕಿಯರು

ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಂತರದ ೬ ಜನ ಶರಣೆಯರನ್ನು ಆರು ಜನ ಲೇಖಕಿಯರು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕ, ಜ್ಞಾನನಿಧಿ, ಭಾವಜೀವಿ, ಆತ್ಮನಿವೇದನಕಾರ್ತಿ, ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕಿ, ಶರಣರ ಕಣ್ಮಣಿ, ಸಂಗಸುಖಿ, ಶರಣಸತಿ, ಸಮಾಜ ಚಿಂತಕಿ, ಆರೋಗ್ಯ ತಜ್ಞೆ, ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ನಿರ್ಮೋಹಿ, ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಷಟಸ್ಥಲ ಸಾಧಕಿ, ಕಾವ್ಯತ್ವ ಗುಣ, ವಚನಗಳ ಗೇಯಗುಣ, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ, ಕೊರವಂಜಿ ಪದ ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿವೆ. ನಂತರದ ಶರಣೆಯರು ಕೂಡ ಉದಾ: ಸಜ್ಜಲಗುಡ್ಡದ ಶರಣಮ್ಮ, ಸೊಲ್ಲಾಪೂರದ ರುದ್ರಮ್ಮ, ಪತ್ರಿವನದ ಚಂದ್ರಮ್ಮ, ಮಾಣಿಕಮ್ಮ, ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಮುಂತಾದವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದವರು ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕೃತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ವಚನಗಳ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ (ಲೇ) ಕೆ.ಆರ್. ಸಿದ್ಧಗಂಗಮ್ಮ :

ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಾದ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಹುಡುಕಾಟ, ಅಕ್ಕ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅಕ್ಕನ ಸುತ್ತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಶರಣೆಯರ ನಿರ್ಭಯದ ನಿಲುವು ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಾಗಿವೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದವರ ಪ್ರಕಾರ ಅವಳೊಬ್ಬ ಶರಣೆ, ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ವೈದಿಕಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿಧ್ವನಿ, ನವ್ಯರು ಅವಳ ವಚನಗಳ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅವಳ ಅನುಭವ ಗುರುತಿಸಿದರು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರು ಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ಅಗಾಧತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದು ಸದಾಕಾಲ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ(ಸಂ) ರಹಮತ್ ತರಿಕೇರಿ :

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ ಇವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮುರಘಾಮಠದ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಎರಡು ದಿನಗಳ ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಪಾದನಾ ಕೃತಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಈ ಕಾಲದ ಕವಿಗಳು, ಚಿಂತಕರು, ಸಮಾಜದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎದುರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅವಳು ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿಯವರ ಉದ್ಘಾಟನಾ ಭಾಷಣದ ವಿಚಾರಳಿವೆ. ದು. ಸರಸ್ವತಿಯವರ ಮುಳುಗಿ ಮೀರುವ ಪರಿ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತಾಳ್ಯರವರ ಅಕ್ಕನ ಸಂವೇದನೆ, ಸುಧಾ ಸೀತಾರಾಮನ್‌ರ ಅಕ್ಕ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಂವೇದನೆ, ಅಕ್ಕ ಕದಳಿಯಜ್ಯೋತಿ ಎಂಬ ಎನ್. ಗಾಯತ್ರಿಯವರ ಲೇಖನ ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಟಿ.ಎಂ. ಉಷಾರಾಣಿ ಅವರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ (ಲೇ) ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ ಪಿ :

ವಿಖ್ಯಾತರ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಮಾಲೆ ಎಂಬ ವಸಂತ ಪ್ರಕಾಶನದಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಪರೂಪದ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಮುಕ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಗುರುಭಕ್ತಿ, ವಚನಸಿರಿ, ಆಲಿಸೆನ್ನ ಬಿನ್ನಪವ ಲಾಲಿಸೆನ್ನ ಬಿನ್ನಪವ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ.

೨.೨. ಮಹಾಮನೆ, ಬಸವಪಥ, ಬಣಜಿಗಬಂಧು, ಲಿಂಗಾಯತ ದರ್ಶನ ಮುಂತಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಲೇಖನಗಳು :

೧. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ-೨೫- ಶ್ರೀಮತಿ ಜಯಾ ರಾಜಶೇಖರ-ಬಸವಪಥ ನವೆಂಬರ-೨೦೦೫

೨. ಹಡಪದಲಿಂಗಮ್ಮ- ಪ್ರೋ. ಬಿ. ವೀರೂಪಾಕ್ಷಪ್ಪ-ಬಸವಪಥ ನವೆಂಬರ-೨೦೦೫

೩. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ-ಕೆ.ವಿ. ಜುಕ್ರಿಮಠ ಸ್ವಾಮಿಜಿ ಬಸವಪಥ-ಮಾರ್ಚ ೨೦೦೫

೪. ಅಕ್ಕ: ಒಂದು ಚಿಂತನೆ-ಡಾ. ತಮಿಳ್‌ಸೆಲ್ವಿ ಬಸವಪಥ-ಮಾರ್ಚ ೨೦೦೫

೫. ಗಟ್ಟಿನಿಲುವು ದಿವ್ಯಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಾಧನೆ- ಶ್ರೀಮತಿ ಜಿ.ವಿ. ರೇಣುಕಾ ಬಸವಪಥ-ಮಾರ್ಚ ೨೦೦೫

೬. ಅಕ್ಕನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಗುಣಧರ್ಮ-ಪಿ.ಎಸ್. ಶಂಕರಬಸವಪಥ-ಮಾರ್ಚ ೨೦೦೫

೭. ಅಕ್ಕ: ಇಂದಿನ ಕಣ್ಣೋಟದಲ್ಲಿ-ವಿನಯಾ ಮಹಾಮನೆ ಜುಲೈ-೨೦೦೭

೮. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳ ಅನುಸಂಧಾನ, ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ, ಡಾ. ಎಲ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ, ಆನಂದ ಝುಂಜರವಾಡ, ಎಂ.ಎಸ್. ಆಶಾದೇವಿ, ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ, ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ- ಮಹಾಮನೆ ಜುಲೈ-೨೦೦೭

೯. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಚಿಂತನೆ-ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಬಸವಪಥ-ಮಾರ್ಚ್, ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೦೧೫

೧೦. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ- ಜಯಶ್ರೀ ದಂಡೆ- ಬಸವಪಥ ೨೦೦೭

೧೧. ಅನುಭಾವಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ- ಜಯದೇವಪ್ಪ ಜೈನಕೇರಿ ಸ್ವಪ್ನಲೋಕ-ಏಪ್ರಿಲ್-೨೦೦೩

೧೨. ಅಕ್ಕನ ಸಂದೇಶ: ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ನಿಜ ಜೀವನದವರೆಗೆ-ಸಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ ಬಸವಪಥ-ಮೇ ೨೦೧೫

೧೩. ಸರ್ವಜೀವ ದಯಾಪರ-ಶರಣ ಕಿನ್ನರಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ-ಕೆ. ಓಂಕಾರಪ್ಪ-ಬಸವಪಥ-ಅಗಸ್ಟ-೨೦೧೫

೧೪. ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು: ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಕಾಣ್ಕೆ, ಎಂ.ಎಸ್. ಆಶಾದೇವಿ ಮಹಾಮನೆ ನವಂಬರ್ ೨೦೧೬, ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೬, ಜನವರಿ ೨೦೧೭, ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೦೧೭, ಮಾರ್ಚ ೨೦೧೭.

೧೫. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಹಿರಿಯಳು ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ–ಓ.ಎಲ್. ನಾಗಭೂಷಣ ಸ್ವಾಮಿ, ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೦೧೮.

೧೬. ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ನಿಸ್ಸಿಮೆಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ–ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ, ಮಹಾಮನೆ ಮೇ ೨೦೧೮

೧೭. ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳ ನಿರ್ವಚನ– ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಮಹಾಮನೆ ಅಗಸ್ಟ ೨೦೧೮. ಸೆಪ್ಟಂಬರ ೨೦೧೮. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೦೧೮, ನವೆಂಬರ್ ೨೦೧೮, ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೮, ಜನವರಿ ೨೦೧೯ ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೦೧೮, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು.

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಠ್ಠೆ :

೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ನಲವತ್ತು ಪುಟಗಳ ಈ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ, ಅವಳ ವಚನಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಉಳಿದ ಶರಣರು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ ಪರಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಹರಿಹರನದ್ದು ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತಂದೆ–ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸದೆ ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ, ಚಾಮರಸಾದಿಗಳು ಹೆಸರಿಸಿದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ದಾಖಲಿಸದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇಲ್ಲದೆ ಅಪೂರ್ಣ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨.೩. ಸಂಶೋಧನಾ ಕೃತಿಗಳು :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ (ಜೀವನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಪ್ರಭಾವ, ಮುದ್ರೆ) **(ಲೇ) ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ:** ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಸಂ.ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಇದು ಗ್ರಂಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ.

ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಕರ್ನಾಟಕ ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯಳು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸುವರ್ಣ ಕಾಲ. ಆ ಕಾಲದ ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರ ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಮಹಾದೇವಿ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾಯೆಯೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ

ನಿರಂತರ ಹೋರಾಡಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವಿ. ಹಲವಾರು ಏರಿಳಿತ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಅಕ್ಕ ಅನೇಕರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ವಿಚಾರಗಳು, ಅವಳ ಕುರಿತು ಪರರ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವಮಾನವಳಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆ ತಿಳಿಸಿ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಹೇಗೆ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಪ್ರಭಾವ, ಇಂಥಹ ಅಮೂಲ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿದ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆ, ಸಂದೇಶ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ, ಆತ್ಮನಿಂದನೆ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಲೇಖಕರು ಕಂಡ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರು ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಕಂಡು ಬಂದ ನೈಜತೆಯನ್ನು ಈ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದವಳಾದರೂ ಇಂದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೇನೂ ಅಕ್ಕನ ಪ್ರಭಾವದ ಛಾಪು ಮಸುಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮುದ್ರೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಕೃತಿಗಳು ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ, ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿಯ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

* **ಹರಿಹರನ ರಗಳೆ** : ಶಿವಭಕ್ತ ಭಕ್ತೆಯರ ಮಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ದೇವಲೋಕದ ಮಹಾದೇವಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭವಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷನಾಧಿಸುವ ಕಥೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ೩ ಷರತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಅರಮನೆಗೆ ಗುರುಗಳು ಬಂದಾಗ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಪಾದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು ಎಂಬ ಘಟನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅರಮನೆ ತೊರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಕೇಶಾಂಬರಿಯಾಗಿ ಇವಳು ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಳು. ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಳು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದ ಕಡೆ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಪಗೈದು ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆ ಪದವಿ ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

* **ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನ ಪುರಾಣ** : ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗಳು. ಇವಳ ಚಲುವಿಗೆ ಸೋತು ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಡ ಹೇರಿದಾಗ ತಾನು ಚೆನ್ನನ ಮೀಸಲು ಸತಿಯೆಂದೂ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಪತಿಯೊಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರೂ ರಾಜ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ರಾಜಪರಿವಾರದವರು ನಿರ್ಮಲನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೆದರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಅಕ್ಕ ತನ್ನಿಂದ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಆಗಬಾರದೆಂದು ೩ ಶರತ್ತು ಹಾಕಿ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ತನಗೆ ಇರಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶೈವ–

ಜೈನಧರ್ಮಿಯರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುಗಳು ಕಾಣಲು ಬಂದಾಗ ಅವರನ್ನು, ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವ ಪರಿನೋಡಿ ಕೌಶಿಕ ನಿಂದಿಸಿದಾಗ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ಬಿಸುಟು ಅರಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡವ್ವೆ, ಜಕ್ಕಲಬ್ಬೆ, ಬೊಂತಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಶರಣೆಯರ ಭೇಟಿ, ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪುರ ಪ್ರವೇಶದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಿಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆತನಿಂದ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಕಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಜೈಕ್ಯದ ನೆಲೆ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿರವಯಲ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮಾತ್ರ ಹೊಂದದೆ, ಸಂಪನ್ನ "ಚತುರ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಿದಳು ಕೌಶಿಕನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಂ ಪರಮ ಸಂತೋಷದಿಂದ" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿನೂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದು ಮುಗುಳೊಡೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಲೌಕಿಕ ಬಯಕೆ ಹೊಂದದೆ ಹಿರಿದಾದ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೆ? ಎಂದೆಲ್ಲ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ವಿವಾಹ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಹರಿಹರ-ಚಾಮರಸ ಇಬ್ಬರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಚಿಸಿರಬಹುದು.

* **ಚಿಕ್ಕ ರಾಚಕವಿ :** 'ಮಹಾದೇವಿಅಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿವರ ಇಲ್ಲ. ಈತನ ಸಾಂಗತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇನು ಸಹಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಜನ್ಮಸ್ಥಳ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮರುಳಸಿದ್ದರಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ 'ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ ನಿರ್ವಾಣಿ ಪುಣ್ಯಾಗ್ರಣ್ಯೆ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುವನು. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ, ನಂತರ ಶರಣರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ನಡೆದಳು.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು :

ಅ. ಚಾಮರಸ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸುಮಾರು.೧೪೨೦)

ಬ. ಎಳಂದೂರು ಹರೀಶ್ವರ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೫೪೮)

ಕ. ಅದೃಶ್ಯ ಕವಿ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾವ್ಯ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೫೨೫)

ಡ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೫೮೪)

ಇ. ಉತ್ತರ ದೇಶದ ಬಸವಲಿಂಗ ಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಕಥಾಸಾಗರ ಕವಿ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೬೦೦)

ಈ. ಶಾಂತಾಲಿಂಗದೇಶಿ ಕವಿ ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಮಣಿಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೬೨೨)

ಉ. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಪರಿಷ್ಕರಣಗಳು

೧. ಶಿವಗಣ ಪ್ರಸಾದಿ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೪೨೦)

೨. ಹಲಗೆದೇವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೫೨೦)

೩. ಗುಮ್ಮಳಾಪೂರ ಸಿದ್ದಲಿಂಗದೇವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೫೦೦)

೪. ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೊಡೆಯರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೫೧೦)

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತಾದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಮ್ಯತೆ ಇದೆ. ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಅವಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ನಿರ್ಮಲ ಸುಮತಿಯರೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಅವು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಹೆಸರುಗಳೆಂದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಧೋರಣೆ. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕ-ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಇಲ್ಲ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಹಲವಾರು ವಾದ-ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಂಶೋಧಕರು.

ಎಳಂದೂರು ಹರೀಶ್ವರರ ಪುರಾಣದ ಎಂಟನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನ ಕಥಾನಕ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಧೋರಣೆಗಳು, ಅದರಲ್ಲೂ ಅಕ್ಕನಂಥಹ ಯುವತಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ದಿಟ್ಟ ನಿಲುವಿನದು. ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕುರಿತಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಊಹಾತೀತವಾದದ್ದು. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಯುತ ಬದುಕಿನಲ್ಲೂ "ಕದಳಿವನ"ಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗಿರುವಾಗ, ಯಾವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕದಳಿಯತ್ತ ಅವಳ ಪ್ರಯಾಣ! ಊಹಿಸುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಸಂಸಾರ ಎಂಬ ಹೇಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ಪರದಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಸಹಾಯಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ವಿಚಾರ ಕಿರಣಗಳು ಹೊಸ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಭಾವನೆ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಸುಂದರ ಸಮಾಜ ಸಂಸಾರದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿಯೂ ಹಲವಾರು ಕಿವಿಮಾತುಗಳು ಅಕ್ಕನಲ್ಲಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಕ್ಕ ಇಂದು ಪ್ರಸ್ತುತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಈ ಕೃತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮಹಾದೇವಿಅಕ್ಕ ಮತ್ತು ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ (ಲೇ)ಎಂ.ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೆ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ, ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ತೇವಾರಂಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಧರ್ಮ, ತತ್ವ, ಅನುಭಾವಗಳು ನಾನಾ ಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ. ಅವರ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಿಳೆಯರ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉಪಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮೊದನೆಯ ಭಾಗ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮದ ವಿಕಾಸ ಎಂದು ಉಪವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಶೈವಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಶೈವಧರ್ಮ, ವೀರಶೈವಧರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಾಯನಾರರು ಎಂಬ ಉಪವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಯನಾರರು, ನಾಯನಾರರ ಪ್ರಭಾವ ಮುದ್ರೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ನಾಯನಾರರು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಶಿವಭಕ್ತರು, ಅವರು ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಜನಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ, ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಕುಲ ಎಂದು ಸಾರಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾಯನಾರರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿದವರ ಕುರಿತಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಯನಾರರನ್ನು ಪುರಾತನರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅರವತ್ಮೂರು ಜನರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಹೆಸರುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ನೀಡಿರುವ ಸಂಶೋಧಕರು ಅರವತ್ಮೂರು ಜನ ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆ ಅರವತ್ಮೂರು ಜನರಲ್ಲಿ ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆಯೂ ಒಬ್ಬಳು.

ಭಾಗ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಾಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ತುಲನೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಗ ಮೂರು ಧರ್ಮ, ತತ್ವ, ಅನುಭಾವ ವಿವೇಚನೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳ ತುಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ದೇಶನ ಎಂಬ ಭಾಗ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಆದಿಯಿಂದ ಇಂದಿನ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಡಾಳ್, ರಾಬಿಯಾ, ಶಿವಶರಣೆಯರು, ಜನಾಬಾಯಿ, ಲಲ್ಲೇಶ್ವರಿ, ಮೀರಾಬಾಯಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಕಿರು ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಕೃತಿ ಪರಿಚಯವೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆಯ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಕಾರಕಾಲಮ್ಮೆ ಎಂಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶರಣರ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು(ಲೇ) ಜೆ.ಪಿ. ದೊಡಮನಿ :

೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ. ಡಾ. ಜೆ.ಪಿ. ದೊಡಮನಿಯವರು ಇದನ್ನು ೧೯೯೬ರಲ್ಲಿ ಇಲಕಲ್ಲದ ಚಿತ್ತರಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಮಹಾಂತೇಶ್ವರ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು

ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಶರಣರ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಲೇಖಕನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಪ್ರಭುದೇವರ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಆದಯ್ಯನ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರು ಜನ ಶರಣರ ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಯಾ ಶರಣರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ–ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಶರಣರ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಹೀಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು', ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ', ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರ 'ತರಂಗಿಣಿ' ಇವು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರು ಯಾವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಯಾವುದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳಾದ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ, ಗುರು, ಮದುವೆ, ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತೊರೆದದ್ದು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳಾದ ಹರಿಹರ ಚಾಮರಸರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಎಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿವೆ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ(ಲೇ) ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ:

ಈ ಕೃತಿ ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ ಅವರ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿಯವರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮೂವರು ಮುಖ್ಯ ವಚನಕಾರರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ದಿನದ ಬದುಕು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರು ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಗಳು, ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳು, ವಚನಗಳು: ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ

ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ: ಒಂದು ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತ ಆಲೋಚನೆಯ ಸ್ವರೂಪಗಳು: ಪೀಠಿಕೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪಗಳು: ಚರ್ಚೆಯ ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಗಳು–'ಭಕ್ತಿಪಂಥ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ', ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪಗಳು: 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ–ಮಾನವೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಆಶಯಗಳಾಗಿ', ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ– 'ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಕಾಮದ ಸಂಘರ್ಷ, ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವದ ಆಶಯ', ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪ ಅಲ್ಲಮನ ವಿಚಾರಗಳು: 'ಅನುಭೂತಿ–ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ಥರಗಳ ಎತ್ತರವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಚರ್ಚೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಧರ್ಮದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ ಚಳುವಳಿ; ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಹೊಸ ರಚನೆಯ ಆಶಯ ಹಾಗೂ ಆತಂಕಗಳ ದ್ವಂದ್ವ', ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪ; 'ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ನಿಲುವುಗಳ ವಿರೋಧ' ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಕುರಿತ ಆಲೋಚನೆಗಳು 'ಲೌಕಿಕ ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಾತಾವರಣ' ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಬಸವ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮರ ಕಾಲವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಲೇ) ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ :

೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡ ಈ ಕೃತಿಯು ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧ. ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವತತ್ವ ವಿಕಾಸ, ಶರಣರ ತತ್ವದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ, ಶರಣರ ವಿಚಾರಧಾರೆ, ಶರಣರ ಅನುಭವ ಮಾರ್ಗ, ಶರಣರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಚರ್ಚಿತವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಿವತತ್ವ ವಿಕಾಸ ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾಶುಪತ ಶೈವ, ವಾಯವೀಯಸಂಹಿತೆ, ಶಿವಾಗಮಗಳು, ಕಾಶ್ಮೀರ ಶೈವ, ತಮಿಳು ಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ಕುರಿತ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಶರಣರ ತತ್ವದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತತ್ವದರ್ಶನ, ಶರಣರ ಸಾಧನೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯರ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ, ಸಮಾಜ ರಚನೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವ, ಅನುಭಾವ ಮಾರ್ಗ, ಶರಣರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಶರಣರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಾದ ವಚನಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ವಿವಿಧ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶರಣರ ತತ್ವದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವವಲ್ಲಭನ ಸತಿಯಾಗುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಅರಸಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ದಿಟ್ಟತನ ಅವಳನ್ನು ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ತೀವ್ರ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಆಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವಚನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ (ಲೇ) ಸರ್ವಮಂಗಳಾ ಕುದರಿ :

೨೦೧೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಈ ಕೃತಿ ಡಾ. ಸರ್ವಮಂಗಳಾ ಕುದರಿಯವರ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಗೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಪುರಾಣಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕಥನ ಹಾಗೂ ಕಿರುಗಬ್ಬ, ಆಧುನಿಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆ, ಸಂಕೇತ, ರೂಪಕ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆ, ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕಿರಿದಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿ ನಾಟಕಗಳ ವಸ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಅಕ್ಕನ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳು, ನಾಟಕಗಳ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂಡಾಳ್ ಮಹಾದೇವಿ ಮೀರ (ಜೀವನ ಕೃತಿಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ) (ಲೇ) ಎಸ್. ವಿನೋದಾಬಾಯಿ:

ದೆಹಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಇದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದೇಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಿಳಾ ಅನುಭಾವಿಗಳಾದ ಅಂಡಾಳ್, ಮಹಾದೇವಿ, ಮೀರಾ ಇವರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಇದಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಅನುಭಾವಗಳನ್ನು ಪರಿಚಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾರದ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಭಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ, ಪರಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವ, ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನಗಳು, ಪ್ರೇಮ ನಿರ್ವಚನ, ಮುಖ್ಯ ಭಕ್ತನ ಮಹಿಮೆ, ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತಿಭಾವ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ವೈಷ್ಣವಭಕ್ತರನ್ನು ಆಳ್ವಾರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಳ್ವಾರರಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ತ್ರೀ ಎನಿಸಿದ ಅಂಡಾಳ್‌ರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಪೆರಿಯಾಳ್ವರನ್ನ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಳ್ವಾರ್ ತಿರುಮಗಳ್ ಆಂಡಾಳ್ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ ತಿರುಮೊಳು ಎಂಬ ಆಂಡಾಳ್‌ರ ಕೃತಿ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಂಡಾಳ್ ರಂಗನಾಥನನ್ನೆ ಮೆಚ್ಚುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದವಳು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರು–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮ ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಪರೀಕ್ಷಾ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಕಲ್ಯಾಣ, ಬಸವಸ್ತುತಿ, ಅಲ್ಲಮಾದಿ ಶರಣರ ಸ್ತುತಿ, ಶಿವನ ಹಂಬಲ, ಮದುವೆಯ ಕನಸು, ವಿರಹ, ಮದುವೆ, ಸತಿ ಪತಿಭಾವ, ಐಕ್ಯ ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯೋಗಾಂಗತ್ರಿವಿಧಿ, ಕೊರವಂಜಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ, ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಮೀರಾಬಾಯಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತೆಯಾದ ಮೀರಾಳ ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೀರ ಜನ್ಮತಃ ಭಕ್ತೆ. ಮೀರಳ ಭಕ್ತಿ ಭಾವವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಹ, ವಿನಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ವಿವಾಹ, ಭಗವತ್ ಪ್ರೇಮ, ಸತಿ–ಪತಿ ಭಾವ, ಗುರು ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನರನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಶರಣರ ಆಂದೋಲನ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಸಮಾಜ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ (ಲೇ) ಎಂ.ಬಿ. ಹೂಗಾರ :

ಈ ಕೃತಿ ಎಂ.ಬಿ. ಹೂಗಾರವರ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದೆ. ವಚನಕಾರರ ಆಶಯ, ಅವರು ತಳೆದ ನಿಲುವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ಹೊಸ

ವಿಚಾರಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಶರಣರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಂದೋಲನ ಎಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಶರಣರ ಚಳವಳಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಸಮಾನತೆಯ ಕುರಿತು ಆಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ ದೊರಕಿಸುವಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದು. ಶರಣ ಚಳವಳಿ ಇಂದು ಆಂದೋಲನ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಕ್ರಾಂತಿ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಂಶೋಧಕರು. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಬ್ಬರ ಸಮಾನತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನಂತೆ ಅನೇಕ ಶರಣೆಯರು ಬೆಳೆಯಲು ಶರಣರ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಮೀರಾ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಸಂ) ದ್ರಾಕ್ಷಯಣಿ ಯಡಹಳ್ಳಿ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮೀರಾಬಾಯಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳು, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ದೈವದ ಕಲ್ಪನೆ ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮರ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಅವರು ಹಿಡಿದ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಾಧಿಸಿದ ಎತ್ತರ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಂಶೋಧಕರು. ಸಂಶೋಧಕರು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೀರಾ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯರ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಜೀವನವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಮೀರಾರ ಬದುಕಿನ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳು ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗಿಂತ ಆಧುನಿಕರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ದೈತ (ಲೇ) ವೀಣಾ ಬನ್ನಂಜೆ :

ವೀಣಾ ಬನ್ನಂಜೆ ಅವರ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪ್ರಬಂಧ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ದೈತ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹುಟ್ಟು, ಹೆಸರು, ಮದುವೆ, ದಿಗಂಬರತ್ವ, ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಪ್ರಸಂಗ–ಒಂದು ಮರು ಓದು ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ಚಾಮರಸ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳ ಹೆಸರಿನ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ಹರಿಹರನ ವಿಚಾರ, ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರ ವಿಚಾರ, ಉಡುತಡಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲಗಂಗವ್ವನ ವಿಗ್ರಹದ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳ ಮದುವೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಹೊಂದಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ಲೌಕಿಕದ ನಿರಾಕರಣೆ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕದ ಸ್ವೀಕರಣೆಯ ಸಂಘರ್ಷದ ತಾತ್ವಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ

ಪರ್ಯಾಯವಾಗುವುದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳ ಮೀಮಾಂಸೆ (ಸಂ) ಅರ್ಚನಾ ಅಥಣಿ :

ಇದು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧ. ಡಾ. ಅರ್ಚನಾ ಅವರು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಮಾಂಸೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಇದಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಶರಣೆಯರ ಕುರಿತು ಹೇಳಿ, ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಭಾಷೆಯ ರಚನೆ, ಶೈಲಿಯ ನಿರ್ವಚನ, ಛಂದಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀ ವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಮಾದರಿಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ ಹಾಗಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಈ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನುವ ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ೨೦೧೬-೧೭ರವರೆಗಿನ ಅಂದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳು, ಅವಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಅವಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ವಿಚಾರಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡ ಲೇಖಕರಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅವಳ ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಪಾರ ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡದೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ-೩

ಲೇಖ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ

೩.೧. ಲೇಖನದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ

೩.೨. ಪುನರ್ಲೇಖದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ

ಅಧ್ಯಾಯ-ಮೂರು

ಲೇಖ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ

ಪೀಠಿಕೆ :

ಭಾಷಾಂತರವೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೇ ಆಗಿದೆ, ಭಾಷಾಂತರವೆಂದರೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ತಂದಿಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅಥವಾ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು ಪರಿಚಯಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾಷಾಂತರವೆಂದರೆ ಮೂಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಉದಿಷ್ಠಭಾಷೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ 'ಮರುಬರವಣಿಗೆ' ಗೊಳಿಸುವುದೇ 'ಪುನರ್ಲೇಖ'. ಮನುಕುಲದ ಆರಂಭದೊಂದಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆ ಗೊತ್ತಿರಲಾರದ ಮಾನವ ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ವಿನಿಮಯದ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ. ಕ್ರಮೇಣ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಆತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ. ಭಾಷಾಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಇಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ವಿಶಿಷ್ಠ ಅಧ್ಯಯನದ ಶಿಸ್ತಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾಷಾಂತರ ಎನ್ನುವುದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಸೃಜನಶೀಲ ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಭಾಷಾಂತರ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುವ collective unconscious ಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಂತರವಾಗುವಾಗ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷವೋ ಸಾಮರಸ್ಯವೋ ಏರ್ಪಡಗಬೇಕು. (ಬಯಲು ಆಲಯ-ಪು.೨೦.) ನೀರಸವಾಗಿ ಕಾಟಾಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಭಾಷಾಂತರ ಎಂದು ಒಪ್ಪಲಾಗದು. ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದರೆ ಮೂಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇರಲೇಬೇಕು. ಅಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಮರ್ಥವಾದ

ಮರುಬರವಣಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಕೂಡ ಮನುಕುಲದ ಆರಂಭದೊಂದಿಗೆ ಆಗಿದೆ. ಭಾಷೆಗೊಂದು ಲಿಪಿ ಇರಲಾರದ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ನಡದೇ ಇತ್ತು ಅದುವೇ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಕ್ರಮೇಣ ಭಾಷೆಗೊಂದು ಲಿಪಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು, ಲಿಪಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಆತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಲಿಪಿಯ ಬಳಕೆ ಅರಿತ ಮಾನವ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಕೊಡತೊಡಗಿದ. ಈ ರೀತಿ ಬರಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ 'ಲೇಖ'. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಬರಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಂದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಲೇಖ.

೩.೧. 'ಲೇಖ'ದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ :

'ಲೇಖ' ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಬರಹ, ಬರಹದ ದಾಖಲೆ (ಪು-೭೭೯ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು), ಬರೆಹ, ಬರೆವಳಿಗೆ, ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದುದು, (ಕನ್ನಡ ಕಸ್ತೂರಿ ಕೋಶ ಪು-೬೪೪) ಇಂಗ್ಲೀಷನಲ್ಲಿ write 1. communicicate or express by writing, 2. record data on a computer, 3. communicate with in writing 4. communicate by letter, 5. mark or trace on a surface, 6. create code,write a computer program, 7. produce a literary work. ಪದಕ್ಕೆ ಲಿಖಿತ, ಬರೆ, ಬರಹ, ಲಿಖಿಸು. (ಅಂತರ್‌ಜಾಲ) ಎಂಬರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬರಹವು 'ಲೇಖ', ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ಮೂಲತಃ ಒಂದು ಶಾಬ್ದಿಕ ರಚನೆ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸುವ ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ, ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಶಬ್ದಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ 'ಲೇಖ'. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ದಾಖಲೆ ಅಥವಾ ಬರಹವು ಲೇಖ. ಈ ಲೇಖವು ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಈಗ ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಉದಾ:- ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರು ಇವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ವ್ಯಾಸಭಾರತ (ಸಂಸ್ಕೃತ) ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಯ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಸ ಭಾರತ 'ಲೇಖ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮುಂಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವೊಂದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಂತರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆ 'ಲೇಖ'ದ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆ ಮೂಲಕೃತಿ 'ಲೇಖ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ, ಬರಹರೂಪದ ದಾಖಲೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಲೇಖ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನ ನಾವು ಲೇಖ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಆ ಕೃತಿಗಳು ತನ್ನ ಮುಂದಿನವರನ್ನು ತಲುಪುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥಹ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಧಾರದಿಂದ ಬೇರೆಯವರು ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅದು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ

ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿರುವ ಅದರ ರೂಪ ಮುಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಬ-ಆ-ಪು-೦೮) ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದರ ಅನುವಾದಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಮರುಬರವಣಿಗೆಗಳು ಆಗುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮರುಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಲೇಖಕರೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ ಆ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳು ಮೂಲ ಕೃತಿಗೆ ನಿಷ್ಠವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಲೇಖಕನ ಹೃದಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೩.೨. ಪುನರ್ಲೇಖದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ :

'Rewrite' ಪುನರ್ಲೇಖ ಅಥವಾ ಮರುಬರವಣಿಗೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮರುಬರೆ, ತಿದ್ದಿಬರೆ (ಅಂತರ್‌ಜಾಲ) ಎಂಬರ್ಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. 1. something that has been written again, (verb) write differently, after the writing of, 2. rewrite so as to make fit to suit a new or different purpose. ಪುನರ್ಲೇಖ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇನಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನಾವಾರೂ ಅಂದು ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖ ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾಂತರ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಇಂಗ್ಲೀಷನ Translation version, rendering ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಆರಂಭದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾಷಾಂತರದ್ದೇ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಮೊದಲಂತೂ ಭಾಷಾಂತರವೆಂದರೆ ಬೈಬಲನ ಭಾಷಾಂತರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಭಾಷಾಂತರ ಇತಿಹಾಸ ಎಂದರೆ ಬೈಬಲ ಭಾಷಾಂತರ ಇತಿಹಾಸ ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಸಿಸಿರೋ ರೋಮನ್ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ರಾಜಕಾರಣಿ, ಕಾನೂನುತಜ್ಞ, ರಾಜನೀತಿಜ್ಞ, ಭಾಷಾತಜ್ಞ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷಾಂತರದ ಆದ್ಯಚಿಂತಕ. ಈತ ದುಭಾಷಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ 'ಪದಕ್ಕೆ ಪದ' ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ಉದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಜಾಯಮಾನಕ್ಕನು ಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡುವ 'ಭಾವಕ್ಕೆ ಭಾವ' ಭಾಷಾಂತರ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. (ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರವೇಶಿಕೆ-ಪು೯೦) ಹೊರೆಸ್, ಪ್ಲಿನಿ ದ ಯೂಂಗರ್, ಕ್ವಾಂಟಿಲಿಯನ್ ಮುಂತಾದ ಭಾಷಾಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಸಿಸಿರೋ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೊರೆಸ್ ಎಂಬ ಭಾಷಾಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ 'ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಂತ ಪದಗಳಿಂದ ಅನುಕರಿಸುವುದು' ಭಾಷಾಂತರ ಎಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಪ್ಲಿನಿ ದ ಯೂಂಗರ್ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ 'ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿಖರತೆ, ಉನ್ನತವಾದ ರೂಪಕಗಳು, ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಂತ ರಚನೆ ಎನಿಸುವಂಥ ಅನುಕರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ' (ಭಾಷಾಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪು.೯೦-೯೧) ಗುರಿಯೊಂದನ್ನು ತಲುಪಲು ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು

ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಗಗಳು ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರುತ್ತವೆ. ಆ ದಾರಿ ಭಾವಕ್ಕೆ ಭಾವ ಭಾಷಾಂತರವಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಪದಕ್ಕೆ ಪದ ಭಾಷಾಂತರ ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಭಾಷಾಂತರ ಇರಬಹುದು. ಸಮಕಾಲೀನರು ವಿರೋಧಿಸಿದರೂ ಮುಂದಿನ ದಿನಮಾನ ಒಪ್ಪುವಂಥ ಅನುವಾದವಿರಬಹುದು.

ಮೂಲಪಠ್ಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಇರದಿದ್ದರೂ ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಕೃತಿ ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇವೆ. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಇಂದು ಸಮಾನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಸಾರ, ಪ್ರಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರವು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. (ರೂಪ–ಸ್ವರೂಪ–ಪು.೧೩೧) ಕೃತಿಯೊಂದು ಅನುವಾದಗೊಂಡು ಓದುಗನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಅದು ಭಾವಕ್ಕೆ ಭಾವ ಅನುವಾದವೋ ಅಥವಾ ಪುನರ್ಲೇಖವೋ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾಂತರ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಒಂದೆಡೆ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದರೂ ಅದು ಮೂಲ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಚಿಂತನೆಯೊಂದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊಸದೊಂದು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಸಿಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮೂಲ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳು ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಥಾವಸ್ತು ಒಂದೇ ಆದರೂ ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತನಗನಿಸಿದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲ ಕೃತಿ ಲೇಖವಾದರೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ 'ಪುನರ್ಲೇಖ' ಅಥವಾ 'ಮರುಬರವಣಿಗೆ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಭಾಷಾಂತರ ಎನ್ನುವ ಕ್ರಿಯೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುವಂಥದ್ದು. ಕೆಲವೊಂದು ಪುನರ್ಲೇಖ ಅಥವಾ ಭಾಷಾಂತರ ಕೃತಿಗಳು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮೂಲ ವ್ಯಾಸಭಾರತವನ್ನು 'ಪಂಪಭಾರತ' ವನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಪಂಪ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ಕೃತಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಎಂದು ಎನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಥೆಯೇನೋ ಪಂಪನ ಕಾಲದ ಘಟನೆಯೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸ್ಮಿತತೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರನ್ನನ 'ಗದಾಯುದ್ಧ', ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ 'ಗದುಗಿನ ಭಾರತ' ಇವೆಲ್ಲವೂಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ಎನಿಸುತ್ತವೆ. "ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಮರ್ಶೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಲೇಖಕನ ವಾಚ್ಯವಾದ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ".(ಬಯಲು–ಆ–ಪು.೭)

ಒಮ್ಮೆ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಬರೆಯದೆ ಕವಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಹೊಸ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿ ಬರೆದು ತೆಗೆಯುವುದನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ ಪಂಪ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ಜನ್ನ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿಗಳು ಕೂಡ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳೇ ಎಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾತ್ತದೆ. ಪುನರ್ಲೇಖ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ, ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಅಂದು ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖ ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಕಾರ್ಯ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಚರ್ವಿತ ಚರ್ವಣವಾದರೂ, ನುರಿಸಿದಂತೆ ರಸ ಏರುವಂತೆ ಬರೆಯಬಹುದಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕವಿ, ಕಥೆಗಾರ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ತಮಗೆ ಒಗ್ಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ, ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ರಚನೆಯಾಗತೊಡಗಿದವು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೇರಿದಾಗ ನಾಗಚಂದ್ರನ ಜೈನರಾಮಾಯಣ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ನಾಗಚಂದ್ರನ ರಾವಣ ರಾಕ್ಷಸಿ ಗುಣದ ಖಳನಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ದೈವಭಕ್ತ, ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಶಲಾಕ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇಲ್ಲಿನ ರಾವಣ ಪರಾಂಗನಾವಿರತಿವ್ರತಧಾರಿ, ಈತ ಯಾವುದೋ ಕೆಟ್ಟಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಅಪಹರಣ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಆತ ಅವಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮರಳಿ ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಾಣದ ಪುನರ್ಲೇಖ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಸೀತೆಗೊದಗಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ರಾವಣನ ರಾಕ್ಷಸಿ ಗುಣ ಇವೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಜೈನರ ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವ ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾಗಚಂದ್ರ ಜೈನರಾಮಾಯಾಣದ ರಾವಣನ್ನು ರಾಕ್ಷಸ ಎಂದಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ತ್ರಿಷಷ್ಠಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ. ಹೀಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯಗಳು ಬದಲಾದ ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತವೆ.

ಮರುಬರವಣಿಗೆ, ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಗಳು. ತನ್ನದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪುನರ್ಲೇಖ ಭಾವಾಂತರವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಮೊದಲು ಬರೆದ ಕೃತಿಕಾರನ ಭಾವನೆಗಳು ಆತನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪ ತಳೆದರೆ, ನಂತರದ ಕೃತಿಗಳು ಮುಂದಿನ ಬರಹಗಾರನ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಭಾಷಾಂತರ ಕಲೆಯು ಒಂದು ಉಪಾಂಗ ಕ್ರಿಯೆ, ಪೂರಕ ಕಲೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಗೌರವ ದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹಳ ನೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಕೀಳುನೋಟವೇ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬಯಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನೇ ಹಾಳುಗೆಡವಿದೆ (ಪು.೧೮೦ ಸೂಸಾನ್ ಬಾಸ್ನೆಟ್ ಅವರ ಕೃತಿಯ ಕನ್ನಡರೂಪ) ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಭಾಷಾಂತರ ಅಥವಾ ಅನುವಾದ ಕಲೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಂಪಭಾರತ ಕೂಡ. ಮೂಲ ಮಹಾಭಾರತ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಸಂಘರ್ಷದ ಕತೆಯಾದರೆ, ಪಂಪನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತನ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳೇ ಮುಖ್ಯ. ಅವನು ಅರ್ಜುನನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದುರ್ಯೋಧನ ಕರ್ಣರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಬರೆಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಈ ಮೊದಲು ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಲೇಖಕನ ಸ್ವಂತದ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. "ಕೃತಿಗೂ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದದ್ದು, ಕೃತಿಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಅದು ತನ್ನ ಕೃತಿಕಾರನೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೃತಿಕಾರನ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಸಹೃದಯರ ಸೊತ್ತಾಗಿ ಕೃತಿಕಾರನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅದು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿರುವ ಅದರ ರೂಪ ಮುಂದಿನಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ." (ಪು.೮ ಬಯಲು ಮತ್ತು ಆಲಯ ಕೀರ್ತಿನಾಥ) ಎಂಬ ಮಾತು ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಕೃತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ಪುನರ್ಲೇಖ'ಗಳೆನ್ನುವುದು. ಪುನರ್ಲೇಖ ಎನ್ನುವುದು ಭಾಷಾಂತರದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಕಾರ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯ ತಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ೧೧-೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಧಾರದಿಂದ ೧೪-೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಕವಿ ಅಥವಾ ಲೇಖಕ ಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದರೆ, ಮುಂಬರುವ

ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಇವೆರಡರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಾನೊಂದು ಹೊಸ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆತ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಹೊಸ ವಿಚಾರವೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸದ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮೂಲ ಕೃತಿಯೊಂದು ಬದಲಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಕಾಲ-ದೇಶ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲ ಕೃತಿಕಾರನ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆತ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಗೌರವಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವ-ಪ್ರೇರಣೆ ಹೊಂದಿ ಅಂತಹ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟ ಕವಿ, ಕೃತಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆ ಕೃತಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ರೂಪ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆತ ಮೂಲವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಆಯಾಮ ನೀಡಿರುತ್ತಾನೆ ಹೀಗಾಗಿ ನಂತರ ಬಂದ ಈ ಕೃತಿ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಪುನರ್ಲೇಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೃತಿಕಾರನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಮೂಲಕೃತಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ ಲೇಖಕ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕ್ರತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಇಂಥಹ ಬರವಣಿಗೆಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಶಾಂತನೆಲೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡಿರುವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಭಾಷಾಂತರವು ಒಂದು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಹತ್ವ ಬಂದುದು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ. ಭಾಷಾಂತರ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೇಗೋ ಅದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯೂ ಹೌದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವಕ್ಯತೆಯ ಸಾಧನವೂ ಹೌದು. ಭಾಷಾಂತರ ಇವತ್ತು ಬರೀ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ; ಇದರ ಹರವು ಎಲ್ಲಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇವತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೋಡುವ, ಅನುಭವಿಸುವ, ಜೀವಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರದ ಸ್ಥಾನ ತಲುಪಿದೆ. (ಕರಿಗೌಡ ಬಿಚನಹಳ್ಳಿ ಭಾಷಾಂತರದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಪು-೦೫). ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಬಂದದ್ದು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದದ್ದಂತೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಕೆಲ ಕವಿಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳು

ಇವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಕಾರನ ಕೃತಿಗಳು ಆತನ ಕುರಿತಾದ ಚರಿತ್ರೆ ರಚಿಸಲು ಪ್ರೇರಕವಾದದ್ದು ಇದೆ. ಮರುಬರವಣಿಗೆಗೊಂಡ ಅಥವಾ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೂಲಕೃತಿಗಳು ಹೇಳ ಹೊರಟ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಒಡೆದು ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಲೇಖಕ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಉದಾ: ತುಳಸಿದಾಸರ 'ರಾಮಚರಿತ ಮಾನಸ' ಕೃತಿಯಿಂದ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಮಲೆಯಾಳಂನ 'ರಾಮಚರಿತಂ' ಕೃತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಅನೇಕ ನವೀನ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. (ಭಾ.ಸಾ.ನೆ. ಪು.೧೧) ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಮಾತನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ತರುವಾಗ ಮೂಲಭಾಷೆಗೆ ಸಹಜವಾದ ಆಂಗಿಕಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಗೊಳ್ಳುವ ಭಾಷೆಯ ಆಂಗಿಕಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ನೋಡೋಣ: ಇದೂ ಪಂಪನ ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಅವನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದ ಮೊದಲ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾತಿದು. ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತ ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಅವನಿಗಿರುವುದಷ್ಟೇ. ಪಂಪ ಮೊದಲ ಪದ್ಯದಲ್ಲೇ ಈ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾರಾಯಣನು ಸಮುದ್ರ ಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅರಿಕೇಸರಿಯಾದರೆ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಆರತಿ ಸಾಧನ ಪಯೋನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡೆದನು. ವಾಮನನಾಗಿ ಬಲಿಯಿಂದ ದಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅರಿಕೇಸರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು 'ಜೀಯನೆ' ಬೇಡಿ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ನಮಗಿಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಕವಿ ಬಳಸಿದ ಜೀಯನೆ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದ ಹಿಂದಿರುವ ಆಂಗಿಕ. ಕಥನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಆಂಗಿಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಭಾ.ಸಾ.ನೆ. ಪು.೩೦) ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳು ಪುನರ್ಲೇಖಗಳೆನಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನೊಂದು ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಕವಿ ಬರೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃತಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಉದಾ : ಹರಿಹರನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತಾನು ಹೇಳ ಹೊರಟ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಶರಣರ ಅಥವಾ ಶರಣೆಯರ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸಿದ್ದು ಇದೆ. ಅದೇ ಮುಂದೆ ಇವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕವಿಗಳು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದ ನೀಡಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅವಶ್ಯಕ. ಪುನರ್ಲೇಖ ಎಂದರೇನು? ಎಂದು ಅರಿತಿರುವ ನಮಗೆ, ಪುನರ್ಲೇಖ ನಮಗೇಕೆ ಬೇಕು? ಎಂಬ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದಾಗ, ಕವಿಯೊಬ್ಬರ ಸಮಕಾಲೀನ

ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಆ ಕಾಲದ ಸಮಕಾಲೀನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲು ಇವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಜೀವನ ಸಂಪ್ರದಾಯವಲ್ಲ ನಿತ್ಯ ಚಲನಶೀಲ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು. ಜೀವನ ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರ ಹರಿಯುವ ನದಿ. ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಕಾಸ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ವ್ಯಾಸಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಕೌರವರ ಸಂಘರ್ಷ, ದಾಯಾದಿಗಳ ಕಚ್ಚಾಟ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬೋಧೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸುವ ಪಂಪ ಯುಗದ ಕವಿಗಳಿಗೆ, ಪಂಪ, ರನ್ನ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಅದು 'ವೀರ' ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಆಯಾ ಯುಗದ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಬೇರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಓದುಗರಿಗೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗಿರುವ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ, ಅಪೂರ್ವ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ತರುವ ಆಶಯ ಭಾಷಾಂತರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಪಂಪನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ 'ವ್ಯಾಸ ಮುನೀಂದ್ರ ರುಂದ್ರ ವಚನಾಮೃತ ವಾರ್ಧಿ'ಯನ್ನು ಈಜುವೆನೆಂಬ ಹಮ್ಮು ನನಗಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪಂಪನ ಕೃತಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಮೂಲಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ನೆಲೆಯಿಂದ ಪಂಪ ಮೂಲವನ್ನು ಅರ್ಥೈಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ಅಧಿಕಾರದ ಭಾಷೆಯ ಎದುರು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟಂತೆ ವರ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ.' ಮೂಲಪಠ್ಯದಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಪಂಪ, ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದವರು ಅನುವಾದಕರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮೂಲ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ನಾಟಕಕಾರರು, ಸಂಶೋಧಕರು, ಚಲನಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕಿರು ತೆರೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ವಿಡಿಯೊ ರೇಕಾರ್ಡ್‌ಮಾಡಿ ಯೂಟ್ಯೂಬ್‌ಗೆ ಡೌನ್ಲೋಡ ಮಾಡುವವರು, ಹರಿಹರನಿಂದ ಸೈಬರ ಯುಗದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ವಚನಗಳು, ಸ್ವರವಚನಗಳು, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ಹಾಗೂ ಕೊರವಂಜಿ ವಚನಗಳು ಅವಳ ಸ್ವಂತ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಲೇಖಗಳೆಂದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ

ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದವಳು ಅಂದರೆ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದವಳು. ಆದರೆ ನಂತರದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಿಂದ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ, ನವೋದಯ, ಬಂಡಾಯ, ನವ್ಯೋತ್ತರ ಹೀಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯದವರೆಗೂ ಅವಳ ಛಾಪು ಇದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಏನೆಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದರ ಅಧ್ಯಯನ ಇದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸುವ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಯಾವವು ಎಂದರೆ– ೧. ವೀರ ೨. ತ್ಯಾಗ. ೩. ಪ್ರೇಮ. ೪. ಕರುಣೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ಕುರಿತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಲಾಗಿದೆ.

ಭಾಷಾಂತರ ಎನ್ನವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲವನ್ನು ಮತ್ತೇ ಬರೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಲೆಫೆವರನ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಕುಶಲತೆಯ ಮೂಲಕ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನ, ಅಂಥಾಲಾಜಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮರುಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರವೂ ಒಂದು. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರ ಅಥವಾ ಪುನರ್ಲೇಖವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾಹಿನಿ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ತರಲು ಪುನರ್ಲೇಖ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಕಾರ್ಯ ಬಹುದೊಡ್ಡದು.

ಉಪಸಂಹಾರ : 'ಲೇಖ'ಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಚಾರಗಳ ಬರಹದ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಎದುರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಮಾರ್ಗ ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬರಹಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಬದುಕು ಹೀಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ 'ಲೇಖ' ಎಂದರೆ ಸ್ವಂತ ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ.

'ಪುನರ್ಲೇಖ'ದಲ್ಲಿ 'ಲೇಖ'ಗಳನ್ನಾದರಿಸಿ ಲೇಖಕರ, ಬರಹಗಾರರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ

ಸಂದೇಶಗಳನ್ನಾದರಿಸಿ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಕಾಲದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ 'ಲೇಖ' ಮತ್ತೇ ಮತ್ತೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಇದೇ ಪುನರ್ಲೇಖ.

ಅಧ್ಯಾಯ-೪

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದಾರ್ಶನಿಕ ನಿರೂಪಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ-ನಾಲ್ಕು

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದಾರ್ಶನಿಕ ನಿರೂಪಣೆ

ಪೀಠಿಕೆ :

ಶರಣೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕವಯತ್ರಿ ಎಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವಳು ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಸಮಕಾಲೀನ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆರಾಧಕಳಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದಳು. ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ವಿಚಾರವಂತೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮಹಾದೇವಿ, ಶರಣ ಚಳವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮುಂತಾದ ಶಿವಶರಣರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಅವಳನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದವು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ವಚನ ರಚನೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಮನೋಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಈ ವಚನಗಾರ್ತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಅನೇಕ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೂ ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವಳೊಬ್ಬ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾದ ಮಾತು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಚನಕಾರ್ತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನ ೪೩೪ ವಚನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. (ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ ಸಂ.ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ ಪು.೩೫) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ, ಸ್ವರವಚನ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಲೇಖ' ಎಂದರೆ ಬರಹ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಅವಳ 'ಲೇಖ'ವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ

ಲೇಖವು ಹೇಗೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ, ಅವಳ 'ಲೇಖ'ದ ಆಶಯಗಳೇನು? ಅವಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಾವವು? ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಅವಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ? ಅವಳ ವಚನಗಳು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಒದಗಿಸಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವರಚಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ :

'ಲೇಖ' ಎಂದರೆ 'ಬರಹ' ಎಂದು ನಿಘಂಟುವಿನ ಅರ್ಥದಂತೆ, ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರು ರಚಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖ ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಲಾಗಿದೆ. ವಚನಗಳು ಬರೀ ಭಕ್ತಿ ಮೌಲ್ಯದ ಆಸ್ತಿ ಅಲ್ಲ, ಅವು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರು ನಡೆಸಿದ ಸಮಾಜ ಚಿಂತನೆಯ ಕಿರಣಗಳು. ಅಂತಹ ಸಮಾಜ ಚಿಂತನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ, ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿರುವಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

೧. ವಚನಗಳು
೨. ಸ್ವರವಚನಗಳು
೩. ಯೋಗಾಂಗತ್ರಿವಿಧಿ
೪. ಸೃಷ್ಟಿಯವಚನ
೫. ಕೊರವಂಜಿಯವಚನ

೪.೧. ವಚನಗಳು :

ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿನೂತನವಾದದ್ದು 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ'. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿನ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಹಾಗೆ ಇದು ಕೂಡ ವೈಚಾರಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂಲ ತಳಹದಿಯಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟವನ್ನೂ ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣ ಶರಣೆಯರಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನ ಕಾಲ ಎಂಬುದು ಅನೇಕರ ಅಭಿಮತ. 'ವಚನ' ಎನ್ನುವುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. 'ವಚನ' ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾತು, ಮಾತನಾಡುವುದು, ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ, 'ವಚನ' ಮಾತಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥಗಳ ಜೊತೆ ಗದ್ಯ ಎನ್ನವ ಅರ್ಥವೂ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. (ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಲೇ. ಡಾ.ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಪು.೧)

ವಚನಗಳು ಯಾವುದೇ ಹೊರಗಿನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಥವಾ ಅನುಕರಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿದುವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಖಚಿತ. (ಅದೆ ಪು.೭) ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ವಚನಗಳು ಕನ್ನಡ ನೆಲದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜಗತ್ತಿನ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕವಯತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಮಹಿಳೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶರಣರು ನಡೆಸಿದ ಅನನ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಗಟ್ಟಿ ಧ್ವನಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತನಗೊಲ್ಲದ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಿಂದ ಸಿಡಿದು ನಡೆದ ಅವಳದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ, ಅನುಭಾವ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗ. "ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕನ್ನಡಿಗಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತವೆ." (ಮಹಾಮನೆ ಮಾ ಪ್ರ, ಜುಲೈ ೨೦೧೭ ಪುಟ ೩೦) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾರುವ ಸಂದೇಶಗಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಎದುರಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಉತ್ತರಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

"ಹೆದರದಿರು ಮನವೆ, ಬೆದರದಿರು ತನುವೆ
ನಿಜವನರಿತು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರು,
ಫಲವಾದ ಮರನ ಕಲ್ಲಲಿ ಇಡುವುದೊಂದು ಕೋಟಿ
ಎಲವಾದ ಮರನ ಕಲ್ಲಲಿ ಇಡುವರೊಬ್ಬರ ಕಾಣೆ,
ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರ ಬೈವರೊಂದು ಕೋಟಿ,
ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರ ಬೈವರೊಬ್ಬರ ಕಾಣೆ,
ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ನುಡಿಯೆ ಎನಗೆ ಗತಿ ಸೋಪಾನ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ." (ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೧೦೩)

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಂಥಹ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ, ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳು ಬಂದರೂ ಅವು ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರಬೇಕು, ಶರಣರ ನುಡಿಗಳೇ ನಮಗೆ ಮೋಕ್ಷದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆ ಇರಲಾರದೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ನೀಡುವ ನುಡಿಗಳಾಗಿವೆ.

"ಹುಟ್ಟಿದೆ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆದೆನು ಅಸಂಖ್ಯಾತರ ಕರುಣದೊಳಗೆ,

ಭಾವವೆಂಬ ಹಾಲು, ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತುಪ್ಪ,
ಪರಮಾರ್ಥವೆಂಬ ಸಕ್ಕರೆಯನಿಕ್ಕಿದರು ನೋಡಾ,
ಇಂತಪ್ಪ ತ್ರಿವಿಧಾಮೃತವನು ದಣಿಯಲೆರೆದು ಸಲಹಿದಿರೆನ್ನ,
ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದಿರಿ, ಸಯವಪ್ಪ ಗಂಡಂಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಿ ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಗೆ
ಕಳುಹಲೆಂದು ಅಸಂಖ್ಯಾತರೆಲ್ಲರೂ ನೆರೆದು ಬಂದಿರಿ,
ಬಸವಣ್ಣ ಮೆಚ್ಚಲು ಒಗತನವ ಮಾಡುವೆ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕೈ ವಿಡಿದು
ನಿಮ್ಮ ತಲೆಗೆ ಹೂವ ತಹೆನಲ್ಲದೆ ಹುಲ್ಲ ತಾರೆನು,
ಅವಧರಿಸಿ, ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೆಲ್ಲರೂ
ಮರಳಿ ಬಿಯಂಗೈವುದು, ಶರಣಾರ್ಥಿ" (ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂ. ವಿ.ರಾಜೂರ ಪು.೧೨೮)

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಕ್ಕನಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದ ಯಾವ ತಪ್ಪು ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರದ ಧ್ವನಿಯಿದೆ. ತನ್ನ ಮನದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಕ್ಕ ವಚನ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾಳೆ. ಶರಣರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕಡೆ ನಡೆಯುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳ ಮನದ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾಜುನನನ್ನು ಕಾಣುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಏನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಊಟ, ನೀರು, ನಿದ್ರೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳು ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಗಮ್ಯದ ಮುಂದೆ ಗೌಣ.

"ಹಸಿವೆ ನೀನು ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು;
ತೃಷೆಯೆ ನೀನು ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು;
....
...ನಾನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ
ಅವಸರದ ಓಲೆಯನೊಯ್ಯುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ; ಶರಣಾರ್ಥಿ" (ಅದೆ ಪು.೧೨೪)

ಶ್ರೀಶೈಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಂಡ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿರಿ ಎಂದು. ಹೀಗೆ ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತ ಸಾಗಿದಳೆಂದರೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲ ಅವಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಗುವುದು. 'ತನ್ನ ಭಾವ ನಿವೇದನೆಗೆ ಅಕ್ಕ ಬಳಸುವ ಸಂಬೋಧನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ಮೂರು ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಇದೆ. ಒಂದು ತಾನು ಹುಡುಕಿ ಹೊರಟಿರುವ ಗಂಡ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದು. ಇವನು ಇವಳ ಒಳಗಣ ಗಂಡ; ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯ ಕುಲಸೀಮೆ ಇಲ್ಲದ ನಿಸ್ಸೀಮ ಚೆಲುವ' (ಅ.ವ.ಸಾಂ.ಮು. ರಹಮತ್ ಪು.೪೬)

"ಚಿಲಿಮಿಲಿ ಎಂದೋದುವ ಗಿಳಿಗಳಿರಾ,

ನೀವು ಕಾಣಿರೆ, ನೀವು ಕಾಣಿರೆ...

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಲ್ಲಿದ್ದಹನೆಂದು ಹೇಳಿರೆ." (ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ವಿ.ರಾಜೂರ ಪು.೬೩)

'ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯ ಗಂಡನಾದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ನೀವು ಕಂಡಿರಾ ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತ ಮಧ್ಯದ ಜೀವ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು; ಆ ಜೀವಜಗತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಿಡಮರ, ಗಿರಿಗಹ್ವರ ಗಿಳಿ ಕೋಗಿಲೆಗಳಿಂದ ಇಡುಕಿರಿದ ಜೀವಜಗತ್ತು. ಜನಸಮೂಹದ ನಡುವೆ ಸಂವಾದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದ ಏಕಾಂಗಿನಿಯೊಬ್ಬಳ ಭಾವದ ಭಾಷೆಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಕಾಡಿನ ಜಗತ್ತು.' (ಅ.ವ.ಸಾ. ಮು. ರಹಮತ್ ಪು.೪೬) ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೆಂದರೆ ಬಹು ಪ್ರೀತಿ. ಅವಳ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ತಾನೊಲಿದ ಗಂಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಹಾದೇವಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ 'ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಚೆಲುವ ಗಂಡನೆನಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆಂದರೆ, ಆತನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲ ಅವಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಆತನಿಗೆ ಎಂತಹ ಭಕ್ತರು ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಇವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

"ತನು ಕರಗದವರಲ್ಲಿ...

ಮಜ್ಜನವನೊಲ್ಲೆಯಯ್ಯಾ ನೀನು."(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ವಿ.ರಾ. ಪು.೬೫)

ತನು, ಮನ, ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಗವಂತ ನೆಲೆಸಬಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ದೇವನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕರೆದರೂ ಅವಳಿಗೆ ದಣಿವಿಲ್ಲ. ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ಅಡಗಿರುವನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅವಳದು. ಗಿಡಗಿಡಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀಶೈಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಂದಿಗೂ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ, ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರೆ ಹೋಗಲು ಸಾಹಸ ಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಒಬ್ಬಳೆ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ ಅಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಯಕೆ ಆ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಕೂಡಾ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಗಿರಿಯೊಳು ಮನದೊಳು ಗಿಡಗಿಡದತ್ತ, ದೇವ, ಎನ್ನದೇವ, ಬಾರಯ್ಯಾ."
(ಅದೆ ಪು.೫೮)

"ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನೂ ಒಂದ ಬೇಡುವೆನು,
ಎನ್ನೊಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಕಂಡಡೆ
ಕರೆದು ತೋರಿರೆ"(ಅದೆ ಪು.೯೯)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆ ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೇಳುವುದು ಒಂದನ್ನೇ ಭಗವಂತನ ಇರುವನ್ನು ತೋರಿರಿ ಎಂದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸೀಮಾತೀತ ಪ್ರೇಮ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳು ತೋರುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಉಳಿದ ವಚನಗಳೂ ಕೂಡ ಉಳಿದ ವಚನಕಾರರಂತೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಅವಳ ಸ್ತ್ರೀ ಮನದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

೪.೨. ಸ್ವರವಚನಗಳು :

ವಚನಗಳು ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ಅದ್ಭುತ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸ್ವರವಚನಗಳೂ ಕೂಡ. 'ವಚನ' ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲ ವಚನಕಾರರು 'ಸ್ವರವಚನ'ಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ವಚನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರವಚನಗಳನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಅಕ್ಕ ರಚಿಸಿರುವರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಕೂಡ ಪ್ರಕಟ ಆಗಿವೆ. ಅವಳ ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರವಚನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ವರವಚನದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ :

ಸ್ವರವಚನಗಳನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಸ್ವರವಚನಗಳೆಂದರೇನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಕೂಡ ಮುಖ್ಯ. ವಚನಗಳು ಓದಲು ಗದ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಾಡಲು ಬರುವಂಥವುಗಳು. ಆದರೆ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ರಾಗ ತಾಳ ಸಂಯೋಜನೆಗೆ ಒಳ ಪಡುವಂಥವುಗಳು.

'ಸ್ವರವಚನ' ಅದರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಅರ್ಥವಿದೆ. 'ಸ್ವರ' ಎಂದರೆ ಧ್ವನಿ, ರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡವಂತಹುದು, ಸಂಗೀತದ ಭಾಗ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. 'ವಚನ' ಅಂದರೆ ಪದ, ಮಾತು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ ಶರಣರ ವಚನಗಳೆಂದೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದಾದರೆ, ಹಾಡಲು ಬರುವ ವಚನಗಳು 'ಸ್ವರವಚನಗಳು'. 'ಸ್ವರವಚನ'ವು ಪದ, ಪದನು, ಸ್ವರಪದ, ಅನುಭಾವದ, ಸ್ವರಬೊಲ್ಲಿ, ಗೀತ, ವಚನ ರಾಗ ಲಲಿತ ವಚನ, ಕೈವಲ್ಯಪದ,

ತತ್ವಪದ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದೆ." (ಸ್ವರವಚನಗಳು ವಿ.ರಾ. ಪು.೨)

'ಸ್ವರವಚನ' ಎಂಬುದು 'ಸ್ವರ' ಮತ್ತು 'ವಚನ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಆದ ಸಮಸ್ತಪದ 'ಸ್ವರ' ಎಂದರೆ ನಾದ, ಧ್ವನಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಸಂಗೀತ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಸ್ವಕೀಯವಾಗಿ ರಂಜನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು; ಶೃತಿಗೆ ಹೊಂದತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ ಸ್ನಿಗ್ಧವಾಗಿಯೂ ಅನುರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು" ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ.(ಅದೆ ಪು.೪) ಒಟ್ಟಂದದಲ್ಲಿ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಹಾಡಲು ಬರುವಂಥ ವಚನಗಳು ಎಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದು.

ಸ್ವರವಚನದ ಲಕ್ಷಣಗಳು :

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ತನ್ನದೆ ಆದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವರವಚನಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಇಂಥವುಗಳೇ ಸ್ವರವಚನಗಳೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಪಲ್ಲ' ಇರುವುದು ಸ್ವರವಚನದ ಪ್ರಥಮ ಲಕ್ಷಣ (ಅದೆ ಪು.೧೬) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ವರವಚನದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಗ-ತಾಳ ಸೂಚನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ರಾಗ ಕಡ್ಡಾಯ (ಅದೆ ಪು.೮) ಸ್ವರವಚನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೀರಶೈವ ತತ್ವ, ಅಂದರೆ ಷಟಸ್ಥಲ, ಪಂಚಾಚಾರ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಶಿವಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. "೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಅನುಭಾವಿಗಳ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕನೀತಿ ವೈರಾಗ್ಯಬೋಧೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ". (ಅದೆ ಪು.೯) ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತಗಳೆರಡರ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಬೆಳೆದ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಗಳು.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವರವಚನಗಳು :

ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣ-ಶರಣೆಯರು ವಚನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಸುಮಾರು ೪೩೬ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವಳು ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಿರುವಂಥದ್ದು. ಆದರೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಉಪಲಬ್ದವಿರುವ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಹೀಗಿವೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೭ ಸ್ವರವಚನಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಅವರು ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ಮರುಮುದ್ರಿಸಿದ 'ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ' ಎಂಬ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಹಾಡುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸುಮಾರು ೩೫ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಸ್ವರವಚನಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ'

ಎಂಬ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಡಾ. ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವರವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ತತ್ವಪದಗಳು' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ೩೪ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅವೆಲ್ಲವು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಅವರ 'ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾದವುಗಳೇ.

ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಗೀತೆಗಳಾದ ಈ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ರಾಗ ನಿರ್ದೇಶನವುಳ್ಳ ಈ ಪದಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವಿ ಇದ್ದು, ನಾಲ್ಕು ಆರು ಅಥವಾ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಪ್ರಾಸ, ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸಗಳು ನಿಯತವಾಗಿವೆ. ಸ್ವಾನುಭವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸ್ವರವಚನಗಳ ವಸ್ತು ವಚನಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸತಿಪತಿ ಭಾವ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಭಾಷೆ ಇಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ವಚನಗಳಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಚನಗಳಿಗಿಂತ ರಮ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ಸ್ವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರವರು. ಅಕ್ಕನ ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವದ ಔನತ್ಯ, ಯೋಗಿಕ ನಿಲುವು, ವಸ್ತು–ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರತಿಮಾ ತಂತ್ರವಿದೆ.

'ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ' ಹಾಗೂ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ' ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ವರವಚನಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ

೨. ದೀಕ್ಷಾಗುರು

೩. ಸಕಾಯ

೪. ಓರಂತೆ ಮನಸೋತೆ

೫. ಒಲ್ಲೆನೂಕುತನವ

೬. ಒಲ್ಲೆ ಗಂಡನ ಕೂಟ

೭. ಬಲ್ಲವರೊಂದು ಮದ್ದು ಹೇಳಿ

೮. ಮರಳಿತ್ತ ಬಾರೆನವ್ವ

೯. ನಿಬ್ಬಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೈದೇನೆ

೧೦. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲಿಂದು ಹಬ್ಬ

೧೧. ಮೂಗುತಿ ಹೊಯಿತ್ತು

೧೨. ಕಣ್ಣಾರೆ ನಾ ಕಂಡೆ ಕನಸಿನ ಸುಖವ

೧೩. ಏನೋ ನಮ್ಮ ನಲ್ಲ ನೀ ಮನೆಗೇಕೆ ಬಾರೆ

೧೪. ಉಟ್ಟುದಸೆಳದುಕೊಂಡು

೧೫. ತೂಗಿದೆನು ನಿಜದುಯ್ಯಾಲೆ

೧೬. ಅರುಹಿಂದಲಾಚರಿಸಬೇಕು

೧೭. ಲಿಂಗಧಾರಣ

೧೮. ಭಕ್ತ

೧೯. ಭಾವಗಮ

೨೦. ಸಕಾಯ

೨೧. ಶಿವಲಿಂಗದೊಳಗಣ ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ

೨೨. ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗದೊಳಗಣ ಆಚಾರಲಿಂಗ

೨೩. ತೂಗಲಿಲ್ಲದ ಘನವನು ತೂಗುವ ಪರಿಯನೋಡಾ

೨೪. ಕೆರೆಯ ತಡಿಯಲೊಂದು ದೇಗುಲ

೨೫. ಬಸವನ ನೆನೆ ಮನವೆ

೨೬. ದೀಕ್ಷಾಗುರು

೨೭. ತನ್ನಿಂದ ತಾನರಿದ ಬಳಿಕ ನೀನೆ ಗಂಡ ನೋಡಾ

೨೮. ಆನಂದೊಳಗಣ ಸಾವಧಾನ ಭಕ್ತಿ

೨೯. ಗುರುಲಿಂಗದೊಳಗಣ ಜಂಗಮಲಿಂಗ

೩೦. ಶಿವಲಿಂಗದೊಳಗಣ ಮಹಾಲಿಂಗ

೩೧. ಜ್ಞಾನನಿಃಪತಿ

೩೨. ಭಕ್ತಮಹಾತ್ಮೆ

೩೩. ಅನುಭಾವದೊಳಗಣ ಭಕ್ತಿ

೩೪. ಶರಣಸ್ಥಲದೊಳಗಣ ಭಕ್ತಿ

೩೫. ಅಂಬಿಗ

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ : ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವನಾದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆರತಿಯೆತ್ತುತ ಆತನನ್ನು 'ಮಲೆಗಳ ದೇವ' ಎಂದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

"ಕಂಗಳ ನೋಟವು ಕಾಯದ ಕರದಲಿ
ಲಿಂಗದ ಕೂಟವು ಶಿವ ಶಿವ ಚೆಲುವನು
ಮಂಗಳಮೂರುತಿ ಮಲೆಗಳ ದೇವಂಗೆತ್ತುವೆನಾರತಿಯ!!"(ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ
ಸಂ.ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೧೭೧)

ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೊಂದಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವವಾಗಿ ಬೆರೆತ ಅಕ್ಕ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಓಂಕಾರ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವನು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದಿರಿಟ್ಟು ತೋರುವ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೇ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ತನ್ನ ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಂಡು ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಯಾಯಿತು ಆ ಶಿವನೇ ಮಲೆಗಳದೇವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಶೇಷಣದಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಸಕಾಯ : ನಿಜವಾದ ಶರಣರ ನಿಲುವು ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಇರುವವನೇ ಶರಣ, ಗುರುಕರುಣ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೇ ಶಿಷ್ಯ ಶರಣತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಬಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

"ಮಾಡುವರ ಕಂಡು ಮಾಡುವವನಲ್ಲ,
ಮಾಡದವರ ಕಂಡು ಮಾಡದವನಲ್ಲ,
ತಾ ಮಾಡುವ ಮಾಟಕೆ ತವಕಿಗನಾಗಿ
ಹಿಂದು ಮುಂದರಿಯದ ಶರಣನು."(ಅದೆ ಪು.೨೦೦)

ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಿಯೇ ಶರಣನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡದೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆದು ನಿಂತವ ಮಾತ್ರ ಶರಣನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇತರರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಬಾಹ್ಯ ತೋರಿಕೆಯಿಂದ ಯಾರೂ ಶರಣರಾಗಲಾರರು ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಓರಂತೆ ಮನಸೋತೆ :

"ಅತ್ತೆ ಮಾತುಗಳೆ ಚಿತ್ತವ ಕಲಕಿವೆ
ಮತ್ತೇ ಮಾವನೊಳ್ಳಿದನಲ್ಲವೆನ್ನ
ಚಿತ್ತವಲ್ಲಭನಿಂದಾದ ಭಂಡವಾ
ವಿಸ್ತರಿಸಲಾರೆ ಹೇಳಿ ಎಮ್ಮವರಿಗೆ"(ಅದೆ ಪು.೨೫೧)

ಪ್ರಕೃತಿಯ ದುರ್ಬೋಧೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಜೀವೇಶ'ನಿಂದಾದ ಭವಭಂಗವನು ವಿವರಿಸಲಾಗದು ಎನ್ನುವ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮ, ನಿಷ್ಠಾಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಧನೆ, ದೃಢಚಿತ್ತ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಕಷ್ಟಕರ. ಹಸಿವು, ನಿದ್ರೆ, ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು

ಗೆದ್ದವರು, ಕಾಯಾ–ವಾಚಾ–ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕರಣತ್ರಯಗಳ ಕಾಟದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದವರಿಗೆ ಲಿಂಗತ್ರಯಗಳ ಆರಾಧನೆ ಸಾಧ್ಯ. ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ತ್ರಿವಿಧಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರೇ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ಗಂಡ ಎಂಬ ಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಒಲ್ಲೆನೂಕತನವ :

"ಮನೆಯಾತನ ಕೊಂದು ಮಾವನ ಹಳ್ಳವ ಕೂಡಿ
ಬಿನುಗು ಭಾವದಿರನು (ಬೀದಿ) ಪಾಲ ಮಾಡಿ
ನನಗೆ ವೈರಿಯಾದ ಅತ್ತೆನೆ ಕೊಂದು
ಮನಸು ಬಂದಲ್ಲಿ ನಾನಿಪ್ಪೆನೆಲೆ ತಾಯಿ"(ಅದೆ ಪು.೨೫೨)

ದೈಹಿಕ, ಲೌಕಿಕ ಬಯಕೆಗಳ ಕಿತ್ತೊಗೆದು, ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಸಂಸಾರ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಕಾಣುವ ಬಯಕೆ ಅಕ್ಕನದು. ಆತ್ಮ–ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಒಂದಾದಾಗ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಗೊಡವೆಯೇ ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಬಯಕೆ, ಆಶೆ, ಆಮಿಷ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರ ಜೀವನವನ್ನು ತೊರೆದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಲಿಂಗಸಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಯಲ್ಲದವ ಮಾತ್ರ ಶರಣ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕ ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿ ಇತರ ಸುಖಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಮರ ಗಣಂಗಳೇ ನನಗೆ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಸೇರುವುದೇ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ಘಟ್ಟವೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಿಗಿಂತ ಬೆಡಗಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾಳೆ. ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ದಾಟಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನ ಶಿಖರ ತಲುಪುವ ಧ್ವನಿ ಅವಳ ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಂತೆ ಅವಳ ಸ್ವರವಚನಗಳು ಸಹಿತ ಅಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನತ್ತ ಸಾಗುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ಭಾವ, ಮೈದುನ, ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಸಂಸಾರಿಕ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯಿದ್ದರೂ ಒಳಾರ್ಥವೇ ಬೇರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಕೆಲ ಸ್ವರವಚನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದಹರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೪.೩. ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ :

ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುವ 'ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ' ಯು ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾರುವ ೬೭ ತ್ರಿಪದಿಗಳುಳ್ಳ ಚಿಕ್ಕ ಕೃತಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ವೈಚಾರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ 'ತ್ರಿವಿಧಿ'. ೩ ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯಗಳಾದ 'ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು' ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆ, ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ರಹಸ್ಯ,

ಇಷ್ಟಲಿಂಗಧಾರಣೆ, ತ್ರಿವಿಧ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ದೃಷ್ಟಿಯೋಗದ ರಹಸ್ಯ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

'ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮಗಳ ಸಂಯೋಗವೇ' 'ಯೋಗ'. ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅಂಗ-ಲಿಂಗವಾಗುವ ಪರಿವರ್ತನಾತ್ಮಕ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಡಚಣೆಗಳು ಹಲವಾರು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು ಲಿಂಗಸಂಗಿಯಾಗುವ, ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧಕರಾಗುವ ತತ್ವಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ 'ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುಣಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುವ, ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವನ್ನು ಉದಾತ್ತಿಕರಿಸುವ, ಅಷ್ಟಾಂಗವನ್ನು ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಠಯೋಗ, ಲಯಯೋಗ, ಮಂತ್ರಯೋಗ, ರಾಜಯೋಗ ಇವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಸಾರುವ ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇವೆ.

ಸುಮಾರು ೬೭ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಒಂದೊಂದು ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಗಾಢವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯು ತ್ರಿಪದಿ ಎಂಬ ಛಂದೋ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿದೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತನುತ್ರಯ, ಲಿಂಗತ್ರಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗದೇಹಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಯೋಗದಿಂದಲೇ ನಿಜಮುಕ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಶಿವಯೋಗದ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಹಾಗೂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ರಹಸ್ಯಾತ್ಮಕ ವಿವರಗಳಿರುವ ಈ ಕೃತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿಲ್ಲದ ಹೊರತು ಅರ್ಥೈಸಲು ಕ್ಲಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದ ಬೆಡಗಿನ ಭಾಷೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ನಿಗೂಢವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈ ತ್ರಿವಿಧಿಗಳ ರಸಾರ್ದ್ರತೆ, ಭಾವನಾಶಕ್ತಿಗಳು ಲುಪ್ತವಾದರೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೃತಿಯು ಮೌಲ್ಯಯುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನಿಗಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿ ಧೋರಣೆಗಳ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ."(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ ಪು.೯೪)

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಗುರುವೇ ಕಾರಣೀಭೂತರು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ;

"ಶ್ರೀ ಮಹಾಮಹಿಮನೆ ಸೋಮಶೇಖರ ಗುರುವೆ
ಕಾಮಿತ ಫಲವ ಕೊಡುಕಂಡಾ! ನೀನೆನ್ನ
ಹೃಧಾಮದೊಳು ನಿಂದು ಮೆರೆ ಕಂಡಾ"(ಅ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ಬೆಲ್ದಾಳ ಶರಣರು ಪು.೩)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯೂ ಸಹಿತ ಶಿವಪಥವರಿವೊಡೆ ಗುರುಪಥವೇ ಮೊದಲು ಎಂದು ಅರಿತವರು. ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಗುರುಸ್ತುತಿಯೇ ನಾಂದಿ. ಅಂತೆಯೇ ಗುರುವನ್ನು ನೆನೆದು ಈ ಕೃತಿ

ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಸತ್ಯಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸದಮಲ ಗುರುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸದಮಲ ಗುರುವು ಶಿವಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ಒಪ್ಪುವ ಮಹಾದೇವಿ ಅವರ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ೨ನೆ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಸದಮಲ ಗುರುವಿನ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಎಂತಹ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಗುರುಕೃಪೆ ಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

"ಮೊದಲ ಮಾಡುವೆ ನಾನು ಸದಮಲ ಗುರುವಿನ
ಮೃದುಪಾದಗಳನು ಬಲಗೊಂಡು, ತತ್ವದಾ
ಚದುರ ಪದಗಳನು ಮುದದಿಂದ" (ಅದೆ ಪು.೪)

"ಇಂಥಹ ಸದಮಲ ಸದ್ಗುರುವೆ ಅರಿವಿನ ಸಾಕಾರ ಸ್ವರೂಪಿ. ಸದ್ಗುರುವಿನ ಸಂಪತ್ಭರಿತ ಪಾದದ ಕಾರುಣ್ಯಬಲದಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರು ಈ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ತತ್ವಪದ ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೀವ ಪರಮರ ಏಕತೆ ಸಾರುತ್ತಾರೆ". (ಅದೆ ಪು.೫)

"ಅಂಬರದ ಒಳಗಿರುವ ತುಂಬಿದ ಕೊಡನುಕ್ಕಿ
ಕುಂಬಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯಲು! ಮಾನವರು
ಶಂಭುಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು."(ಅದೆ ಪು.೩೦)

ಮಾನವ ದೇಹ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಸಾರ್ಥಕ್ಯದಿಂದ ಬದುಕುವವ ಶಿವಲೋಕ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಮೂಳೆ-ಮಾಂಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಶರೀರವೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ, ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸಾಧನವೆಂದು ತಿಳಿದು ದೈವಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಶಿವಮಯವಾಗುವಂತೆ ಜ್ಞಾನಿಸಬೇಕು. ಶರೀರವೆಂಬ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ತುಂಬಬೇಕು. "ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಧಾರವ ಬಲಿದು ಪ್ರಾಣಪಾನವ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕುಂಭಕವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಭಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಯ ಮೂಲಕುಂಡಲಿಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದೊಡನೆ ಕುಂಡಲಿನಿ ಶಕ್ತಿಯು ಊರ್ಧ್ವ ಮುಖಕ್ಕೇರುತ್ತದೆ."(ಅದೆ ಪು.೩೦)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನಿಧ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಒಡಹುದ್ಯೆವರನು! ಒಡನೆ ಶಿರಗಳನರಿದು!
ಮಡದಿಯಾ ಕರವ ಪಿಡಿಯಲು ಮುಂದಣ!
ನಡುಬಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ನಡೆದೆನೊ" (ಅ.ವಚನ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಕೋಶ ಪು. ೩೮೮)

ಅರಿಷಡ್ಗುಣಗಳ ವಿನಾಶದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ನಿಜವಾದ ಸಾಧಕ ಅರಿಗುಣಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ದೃಢತೆ, ನಿಷ್ಠೆ ನಿಶ್ಚಲತೆಗಳೇ ಶಿವಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮತ್ಸರಗಳೆಂಬ ಆರು ಗುಣಗಳ ಮೀರಿ ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬ ಮಡದಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ದೇಹ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮವು ಜೀವಭಾವಿಯಾಗಿದೆ. ಜೀವ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿ ಆ ಆಶೆಯೇ ಕಾಮ. ಕಾಮದೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮತ್ಸರಗಳೆಂಬ ಐದು ವೈರಿಗಳು ಜನಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾದ ಮಾನವರು ಈ ಗುಣಗಳ ದಾಸರಾಗಿ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ದೂರಕ್ಕೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆ ಎಂಬ ಹುಲುಸಾದ ಬೆಳೆಗೆ ಇವು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ಕಸ ಕಡ್ಡಿಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಬೆಳೆಯ ಜೊತೆ ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ಈ ಆರು ಕಸ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದಾಗಲೇ ಶಿವಯೋಗದ ಬೆಳೆ ಫಲ ಕೊಡುವುದು. ಸಾಧಕರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ ನಿಜವಾದ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧಕರಾಗಬೇಕು, ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ನೂರೊಂದು ಮಣಿಯನು! ಮೂರು ಭಾಗವ ಮಾಡಿ!
ಮೂರು ಪುರುಷರಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಮೂವರನು!
ಸೇರಿ ನಾನಳಿದು ಬಯಲಾದೆ"(ಅ. ಚರಿತ್ರೆ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ ಪು. ೨೭೬)

ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ, ಭಾವಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ತನು, ಮನ, ಭಾವಗಳ ಸಮನ್ವಯತೆಯೇ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ. ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

'ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ' ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಭಕ್ತ ಮಹೇಶಾದಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೀಠಿಕಾ ಸ್ಥಲ ಸೇರಿ ಭಕ್ತಸ್ಥಲದ ೧೫ ಅಂಗಸ್ಥಲಗಳು ಮತ್ತು ೯ ಲಿಂಗಸ್ಥಲಗಳು, ಮಹೇಶಸ್ಥಲದ ೯ ಅಂಗಸ್ಥಲಗಳು ೯ ಲಿಂಗಸ್ಥಲಗಳು, ಒಟ್ಟು ೪೨ ಸ್ಥಲಗಳು ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ.

ಪ್ರಸಾದಿಯ ಅಂಗಸ್ಥಲ ೭, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ ೯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯ ಅಂಗಸ್ಥಲ ೫, ಲಿಂಗಸ್ಥಲಗಳು ೯, ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ೩೦ ಸ್ಥಲಗಳು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

ಶರಣಸ್ಥಲದ ಅಂಗಸ್ಥಲ ೪, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ ೯ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದ ಅಂಗಸ್ಥಲ ೪, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ ೧೨, ಒಟ್ಟು ೨೮ ಸ್ಥಲಗಳು ಭಾವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ".(ಅ.ಯೋ.ತ್ರಿ.ಬೆ. ಶರಣರು ಪು.೨೪) ಸರ್ವಾಂಗ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತನು, ಮನ, ಭಾವಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹತ್ತು

ಸಾಗರಗಳು ಎಂದರೆ ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಪಾದೋದಕಗಳು, ಹತ್ತೊಂದು ತೆರದ ಉಣಿಸುಗಳು ಎಂದರೆ ಹನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲವ ಮಾತ್ರ ಸಾಧಕ.

"ಹತ್ತು ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನವ ಮಾಡಿ
ಹತ್ತೊಂದು ತೆರದ ನುಣಿಸುಗಳ ನಾನುಂಡು
ಕತ್ತಲೆಯಳಿದು ಬೆಳಗಾದೆ." (ಅದೆ ಪು.೫೧)

ಶಿವಯೋಗದ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸಲು ಮಾನವನ ಮನ, ದೇಹ, ಬುದ್ಧಿಗಳ ಪ್ರಾಂಜಲತ್ವವವೇ ಆವಶ್ಯಕ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹತ್ತು ಸಾಗರಗಳೆಂದರೆ ಹತ್ತು ರೀತಿಯ ಪಾದೋದಕಗಳು, ತೀರ್ಥಗಳು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಡಿಯಾದವರೆ ಲಿಂಗಾಂಗಿಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಹತ್ತು ಪಾದೋದಕಗಳು ಯಾವವು? ಅವುಗಳೆಂದರೆ "ಗುರುಪಾದೋದಕ, ಲಿಂಗಪಾದೋದಕ, ಜಂಗಮಪಾದೋದಕ, ಅವದಾನೋದಕ, ಅಪ್ಯಾಯನೋದಕ, ಹಸ್ತೋದಕ, ಪರಿಣಾಮೋದಕ, ಸ್ಪರ್ಶೋದಕ, ಸತ್ಯೋದಕ, ನಿರ್ನಾಮೋದಕವೆಂಬಿವೆ ದಶವಿಧ ಪಾದೋದಕಗಳು" (ಅದೆ ಪು.೬೧) ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಅದರದೇ ಆದ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳಿವೆ ಆ ಗುಣವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡವ ಪರಿಶುದ್ಧ. ಗುರುಪಾದೋದಕವನ್ನು ಕರಣಾಜಲವೆಂದೂ ಕರೆವರು. ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿರಬೇಕು. ಲಿಂಗಪಾದೋದಕವೆಂದರೆ ವಿನಯ ಜಲವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ಸದುವಿನಯವೇ ಸದಾಶಿವನ ಒಲುಮೆಯಯ್ಯಾ' ಎನ್ನುವಂತೆ ವಿನಯವಂತರು ಮಾತ್ರ ಶಿವಯೋಗಸಾಧಕರಾಗಬಲ್ಲರು. ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಸಮತೆಯಿಂದ ಇರುವುದೇ ಸಮತಾಜಲ, ನಡೆ, ನುಡಿ, ಮಾಟಗಳಲೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದೇ ಅವದಾನೋದಕ ಶಿವಸಾನಿಧ್ಯ ಬಯಸಿ, ಶಿವಸುಖವ ಪಡೆವ ಹಂಬಲ ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಅಪ್ಪಾಯನೋದಕ. ಹಸ್ತೋದಕವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಷ್ಟ, ಪ್ರಾಣ, ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ, ಮನ, ಭಾವಗಳು ಬೆರೆತಾಗ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವೇ ಪರಿಣಾಮೋದಕ. ತನುವಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೋಹ ಹೊಂದಿ, ನಾಮರೂಪರಹಿತ ಪರಮಾತ್ಮವೇ ತಾನು ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಿತ ನಿಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇ ನಿರ್ನಾಮೋದಕ. ಸತ್ಯಶುದ್ಧವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೇ ಸತ್ಯೋದಕ. ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಆನಂದ ಪಡುವುದೇ ಸ್ಪರ್ಶೋದಕ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಹತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಾದವೆಂದರೆ ಹನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಸಾದ. ಈ ಏಕಾದಶ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸವಿದು ಶಿವಯೋಗದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಪ್ರಸಾದಿಯ, ಅಪ್ಯಾಯನ, ಸಮಯ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿರಹಿತ, ಅಂತಃಕರಣ ಚತುಷ್ಟಯವಿರಹಿತ, ಸದ್ಭಾವ, ಸಮತಾ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾದಗಳೇ ಆ ಹನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಾದಗಳು.

ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯು ಪ್ರಸ್ತುತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಒತ್ತಡದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ನಾವುಗಳು ಯೋಗದ ಮೊರೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ ಆ ಯೋಗದ ಸರ್ವಸಾರವೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ತ್ರಿಪದಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದೇ ಶರಣ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಸಾರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೀಳು ಮಾನವನಿಗೆ ಶರಣರ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯದು. ನಿಜ ಶರಣರ ನಿಲುವು ಅರಿಯದೆ ಭವಿ ಮಾನವ ಅವರನ್ನು ಜರಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ.

"ಎಲ್ಲ ಭೋಗಂಗಳಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವಿಸಿ ಇರುವವರು
ಬಲ್ಲರೆ ಅವರ ಪರಿಬೇರೆ! ಶರಣರ
ಖುಲ್ಲ ಮಾನವರು ಜರಿವರು!!"(ಅ.ಯೋ.ತ್ರಿ.ಶ್ರೀ.ಜ.ಬ. ಸ್ವಾಮಿಜಿ ಪು.೫೬)

ಪಂಚೇಂದ್ರೀಯಗಳ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವರು ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡರು, ಲೌಕಿಕ ಸುಖವೇ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಅವರು ಶರಣರ ಮಹತಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು. ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವ ಭಕ್ತರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಲಾರ. ಶರಣರು ಪಂಚೇಂದ್ರೀಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅವುಗಳ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಲೌಕಿಕರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಆಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಸಾದವನ್ನಾಗಿ, ಉಸಿರನ್ನು ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿ ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆಯ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನರಿಯದ ದುಷ್ಟ ಮಾನವರು ಅವರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವರಲ್ಲ ಎಂದು ಅಕ್ಕ ವಿಶಾದವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯ ಗುಣಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಲು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ತಪ್ಪುಗಳಿವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜನ ಮನ್ನಿಸಿ ಕೃಪೆ ತೋರಿದ. ಅದರಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು.

"ಎನ್ನವಗುಣಗಳ ಇನ್ನು ನೋಡದೆ ಗುರು
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ ಕೃಪೆಗೈದ! ಕಾರಣ
ಎನ್ನ ಪರಿಭವವು ಪರಿಯಿತ್ತು!!" (ಅದೇ ಪು.೫೭)

ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮರಾಗುವವರೆಗೂ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಹರ ಮುನಿದರೂ ಗುರು ಕಾಯುತ್ತಾನೆ, ಶಿವಪಥವನರಿವೊಡೆ ಗುರುಪಥವೇ ಮೊದಲು ಮುಂತಾದ ಹಿರಿಯರ ನುಡಿಗಳಂತೆ

ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯೂ ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇವೆ. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನಮ್ಮನ್ನು ಭಗವಂತನ ಸಾನಿಧ್ಯ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯರ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುವ ಗುರುವಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಅಡಗಿರುವುದೇ ಅವರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸರಿದಾರಿ ತೋರುವುದರಲ್ಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡದ ಗುರು ನನಗೆ ಭವವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕು.

"ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ರಾಗದಿಂ ಬರೆದೋದಿ
ರೋಗ ಭವಬಾಧೆ ಪರಿವುದು! ಲಿಂಗದೊಳ
ಗಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಮೆರೆವರು!!"(ಅದೆ ಪು.೫೯)

ಗುರುವಿನಿಂದ ಪಾಠಕಲಿತು, ಆ ಪಾಠವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಥೈಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯೆ ಸಹಾಯಕ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅನುಸರಿಸಿ, ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸಕಲ ಕಷ್ಟಗಳು ದೂರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಭವರೋಗದಿಂದಂತೂ ಪಾರಾದಂತೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಭವರೋಗ ಸರ್ವನಾಶ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು, ಓದಿದವರು, ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರು, ಇದರಲ್ಲಿನ ಅಂಶ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡವರು ಲಿಂಗಸುಖ ಪಡೆಯುವರು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಸುಖ ಹೊಂದುವರು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ 'ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ' ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಅಪಾರ ವಿಷಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಯೋಗವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದು ಭಾರತ. ಪತಂಜಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಯೋಗದ ಮಹತ್ವ ಸಾರಿದ ಮಹಾನ್ ಯೋಗಿ. ಆ ಪರಂಪರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರೂ ಯೋಗದ ಮಹತ್ವ ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರದ ಸೇವನೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು?, ದೇಹವೇ ದೇಗುಲ ಎಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬಂತೆ ಅಕ್ಕನ ಈ ಕೃತಿ. ಯೋಗ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಸರ್ವತ್ರವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಲೇಖದ ಮೂಲಕ ಲೋಕದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆ ಓಡಿಸಿ, ಜ್ಞಾನದ ದೀಪ ಬೆಳಗಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ.

೪.೪. ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರು ರಚಿಸಿರುವ ೪೩೪ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ವಚನಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನವೂ ಒಂದು. ಆದಿ ಅನಾದಿಗಳ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅನಾವರಣ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಪ್ತವ್ಯಸನಂಗಳ, ಅಷ್ಟಮದಗಳ, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗ, ಷಡೂರ್ಮಿಗಳು, ಷಡ್ಭ್ರಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನುತ್ರಯ, ಮಲತ್ರಯ, ಜೀವತ್ರಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ 'ನಾ' ಎಂಬುದು ಕಾರಣೀಭೂತವಲ್ಲ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಕಾರಣ. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸದೇ ಸಮಗ್ರ ವಚನದೊಂದಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ೭೨ ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಈ ವಚನವನ್ನು ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ ಅವರು 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ' ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣತಾಯಿ ಅವರು ಬರೆದ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ 'ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು' ಎಂಬ ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಅವರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸದೆ ಉಳಿದ ವಚನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

"ಆದಿ ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವ ತಿಳಿಯಲರಿಯದೆ
ವಾಯಕ್ಕೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವ ನುಡಿವ ವಾಯುಪ್ರಾಣಿಗಳವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೋ
ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ನಿಜದ ನಿಲವ?...."

....

....

ಶೂನ್ಯನಲ್ಲ, ನಿಃಶೂನ್ಯ ಮುನ್ನವೇ ಅಲ್ಲ
ದ್ವೈತಿಯಲ್ಲ, ಅದ್ವೈತಿ ಮುನ್ನವೇ ಅಲ್ಲ,
ಇಂತೀ ಉಭಯಾತ್ಮಕ ತಾನೆಯಾಗಿ!
ಇದು ಕಾರಣ, ಇದರ ಆಗು-ಹೋಗು ಸಕೀಲಸಂಬಂಧವ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣರೇ ಬಲ್ಲರು"(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ವಿ.ರಾ. ೨೩)

ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವಚನ ನಿತ್ಯ ನಿರಾಳ ನಿಃಶೂನ್ಯ ಲಿಂಗವೆ ತನ್ನ ಲೀಲಾವಿಲಾಸದಿಂದ ತಾನೆ ಸುನಾದ ಬಿಂದುವಾಗಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಲಿಂಗವೆಂದೆನಿಸಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪಂಚಸಾದಾಖ್ಯ, ಪಂಚಲಿಂಗಪ್ರಕಾಶ, ಪಂಚಮುಖ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಪಂಚಕಲೆಗಳುತ್ಪತ್ತಿ, ಪಂಚಶಕ್ತಿಗಳುತ್ಪತ್ತಿ ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಂಗಳುತ್ಪತ್ತಿ, ಪಂಚಭೂತಂಗಳುತ್ಪತ್ತಿ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿರುವ ಇದು ಒಂದು ದೀರ್ಘ ವಚನವಾಗಿದೆ.

೪.೫. ಕೊರವಂಜಿ ವಚನ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಕೊರವಂಜಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಅಕ್ಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣತಾಯಿಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರೆ. ಡಾ. ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರು ಕೊರವಂಜಿ ವಚನಗಳು ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿದೆ. ತಾತ್ವಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ, ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವುದೇ ಕೊರವಂಜಿ ಸಾಹಿತ್ಯ "ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಕೊರವಂಜಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು." (ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಪು.೧೬೨) ಕೊರವಂಜಿ ವಚನಗಳು ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ 'ನಂಬಿದೆ ಗುರುವೆ ನಂಬಿದೆ' 'ನೀ ನಂಬಿಗ' ಎಂಬುದ, 'ಕೈತೋರೆ ದುಂಡಿ' ಮತ್ತು 'ಕೈ ತೋರೆಯಮ್ಮ' ಎಂಬ ಮೂರು ವಚನಗಳನ್ನು ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣತಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿದೆ ಗುರುವೆ ನಂಬಿದೆ, ಕೈತೋರೆ ಮತ್ತು ಕಣಿಯ ಕೇಳೆ ಎಂಬ ಮೂರು ವಚನಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ವಚನ ಸಂವಾದ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಚನ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

> "ವಚನ– ಯಾರ ನಂಬಿದೆ ತಾಯಿ?
> ಅಂಬಿಕಾ ರಮಣನ ಅಮ್ಮ! ಅವನು ಶಕ್ತಿವಂತನಮ್ಮಾ!
> ವಚನ– ಅವನೆಲ್ಲಿ ಕಂಡನೇ ತಾಯಿ?
> ಕಾಣದ ಆ ಹರನು ಕಾಣುವ ಗುರುವಾಗಿ ಬಂದಿರುವನೆ ಅಮ್ಮ!
> ನಮ್ಮನ್ನು ದಾಟಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸಲು ಬಂದಿರುವನೆ ಅಮ್ಮ!....."(ಅ.ಚ. ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೨೩೪)

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಣಿ ಹೇಳಲು ಬರುವ ಕೊರವಂಜಿಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಜನರ ಕೈ ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕೊರವಂಜಿಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಹೀಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು.

"ವಚನ– ಕೈ ತೋರೆಯಮ್ಮ. ನಿನ್ನ ಮೈಯೊಳಗಿರ್ದ ವಸ್ತುವ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವೆನಮ್ಮ. ನಂಬು ನಂಬೆಯಮ್ಮ. ಅರಿವಿನ ಬಗೆಯ ಹೇಳುವೆ, ಚೆಲುವೆತ್ತ ಬಾಲಿನಿರವ ಹೇಳುವೆ: ಭಾವದ ಲಕ್ಷಣವ ಹೇಳುವೆ ತೋರೆಯಮ್ಮ. ನಿನ್ನ ಕೈಯ ಕನ್ನಡಿಯ ತೋರೆಯಮ್ಮ. ಎಂಟು ಮಂದಿಯು ನಂಟರು ನಿನಗಮ್ಮ ಉಂಟಾದ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕಿನ ಬಳಗವಮ್ಮ ಗಂಟಲ ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡೈದಾರೆ ಅಮ್ಮ

ಸುಂಟರ ಗಾಳಿಯಾಗಿ ತಿರುಗುವೆಯಮ್ಮ
ಕಂಟಕ ಬಿಡಿಸುವೆ ಕರುಣದಿಂದಮ್ಮ-ನೀಲ
ಕಂಠನಂಘ್ರಿಯನು ಬಿಡದೆ ಪಿಡಿಯಮ್ಮ.

ವಚನ-ಎಂಟು ಮಂದಿ ಯಾರು ನಂಟರೇ ತಾಯಿ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕಿನ ಬಳಗ ಯಾವುದಮ್ಮ? ಅದೆಂತಾ ಕಂಟಕವೇ ತಾಯಿ? ನಂಬುವುದಕ್ಕೊಂದು ಕುರುಹುಂಟೇ ಹೇಳು ತಾಯಿ? ಕೇಳು ಕೇಳೆಯಮ್ಮ! ಭೂದೇವಿ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟ ತತ್ವಾಧಿಕರು ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿ ಬಂಧುಗಳಮ್ಮ. ನಿನ್ನೊಳಗಿರುವ ನಿಮ್ಮಳ ಅರಿವೇ ಇಷ್ಟ ಗುರುಗಳಮ್ಮ. ಅನ್ಯರು ಸೇರರು, ನಿನ್ನವರು ನಿನಗೆ ವೈರಿಗಳಮ್ಮ; ಕಂಟಕವಾಗಿ ಕಾಡುವರಮ್ಮ ನೀನು ಅದು ಎಂತ ಕಂಟಕದಲ್ಲಿ ಅಳಲುತ್ತ ಬಳಲುತ್ತ ಇದ್ದೆಯಮ್ಮ?"(ಅದೆ ಪು.೨೩೫) ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಅವುಗಳ ಕಾಟದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಕರೆದ್ಯೊಯ್ಯುವೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ,

"ವಚನ-ಮನಸಿನ ಕನಸಿನ ತೋರಿಕೆಯೆಲ್ಲವ ಕಂಡಂತೆ ಹೇಳಿದೆ, ಎನಗಿದು ಅಚ್ಚರಿಯೆ ತಾಯಿ. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಲ ನೆಲೆಯಾವುದೇ ತಾಯಿ? ಪದ-ಕಲ್ಯಾಣವೆನ್ನ ತವರೂರೆಯಮ್ಮ, ವೈಪುರವೆನ್ನ ಗಂಡನೂರೆಯಮ್ಮ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಪ್ಪಂತೆ ಪೇಳಿದೆನಮ್ಮ, ಅರವಿನ ಅಚ್ಚ ಕೊರವಿ ನಾನಮ್ಮ. ಎನಗೆ ದೇವರ ಒಲವುಂಟಮ್ಮ." (ಅದೆ ಪು.೨೪೨) ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರವುದೆಲ್ಲ ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ ಯಾರು ನೀನು ಅಂದಾಗ ಕಲ್ಯಾಣ ನನ್ನ ತವರೂರು ನಾನು ಅರಿವಿನ ಅಚ್ಚ ಕೊರವಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ತಾನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರವನ್ನು ತನಗೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಂದೇಶದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಡಾ.ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಅವರು 'ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯಲ್ಲಿ 'ಕಣಿಯ ಕೇಳೆ', 'ಕೈಯ ತೋರೆಯಮ್ಮ' ಎಂಬವುಗಳನ್ನು ಸ್ವರವಚನ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ 'ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇವು ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. 'ನೀನಂಬಿಗ' ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಅವರು ಸ್ವರವಚನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿ ಅವರು ಅದನ್ನು 'ನಂಬಿದೆ ಗುರುವೆ ನಂಬಿದೆ-ನೀನಂಬಿಗ ಎಂಬುದ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ವರವಚನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ನೀಡಿ ನಂತರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣತಾಯಿಯವರು 'ನಂಬಿದೆ ಗುರುವೆ ನಂಬಿದೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನೆ ಇದ್ದರೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾದದ್ದಂತೂ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳೆಂದು ನಾವು ಗುರುತಿಸಿದ ವಚನಗಳು, ಸ್ವರವಚನಗಳು, ಯೋಗಾಂಗತ್ರಿವಿಧಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ, ಕೊರವಂಜಿಯ ವಚನಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಚನಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರವಚನಗಳಿಗಿಂತ ಕಿರಿದಾಗಿರುವುದನ್ನು

ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯೋಗಾಂಗತ್ರಿವಿಧಿ ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ ಎಂದು ಒಂದೇ ವಚನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಕೊರವಂಜಿಯ ವಚನ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿರುವ ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ-೫

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವ

೫.೧. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಭಾವ

೫.೨. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕು

೫.೩. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವ-ಮಹಾದೇವಿಯರ ಸಂವಾದ

೫.೪. ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಪಯಣ

ಅಧ್ಯಾಯ-ಐದು

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವ

ಪೀಠಿಕೆ :

ವಚನಕಾರರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕೆಂದು ವಚನ ರಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಚನಕಾರರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಅನೀತಿ, ಅನ್ಯಾಯ, ಅಧರ್ಮ, ಅಸಹಕಾರ, ಅಭದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಅನಾಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು, ಕಾಯಕ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳು ತಾವು ಸ್ವಸ್ಥ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೆ ಅಥವಾ ತಮ್ಮೊಂದಿಗಿರುವವರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. ತಾವು ಬಯಸಿದ, ಆರಾಧಿಸಿದ ದೈವದ ಕುರಿತಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವ ನುಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ವಚನಗಳು ಬರಿ ಭಕ್ತಿ ಮೌಲ್ಯದ ಆಸ್ತಿ ಅಲ್ಲ; ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಧರ್ಮದವರು ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವು ಶರಣರು ನಡೆಸಿದ ಸಮಾಜ ಚಿಂತನೆಯ ಕಿರಣಗಳು ಎಂದು ಅನೇಕರು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮುಂಚಿನವರ ಅನರ್ಥಕರ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮೌಢ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಆರೋಗ್ಯಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಪ್ರೇರಣೆ ಒದಗಿಸಲು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ವಚನಕಾರರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲದಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಅವರತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡಿ ನಿಂತಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅಂದು ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ 'ವಚನ'ಗಳನ್ನೇ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಅಂದಿನ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ. ಆ ಕಾಲದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ವಚನ ಚಳುವಳಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಚಳುವಳಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳೆ ಆದರೂ, ಮಹಿಳೆಯರು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನಗಳು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಮಹಿಳಾಪರವಾದ ಚಿಂತನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಕಾಲ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಇವತ್ತು ಮಹಿಳಾವಾದ ಎಂದು

ಹೇಳುವ ಸ್ತ್ರೀಪರ ನಿಲುವುಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಬಹುತೇಕ ಆತನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಮಹಿಳಾವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಇವಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ದಾಟಿ, ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯ ಹೊಸ ದಾರಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ನೈತಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ತುಂಬಿದಳು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾವಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ಹಲವಾರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಗತ' ಅಥವಾ 'ಆತ್ಮಗತಭಾವ' ಅಂದರೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ವಚನಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಗುರುವಿನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯ, ಮಾನವ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಶರಣತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಬಲ್ಲ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲೇಬೇಕು, ಅಂಗವು ಲಿಂಗವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಮುಖಮಾಡಿದವರು ಬದುಕನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸದೆ ಗೌರವಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮಾರ್ಗ ತಿಳಿಸುವ ವಚನಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವದ ವಚನಗಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

೫.೧. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂತೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತಳಮಳವನ್ನು, ತಾನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟ ಮನದಾಳದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ತನ್ನಂತರಂಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು, ತಾ ಬಯಸಿದ ಬದುಕು ತನ್ನದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವು ಇಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ಹಾಗೇಯೇ ಬಯಸಿದ ಬದುಕು ತನ್ನಿಂದ ದೂರವಾದಾಗ ತಾನನುಭವಿಸಿದ ನೋವನ್ನು, ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರ ಬಗ್ಗೆ ತಾನು ಹೊಂದಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆರಾಧ್ಯ ಭಕ್ತಳಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಕಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು, ಆತನನ್ನು ಸೇರುವ ಕಾತುರವನ್ನು, ಕೌಶಿಕನಂತಹ ಗಂಡಸಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುವ ಪರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆತ್ಮಗತ ಅಥವಾ ಸ್ವಗತಭಾವ :

'ಸ್ವಗತ' ಎಂದರೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಗತ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳ, ಲೇಖಕರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕಾದವಳೆಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಭಾವ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲೆ

ಅಸೀಮವಾದದ್ದು ಎಂದು ನಂಬುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆತನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತನುಮನಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. 'ನೊಂದ ನೋವ ನೋಯದವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೋ' ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತೆ' ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕುರಿತ ಭಾವವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾಳೆ. ಆತನ ನಿಜದ ನಿಲುವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅಂಗಗುಣಗಳು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿವೆ. ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಲಾರದೆ ಚೆನ್ನನ ನಿಲುವು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಣುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಶರೀರ ರಕ್ಷಣೆ ಕಷ್ಟ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸಂಗಾತಿ ಎಂಬ ಆತ್ಮಗತ ಭಾವ ತಾಳಿದ ವಚನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

"ಎನ್ನ ಮಾಯದ ಮದವ ಮುರಿಯಯ್ಯ!
ಎನ್ನ ಕಾಯದ ಕಳವಳವ ಕೆಡಿಸಯ್ಯ!
ಎನ್ನ ಜೀವದ ಜಂಜಡವ ಬಿಡಿಸಯ್ಯ!
ಎನ್ನ ದೇವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ
ಎನ್ನ ಸುತ್ತಿದ ಮಾಯಾ ಪ್ರಪಂಚವ ಬಿಡಿಸಾ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ"(ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೬೮)

ನನ್ನ ಮಾಯೆಯ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಯ್ಯ, ಅಂದರೆ ತುಂಬು ಯೌವ್ವನೆ ಎಂಬ ಮಾಯೆ ನನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ ಅದನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಿ, ಯಾವ ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ ಎನ್ನತ್ತಾಳೆ. ದೇಹವೇ ಶಾಶ್ವತ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಅದರಿಂದ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಮಾಡು. ಜೀವದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಪಡುವ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ದೂರ ಮಾಡು ಎಂದು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯದೈವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತ, ತನ್ನನ್ನು ಈ ಮಾಯಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೋಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು. ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಹೊರ ಬಂದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೆಮ್ಮದಿ, ಜೀವದ ಜಂಜಡವ ತೊರೆದವರು ಮಾತ್ರ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇರಬಲ್ಲರು ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ, ನಶ್ವರವಾದ ದೇಹದ ಮೋಹದಿಂದ ದೂರಾದವರು ಮಾತ್ರ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇರಬಲ್ಲರು. ದೇವರೆ ನನಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾಳೆ.

"ನಾ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು.
ಸಂಸಾರ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು
ಅಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು.

ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು.
ಆ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯ ತಾಮಸಧೂಮ್ರ ಮುಸುಕಿದಲ್ಲಿ
ನಾನಿಮ್ಮ ಮರೆದು ಭವದುಃಖಕ್ಕೀಡಾದೆ.
ನೀ ಕರುಣದಿಂದೆತ್ತಿ ಎನ್ನ ಮರಹ ವಿಂಗಡಿಸಿ
ನಿಮ್ಮ ಪಾದವನರುಹಿಸಯ್ಯಾ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ." (ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ವಿ. ರಾಜೂರ ಪು.೨೫೬)

ಸಂಸಾರ ಮೋಹ ಮಾನವನನ್ನು ಆಶೆ, ಅಜ್ಞಾನದ ಕೂಪಕ್ಕೆ ದೂಡಿ ಆತನ ಜೀವನವನ್ನು ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಎಂತಹ ಹೇಯ ಕೃತ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೋಪದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮನಸ್ಸು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ 'ನಾ' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ. ಈ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮರೆತು ಅಜ್ಞಾನ, ಆಶೆ, ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರನ್ನು ಕರುಣೆ ತೋರಿ ಕಾಪಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಆ ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನಿನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿರುವೆ ಕಾಪಾಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಭಕ್ತನಾದವ ಸಂಸಾರ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತೊಳಲಾಡುವಾಗ ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲವ ಸರ್ವಶಕ್ತನು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಂಸಾರ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮನಸ್ಸು ಸರ್ವಶಕ್ತನನ್ನು ಮರೆತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ದುಃಖಕ್ಕೀಡಾದರೆ ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲುದು ದೈವತ್ವಮಾತ್ರ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ತಾನೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥಳು ಆ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಬಲ್ಲವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಸಿಟ್ಟು ತಾಮಸ ಗುಣದ ಲಕ್ಷಣ; ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿಯಾದವ ಸಿಟ್ಟು ತನ್ನ ವೈರಿ, ಸಹನೆ ಪರರ ವೈರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮಸತ್ಯದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಮರೆತಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಮಾನವ ವಿವೇಕವನ್ನು ಮರೆತು ರಾಗ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ದುಃಖ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. "ತನಗೆ ಮುನಿವರಿಗೆ ತಾ ಮುನಿಯಲೇಕಯ್ಯಾ?, ತನಗಾದ ಆಗೇನು? ಅವರಿಗಾದ ಚೇಗೆಯೇನು?"(ಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನಾಮೃತ ಆರ್.ಸಿ.ಹಿ. ಪು.೧೪೫) ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತು ಸಹ ಅಕ್ಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಕೋಪ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದರೆ, ಶರೀರದ ಕೋಪ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನೇ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೋಪ ಮರೆತು ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ಎಂಬುದೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನದ ಆಶಯ.

"ಲೋಕದ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ರವಿ ಬೀಜವಾದಂತೆ.
ಕರಣಂಗಳ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಮನವೇ ಬೀಜ.
ಎನಗುಳ್ಳುದೊಂದು ಮನ.
ಆ ಮನ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಬಳಿಕ
ಎನಗೆ ಭವವುಂಟೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ?" (ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ವಿ.ರಾ. ಪು.೧೦೭)

ಜಗತ್ತಿನ ಆಗು ಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಹೇಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತನೋ ಹಾಗೆ ಇಂದ್ರೀಯಗಳ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಮನವೇ ಮೂಲ. ಇರುವ ಒಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ ಬೇರೆಯದರ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯ ಬಿಡಲು ನನಗೇನು ಬೇರೆ ಹುಟ್ಟದಿಯೇ? ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಆ ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ಭಗವಂತ ತುಂಬಿರಬೇಕು ಅನ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹರಿಯಬಿಡಬೇಡಿ. ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸೇ ಕೇಂದ್ರ, ಮನ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಶುದ್ಧ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಗಳು ಒಂದಾದಾಗ ಅಂತಹ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಭವವಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತನಾದವ ತನ್ನ ಮನವನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಇರುವುದೊಂದು ಹುಟ್ಟು ಆ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇರುವ ಮನಸ್ಸೊಂದನ್ನು ಹೀನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸದೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವತ್ತ ಪ್ರೇರೆಪಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಮನಸ್ಸು ಒಳ್ಳೆಯದರ ಕಡೆ ಒಲಿದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು. ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಬದುಕು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ, ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬದುಕನ್ನು ಯದ್ವಾ ತದ್ವಾ ನಡೆಸಿದರೆ ದುರಂತ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ ಒಂದಾದಾಗ ಅಂತಹ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಭವವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

> "ಎನ್ನ ನಾನರಿಯದ ಮುನ್ನ ನೀನೆಲ್ಲಿರ್ದೆ ಹೇಳಯ್ಯಾ?
> ಚಿನ್ನದೊಳಗಣ ಬಣ್ಣದಂತೆ ಎನ್ನೊಳಗಿರ್ದೆ.
> ಅಯ್ಯಾ ಎನ್ನೊಳಗೆ ಇನಿತಿರ್ದು ಮೈದೋರದ ಭೇಧವ
> ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ ಕಾಣಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"(ಅದೆ ಪು.೯)

ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಬಂಗಾರದೊಳಗಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಬಣ್ಣದಂತೆ ಮನದೊಳಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಗಳ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಗಳ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚಿನ್ನ-ಬಣ್ಣ ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಾರದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ನಾವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿತಿರುವ ಸಾಧಕ ತನ್ನ ಒಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿರುವ ಚೈತನ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದೇವರ ಕುರಿತು ಅರಿಯುವ ಹಂಬಲ ಇರುವ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ಅನುಭಾವಿ ಸಾಧಕ ಚಿರಂತನ ಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ

ಇದೆ ಎಂದು ಅರಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಯೇ ಸಕಲ ಚರಾಚರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ವಚನ ನಮ್ಮಿಂದ ಏನೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರಾಶರಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಗಾಧ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಹುದುಗಿದೆ, ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

"ಕಾಯಕ್ಕೆ ನೆಳಲಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ.
ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮನವಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ.
ಮನಕ್ಕೆ ನೆನಹಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ
ನೆನಹಿಂಗೆ ಅರುಹಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ.
ಅರಿಹಿಂಗೆ ಮರಹಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ.
ಜಗದ ಜಂಗುಳಿಗೆ ಬೆಂಗೋಲನೆತ್ತಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ.
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ,
ನೀನೊಡ್ಡಿದ ಮಾಯೆಯನಾರಿಗೂ ಗೆಲಬಾರದು."(ಅದೆ ಪು.೫೦)

ಮಾಯೆ ಎಂಬುದು ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡಚಣೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಾಯೆ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸಬಯಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಮಾಯೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೀಡಿಸಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾಯಾಪೀಡನೆಗೊಳಗಾಗದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ದೇಹ, ಪ್ರಾಣ, ಮನ, ನೆನಹು, ಅರಿವುಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಈ ಮಾಯೆ. ಈ ಮಾಯೆಯ ಕಾಡಾಟದಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನೊಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, 'ಶರೀರಕ್ಕೆ ನೆರಳು ಮಾಯೆಯಾದರೆ, ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಯೆ'. ದೇಹವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ನೆರಳು ಬೆಂಬತ್ತಿಕೊಂಡೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ನೆರಳು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಬಾರದು ಎಂದರೆ ದೇಹ ಇರಬಾರದು ಅಥವಾ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶರೀರದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಶೆ-ಪಾಶಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಶರೀರ ಮೋಹ ತೊರೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ನೆರಳೆಂಬ ಮಾಯೆಯ ಕಾಟದಿಂದ ಪಾರಾಗಬಲ್ಲೆವು. ಜೀವ ಜೀವಂತಿಕೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಯೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜೀವದ ಹಂಗನ್ನು ತೊರೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಮಾಯೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲಿನ ಆಶೆಯಿಂದ ದೂರಾಗಿ ಬದುಕಿದರೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಯೆಯಾಗಲಾರದು ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆನಪುಗಳು ಮಾಯೆ. ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ್ದನ್ನು, ಅನುಭವಿಸಿದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾಯೆ. ಮನದ ಮೋಹದಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು, ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕತ್ತಲೆಗೆ ನೂಕಬೇಡಿರಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಗತಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಇರುವ ಬದುಕನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ, ನಮ್ಮನ್ನು

ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿ ರೂಪಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಮಾಯೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ನೆನಪಿಗೆ ಮಾಯೆ. ಒಂದು ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವಿಷಯ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ನೆನಹು ಬೇಕೆ ಬೇಕು ಆದರೆ ಆ ನೆನಹಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಾಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮರೆವು ಎನ್ನುವುದು ಮಾಯೆ. ಮರೆವು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಾಯೆ ಎಂಬುದು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆವ ಚಾಟಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಲೋಕದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಮಾನವ ಕುದುರೆಯಾದರೆ ಮಾಯೆ ಆತನನ್ನು ಹೊಡೆವ ಚಾಟಿ. ಜಗದ ಈ ಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ ಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚವ ಆವರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಾಯೆಯಿಂದ ದೂರಾದರೆ ಬದುಕು ಸೂಸುತ್ರ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಒಡ್ಡಿದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಲೌಕಿಕ ಮಾಯೆ. ಅಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡರೆ ಆತ್ಮಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯ. ಜಂಜಡದ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನೋವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಡಿರಿ. ಬದುಕನ್ನು ವ್ರತದಂತೆ ಅವುಡುಗಚ್ಚಿ ಜೀವಿಸದೆ, ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಲೂಬಹುದು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಮನಕೆ ಮುಸುಕಿದ ಮಾಯೆ ದೂರಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಈ ಸಾಧಕಿ ಮಾಯಾಬಂಧವನ್ನು ಕಳಚಿದ ಯುಗಪರಿವರ್ತಕಿ, ಆಧುನಿಕ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಕೆಯ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

> "ಗುಣ ದೋಷ ಸಂಪಾದನೆಯ ಮಾಡುವನ್ನಕ್ಕ
> ಕಾಮದ ಒಡಲು ಕ್ರೋಧದ ಗೊತ್ತು
> ಮೋಹದ ಮಂದಿರ ಮದದ ಆವರಣ ಮತ್ಸರದ ಹೊದಿಕೆ
> ಆ ಭಾವತರಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ
> ಅರಿವುದಕ್ಕೆ ಇಂಬಿಲ್ಲ ಕಾಣಿರಣ್ಣ"(ಅದೆ ಪು.೫೮)

ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ, ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ನಾವು ದೇಹವನ್ನು ಈ ಆರು ವೈರಿಗಳ ತವರುಮನೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಕಾಮಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರೋಧ, ಕಾಮದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದರ ಮೇಲೆ ಅತಿಯಾದ ಲೋಭ, ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಇರಲಿ ಎಂಬ ಮೋಹ, ನಾ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆ ಎಂಬ ಮದ ಮತ್ತು ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ಸರ. ಇವು ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಲು ನೋಡುತ್ತವೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ದಾಸರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ದೂರ ಇಡುತ್ತವೆ. ಮಾನವ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟಾಗ ಅನೇಕ ಅಡಚಣೆಗಳು ಬರುವುದು ಸಹಜ; ಅವುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ವಿಷಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮಾನವ ದೈವತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಗ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾವು

ಎಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರೂ ಗುಣ ದೋಷಗಳು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಪಥದತ್ತ ಸಾಗಬೇಕು. ಮಾನವರ ಮನಸ್ಸು-ವಯಸ್ಸು ಚಂಚಲ. ಇವುಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲೇನಾದರು ದೇಹ ಸಿಲುಕಿದರೆ ದುಃಖದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ನಿಜತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮೊಳಗಿರುವ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಇಷ್ಟೇ ಚಂಚಲಸ್ವರೂಪದ ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಸಾಧಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವವರು ಮೊದಲು ತಾವು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿರಬೇಕು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಹೊರತು ಅನ್ಯರನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಮನದ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತಿವೆ ಇಲ್ಲಿನ ವಚನಗಳ ಭಾವ.

ಗುರುಭಕ್ತಿಭಾವ ಅಥವಾ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ :

'ಶಿವಪಥವನರಿವೊಡೆ ಗುರುಪಥವೇ ಮೊದಲು' ಎಂದು ಗುರುವಿಗೆ ಆದ್ಯ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿದವರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರು. ಗುರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವ. ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಭಾವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರಿಗಂತೂ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗಂತೂ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಗುರುವಿನ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿತ್ತು. ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಪವಿತ್ರ ಸಂಬಂಧ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಗುರು ಶಿಷ್ಯನ ಬದುಕಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ದೀವಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರ ಕರುಣೆ, ಬೋಧನೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಹಾದೇವಿಯ ನಿಲುವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನಿ ಎನಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಬಾಲಕಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಗುರುವಿನಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದವಳು ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. 'ಹರ ಮುನಿದರೂ ಗುರು ಕಾಯ್ವ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ, ಶಿಷ್ಯನ ಸಾಧನೆಯ ಮುಂದಿನ ಶಕ್ತಿ ಚೈತನ್ಯಶೀಲನಾದ ಗುರು ಪರಮಸಾಧಕ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಗುರುವಿನ ಪ್ರಭಾವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ನರ-ಜನ್ಮವ ತೊಡೆದು
ಹರ-ಜನ್ಮವ ಮಾಡಿದ ಗುರುವೆ!
ಭವಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿ
ಪರಮಸುಖವ ತೋರಿದ ಗುರುವೆ!
ಭವಿ ಎಂಬುದ ತೊಡೆದು

ಭಕ್ತೆ ಎಂದೆನಿಸಿದ ಗುರುವೆ!
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ತಂದೆನ್ನ ಕೈವಶಕೆ
ಕೊಟ್ಟ ಗುರುವೆ ನಮೋ ನಮೋ!" (ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೭೩)

ಮಾನವ ಜನ್ಮದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಅಡಗಿರುವುದು ದೈವಿ ಗುಣವನ್ನು ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿದತ್ತ ಒಲವು ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನರನನ್ನು ನಾರಾಯಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು ಗುರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯೂ ಸಹಿತ ತನ್ನನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೇರಿಸಿದವರು ಗುರುವೇ ಎಂದು ತನ್ನ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾನವಜನ್ಮದ ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿ, ಹರಜನ್ಮದತ್ತ ದಾರಿ ತೋರಿದ ಗುರುವಿಗೆ ನಮನ ಹೇಳುವ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ಜಂಜಡಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಭವಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಖ ಯಾವುದು ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಗುರು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ, ಆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಎನಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ತಂದು ತೋರಿದವರು ಗುರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಹೆಣ್ಣಿಗೇಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿದರು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿಸಿದವರೂ ಕೂಡ ಗುರುವೇ. ಗುರು ಮುಖದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ ಶಾಶ್ವತಜ್ಞಾನ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಗುರುವೇ ತನಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದವ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದವರು ಗುರುವೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಕೂಡಾ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಗುರುವಿನ ಕರುಣದಿಂದ ಲಿಂಗ ಜಂಗಮವ ಕಂಡೆ!
ಗುರುವಿನ ಕರುಣದಿಂದ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದವ ಕಂಡೆ!
ಗುರುವಿನ ಕರುಣದಿಂದ ಸಜ್ಜನಸದ್ಭಕ್ತರ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಕಂಡೆ!
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ, ನಾ ಹುಟ್ಟಲೊಡನೆ ವಿಭೂತಿಯ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿ
ಸದ್ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಲಿಂಗಸ್ವಾಯತವ ಮಾಡಿದನಾಗಿ ಧನ್ಯಳಾದೆನು" (ಅದೆ ಪು. ೭೧)

"ಗುರು-ಲಿಂಗ-ಜಂಗಮ, ವಿಭೂತಿ-ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ-ಮಂತ್ರ, ಪಾದೋದಕ-ಪ್ರಸಾದ ಇವು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು. ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಪೂಜ್ಯವಸ್ತುಗಳಾದರೆ, ಮಧ್ಯದ ಮೂರು ಸಾಧನಗಳು,

ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಭಿಸುವ ಫಲಗಳು ಕೊನೆಯವು ಎರಡು." (ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳು ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪು.೮) ಸಾಧಕರ ಸಾಧನೆಗೆ, ಪೂಜ್ಯರ ಕೃಪೆಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾದವುಗಳು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು. ಈ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಗುರು. 'ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಶೃಂಗಾರ ಸದ್ಭಕ್ತರ ನುಡಿಗಡಣ' ಎಂದು ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮಹಾದೇವಿ ಇಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಕರುಣದಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಸಜ್ಜನಸದ್ಭಕ್ತರ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯವರ ಸಂಗದಿಂದಲೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದರುಹಿದವರು ಗುರು. ನಾ ಜನಿಸಿದಾಗಲೇ ನನಗೆ ವಿಭೂತಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದವರು ಗುರು, ಆ ಸದ್ಗುರುವೇ ನನಗೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ವಾಯತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾ ಧನ್ಯಳಾದೆನು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗ ಸಾಧಕಳಾಗಿ, ಜಂಗಮಪೂಜ್ಯಳಾಗಿ, ಪಾದೋದಕ–ಪ್ರಸಾದಪ್ರೀಯಳಾಗಿ, ಸದ್ಭಕ್ತರ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದು ಗುರುವಿನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಎಂಬುದು ಈ ವಚನದ ಭಾವ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಹಲವಾರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಮಹಿಮೆ ಸಾರಿದ್ದಾಳೆ. ಗುರು ಲಿಂಗವೆಂಬ ಖಡ್ಗವನ್ನು ನೀಡಿ ಮಾನಸಿಕ ದೃಢತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದಾಗ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೆ, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಭಕ್ತಿಭಾವದ ವಚನಗಳು ಎಂಥವರಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುವಿನ ಕುರಿತು ಗೌರವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲೂ ಗುರುವಿನ ಸ್ತುತಿ ಕಾಣಬಹುದು.

"ಇನ್ನೇಕೆ ಎನ್ನ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆ ಎನಗೆ
ಎನ್ನ ಗುರುತಂದೆ ಲಿಂಗವ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ॥ಪಲ್ಲವ॥
ಪಂಚ ಕಳಶವು ಪಂಚನದಿ ಪಂಚಫಲ ತಳಿರು
ಪಂಚಾಭಿಷೇಕ ಹಸ್ತವು ಮಸ್ತಕದಲಿ
ಪಂಚಮುಖಶಿವನ ಕಳೆಯರಿದು ಶ್ರೀಗುರು ಪ್ರಣಮ
ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಕರ್ಣದೊಳಗಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ॥೧॥" (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ
ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೨೬೬)

ಲಿಂಗವನ್ನೇ ತನ್ನ ಸಕಲವೆಂದರಿತ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವರೂಪಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಿದವ ನನ್ನ ಗುರುತಂದೆ. ಗುರುವಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಶಕ್ತಿ ಅಡಗಿದೆ. ಶುಭಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪಂಚಕಳಶ, ಐದುನದಿಗಳ ಪವಿತ್ರ ನೀರು, ಐದು ತರಹದ ಹಣ್ಣು, ತಳಿರು ತೋರಣ, ಪಂಚಾಭಿಷೇಕ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆ ನನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿದೆ ಅದನ್ನೇ ನನ್ನ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಶ್ರೀಗುರು. ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಎಂಬ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದ್ದಾನೆ. ಎನ್ನುವ ಮಹಾದೇವಿ

ನನ್ನ ಮದುವೆಯನ್ನು ಲಿಂಗರೂಪಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೊಡನೆ ಮಾಡಿದವರೇ ಶ್ರೀಗುರು ಎಂದೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಗುರು ನನಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ನನಗೆ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಶರಣರು ಸತಿಯಾಗಿ, ಲಿಂಗವನ್ನು ಪತಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಗುರು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ ಮದುವೆ ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಅಕ್ಕನ ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಗುರುವೇ ಪರಮಶಕ್ತಿ, ಅಂಥ ಗುರುವೇ ನನಗೆ ನನ್ನ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತವಿರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬೇರೆನೂ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

"ಗುರು ನಿಮ್ಮ ಚರಣವ ಮರೆಯೆನು ಮರೆದಡೆ
ಪರಿಭವದ ಬಾಧೆ ಬರಲಯ್ಯ! ಕಡೆಯಲ್ಲಿ
ದೊರೆ ನರಕದೊಳಗೆ ತುಳಿಯಯ್ಯ"(ಅದೆ ಪು.೪೯)

ತನ್ನ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನೇ ಗುರುವಿನ ಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮೊದಲ ಮಾಡುವೆ ಸದಮಲ ಗುರುವಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎನ್ನುವಳು. ಗುರು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬೇಕು, ಗುರುವಿರಲಾರದೇ ನಾವು ಏನೇ ಮಾಡಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಗುರುವೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ, ಪ್ರಧಾನ, ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯೇ ಗುರುವಿಗೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗುರುವಿನ ಪಾದವನ್ನು ಮರೆತೆನಾದಡೆ ನನಗೆ ಅವಮಾನದ ತೊಂದರೆ ಬರಲಿ, ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನರಕದೊಳಗೆ ಕಳಿಸಿ ತುಳಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುವನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಅವಮಾನ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ, ಗುರುವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವವರೆಗೂ ನಮಗೆ ಗೌರವ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕವಯತ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಬೇಕಾದರೆ ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆ ಇತ್ತು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇರಣಾ ಶಕ್ತಿ ಗುರು. ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಇರಬೇಕು, ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಗುರು ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಅವಳ ಲೇಖದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ ಪಡೆದಿದ್ದಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುವುದು.

ಹಂಬಲ :

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲವಂತೂ ಆಕೆಯ ಜೀವನದ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆತನನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಇಡೀ ಜೀವನವೇ ಆತನಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಾವಿಲ್ಲದವನನ್ನು ಅಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವುಳ್ಳವಳು. ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು. ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವೆ ಎನ್ನುವ ಮಹಾದೇವಿ ದೈವಿ ಸಾನಿಧ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

"ಎರೆಯಂತೆ ಕರಕರಗಿ, ಮಳಲಂತೆ ಜರಿಜರಿದು,
ಕನಸಿನಲಿ ಕಳವಳಿಸಿ, ಆನು ಬೆರಗಾದೆ,
ಆವಿಗೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಸುಳಿಸುಳಿದು ಬೆಂದೆ;
ಆಪತ್ತಿಗಾದ ಸಖಿಯರನಾರನೂ ಕಾಣೆ,
ಅರಸಿ ಕಾಣದ ತನುವ, ಬೆರೆಸಿ ಕೂಡದ ಸುಖವ,
ಎನಗೆ ನೀ ಕರುಣಿಸಾ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"(ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ ಪು.೩೬)

ಎರಿ(ಜೇಡಿ) ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಯೊಂದು ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳಿಂದ ಕರಗುವಂತೆ, ಮರಳೆಲ್ಲವೂ ಜರಿಯುವಂತೆ, ಅಂದರೆ ಉಸುಕು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಳಪಟ್ಟೆ, ಮನದಲ್ಲಿ ಆತಂಕ ತುಂಬಿತ್ತು, ಮಡಕೆ ಮಾಡುವ ಕುಂಬಾರನು ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಡುವ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆಂಕಿ ಇರುವ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಒಡಲಿನ ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂದಿರುವೆ, ನಾನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ತಳಮಳ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಗೆಳತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಾಡಿದರೂ ಸಿಗಲಾರದ ಶರೀರ, ಒಂದಾಗುವ ಸುಖ ನನಗೆ ನೀನೇ ಕರುಣಿಸು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಕೆಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಹಾಯ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ, ಯಾರೊಂದಿಗೂ ನೆಮ್ಮದಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲದಾಗ ಅನಿಸಿದ್ದು ಏನೆಂದರೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ನನಗೆ ಬೇಕು ಎಂದು. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಹೊರಟ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಉತ್ಕಟ ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆತನ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ವೇದನೆ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೂ ಕೂಡಾ ಆಕೆಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದೈವೀ ಪ್ರೀತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿದೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿದ ಪ್ರೇಮ ಭಾವಗೀತೆಯಾಗಿ ವಚನರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಲೌಕಿಕ ಗಂಡನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಒಲ್ಲದ ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಾಗಲಂತೂ ಆಕೆಯ ಚಡಪಡಿಕೆ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಬೇಡದ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಕಾಣದ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಒಲವು, ಮಹಾದೇವನನ್ನೇ ವರಿಸುವ ಮಹಾ ಆಶೆ. ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಾರುವ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಸೇರುವ ಬಯಕೆಯೂ ಕೂಡ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಯಾಚನೆ ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರೇಮದ ಮಧುರ ಅನುಭವ, ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳು, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ.

"ಭವಭವದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿತ್ತೆನ್ನ ಮನ
ಆನೇವೆನಯ್ಯಾ?
ಹಸಿದುಂಡಡೆ ಉಂಡು ಹಸಿವಾಯಿತ್ತು
ಎನಗೆ ಅಮೃತದ ಅಪ್ಯಾಯನವಾಯಿತ್ತು
ಇದು ಕಾರಣ ನೀನಿಕ್ಕಿದ ಮಾಯೆಯನಿನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದೆನಾದಡೆ
ಆಣೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ" (ಅದೆ ಪು.೯೬)

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವ, ಆತನ ಸಾಮಿಪ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನಗಾಗಿ ಬಳಲಿತ್ತು. ಹಸಿವೆಯಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿದರೂ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಲಿಲ್ಲ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನನ್ನ ಮನ ಆತನನ್ನು ಮೀರಿ ಬೇರೇನನ್ನು ಬಯಸದು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ತನಗೆ ಚೆನ್ನನ ಸಂಗ ಅಮೃತದ ಸವಿಯಂಥದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಆಕೆಯ ಜೀವ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಮನಸ್ಸು ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಹೇಗೆ ನೆನೆಯಲಾರದೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವ ತೀವ್ರತೆಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ.

"ಉದಯದಲೆದ್ದು ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವೆನಯ್ಯಾ,
ಕಸದೆಗೆದು ಚಳೆಯ ಕೊಟ್ಟು
ನಿಮ್ಮ ಬರಹ ಹಾರುತ್ತಿರ್ದೆನಯ್ಯಾ
ಹಸೆಹಂದರವನಿಕ್ಕಿ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಿಗೆಡೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ್ದೆನಯ್ಯಾ,
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ,
ನೀನಾವಾಗ ಬಂದೆಯಾ ಎನ್ನದೇವಾ?"(ಅದೆ ಪು.೩೦)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸ್ವಾಗತ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ವಚನವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಬೆಳಗೆದ್ದರೆ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನದೇ ಚಿಂತೆ, ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೇನು ದೇವರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲಳೋ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಬೆಳಗೆದ್ದು ಕಸತೆಗೆದು, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ, ನಿನ್ನ ಬರುವಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವೆ. ಸದಾ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲ, ಕಾತರವುಳ್ಳ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆತನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿರುವ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿದ ಸ್ವಾಗತದಿಂದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಮನದುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ

ನನ್ನ ತನು ಮನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಬರುವನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿವೆ, ನಿನ್ನ ಸೇರುವ ಹಂಬಲ ನನ್ನದು ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ.

"ಆಲಿಸೆನ್ನ ಬಿನ್ನಪವ, ಲಾಲಿಸೆನ್ನ ಬಿನ್ನಪವ ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ಬಿನ್ನಪವ,
ಏಕೆನ್ನ ಮೊರೆಯ ಕೇಳೆಯಯ್ಯಾ ತಂದೆ
ನೀನಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತಿಲ್ಲ,
ನೀನೆ ಎನಗೆ ಗತಿ, ನೀನೆ ಎನಗೆ ಮತಿಯಯ್ಯಾ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ" (ಅದೆ ಪು.೨೫)

ತನ್ನ ಮನದ ಆತಂಕ ಅರಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ ಎಂದು ಅರಿತ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನವನ್ನು ಆತನ ಮುಂದೆ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಆಲಿಸು, ಲಾಲಿಸು ತನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸು ಎಂಬ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಪತಿಯಿಂದ ದೂರಾದ ಪತ್ನಿಯ ಅಳಲಿದೆ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣಲು ಕಾತರಿಸುವ ಭಕ್ತನ ಆತುರತೆಯಿದೆ. ತನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಈಡೇರಿಸಬಲ್ಲ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೂ ಕೂಡಾ ಇದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ನೀನಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆಂದರೆ ಆಕೆಗೆ ಸಕಲವೂ ಆತನೆ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಅಕ್ಕ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ನನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜೊತೆಗಾರ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

"ಇಂದ್ರ ನೀಲದ ಗಿರಿಯನೇರಿಕೊಂಡು
ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯನಪ್ಪಿಕೊಂಡು
ಕೊಂಬುಬಾರಿಸುತ್ತ ಎಂದಿಪ್ಪೆನೊ ಶಿವನೆ?
ನಿಮ್ಮ ನೆನೆಯುತ್ತ ಎಂದಿಪ್ಪೆನೊ
ಅಂಗಭಂಗ ಮನಭಂಗವಳಿದು
ನಿಮ್ಮನೆಂದಿಂಗೊಮ್ಮೆ ನೆರೆವೆನಯ್ಯಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ?"(ಅದೆ ಪು.೨೭)

ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಛಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು. ಪರ್ವತವನೇರಿ, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಬರುವ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಸದಾ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಯಾವಾಗ ಆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುವುದೋ ಎಂದು ಕಾದು ಕುಳಿತಿರುವ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾದೇವಿ ಶರೀರ ಮೋಹ, ಮಾನಸಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಭರವಸೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ ತಾನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಸೇರುವ ಆಸೆ ಹೊಂದಿದವಳು ಎನ್ನುವ ಭಾವವನ್ನು

ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಬಗೆಗಿರುವ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನೇ ತನ್ನ ದೈವ, ಪತಿ, ಒಡೆಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಮಹಾದೇವಿ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನು ಏನೆಲ್ಲ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಳಿಗೆ ಅವನವಳಾಗುವ ಹಂಬಲ ಬಹಳವಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನೊಲಿದ ದೈವವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ತೋರುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವದ ಸ್ಮರಣೆ, ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದಾಗಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಧನ ಗೌಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಮನ, ಪರಿಶುದ್ಧ ತನು ಇವು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಪಶು–ಪಕ್ಷಿ, ಗಿಡ–ಮರಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

> “ಅಳಿಸಂಕುಲವೆ, ಮಾಮರವೆ, ಬೆಳದಿಂಗಳೆ, ಕೋಗಿಲೆಯ
> ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನೂ ಒಂದು ಬೇಡುವೆನು
> ಎನ್ನೊಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಕಂಡಡೆ
> ಕರೆದು ತೋರಿರೆ.” (ಅದೆ ಪು.೨೦)

ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹವನ್ನೆಲ್ಲ, ಮಾವಿನಮರವನ್ನು, ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಕೋಗಿಲೆ ಹೀಗೆ ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಒಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಒಲಿದಿರುವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸರ್ವಾಂತರಯಾಮಿ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಅರಿತಿದ್ದಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಸಕಲ ಚರಾಚರಾಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತನಾದ ಆತನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಬಲ್ಲರು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕೇಳೋಣ ಎಂದು ಗಿಳಿ, ಹಂಸ, ಕೋಗಿಲೆ, ದುಂಬಿ, ನವಿಲುಗಳನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ತನ್ನ ವಿಕಲಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆತ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಆತನ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವೆ, ಆದರೆ ಬೇರಾರ ಮಡದಿಯಾಗಲಾರೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅನ್ಯ ದೈವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾರೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವವೂ ಅವಳ ವಚಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮ–ಪರಮಾತ್ಮಗಳಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರ ಸಂಬಂಧ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಅವಳ ಹಂಬಲ. ಆತನಿಗಾಗಿ ವಿರಹ ವೇದನೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆತನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವಾಗ ನಿರಾಸೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಆಗ ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರ ಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿನಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೆ ತನ್ನವನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಮಹಾದೇವಿಯದು. ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಬಗ್ಗೆ ಹಂಬಲ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

"ಏನೋ ನಮ್ಮನಲ್ಲ ನೀ ಮನೆಗೇಕೆ ಬಾರೆ?
ನಾನೇನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲ
ಕೂಸಿನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಸದೊತ್ತೆಯ ಕೊಟ್ಟೆ
ಕೂಸತ್ತೆನ್ನಯ ನಲ್ಲ ಬೇಸತ್ತು ಹೋದೆ
....
....
ಕೇಳಯ್ಯ ಶ್ರೀಶೈಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ನೀನು ಮಾತಾಡಿದುದುಂಟು ಕೂಡಿದುದಿಲ್ಲ"(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೨೫೪)

ನಲ್ಲೆಯೊಬ್ಬಳು ನಲ್ಲನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾಳೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮನವೆಂಬ ಮನೆಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಆತನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೂಸಿನ ತಾಯಿಗೆ ಆಶ್ರಯ (ಒತ್ತೆಯ) ಕೊಟ್ಟೆ ಆ ಕೂಸು ಅಳಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಸತ್ತಿರುವ ಆತನನ್ನು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸೆಂದು. ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನೀನು ಮಾತನಾಡಿದೆ ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಸಿನ ತಾಯಿ ಎಂದರೆ ಲೌಕಿಕ ಆಸೆಗಳಿರಬೇಕು, ಅವುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

"ಹೃದಯ-ಸರೋಜ ಗದ್ದಗೆಗೆ ದಿವ್ಯ
ಸದಮಲಗುಣನಿಧಿ ಬಾರಯ್ಯ ದೇವ
ಆನಂದ ಜಲದಿ ಮಜ್ಜನಕೆರವೆನು ಸು
ಜ್ಞಾನದ ಗಂಧವನೊರೆವೆನು
ನಾನು ನೀನೆನ್ನ ದಕ್ಷತೆಯನಿಡುವೆ ದಿವ್ಯ
ಜ್ಞಾನದಾರತಿಯನೆತ್ತುವೆ ಬಾರಯ್ಯಾ ದೇವ
....
ಆಟ ನೋಟವು ಬೇಡ ಕೂಟದ ಶಿಶುವಿದ
ರಾಟವೆ ತಾನು ತಾನಾಗಿ
ನಾಟಿ ಮನದ ಕೊನೆಯೊಳು ನೆಲಸಿಹ ಶಶಿ
ಜೂಟ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯದೇವ"(ಅದೆ ಪು.೨೬೨)

'ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸು ಬಾ' ಎಂದು ಸದಮಲನಿಧಿಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಆನಂದ ಜಲದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವೆ, ಜ್ಞಾನದ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸುವೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ದಕ್ಷತೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವೆ, ಜ್ಞಾನದಾರತಿ ಎತ್ತಿ. ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ ಬಾರಯ್ಯದೇವಾ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಕಲ ತರದ ಹೂಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವೆ, ಸ್ವಾನುಭಾವ, ಸುಜ್ಞಾನದ ಆರತಿ ಎತ್ತುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವೆ. ತಾಂಬೂಲಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಪೂಜಿಸುವೆ ಬಾರಯ್ಯಾ ದೇವನೆ ಎಂದು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಪರಿ ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ, ನನ್ನ ಮನದ ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲೆಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ವಾಸವೇ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮನದ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅಂಗ-ಲಿಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಭಾವ :

ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನೀಡಿದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರು ಲಿಂಗದ ಸಂಗದಿಂದ ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಅಂಗವೇ ಲಿಂಗವೆಂದು, ಲಿಂಗಾಗ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದಲೇ ಲಿಂಗಭಕ್ತನ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದು ನಂಬಿದವರು. ಲಿಂಗ ಬೇರೆ, ಅಂಗ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಸಮರಸಗೊಳಿಸುವರು. ಲಿಂಗವನ್ನು ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿ, ಅಂಗಕ್ಕೂ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ, ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರು. "ಶ್ರೀಗುರುವಿನಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಭಕ್ತನು ಅಂದರೆ ಸಾಧಕನು ಜಂಗಮನ ಕರುಣೆಗಾಗಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇವನು ವಿದೇಹ ಮುಕ್ತನಲ್ಲ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಗ ಸಮರಸದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿ ಮುಕ್ತನೆನಿಸುವನು. ಈ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕ್ರಮವೇ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ. ಇದಕ್ಕೆ ತತ್ವಸೋಪಾನವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ."(ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳು ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಪು. ೬೪) ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಎಂಬ ಈ ತತ್ವ ಸೋಪಾನಗಳು ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗತ್ವಕ್ಕೇರಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು. ಭಕ್ತ, ಮಹೇಶ, ಪ್ರಸಾದಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಶರಣ, ಐಕ್ಯ ಇವೇ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಬದುಕಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸ್ವಾನುಭವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಅಂಗವೆ ಲಿಂಗವಾಗುವ ಪರಿಯನ್ನು ಅಂಗಲಿಂಗಗಳ ಸಮರಸ ಎನ್ನುವರು. ಅಂಗಭಾವವಳಿದು ಲಿಂಗಭಾವದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವ ಸಮರಸಮಯ ಜೀವನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಆರಂಭದ ಸ್ಥಲವಾದರೆ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ ತಲುಪುವುದು ಪರಮಾಂತಿಕ ಕ್ಷಣ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತಳಾಗಿ, ಮಹಾನ್ ಮಹೇಶ್ವರಿಯಾಗಿ, ಪರಮ ಪ್ರಸಾದಿಯಾಗಿ, ಪವಿತ್ರ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯಾಗಿ, ಸಾಧನೆಯ ಶರಣಳಾಗಿ ಸರ್ವ ಶೂನ್ಯ ನಿರ್ವಯಲ ಐಕ್ಯಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದವಳು. ಭಕ್ತಳಾಗಿ ಐಕ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಆಕೆ

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶರೀರ ಮೋಹ ಬೇಡ, ಮನದ ಮಾಯೆ ಬೇಡ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆತ್ಮಸಖಿಯಾಗ ಹೊರಟವಳಿಗೆ ಲಿಂಗವೊಂದೇ ಸಾಕು. ಆ ಲಿಂಗ ಬಲದಿಂದ ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ತಾನು ಈ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿ, ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಾಧಕಳಾಗಿ, ಅಂಗವೆ ಲಿಂಗ ಎಂದು ಸಾರಿರುವುದು ಅವಳ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಂಗವ ಲಿಂಗಮುಖದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿ,

"ಅಂಗ ಅನಂಗವಾಯಿತ್ತು,
ಮನವ ಅರಿವಿಂಗರ್ಪಿಸಿ, ಮನ ಲಯವಾಯಿತ್ತು
ಭಾವವ ತೃಪ್ತಿಗರ್ಪಿಸಿ, ಭಾವ ವಯಲಾಯಿತ್ತು
ಅಂಗ ಮನಭಾವವಳಿದ ಕಾರಣ
ಕಾಯ ಅಕಾಯವಾಯಿತ್ತು
ಎನ್ನ ಕಾಯದ ಸುಖಬೋಗವ ಲಿಂಗವೇ ಭೋಗಿಸುವನಾಗಿ,
ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿಯಾದೆನು
ಇದು ಕಾರಣ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಗಂಡನ
ಒಳಹೊಕ್ಕು ಬೆರೆಸಿದೆನು". (ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ ಪು.೩)

ನನ್ನ ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದಾಗ, ಅಂಗಮೋಹವೇ ದೂರಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮನವು ಲಯವಾಯಿತು, ಅವಳ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕ ಅದಕ್ಕೆ ಮನಂಗಳ ಭಾವ ಅಳಿದ ಕಾಯ ಅಕಾಯ ಆಯಿತು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ಕಾಯ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಮೋಹ ತೊರೆದು ನಿಂತಿತು. ನನ್ನ ತನುವಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಸುಖ ನೀಡುವುದು ಲಿಂಗವೆ. ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಸತಿಯೆಂದು, ಲಿಂಗವನ್ನು ಪತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಶರೀರದ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳನ್ನು ಲಿಂಗವೆ ಭೋಗಿಸಲಿ, ಅಂಗಸುಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ. ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗಮಯವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತೋರಿಕೆಗೆ ಲಿಂಗಭಕ್ತಳಲ್ಲ. ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗಗಳೆರಡೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗವನ್ನೇ ಲಿಂಗವಾಗಿಸಿದ ಭಾವವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಅಂಗ, ಲಿಂಗವ ವೇಧಿಸಿ, ಅಂಗ ಲಿಂಗದೊಳಗಾಯಿತ್ತು,
ಮನ, ಲಿಂಗವ ವೇಧಿಸಿ, ಮನ ಲಿಂಗದೊಳಗಾಯಿತ್ತು,
ಭಾವ, ಲಿಂಗ ವೇಧಿಸಿ, ಭಾವ ಲಿಂಗದೊಳಗಾಯಿತ್ತು.
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ,
ನಿಮ್ಮ ಒಲುಮೆಯ ಸಂಗದಲ್ಲಿರ್ದು ಸ್ವಯಲಿಂಗವಾಯಿತ್ತು"(ಅದೆ ಪು.೩)

ದೇಹವು ಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿತು, ಮನ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಲಿಂಗದೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಯಿತು. ಭಾವವೂ ಲಿಂಗದ ಸಾಮಿಪ್ಯ ಬಯಸಿ ಅದರೊಳು ಕೂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಅಂಗ, ಮನ, ಭಾವಗಳು ಲಿಂಗದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಲಿಂಗವೇ ಆದವು. ದೇವರ ಒಲುಮೆಯ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತನ್ನ ಮನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಿಂಗಮಯವಾಯಿತೆನ್ನುವ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ದೇಹವೂ ಲಿಂಗವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಅಂಗವೂ ಲಿಂಗಮಯವಾದಗಲೇ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಗಳು ಲಿಂಗಸಂಗಿಗಳು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಘನವ ಕಂಡೆ, ಅನುವ ಕಂಡೆ,
ಆಯತ ಸ್ವಾಯತ ಸನ್ನಿಹಿತ ಸುಖವ ಕಂಡೆ,
ಅರಿವರಿದು ಮರಹ ಮರೆದೆ
ಕುರುಹಿನ ಮೋಹ ಮೊರೆಗೆಡದೆ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ,
ನಿಮ್ಮನರಿದು ಸೀಮೆಗೆಟ್ಟೆನು" (ಅದೆ ಪು.೬೦)

ಮಹಾನ್ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ, ಸೊಗಸಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡ, ವಿಶಾಲವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ತನ್ನ ಆಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವುಗಳಿಂದ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸಿ, ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಇರುವಿಕೆ ಕಂಡ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶರಣ ಸತಿಯಾಗಿ, ಪತಿಯನ್ನು ಲಿಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವನಿರುವ ತಾವನ್ನು ಅರಿತೆ, ಆಯತ ಸ್ವಾಯತದಿಂದ ಸನ್ನಿತದ ಸುಖವ ಕಂಡು, ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದೆ. ಅದರ ಉಪಾಸನೆಯ ಮಾರ್ಗ ಅರಿತೆ. ಮರಹವು ನನ್ನ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಾರದು. ಸದಾ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆದೆ. ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮರಹವನ್ನು ಮರೆತೆ. ನಿತ್ಯ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ, ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗಮಯವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿಮ್ಮನರಿದು ನಾನು ಭವಗೆಟ್ಟೆನು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ. ಈ ರೀತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆಂದರೆ ಅವಳು ಸಕಲವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತವಳು, ಲೌಕಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಟಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸುಖವನ್ನರಸಿದವಳು ಎಂಬುದು ಈ ವಚನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

"ತನು ನಿಮ್ಮ ರೂಪಾದ ಬಳಿಕ
ಆರಿಗೆ ಮಾಡುವೆ?
ಮನ ನಿಮ್ಮ ರೂಪಾದ ಬಳಿಕ
ಆರನೆನೆವೆ?

ಪ್ರಾಣ ನಿಮ್ಮ ರೂಪಾದ ಬಳಿಕ
ಆರನಾರಾಧಿಸುವೆ?
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ,
ನಿಮ್ಮಿಂದ ನೀವೇಯಾದಿರಾಗಿ
ನಿಮ್ಮನೆ ಅರಿವುತ್ತಿರ್ದೆನು"(ಅದೆ ಪು.೬೬)

ಈ ಶರೀರ ನಿಮ್ಮ ರೂಪ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಿ? ಮನವು ನಿಮ್ಮ ರೂಪ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನು ನೆನೆಯಲಿ?, ಪ್ರಾಣವೂ ನಿಮ್ಮ ಆಕಾರ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲಿ?, ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದಾಗ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ? ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ತನ್ನ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿ ಪ್ರಾಣ, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ತನ್ನ ದೇಹ ಗುಣಗಳು, ಭಾವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗಿವೆ. ನಾನು ಮೌನದಿಂದ ಆತನ ಆರಾಧಕಳಾಗಿರುವೆ ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ತನು, ಮನ, ಪ್ರಾಣಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗರೂಪಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

"ಲಿಂಗಾನುಭವ ಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಬಳಿಕ
ಮತ್ತೇಕಯ್ಯ ಕೂಟವೆಮಗೆ ಹೆರರೊಡನೆ?
ಹೇಳಿರಯ್ಯಾ, ಎನ್ನದೇವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಕರುಣಿಸಿದ ಬಳಿಕ"(ಅದೆ ಪು.೧೦೭)

ಲಿಂಗಾನುಭವ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಬೇರೆಯವರ ಸಂಗ ನಮಗೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ತನ್ನ ತನು–ಮನಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಲಿಂಗಭಾವವನ್ನೇ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಇವಳು ತನಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕರುಣಿಸಿದ ಬದುಕು ಸಾಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕರ್ಪಿಸಿ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾರಾಧನೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಿ ಲಿಂಗಾಗಿಯಾದವ ಅನ್ಯದೈವವನ್ನು ನೆನೆಯಲಾರ.

"ಲಿಂಗವೆನ್ನೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯವೆನ್ನೆ, ಸಂಗವೆನ್ನೆ ಸಮರಸವೆನ್ನೆ
ಆಯಿತೆನ್ನೆ ಆಗದೆನ್ನೆ, ನೀನೆನ್ನೆ ನಾನೆನ್ನೆ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ
ಲಿಂಗೈಕ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ ಏನೂ ಎನ್ನೆ"(ಅದೆ ಪು.೧೦೫)

ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗತ್ವಕ್ಕೇರಿಸಿದ ಅಪೂರ್ವ ಅನುಭಾವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುದು ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಾಳೆ, ಮೌನವಾಗಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸದ ಅಮೃತ ಸವಿದ ಭಕ್ತ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲದ ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಐಕ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಲಿಂಗ ಎನ್ನಿರಿ, ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಎನ್ನಿರಿ, ಸಂಗ, ಸ್ನೇಹ, ಸಮರಸ, ಸಮಭಾವ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ ಆದರೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದ ಬಳಿಕ ಏನನ್ನು ಹೇಳಲಾರರು, ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಾರರು. ಏನೂ ಅನಲಾರದ, ಯಾರಿಂದ ಏನೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ, ಶೂನ್ಯ ಭಾವದ ಐಕ್ಯಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧಕರು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ.

“ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮನ ವೇದ್ಯವಾಯಿತ್ತು
ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಂಗದಿಂದ
ಎನ್ನ ತನು ಮನ ಪ್ರಾಣ ಪದಾರ್ಥವ
ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕಿತ್ತು,
....
....
ಪರಮ ಸುಖದ ಪರಿಣಾಮ ಮನಮೇರೆದಪ್ಪಿ
ನಾನು ನಿಜವನ್ನೈದುವ ಠಾವ ಹೇಳಾ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಭುವೆ?”(ಅದೆ ಪು.೧೦೫)

ತನ್ನ ಮನವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದೆ, ಶರಣರ ಅನುಭಾವದಿಂದ ತನು–ಮನ–ಪ್ರಾಣಗಳು ಲಿಂಗಕ್ಕರ್ಪಣೆಯಾದವು, ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕ ತ್ರಿವಿಧಗಳ ಪೂಜಿಸಿದೆ. ಪೂಜೆಯ ಫಲದಿಂದ ಶುದ್ಧತ್ವ ಹೊಂದಿದ, ಸಿದ್ಧತ್ವ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದಿಯಾದೆ, ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಘನ ಪ್ರಸಾದಿ ಸ್ಥಲಕ್ಕೇರಿದೆ. ಸರ್ವಾಚಾರಗಳು ನನ್ನ ತನು ಮನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬೇರೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ? ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವೆ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡುವುದು? ಪರಮಸುಖದ ಪರಿಣಾಮ ಮನಮೆರೆದಪ್ಪಿ ನಾನು ನಿಜವನ್ನರಿಯುವ ಪರಿಯಾವುದೆಂದು ಹೇಳಾ ಎಂದು ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಿಜ ಶರಣನು ಲಿಂಗಸಂಗಿಯಾಗಿರುವನು ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗಮಯವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಇತರ ಸುಖಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ನಂಬಿದವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ಅಂಗ ಸಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಯಲ್ಲ
ಲಿಂಗದಲಾಪ್ಯಾಯನಿಯಾಗಿ
ಇತರ ಸುಖಂಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆದು
ಸುಮನ ಸಾರಾಯವಾ ಶರಣನು
....
....

ಎಲ್ಲವು ತಾನೆಂಬ ಕರಣಾಕರನಲ್ಲ
ನಿಃಕರುಣಿಯಾಗಿ ಜಡದೇಹಿಯಲ್ಲ
ಬೋಗಿಪ ಬೋಗಂಗಗಳಾಸೆಯಾಮಿಷ
ತಾಮಸ ವಿಷಯವಿರಹಿತ ಶರಣನು"(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು.೨೪೭)

ನಿಜವಾದ ಶರಣ ಅಂಗದೇಹಿಯಲ್ಲ ಲಿಂಗಮೋಹಿ, ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡವನೇ ಶರಣ, ಇನ್ನಿತರ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳ ತ್ಯಜಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಲಿಂಗಸುಖಿಯಾದವ, ಆತನಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಎಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಹಂ ಇಲ್ಲ, ಇಡದೇಹಿಯಲ್ಲ, ಆತ ಕರಣಾಮಯಿ, ಮಾಡುವುವನಲ್ಲ, ತಾ ಮಾಡುವ ಮಾಟಕೆ ಎಂದೂ ತವಕವ ಮಾಡುವನಲ್ಲ ಹಿಂದು ಮುಂದುಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವ, ಗುರು ಕರಣ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಜನಿಸಿದವ ಎಂದು ಶರಣ ನಿಲುವನ್ನು ತನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಲಿಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವನೇ ನಿಜ ಶರಣ. ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡವ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸ ಹೊಂದಿದ ಶರಣ ಎಂಬ ಭಾವವೂ ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿದೆ.

"ಅಂಗದಾಶ್ರಯವಳಿದು ಲಿಂಗದಾಶ್ರಯವುಳಿದು
ಲಿಂಗದೊಳು ಮನವು ಒಡವೆರದವು ಕಾರಣವು
ಅಂಗಗುಣವೆನಗೆ ಇನಿತಿಲ್ಲ"(ಅದೆ ಪು.೨೮೦)

ಶರೀರ ಮೋಹತೊರೆದು ಲಿಂಗದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮುಳುಗಿದ ಕಾರಣ ಅಂಗಗುಣಗಳ ಗಣನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗುವುದು. ಅಂಗವು ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಲಿಂಗಮಯವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವಾಯಿತು. ಈ ಅಂಗತ್ರಯಗಳು ಲಿಂಗತ್ರಯಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ, ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಪಂಚಪದಾರ್ಥ, ಪಂಚಪ್ರಾಣ, ಪಂಚಂತಕರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗ ಕರಣೇಂದ್ರಿಯವಾಗುವವು. ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಆಗಿ ಉರಿವಂತೆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟ ಶರೀರವು ಲಿಂಗವಾಗುವುದು. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಭಾವ ಈ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸದ ಭಾವ ಬಹುವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಚನ, ಸ್ವರವಚನ, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ಹೀಗೆ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗತ್ವಕ್ಕೇರಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಆರಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಅಂಗವನ್ನೇ ಲಿಂಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಸಾಧಕರಿದ್ದಾರೆ. ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭೇಧವೆನಿಸದೆ ಜೀವಾತ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮಕ್ಕೇರಿಸುವ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಅಂಗ ಬೇರೆಯದಲ್ಲ, ಲಿಂಗ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಅಂಗವನ್ನು ಲಿಂಗತ್ವದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿಸುವುದು, ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು, ಸ್ವಾನುಭವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಅಂಗ-ಲಿಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸ

ಹೊಂದಿದವರಲ್ಲಿ ಮೌನವೇ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸತ್-ಚಿತ್‌ಗಳನ್ನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸುವ ಶರಣ ಲಿಂಗವಲ್ಲದೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯವಿಷಯಕ್ಕೇಳಸದ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಸ್ವಾಯತವ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಲಿಂಗಾಗಿಗಳು. 'ಲಿಂಗ ಮಧ್ಯ ಜಗತ್ ಸರ್ವಂ' ಎಂದು ನಂಬಿದವರು. ಅಂಗೈ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರು. 'ಎನ್ನ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚುಳುಕಾದಿರಯ್ಯಾ' ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಅಂಗ-ಲಿಂಗ ಒಂದೆಂಬ ಭಾವವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುವ, ಅಂಗಕ್ಕೆ-ಲಿಂಗದ ಭಾವ ಸ್ಫುರಿಸುವಂತಹ ಅನೇಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಉದಹರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬದುಕ ಗೌರವಿಸುವ ಭಾವ :

'ಈಸಬೇಕು ಇದ್ದು ಜಯಿಸಬೇಕು', ಮಾನವ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಬರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎದುರಿಸಿ ಬದುಕಬೇಕು. ಬದುಕಿರುವುದೇ ಜೀವಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಬದುಕಿಗೆ ಬೆನ್ನುಮಾಡಿ, ಜೀವಿಸಲು ಹಿಂಜರಿದು, ಜೀವನವೇ ಬೇಡ ಎಂದರೆ ಅದು ಹೇಡಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಅಂತಹ ಹೇಡಿಗಳಾಗದೆ ಬಂದ ಬದುಕನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತಾನು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಲೌಕಿಕ ಜೀವನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಬಂದದ್ದನ್ನು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಯಾರ ಮುಲಾಜಿಗೂ ಒಳಗಾಗಬೇಡಿ, ಪರಮಾತ್ಮ ನೀಡಿದ ಬದುಕನ್ನು ಆದರಿಸಿರಿ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳು, ನಿಂದನೆಗಳು ಬಂದರೂ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಬೇಡಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡಬಾರದು ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯೇ ಇದೆ. 'ತನುವಿನ ಕೋಪ ಹಿರಿತನದ ಕೇಡು, ಮನದ ಕೋಪ ಅರಿವಿನ ಕೇಡು' ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ಸಾರಬೇಡ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಬೇಡ, ಬಂದ ಬದುಕನ್ನು ಬಂದಂತೆ ಜೀವಿಸಿ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂದೇಶಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಕಳನೇರಿ ಇಳಿವುದು ವೀರರಿಗೆ ಮತವಲ್ಲ,
ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವುದು ಪಥವಲ್ಲ,
ಮನದೊಡೆಯ ಮನವನಿಂಬುಗೊಂಬನಯ್ಯಾ,
ಏರಲಾಗದು ಶ್ರೀ ಪರ್ವತವ; ಏರಿ ಇಳಿದಡೆ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಭಂಗ
ಕಳನೇರಿ ಕೈದು ಮರೆದಡೆ

ಮೂರಂಕ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನಿಮ್ಮೈಗಾಣಲಿರಿವನು"(ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂ. ಪು.೪೪)

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದ ಶೂರ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಧೈರ್ಯವ ತೋರಿ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವವ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಹಿಂಜರಿದರೆ ಅದು ಅವನು ಮಾಡುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಲೋಪ. ಸೋತರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಸೋಲಿಗೆ ಹೆದರಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವವನಿಗೆ ಯೋಧ ಎನಲಾಗದು. ಸಾವೇ ಬರಲಿ, ಗೆಲವೇ ಸಿಗಲಿ ಹೋರಾಡುವುದೊಂದೆ ವೀರನ ಕೆಲಸ. ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಸಾಧಕರು, ಶರಣರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜೀವನ ಕಠಿಣವಾದದ್ದೆಂದು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರೆ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಸಾಧಿಸುವೆನೆಂಬ ಭಾವ ಮನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಛಲದಿಂದ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಲೇಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನ ಒಡೆಯ ಪರಮಾತ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನೆ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತನ್ನೇರಿದಂತೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಆ ಪರ್ವತವನ್ನು ಏರಿ ಇಳಿದರೆ, ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆ ಅದು ವ್ರತಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಅಂಥವರನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇಂದಿನ ಯುವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಿದೆ ಎಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಧಿಸ ಹೊರಟ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಬಿಡಬೇಡಿ, ಎಂಥಹ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಬೇಡಿರಿ. ಬಂದದ್ದನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಂತರಾಗಿರಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ.

"ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಡೆ ಕಲಿಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ
ಹಂದೆಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಕಾಣಿರಣ್ಣಾ,
ಈವಂಗವಗುಣವಿಲ್ಲ, ಕರುಣವುಳ್ಳವಂಗೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ
ನಿಮ್ಮ ಮುಟ್ಟಿ ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ತೊರೆದಾಂತಗೆ
ಮುಂದೆ ಭವವಿಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"(ಅದೆ ಪು.೩೯)

ಶೂರನಾದವ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಗೆ ಹೋದರೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೇಡಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾದವ ಎಂಥ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅಂಜುಬುರುಕ ಹೆದರಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶೂರನಾದವನಿಗೆ ಯಾವ ದುರ್ಗುಣಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಕರುಣೆಯಿದ್ದವನಿಗೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿದ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿದ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ ಅನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಧನವನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಿರುವ, ಅನ್ಯರ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಲಂಚಕೋರರಾಗುತ್ತಿರುವ, ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ಅತ್ಯಾಚಾರ

ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಇವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿರಿ, ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರಿ, ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯಬೇಡಿ ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶೂರನಾದವ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬದುಕಬಲ್ಲ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ.

"ಅರಿವು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತ್ತೆಂದು,
ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವ ಬಿಡಬಹುದೆ?
ಸಂದು ಸಂಶಯವಳಿದು ಅಖಂಡ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತ್ತೆಂದು
ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ಅಳುಪಬಹುದೆ?
'ಯತ್ರಜೀವಃ ತತ್ರ ಶಿವಃ' ಎಂಬ ಅಭಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತ್ತೆಂದು
ಶುನಕ ಸೂಕರ ಕುಕ್ಕಟ ಮಾರ್ಜಾಲಂಗಳ ಕೂಡೆ ಬುಂಜಿಸಬಹುದೆ?
ಭಾವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಜದ ನೆಲೆಯನರಿತಿಹುದು;
ಸುಜ್ಞಾನ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾ ಸುನೀತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿವುದು.
ಹೀಂಗಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತ್ತೆಂದು ತನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಹಾಗೆ
ಮೀರಿನುಡಿದು ನೆಡದನಾದಡೆ
ಶ್ವಾನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸದೆ ಬಿಡುವನೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ"(ಅದೆ ಪು.೧೭)

ಮನುಷ್ಯ ತಾನೆಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದರೂ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಬಾರದು, ನಾನು ಎಲ್ಲ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಖಂಡ ಜ್ಞಾನಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೇನು? ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಜೀವಿಹೇಗಿರುವನೋ ಹಾಗೆ ಶಿವನಿರುವನು ಎಂಬ ಅಗಾಧ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವೆನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ, ಹಂದಿ, ಹುಂಜ, ಬೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸ(ತಿನ್ನ)ಬಹುದೆ? ನಿಜದ ನೆಲೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಭಾವನೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯಜ್ಞಾನ, ಒಳ್ಳೆಯಕ್ರಿಯೆ, ಒಳ್ಳೆಯನೀತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಜ್ಞಾನವಂತನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ನಡೆದರೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕೋಪಗೊಂಡು ನಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಾನವ ಜೀವನ ದೊಡ್ಡದು ಅದನ್ನು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ, ನಾನು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ. ನಾನು ಬಹಳ ಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನಾಯಿ, ಹಂದಿ, ಹುಂಜ, ಬೆಕ್ಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ?

ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದು ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಮಾನವ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅಂದರೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆದವ ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಎಂದು ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುವ ವಚನ ಇದಾಗಿದೆ.

"ಸರ್ಪನ ಬಾಯ ಕಪ್ಪೆ ನೊಣಕ್ಕೆ ಹಾರುವಂತೆ
ಅಪ್ಯಾಯನ ಬಿಡದು,
ಕಾಯಕವರ್ಪಿತವೆಂಬ ಹುಸಿಯ ನೋಡಾ,
ನಾನು ಭಕ್ತಳೆಂಬ ನಾಚಿಕೆಯ ನೋಡಾ,
ನಾನು ಯುಕ್ತಳೆಂಬ ಹೇಸಿಕೆಯ ನೋಡಾ,
ಓಗರವಿನ್ನಾಗದು, ಪ್ರಸಾದ ಮುನ್ನಿಲ್ಲ;
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ ಉಪಚಾರದರ್ಪಿತವನವಗಡಿಸಿ ಕಳೆದ"(ಅದೇ ಪು. ೧೨೦)

ಸಾವಿನದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದರೂ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ, ಬದುಕು ನಶ್ವರ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಹಾವಿನ ಆಹಾರವಾಗ ಹೊರಟ ಕಪ್ಪೆ, ತನ್ನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನೊಣವ ಹಿಡಿಯಲು ಹಾತೊರೆದಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಭಕ್ತರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶರೀರವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವೆ ಎಂಬುದು ಹುಸಿಯಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಭಕ್ತಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಸಿಕೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತನಾಗುವವ ಶರೀರ ನಶ್ವರ ಎಂದು ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವಿರಲಾರದವರು ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಪ್ರಸಾದವಂತೂ ಇಂಥವರಿಗೆ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ. ಬದುಕು ನಶ್ವರ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದು ಗೊತ್ತಿದ್ದು ಮನುಷ್ಯ ಆಸೆಯ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ದೇಹವೇ ದೇಗುಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಷ್ಟೇ, ಪಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತರೆಂಬ ಡಂಬಾಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರು ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೂ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸರ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ದೂರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯಾವ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೂ ಹೆದರಬೇಡಿರಿ 'ನಾಳೆ ಬರುವುದು ನಮಗಿಂದೇ ಬರಲಿ' ಎಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗೋಣ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುವ ಭಾವವನ್ನು ಅವಳ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಶೂರನಾದವ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬದುಕಬಲ್ಲ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಬೇಕು. ಈ ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಮತ್ತು ಸತ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ, ಆದರೆ ನಿಜ ಶರಣ ಸುಳ್ಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಸುಳ್ಳು ಎಂದಿಗೂ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲಾರದು. 'ಸಟೆ ದಿಟವೆಂಬೆರಡುವಿಡಿದು

ನಡೆವುದೀಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ' ಸತ್ಯ ಸುಳ್ಳುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಸತ್ಯದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಎದುರಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯಿರಿ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿರಿ ಎಂಬ ಕಿವಿಮಾತುಗಳೂ ಕೂಡಾ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ನಿಂದೆಗಳು, ಹೊಗಳಿಕೆಗಳು ಬಂದರೂ ಹೆದರದೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವಂತೆ ದಾರಿ ತೋರಿದ್ದಾಳೆ.

"ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ
ಮೃಗಗಳಿಗಂಜಿದೊಡೆಂತಯ್ಯ
ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ,
ನೊರೆತೆರೆಗಳಿಗಂಜಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ?
ಸಂತೆಯೊಳಗೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ,
ಶಬ್ಧಕ್ಕೆ ನಾಚಿದೊಡೆಂತಯ್ಯ?
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಕೇಳಯ್ಯಾ
ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ತುತಿನಿಂದೆಗಳು ಬಂದಡೆ
ಮನದಲ್ಲಿ ಕೋಪವ ತಾಳದೆ ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು"(ಅದೆ ಪು.೯೧)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ವಚನವಿದು. ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೊಗಳಿಕೆ ತೆಗಳಿಕೆ, ನೋವು ನಲಿವು ಸಾಮಾನ್ಯ, ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದವ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ, ವಿಷಜಂತುಗಳು ಹರಿದಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೆದರಿದರೆ ಜೀವನ ನಡೆಯುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ, ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಾಹ, ಅಲೆಗಳು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೆರೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಬದುಕಬೇಕು, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಸಹಜ, ಹೊಗಳುವವರು ಇರುತ್ತಾರೆ ನಿಂದಿಸುವವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೈಯ್ಯಬಾರದು ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ನಾವು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೊರಟರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಬಂದಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯೋಣ, ಹೊಗಳಿಕೆ, ತೆಗಳಿಕೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸೋಣ. ಸಿಟ್ಟು ಸೆಡವುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯ ನೀರಿನಂತೆ ಬದುಕು ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅವಳು ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕಿ. ಬದುಕನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಕುರಿತು ಅವಳು ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೇಗಿಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಹನೆ, ಶಾಂತಿ, ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತಿರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

'ಉಸುರಿನ ಪರಿಮಳವಿರಲು ಕುಸುಮದ ಹಂಗೇಕಯ್ಯ?' ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕು ನೀರತಾವರೆಯಂತಹದ್ದು. ಇಹದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿತೋರಿಸಿದವರು ಶರಣರು. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೋಲನೊಪ್ಪದವಳು, ಉನ್ನತ ಧ್ಯೇಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳೆದುರಾದಾಗ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದೆ, ಭದ್ರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂರಬೇಕು. ಭಗವಂತ ನೀಡಿದ ಬದುಕನ್ನು ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಬದುಕಿ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ ಒಂದೆಂಬ ಭಾವ :

ನಿನ್ನಾತ್ಮ ನಿಶ್ಚಲವಿರಲು ಪರಮಾತ್ಮ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರುವ. ಆತ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಶರಣರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿ, ಮನಸ್ಸು, ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮವು ಪರಿಶುದ್ಧ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಆತ್ಮವು ಪರಮಾತ್ಮನ ನೆಲೆ. ನೀರಿನ ಸಣ್ಣ ಝರಿಯೊಂದು ಹರಿದು ಸಾಗರ ಸೇರುವಂತೆ, ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಆಕೆಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತಾನು ನಂಬಿದ ಜಗದಗಲದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವದಿಂದ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲೆ ಅಪಾರ, ಆತನ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಗಣಿತ ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ(ಪರಮಾತ್ಮ) ಎಂಥ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ್ದಾನಲ್ಲವೆ? 'ಜಗದಗಲ ಮುಗಿಲಗಲ' ಹರಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮ ಯಾರ ಮಾತಿಗೂ ನಿಲುಕುವವನಲ್ಲ. ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಲ ರೂಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರ ಕಟ್ಟಿಗೂ ಒಳಗಾದವನಲ್ಲ. 'ಸಕಲ ವಿಸ್ತಾರಕೂ ನೀನೆ ದೇವ' ಎಂಬಂತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮ ಶರಣನ ಕರಸ್ಥಲಕೆ ಬಂದು ಚುಳುಕಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಕರಸ್ಥಲದ ಮಹಿಮೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಎನ್ನ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚುಳುಕಾದಿರಯ್ಯ' ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನದ ಸಾಲುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತನ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಭಕ್ತ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಬಂಧ ಗಾಢವಾದದ್ದು.

"ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತೆ
ಫಲದ ಮರೆಯ ರುಚಿಯಂತೆ
ಶಿಲೆಯ ಮರೆಯ ಪಾವಕದಂತೆ
ತಿಲದ ಮರೆಯ ತೈಲದಂತೆ
ಮರದ ಮರೆಯ ತೇಜದಂತೆ

ಭಾವದ ಮರೆಯ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿಪ್ಪ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ನಿಲವನರಿಯಬಾರದು"(ಅದೆ ಪು.೮೦)

ನೆಲದೊಳಗೆ ಇರುವ ಸಂಪತ್ತು ಹೇಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಸಹ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದದ್ದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಅಪರೂಪದ ಸಂಗತಿಗಳಂತೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭೂಮಿಯ ಆಳದಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತು, ಹಣ್ಣಿನೊಳಗಿರುವ ರುಚಿ, ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಬಂಗಾರ, ಎಳ್ಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಣ್ಣೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿರುವ ಬೆಳಕು ಅಂದರೆ ಮರದೊಳಗಿರುವ ಬೆಂಕಿ, ಭಾವನೆಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮನಂತಿರುವ. ಆತನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮ ಕೂಡ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಲಾರ. 'ಮರದೊಳಗೆ ಮಂದಾಗ್ನಿಯ ಯಾರು ಕಾಣದಂತಿರಿಸಿದೆ, ಶರೀರದೊಳಗೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣದಂತಿರಿಸಿದೆ' ಎಂಬ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮಾತಿನಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಕೂಡ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತಿರುವನು. 'ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಪಾವಕದಂತೆ' ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ಹೇಳಿದರೆ, ಬಸವಣ್ಣ 'ಉದಕದೊಳಗೆ ಬಯ್ಚಿಟ್ಟ ಬಯ್ಕೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನಂತಿದ್ದಿತು' ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸುಂದರವಾದ ಉಪಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಈಳೆ ನಿಂಬೆ ಮಾವು ಮಾದಲಕೆ
ಹುಳಿ ನೀರರೆದವರಾರಯ್ಯಾ?
ಕಬ್ಬು ಬಾಳೆ ಹಲಸು ನಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ
ಸಿಹಿ ನೀರರೆದವರಾರಯ್ಯಾ?
ಕಳವೆ ರಾಜಾನ್ನ ಶಾಲ್ಯನ್ನಕ್ಕೆ
ಓಗರದ ಉದಕವನೆರೆದವರಾರಯ್ಯಾ?
ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಚ್ಚೆ ಮುಡಿವಾಳಕ್ಕೆ
ಪರಿಮಳದುದಕವನೆರೆದವರಾರಯ್ಯಾ?
ಇಂತಿ ಜಲವು ಒಂದೆ, ನೆಲನು ಒಂದೆ, ಆಕಾಶವು ಒಂದೆ
ಜಲವು ಹಲವು ದ್ರವ್ಯಂಗಳ ಕೂಡಿ
ತನ್ನ ಪರಿ ಬೇರಾಗಿಹ ಹಾಗೆ,
ಎನ್ನದೇವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನು
ಹಲವು ಜಗಂಗಳ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರ್ದಡೇನು?
ತನ್ನ ಪರಿಬೇರೆ"(ಅದೆ ಪು.೨೯)

ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಚನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಮೂಲ; ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬೆಸುಗೆ ಆತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಹುಳಿ ನೀಡುವ ಫಲದೊರೆತರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಿಹಿ ನೀಡುವ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಿಗೆ ಅನ್ನದ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿದರೆ, ಹೂಗಳಿಗೆ ಪರಿಮಳ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಪರಮಾತ್ಮ. ಆದರೆ ಹುಳಿ ನೀಡುವ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ನೆಲವೂ ಒಂದೆ, ಜಲವೂ ಒಂದೆ, ಮಳೆ ನೀಡುವ ಆಕಾಶವೂ ಒಂದೆ. ನೀರು ಹಲವಾರು ಲವಣಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರುಚಿ ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವನು ಲೌಕಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅಲೌಕಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆತ ಎಲ್ಲರೊಳು ಒಂದಾಗಿರುವ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆ ಅಪಾರ ಅಮೂರ್ತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಅಗಾಧ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತ. ಆತ ಆತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನೂ ಶರಣತ್ವಕ್ಕೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾರ್ಯ ಅಸೀಮವಾದದ್ದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧ ಗಾಢವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಾಧಕನ ಆತ್ಮವು ಯಾವತ್ತೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದೊಳಗೆ ಅಮೂರ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮದಂತೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಅಮೂರ್ತ. ಸಾಧಕನ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನೆಗೆ ಆತ್ಮವೇ ಮೂಲ. ಆ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆ ಪ್ರೇರಣೆ. ಜೀವ-ಶಿವರ ಈ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಬಂಧ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮೇರು ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವರು. ಪರಮಾತ್ಮ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಜೀವ ತುಂಬಿದವ. ಜೀವಿಯೊಡನೆ ಆತನ ಸಂಬಂಧ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಬೀಜದೊಳಗಿರುವ ವೃಕ್ಷದಂತೆ, ಶಬ್ದದೊಳಗಿನ ನಿಶಬ್ಧದಂತೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿನ ಅನಂತತೆಯಂತೆ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿತನಾಗಿರುವ ಯಾರ ಆತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬೇಸುಗೆ ಇರುವುದೋ ಅವರು ಶರಣರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂಬ ಭಾವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಕಾರುಣ್ಯ ಭಾವ :

ಮಮತೆ, ಕರುಣೆ, ದಯೆ ಇವು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದವಿದ್ದಂತೆ. ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರುಣ್ಯ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಹಿಂಸೆ ಅನ್ನುವುದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರಲೇಬಾರದು. ಅಹಿಂಸೆಯು ಜೀವನದ ಪರಮತತ್ವವಾಗಬೇಕು. 'ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನೆ ಬಯಸುವ' ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಜೀವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೆ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ, ಈ ಜೀವ ತಾ ಬಯಸಿದ ಬದುಕನ್ನು ಇತರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗದಂತೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬುದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆಶಯ, ಅಕ್ಕ ಜೀವದಯಾಪರಳು ಎಂಬುದು ಅವಳ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಅಕ್ಕನ ಅನೇಕ

ವಚನಗಳಲ್ಲಿ, ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ಉದಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಮತೆ, ಮಮಕಾರ, ತ್ಯಾಗ, ಸಹನೆ, ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ನಂಬಿಕೆಗಳೇ ಬದುಕಿನ ಶಾಶ್ವತ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಂಬಿದವಳು.

"ಜಾಲಗಾರನೊಬ್ಬ ಜಲವ ಹೊಕ್ಕು ಶೋಧಿಸಿ,
ಹಲವು ಪ್ರಾಣಿಯಕೊಂದು, ನಲಿನಲಿದಾಡುವ,
ತನ್ನ ಮನೆಯಲೊಂದು ಶಿಶು ಸತ್ತಡೆ
ಅದಕೆ ಮರುಗುವಂತೆ ಅವಕೇಕೆ ಮರುಗ?
ಅದೆಂತೆಂದಂಡೆ;
'ಸ್ಮಾತಾ ನಮಿತರಂ ಚೇತಿ ಭಿನ್ನತಾ ನೈವ ದೃಶ್ಯತಾಂ।
ಸರ್ವಂ ಚಿಜ್ಯೋತಿರೇಮೇಲೆ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಪಶ್ಯತಿ॥'
ಎಂದುದಾಗಿ
ಜಾಲಗಾರನ ದುಃಖ ಜಗಕೆಲ್ಲ ನಗೆಗೆಡೆ
ಇದು ಕಾರಣ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನ ಭಕ್ತನಾಗಿರ್ದು
ಜೀವಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವ ಮಾದಿಗರನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯಾ?"(ಅದೆ ಪು.೬೫)

ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಜೀವಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮೀನುಗಾರನೊಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬಲೆಬೀಸಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜಲಚರ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಲಾಭಗಳಿಸಿ, ತಿಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಇತರ ಜೀವಿಗಳ ದುಃಖ ನೋವು, ನಿರಾಸೆಗಳ ಕಡೆ ಗಮನವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಸ್ವಂತ ಮಗು ಸತ್ತರೆ ಅವನ ರೋಧನ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆತನ ಮಗುವಿನ ಸಾವು ಅವನಿಗೆ ನೋವು ತಂದಂತೆ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಅನೇಕ ಜೀವಿಗಳು ಸಾವಿಗೀಡಾದರೆ ನೋವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇಂತಹ ಮೀನುಗಾರನ ದುಃಖ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುವುದು. ತನಗೊಂದು ನ್ಯಾಯ ಪರರಿಗೊಂದು ನೀತಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬದಿಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಪರಿಸರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೂ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ವಿರುದ್ಧ ಹಿಂಸೆ ನಡೆಸುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಮನುಜರ ನಡುವಳಿಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿ ತಂದಿದೆ. ತನ್ನ ದುಃಖ ದುಃಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಪರರಸಾವು ದುಃಖವಲ್ಲವೆ? ತನ್ನ ಮನೆಯವರ ನೋವಿಗೆ ದುಃಖಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನ್ಯರ ಕಷ್ಟ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಸ್ವ ಕಷ್ಟ, ಕಷ್ಟ, ಇತರರ ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೆ? ಇತರರಿಗೆ ಸಾವು ನೋವಾದರೆ ಸಂತಸ ಪಡುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇತರ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನೋಯಿಸುವವರನ್ನು ಹೀಗಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ 'ದಯೆ' ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ' ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಠಿ ಕೊಡುವಂತಿದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನ.

ಮಹಾಮಾನವತಾದಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲಿನ ಶರಣಳಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಅವರ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

"ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಬೆನೆಂದು
ಕತ್ತಲೆಯ ಹೊಕ್ಕಡೆಂತಹುದಯ್ಯಾ?
ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯ ಮೆಟ್ಟಲೆಂದು
ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದಡೆಂತಹುದಯ್ಯಾ?
ನೀನಿಕ್ಕಿದ ಸಯದಾನವನೊಲ್ಲದೆ
ಬೇರೆ ಬಯಸಿದೊಡೆಂತಹುದಯ್ಯಾ?
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಘನವನರಿಯಲೆಂದು
ಕಿರುಕುಳಕ್ಕೆ ಸಂದಂಡೆತಹಯ್ಯಾ?"(ಅದೆ ಪು.೪೩)

ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಎಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತಿಳಿಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ಕತ್ತಲೆಯ ಗರ್ಭವ ಸೀಳಿ ನಡೆದರೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೆ? ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯನ್ನು ಏರಿ ತಲುಪಬೇಕೆಂಬ ತಗ್ಗು ದಿಣ್ಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಭಗವಂತ ಕೊಟ್ಟ ಬದುಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಬೇರೆ ಬದುಕ ಬಯಸಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಹಿಮೆ ಅರಿಯಬೇಕೆಂದು ತಪ್ಪುದಾರಿ ಹಿಡಿದರೆ ಹೇಗಯ್ಯಾ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಮಾನವೀಯತೆ ಮರೆತು ಬಾಳಬೇಡಿ ಎಂಬ ಭಾವವಿದೆ. ಮಾನವ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಮರೆತರೆ ದಾನವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

'ಕಣ್ಗೆ ಶೃಂಗಾರ ಗುರುಹಿರಿಯರ ನೋಡುವುದು' ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಕಣ್ಣಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ದಿವ್ಯ ಔಷಧಿಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಯೋವೃದ್ಧರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವ ಪರಿಪಾಠವೇ ನಶಿಸಿಹೋಗಿದೆ ಆದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಬರುವುದು ನೀವು ಗುರು-ಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದಾಗ ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಗುರು ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ಆದರ ತೋರಿರಿ, ಕರುಣೆ ನಿಮ್ಮ ಉಸಿರಾಗಿರಲಿ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಮುಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಮೊಗಬಾಡಿ ತನುಕರಗಿದವಳ
ಎನ್ನನೇಕೆ ನುಡಿಸುವಿರಿ?
ಎಲೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿರಾ, ಬಲುಹಳಿದು ಭವಗೆಟ್ಟು ಛಲವಳಿದು
ಭಕ್ತವಣಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕೂಡಿ ಕುಲವಳಿದವಳ?"(ಅದೆ ಪು.೧೦೧)

ನನಗೆ ಯಾರ ತೋರಿಕೆಯ ಕನಿಕರ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ಜನರ ಗೊಡವೆಯೇ ಬೇಡ ಎಂದು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹೊರಟ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಜನ ಕಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಅವಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಆಗ ಅವಳು ಆ ಜನರಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಲೌಕಿಕ ಜೀವನವೇ ಬೇಡವೆಂದು ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಕೂದಲು ಬಿಟ್ಟು ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹುಚ್ಚಿಯಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮನವೆಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ, ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದವಳು, ನನ್ನನ್ನು ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಡಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ತೋರಿ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆಂದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಕರುಣೆಯ ಸಂದೇಶ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವಶರಣರ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯದ ವಚನಕಾರ್ತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಹೊಂದಿದವಳು, ಪ್ರೀತಿ ಜೀವ ಕಾರುಣ್ಯಭಾವ ಅವಳ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ದಯೆ–ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥ. 'ಸದುವಿನಯವೇ ಸದಾಶಿವನ ಒಲುಮೆಯಯ್ಯಾ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡುವಳಿಕೆ ವಿನಯವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತ ಒಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹ ಬೇಕಾದರೆ ವಿನಮ್ರ ನಡುವಳಿಕೆ ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ಭಾವ (ಧ್ವನಿ) :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಆಧುನಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನವೀನ ಸಂದೇಶಗಳಿದ್ದಂತೆ ಎಂದು ಸಂಶೋಧಕರ, ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಪರಾಧೀನೆ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಚಾರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. 'ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಅರ್ಹತಿ' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ಸಮಾಜ ಒಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರು 'ಮೊಲೆ ಮೂಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು, ನಡುವೆ ಸುಳಿವ ಆತ್ಮ ಹೆಣ್ಣೊ, ಗಂಡೊ ರಾಮನಾಥಾ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿಗೆ ಸಮಾನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂದರು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಮಾಜದ ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಳು. ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವ, ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ, ನೇರ ನುಡಿ, ದಿಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ, ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು. ಏನೇ ತಪ್ಪುಗಳಾದರೂ ಇರಲಿ ಬಿಡಿ ಎಂಬ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದಾಗ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲೇಬೇಕು. ತನಗೊಲ್ಲದ, ತಾನೊಪ್ಪದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಸತ್ತ ಹೆಣ ಕೂಗಿದುದುಂಟು
ಬೈಚಿಟ್ಟ ಬಯಕೆ ಕರೆದುದುಂಟು
ಹೆಪ್ಪಿಟ್ಟ ಹಾಲುಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಸಿಹಿಯಾದುದುಂಟು
ಇದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ನೋಡಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರಲ್ಲಿ"(ಅದೆ ಪು.೧೧೮)

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಮಾನವನ ಮೇಲೆ ಮೀತಿ ಮೀರಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ವಚನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ನಡುವೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆದಾಗ ಹೇಳಿದ ವಚನವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಲ್ಲದ ಸಂಗತಿ ಏನಿದ್ದರೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಯಾರ ಹಂಗಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ಕೇವಲ ಗಂಡಿನ ಅಡಿಯಾಳಲ್ಲ, ಅವಳನ್ನು ಅಡುಗೆ ಮನೆ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿ ಹೆರಿಗೆ ಯಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಅಂಶಗಳು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಜಗವೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಪರಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಚರಾ ಚರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ, ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹಿಯಾಳಿಸುವ ಗಂಡಿನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಿರೋಧಿಸುವುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ ತನುವಿನ ಸೂತಕವಾಗಬಾರದು, ಮನದ ಸೂತಕವಾಗಬೇಕೆಂದು ಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಅಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವದರೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರುವ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ದೇಹದ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗುವವರು ಅಪರಿಪೂರ್ಣರು, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ನಿಲುವು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು. ಲಿಂಗವೆಂಬ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೈಹಿಕ ಆಶೆ ಆಮಿಷೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುವೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಗಳೆಲ್ಲ ದೂರ ಇಟ್ಟವಳು ಎಂಬ ದಿಟ್ಟ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ವಿನಾಕಾರಣ ತನ್ನನ್ನು ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸಹಿಸಲಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

"ಕಾಯವಿಕಾರಿಗೆ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ,
ವಾಯದ ಸುಖ ನಿನಗೆ ಮುಂದೆ ನರಕವೆಂದರಿಯೆ,
ದೇವರ ದೇವರಿಗೆ ವಂದಿಸಹೋದರೆ ಬಾಯಬಿಡದಿರು,
ಕೈಯವಿಡಿದು ಸೆಳೆಯದಿರು,
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗುವ ಭರವೆಮಗೆ ಮರುಳೆ."(ಅದೆ ಪು. ೫೨)

ದೇಹಮೋಹಿ ಅಲ್ಲದವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವಳು ನಾನು. ಮೋಸದಿಂದ ಸುಖ ಪಡೆದರೆ ನಿನಗೆ ನರಕ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ದೇವಂಗೆ ವಿನಯ ತೋರಿಸದಿದ್ದರೆ, ದೇವರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರು ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಎಳೆಯಬೇಡ. ಅಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಬೇಡಿ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇತರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡದವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ನಿಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳೇನೆ ಇರಲಿ ಅವು ನಿಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇರಲಿ, ಇತರರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕ ಹೇರಬೇಡಿರಿ. ಇತರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು, ಗೌರವಿಸದವರು ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಲಾರರು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು. ತಪ್ಪು ಮಾಡುವವರು ಯಾರೆ ಆಗಿರಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಯಾವ ಮುಲಾಜಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ನೇರವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೀವು ಮಾಡುವುದು ಸರಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೊರಟ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬಯಸಿರಬೇಕು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ 'ಕೈ ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆಯದಿರು ಎಂದು. ನಾನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಣುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಹೊರಟವಳು, (ಅನ್ಯ ಪುರುಷರ) ಲೌಕಿಕರ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಎಳೆಯಬಾರದು, ಅದು ನಮಗೆ ಅಲ್ಲದ ವಿಚಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ವಿರೋಧಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. 'ತನಗೆ ಕುಣಿಯಲು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ನೆಲ ಡೊಂಕು ಎನ್ನುವರು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತಿನಂತೆ ತಮಗೆ ಆಗದ ವಿಚಾರವೊಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಇತರರಿಂದಲೂ ದೂರವಿಡುವ, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಇತರರು ಒಪ್ಪಲಿ ಅನ್ನುವವರಿಗೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನರಿಯೊಂದು ತನಗೆ ನಿಲುಕದ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಹುಳಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ತಿರುಗಿದಂತೆ, ಜನ ತಾವು ನಂಬದ ವಿಚಾರ ಇತರರೂ ನಂಬಬಾರದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ಅಕ್ಕ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನದೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

"ಗೂಗೆ ಕಣ್ಣ ಕಾಣಲರಿಯದೆ ರವಿಯ ಬಯ್ವುದು
ಕಾಗೆ ಕಣ್ಣ ಕಾಣಲರಿಯದೆ ಶಶಿಯ ಬಯ್ವುದು
ಕುರುಡ ಕಣ್ಣ ಕಾಣಲರಿಯದೆ ಕನ್ನಡಿಯ ಬಯ್ವದು
ಇವರ ಮಾತೆಲ್ಲವೂ ಸಹಜವೆ, ನರಕ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೊದಕುಳಿಗೊಳ್ಳುತ್ತ
ಶಿವನಿಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಹುಸಿಯೆಂದಡೆ
ನರಕದಲ್ಲಿಕ್ಕದೆ ಬಿಡುವನೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ?"(ಅದೆ ಪು.೬೦)

ರಾತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವ ಗೂಬೆಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಲೆ ಏನು ಗೊತ್ತು?, ರಾತ್ರಿಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣು ಕಾಣಲಾರದ ಕಾಗೆ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ? ದೃಷ್ಟಿಹೀನನೊಬ್ಬ

ಕನ್ನಡಿಯ ಬೈದನಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿ ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಕಾಣದವರು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಬೈದರೆ, ಕಣ್ಣಿದ್ದವರು ಸಂಸಾರ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಶಿವ, ಮುಕ್ತಿ, ಭಕ್ತಿ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಯ ಶಿವ, ಎಲ್ಲಿಯ ಮುಕ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಕುರುಡರು ನೀವು, ಲೌಕಿಕ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ ನಿಮಗೆ ಮೋಕ್ಷ, ಶಿವ ಸಾನಿಧ್ಯ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ? ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರ ತಪ್ಪೇನು ಇಲ್ಲ ಬೀಡಿ, ಇವರು ನೋಡಿದ ಪ್ರಪಂಚ ಇಷ್ಟೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ನಾವು ಭಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಕಪ್ಪೆಗಳಾಗದೆ, ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯ ಪ್ರಜೆಯನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಸಿಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ. ಎಂಟು ನೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲಕ್ಕೆ ಆದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಹುಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಅಪವಾದ.

"ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಾದಡೆ ಗಂಡಿನ ಸೂತಕ
ಗಂಡು ಗಂಡಾದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೂತಕ
ಮನದ ಸೂತಕ ಹಿಂಗಿದಡೆ
ತನುವಿನ ಸೂತಕಕ್ಕೆ ತೆರಹುಂಟೆ?
ಅಯ್ಯಾ, ಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಸೂತಕಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಯಿತ್ತು ಜಗವೆಲ್ಲ.
ಎನ್ನ ದೇವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಗುರುವಂಗೆ
ಜಗವೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಾ ಅಯ್ಯಾ."(ಅದೇ ಪು.೧೨೯)

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸೂತಕವೆನ್ನುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ಗಂಡುಕೂಡಾ ಸೂತಕವೇ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂತಕ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ದೇಹದ ಸೂತಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕಲ್ಲ. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹಿಯಾಳಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಭಾವ :

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲವೆಂದೇ ಸಂಶೋಧಕರು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರು ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದವರು. ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಮೊದಲ

ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ ಎನ್ನುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಶರಣೆಯರೂ ಕೂಡ ವಚನ ರಚನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರ ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಒಳಗಾದವಳು. ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಚಂದಿಮರಸರು ದೇಶ ಸಂಚಾರಿಗಳು, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಬಸವಣ್ಣ, ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಟಾಗ ನೆನಪಾದದ್ದು ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿಯೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹಿಮೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಭಾವದ ವಚನಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

"ಕಲ್ಯಾಣ ಕೈಲಾಸವೆಂಬ ನುಡಿ ಹಸನಾಯಿತ್ತು
ಒಳಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ ಹೊರಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ,
ಇದರಂತುವನಾರು ಬಲ್ಲರಯ್ಯಾ?
ನಿಮ್ಮ ಸತ್ಯ ಶರಣರ ಸುಳುಹು ತೋರುತ್ತಿದೆಯಯ್ಯಾ,
ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಂಬೆನೆಂಬ ತವಕವೆನಗಾಯಿತ್ತು
ಕೇಳಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"(ಅದೆ ಪು.೪೭)

ಕಲ್ಯಾಣ ಎಂಬುದು ಕೈಲಾಸವಿದ್ದಂತೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಭಾವವೇ ತುಂಬಿರಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ನಿಜವಾದ ಶರಣರ ಸುಳಿವು ಕಾಣುವುದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ ಶರಣರ ವಾಸಸ್ಥಾನ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರ ಸಂಗದಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಹಿಮೆ ಅರಿತು; ಆತನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ಅಕ್ಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರನ್ನು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ (ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ) ಮಾಡಿ ಶರಣ ಶರಣೆಯರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಕಲ್ಯಾಣ' ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೂಡ ಕಲ್ಯಾಣದ ಭಕ್ತಿರಸದಲ್ಲಿ ತೇಲಿದವಳು ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕಾಣುವ ಆತುರತೆ, ಬಸವಣ್ಣನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಸರ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

"ಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬುದಿನ್ನಾರಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು
ಹೋಗಬಾರದು, ಅಸಾಧ್ಯವಯ್ಯಾ,
ಆಸೆ ಆಮಿಷ ಅಳಿದಂಗಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತಲಡಿಯಿಡಬಾರದು,

ಒಳಹೊರಗು ಶುದ್ಧನಾದಂಗಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಯಾಣವ ಹೋಗಬಾರದು.
ನೀನಾನೆಂಬುದ ಹರಿದಂಗಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಒಳಗು ತಿಳಿಯಬಾರದು
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಂಗೊಲಿದು ಉಭಯ ಲಜ್ಜೆ ಅಳಿದೆನಾಗಿ
ಕಲ್ಯಾಣವ ಕಂಡು ನಮೋ ನಮೋ ಎನುತಿದ್ದೆನು"(ಅದೆ ಪು.೪೭)

ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಹತ್ವ ಏನಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆಶೆ, ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಯಾಣ ಪುರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳೆರಡೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಕು. ನಾನು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಂತೂ ಕಲ್ಯಾಣದ ಹೆಸರು ಹೇಳಲು ಅನರ್ಹರು. ನಾನು ನೀನು, ನಿನ್ನದು ನನ್ನದು ಎಂಬ ಅಹಂಭಾವ ಅಳಿದವರು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಮನೋಭಾವದವರು ಮಾತ್ರ ನೆಲೆಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ತಾನು ಉಭಯ ಲಜ್ಜೆ ಬಿಟ್ಟು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನದ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲ ಸತ್ಸಂಗಿಗಳು. ಕಲ್ಯಾಣ ಒಳ್ಳೆಯ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ ತೋರಿದ ತಾಣವೆನಿಸಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರು ಅವಳಿಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗಿಗಳೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಸವಭಾವ :

ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 'ಬಸವಯುಗ' ವೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿಯೇ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದ ವಚನಕಾರ ಬಸವಣ್ಣ ಎಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವಚನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹರಿಕಾರನಾಗಿ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರನ್ನು ವಚನ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದವರು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅನೇಕ. 'ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಪ್ರಗತಿಪರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿದ ಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನೂ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ವಿನಯಶಾಲಿಯೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ ಆಗಿದ್ದುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವೂ ಧಾರ್ಮಿಕವೂ ಆಗಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಕನಸೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು'(ಪು.೨ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿನೋಟ, ಪ್ರೊ. ಜಿ.ಎಸ್. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ) ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆ ಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷನ ತತ್ವಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜನರಿಗೆ ದಾರಿದೀಪ. ಬಸವಣ್ಣ ತೋರಿದ ವರ್ಗ ರಹಿತ, ವರ್ಣರಹಿತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದ ದಾರಿ ಹಲವರಿಗೆ ಹೆದ್ದಾರಿ. ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆ ಸಾರಿದವ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರೆನ್ನದೆ, ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಎನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಮಂಡಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಧೀಮಂತ. ಬಸವಣ್ಣ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಂಡಿಸಿದ 'ಅಕ್ಕ' ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು 'ಅಣ್ಣ' ನೆಂದು ಗೌರವಿಸಿದವಳು. ಎಲ್ಲ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗಿನ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಸುಖಾ-ಸುಮ್ಮನೆ ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಆತನ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಅಂಥಹದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

"ಬಸವಣ್ಣಾ ನಿಮ್ಮಂಗದಾಚಾರವ ಕಂಡು
ಎನಗೆ ಲಿಂಗ ಸಂಗವಾಯಿತ್ತಯ್ಯಾ
ಬಸವಣ್ಣಾ, ನಿಮ್ಮ ಮನದ ಸುಜ್ಞಾನವ ಕಂಡು
ಎನಗೆ ಜಂಗಮ ಸಂಬಂಧವಾಯಿತ್ತಯ್ಯಾ
ಬಸವಣ್ಣಾ, ನಿಮ್ಮ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯ ತಿಳಿದು
ಎನಗೆ ನಿಜವು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತ್ತಯ್ಯಾ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನ ಹೆಸರಿಟ್ಟ ಗುರು
ನೀವಾದ ಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದಕ್ಕೆ
ನಮೋ ನಮೋ ಎನುತಿರ್ದೆನು
ಕಾಣಾ ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣಾ"(ಅದೆ ಪು.೮೯)

ಬಸವಣ್ಣನ ಅಂಗದ ಆಚಾರ ಅವಳನ್ನು ಲಿಂಗಸಂಗಿಯನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಮನದ ಸುಜ್ಞಾನ ಜಂಗಮ ಸ್ನೇಹಿಯನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಬಸವಣ್ಣನ ಸದ್ಭಕ್ತಿ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನಿಜವನರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನ ತೋರಿದವರು ನೀವು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಪಾದಕ್ಕೆ ನಮಿಸುವೆನು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಬಸವಣ್ಣನ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳು ಮನಃ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತವೆಂದರೆ, ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂಥಹದ್ದು ಎಂಬ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗ-ಜಂಗಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ನಡತೆ, ಬಸವಣ್ಣನ ಜೀವನ ಎಲ್ಲವೂ ಅನುಕರಣೀಯ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿನ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವನೊಬ್ಬ ಶಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. 'ಬಸವಣ್ಣನೆ ತಂದೆ ಬಸವಣ್ಣನೆ ತಾಯಿ ಬಸವಣ್ಣನೆ ಪರಮಬಂಧು ಎನಗೆ ವಸುಧೀಶ ಕಪಿಲ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿಟ್ಟ ಗುರು ಬಸವಣ್ಣನಯ್ಯಾ' ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಬಸವಣ್ಣ ಎಂದವಳು. ಬಸವಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಆತನ ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಅವರ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ.

"ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಜ್ಞಾನ,
ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನ ನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಜಂಗಮಸ್ಥಲ
ಅಜಗಣ್ಣನ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ, ನಿಜಗುಣನ ಆರೂಢಸ್ಥಲ,
ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಲ
ಇಂತಿವರ ಕರುಣ ಪ್ರಸಾದ ಎನಗಾಯಿತ್ತು,
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ"(ಅದೆ ಪು.೮೮)

ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿ ನೀಡಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಜ್ಞಾನ ತನಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ನಿಷ್ಠಾವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ ತನಗೆ ಆದರ್ಶ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಜಂಗಮಸ್ಥಲ ತನಗೆ ದಾರಿದೀಪ, ಐಕ್ಯಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಅಜಗಣ್ಣನೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಿಜಗುಣರ ಆರೂಢ ಸ್ಥಲ, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಲ ನನಗೆ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದವು ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ನಿಷ್ಠೆ, ಜಂಗಮತ್ವ, ಐಕ್ಯ, ಆರೂಢ ಹಾಗೂ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಲಗಳಿಗೆ ಈ ಶರಣರಿಂದ ಬೆಲೆ ಬಂದಿತು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮವೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾಳೆ.

"ಬಸವಣ್ಣನೆ ಗುರು, ಪ್ರಭುದೇವರೆ ಲಿಂಗ,
ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನೆ ಜಂಗಮ,
ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನೆ ಜಂಗಮ,
ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನೆನ್ನ ಪರಮಾರಾಧ್ಯರು,
ಇನ್ನು ಸುಖಿಯಾದೆನು ಕಾಣಾ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ"(ಅದೆ ಪು.೮೯)

ವೀರಶೈವ ದರ್ಶನದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮರಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. "ಈ ಮೂವರು ಉಪಾಸ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪ ಪರಶಿವನ, 'ಸತ್' ರೂಪವೆ ಗುರುವಾಗಿ, ಚಿತ್ ರೂಪವೆ (ಇಷ್ಟ) ಲಿಂಗವಾಗಿ, ಆನಂದ ರೂಪವೇ ಜಂಗಮವಾಗಿ ಅಂಗನಿಗೆ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ." (ವೀರಶೈವ ದರ್ಶನ ಬಿ.ವಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪು.೩೭) ಭಕ್ತನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಗುರು–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮರು ಬೇಕೆ ಬೇಕು. ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ದಾರಿತೋರುವವ ಗುರುವಾದರೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರತೆ ಸಾಧಿಸು ಎಂದು ತೋರುವುದು. ಲಿಂಗ, ಸದಾ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದ ಮಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಚಲನಶೀಲ ಗುಣ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುವುವವ

ಜಂಗಮ. "ಗುರು–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮರು ಪರಶಿವನ ಸತ್, ಚಿತ್, ಆನಂದ ರೂಪಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ವಷ್ಟರೂಪ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮರೆತ ಅಂಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದು."(ಅದೆ) ಇಂಥಾ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರನ್ನು ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು. ಗುರು ಸ್ವರೂಪಿ ಬಸವಣ್ಣನಾದರೆ ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪಿಗಳು ಪ್ರಭುದೇವರು. ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಜಂಗಮ ಸ್ವರೂಪಿಗಳು, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರೂ ಜಂಗಮ ರೂಪಿಗಳೇ. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ನನಗೆ ಪರಮಾರಾಧ್ಯರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಾನು ಸುಖಿಯಾದೆನು ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಶರಣರು ತನಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಎಂಬ ಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ದಯೆಯಿಂದ ಕಾಮನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವೆ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕೂಡಲು ಬಸವನ ದಯೆ ಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನೆಂದರೆ ಗುರುವಿನಂತೆ, ಅವಳಿಗೆ ಆಚಾರ, ಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿಯ ಅರಿವು, ಜಂಗಮ ತತ್ವ ಅರುಹಿದವನು ಬಸವಣ್ಣ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಹೇಳುವುದು ನನಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಲಿಸಿದವನೇ ಬಸವಣ್ಣ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

"ಬಸವನ ನೆನೆಮನವೆ ಸಂಗನ
ಬಸವನ ನೆನೆ ಮನವೆ
ಬಸವನ ಚರಣವ ಪೂಜಿಸು। ಕರವೆ
ಬಸವ ಬಸವ ಬಸವ ಎನುವ ನಾಲಿಗೆ ॥ಪಲ್ಲವ॥" (ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ
ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೩೯೮)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಈ ಸ್ವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಸವ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮನಸ್ಸು ಬಸವನ ನೆನೆಯಲಿ, ನಾಲಿಗೆ ಬಸವ ಬಸವ ಎನ್ನುತ್ತಿರಲಿ, ಸದಾ ನಾನು ಬಸವನ ಚರಣಗಳ ಪೂಜಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸ್ವರೂಪಿ ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಚೆನ್ನಬಸವರನ್ನೇ ನೆನೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವರವಚನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಬಸವ' ಎನ್ನುವ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತಿರುವು ಮುರುವು ಮಾಡಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ತನ್ನ ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಬಸವನಾಗಿರುವನು ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ಸಿದ್ಧತ್ವ ಭಾವ :

ಶರಣರು ಸಾಧಕರು, ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಅಡಚಣೆ ಬಂದರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವವರು. ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ದಾಟಿ ಅಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅರಸಿದವಳು. ಒತ್ತಾಯದ ಮದುವೆ, ಒಲ್ಲದ ಗಂಡ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ದೂರ ನಡೆದವಳು.

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನೇ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದು ನಂಬಿದವಳು. ಆತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳವುದೇ ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಗುರಿ. ಆ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅವಳು ಎಂತಹ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ. ಅವಳ ಬದುಕು ಒಂದು ಸಾಧನೆ. ಅಂತಹ ಸಿದ್ಧತ್ವ ಸಾಧಿಸಿದ ಶರಣೆ ಆಕೆ. ಆಕೆಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧತ್ವ ಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಅಂಗಭಂಗವ ಲಿಂಗಮುಖದಿಂದ ಗೆಲಿದೆ
ಮನದ ಭಂಗವ ಅರಿವಿನ ಮುಖದಿಂದ ಗೆಲಿದೆ
ಜೀವದ ಭಂಗವ ಶಿವಾನುಭವದಿಂದ ಗೆಲಿದೆ
ಕರಣದ ಕತ್ತಲೆಯ ಬೆಳಗನುಟ್ಟು ಗೆಲಿದೆ
ಜವ್ವನದ ಹೊರ ಮಿಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರುವ
ಕಾಮನ ಸುಟ್ಟುರುಹಿದ ಭಸ್ಮವ ನೋಡಯ್ಯ !
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕಾಮನ ಕೊಂದು
(ಮನಸಿಜನಾಗುಳುಹಿದರೆ)
ಮನಸಿಜನ ತಲೆ ಬರಹವ ತೊಡೆದೆನು !"(ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೧೨೬)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ದೇಹ ಮೋಹ ಮೀರಿದವಳು. ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಆಶೆಯನ್ನು ಲಿಂಗದ ಬಲದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದೆ. ಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆ ನನ್ನನ್ನು ಶರೀರದ ವ್ಯಾಮೋಹ ಕಳಚುವಂತೆ ಪ್ರೇರೆಪಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ದೂರಮಾಡಿದೆ. ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಬದುಕಿನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಶಿವಾನುಭವದಿಂದ ಅಂದರೆ ಶಿವಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಗೆದ್ದೆ. ಅಂದರೆ ಶಿವಸ್ಮರಣೆ ನನಗೆ ಜೀವನ ನಶ್ವರ, ಹುಟ್ಟಿದವ ಸಾಯಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆಶೆ ಆಮಿಷ ಎಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದೆ. ಯೌವ್ವನ ಭರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರು ಬೇರೆನನ್ನೂ ನೋಡಲಾರರು, ಆದರೆ ನಾನು ಧರಿಸಿರುವ ಭಸ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದು. ಕಾಮನನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೂ ಆ ಭಾವನೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದರೆ, ಅವನ ಹಣೆ ಬರಹವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿ ಬಿಡುವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ತಾನು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮೋಹ ತೊರೆದು, ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಬದುಕನ್ನು ಸವೆಸುವೆನು ಎಂದು ಗಟ್ಟಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದವಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಕೋಟಿ ರವಿ ಶಶಿಗಳಿಗೆ ಮೀಟದ ಪ್ರಭೆ ಬಂದು
ನಾಟಿತ್ತು ಎನ್ನ ಕರದೊಳಗೆ। ಅದರಿಂದ

ದಾಟಿದೆನು ಭವದ ಕುಳಗಳ"(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು. ೨೪೫)

ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಬೆಳಕೊಂದು ಬಂದು ನನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು, ತಾನು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡ ಪರಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಭವ ಲೋಕದ ಜಂಜಡಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಬಹುದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸಾಧನೆ ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು, ತಾನು ಲಿಂಗ ಬಲದಿಂದ ಆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಾಧಕ ಗುಣವನ್ನು ಈ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

"ಗಂಡನುಳ್ಳ ಗರತಿ ನಾನು
ರಂಡೆಯಾನಯ್ಯೊ ಇನ್ನು
ಕೊಂಡೊಯ್ಯೊ ಶಿವನೆ ಎನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದೈವರು ಮಕ್ಕಳ
ಕಾಮವೆಂಬ ಹೊಲನ ದಾಂಟಿ
ಸೀಮೆಯೆಂಬ ಹೊಲಬನರಿದು
ಹೇಮಗಿರಿಯ ಹೊಕ್ಕ ಬಳಿಕ ಮರಳಿ ಬಾರೆನಕ್ಕಯ್ಯ"(ಅದೆ ಪು.೨೫೧)

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಈ ಸ್ವರವಚನ ಅವಳ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಧ್ವನಿಯಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಗಂಡನಿರುವಾಗ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಈಗ ಗಂಡನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಐವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು, ಇಲ್ಲಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೋಹದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ದೂರ ಮಾಡು ಎನ್ನುವ ಭಾವವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ದೂರವಾದರೆ, ಕಾಮವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು, ಸೀಮಾತೀತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲೆ, ಶ್ರೀಶೈಲಗಿರಿ ತಲುಪಿ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುವೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಾಧನಾ ಪಥಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದೇ ತೀರುವೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿಭಾವ :

ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಆರಾಧಕರಾದ ಶರಣರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪತಿಯೆಂದು, ತಮ್ಮನ್ನು ಸತಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆ ಎಂದರೆ ಪತಿವೃತಾ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆ ತೋರಿದಂತೆ. ಅನ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸದಂತೆ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸರ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ. ಅನೇಕ ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ: ಬಸವಣ್ಣ, ಗಜೇಶ ಮಸಣಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗದೇವರು.' ನಾನು ಮುತ್ತೈದೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನೆಂಬ ಗಂಡ ನನ್ನವ' ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಕೂಡ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ

ಈ ಭಾವ ತೀವ್ರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. "ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಂಗಲಿಂಗದ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಸತಿಪತಿಗಳ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ತರದಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು, ಪಾರಮಾರ್ಥಸ್ತರದ ನಿಷ್ಕಾಮ, ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ಸೂತ್ರವೇ ಶರಣಸತಿ-ಲಿಂಗಪತಿ ತಿರುಳು."(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ, ಪು.೨೫೬) ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಸರ್ವಸಮರ್ಪಣಾಭಾವ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಶರಣ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ 'ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ' ಎಂಬ ನೆಲೆ. ಶರಣ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪುರುಷನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವನ್ನು (ಪತಿಯನ್ನು) ಪೂಜಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವಪರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಸಾಧಕರು, ಲಿಂಗಭಕ್ತ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದರೂ ಸತಿಯೇ, ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸತಿಯೇ. ಈ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪತಿ ಮಾತ್ರಲಿಂಗವೆ. ಸೇವಕನೊಬ್ಬ ಒಡೆಯನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಭಾವವೇ ಲಿಂಗಾಗಿಗಳ ಭಾವ, ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದ ಶೃಂಗಾರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ದೀಕ್ಷೆ ತೊಡಿಸಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶರಣ ಸತಿ ಲಿಂಗ ಪತಿ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕಾರವಿಲ್ಲ, ನಿರ್ಗುಣನಾದ, ಅನಂತವಾದ, ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಿಸಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ತಾನು ಹೆಣ್ಣಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಶರಣಸತಿ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಲಿಂಗಪತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆಗಮನದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಆತನೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಮಹಾದೇವಿ ಆತನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾತರಿಸಿದ ಕ್ಷಣ, ಆತ ಬರದಿದ್ದಾಗ ಆದ ನಿರಾಸೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ 'ಲಿಂಗಪತಿಭಾವ'ದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

> "ಇಂದೆನ್ನ ಮನೆಗೆ ಗಂಡ ಬಂದಹನೆಲೆಗವ್ವ ।
> ನಿಮನಿಮಗೆಲ್ಲ ಶೃಂಗಾರವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ
> ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೀಗಲೇ ಬಂದಿಹನು
> ಇದಿರುಗೊಳ್ಳ ಬನ್ನಿರೇ ಅವ್ವಗಳಿರಾ।?"(ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಬಸವರಾಜು. ಪು. ೨೦೨)

ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಗಂಡ ಬಂದಿರುವ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ತಾನು ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ವಾಯತವ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ ಎಂಬ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ನಿಮನಿಮಗೆಲ್ಲ ಶೃಂಗಾರವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದರೆ ಮನದ ಭಾವವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ತನು ಮನಗಳು ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವನು. ಅಂಥಹ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಬಂದಿರುವನು ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾಗತಿಸ ಬನ್ನಿರಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಲಿಂಗರೂಪಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನೇ ಪತಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಎಮ್ಮವರೆನ್ನ ಮದುವೆಯ ಮಾಡಿದರು
ಲಿಂಗಕ್ಕೆನ್ನ ಮದುವೆಯ ಮಾಡಿದರು ॥ಪಲ್ಲವಿ॥
ಪಚ್ಚೆಯ ನೆಲಗಟ್ಟು ಕನಕದ ತೋರಣ
ವಜ್ರದ ಕಂಭ ಮಾಣಿಕದ ಚಪ್ಪರವಿಕ್ಕಿ ಮದುವೆ
ಬಸವ ಬಂದಿಗಟ್ಟಿ ಸಂಗಯ್ಯ ಮದವಣಿಗ
ಆನು ಮುತ್ತೈದೆ ಶರಣರು ದಿಬ್ಬಣಿಗರು
ಕಂಕಣ ಕೈಧಾರೆಗಟ್ಟಿ ಸ್ಥಿರಸೇಸೆಯನಿಟ್ಟು
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಗಂಡನಿಗೆನ್ನ ಮದುವೆಯ
ಮಾಡಿದರು"(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೨೪೫)

ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ತನ್ನ ಮದುವೆ ನಡೆದಿರುವುದು ಲಿಂಗದೊಡನೆ. ನಾನು ಸತಿಯಾದರೆ ಆತ ಪತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಆತ ಎಂದರೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ರೂಪದ ಲಿಂಗ. ವಜ್ರ, ಮಾಣಿಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾಡಿದ ಚಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಸವಣ್ಣ, ಸಂಗಯ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಶರಣರೇ ದಿಬ್ಬಣಿಗರಾಗಿ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ ಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಗಂಡ ನೀನು ಹೆಂಡತಿಯಾನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲಯ್ಯಾ.
ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಳಿಯಲಾನು ಮೆಚ್ಚಿಬಂದೆ,
ಕಂಡಕಂಡವರೆಲ್ಲ ಬಲುಹಿಂದ ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ,
ಗಂಡಾ, ನಿನಗೆ ಸೈರಣೆಯೆಂತಾಯಿತ್ತು ಹೇಳಾ?
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ,
ನಿನ್ನ ತೋಳ ಮೇಲಣವಳನನ್ಯರೆಳದೊಯ್ಯವರೆ
ನೋಡುತಿಹುದುಚಿತವೆ ಕರುಣಿಗಳರಸಾ?"(ಶಿವಶರಣೆಯರ ವ.ಸಂ.ವೀ. ರಾಜೂರ ಪು.೫೭)

ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬ ಅನನ್ಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನಾವು ಎಂದು ತಾನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ನೀನೇ ನನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದಿರುವೆ, ನಿನ್ನ ತೋಳ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದವಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಯಸಿದರೆ ನೀನು ತನ್ನ ಮನದ ಆತಂಕ ಅರಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ ಎಂದು ಅರಿತ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನವನ್ನು ಆತನ ಮುಂದೆ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಆಲಿಸು, ಲಾಲಿಸು ತನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸು ಎಂಬ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಪತಿಯಿಂದ ದೂರಾದ ಪತ್ನಿಯ ಅಳಲಿದೆ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣಲು

ಕಾತರಿಸುವ ಭಕ್ತನ ಆತುರತೆಯಿದೆ. ತನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಈಡೇರಿಸಬಲ್ಲ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೂ ಕೂಡಾ ಅವಳಿಗೆ ಇದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ನೀನಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆಂದರೆ ಆಕೆಗೆ ಸಕಲವೂ ಆತನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಅಕ್ಕ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ನನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜೊತೆಗಾರ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

"ಇಂದ್ರ ನೀಲದ ಗಿರಿಯನೇರಿಕೊಂಡು
ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯನಪ್ಪಿಕೊಂಡು
ಕೊಂಬುಬಾರಿಸುತ್ತ ಎಂದಿಪ್ಪನೊ ಶಿವನೆ?
ನಿಮ್ಮ ನೆನೆಯುತ್ತ ಎಂದಿಪ್ಪೆನೊ
ಅಂಗಭಂಗ ಮನಭಂಗವಳಿದು
ನಿಮ್ಮನೆಂದಿಂಗೊಮ್ಮೆ ನೆರೆವೆನಯ್ಯಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ?"(ಅದೆ ಪು. ೨೭)

ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಛಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು. ಪರ್ವತವನೇರಿ, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಬರುವ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಸದಾ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಯಾವಾಗ ಆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುವುದೋ ಎಂದು ಕಾದು ಕುಳಿತಿರುವ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾದೇವಿ ಶರೀರ ಮೋಹ, ಮಾನಸಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಭರವಸೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ ತಾನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಸೇರುವ ಆಶೆ ಹೊಂದಿದವಳು ಎನ್ನುವ ಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಬಗೆಗಿರುವ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಆತನನ್ನೇ ತನ್ನ ದೈವ, ಪತಿ, ಒಡೆಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಮಹಾದೇವಿ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಬಯಸ್ಸಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನು ಏನೆಲ್ಲ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಳಿಗೆ ಅವನವಳಾಗುವ ಹಂಬಲ ಬಹಳವಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನೊಲಿದ ದೈವವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ತೋರುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವದ ಸ್ಮರಣೆ, ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಧನ ಗೌಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಮನ, ಪರಿಶುದ್ಧ ತನು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ, ಗಿಡ-ಮರಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

"ಅಳಿಸಂಕುಲವೆ, ಮಾಮರವೆ, ಬೆಳದಿಂಗಳೆ, ಕೋಗಿಲೆಯ
ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನೂ ಒಂದು ಬೇಡುವೆನು
ಎನ್ನೊಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಕಂಡಡೆ
ಕರೆದು ತೋರಿರೆ."(ಅದೆ ಪು.೨೦)

ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹವನ್ನೆಲ್ಲ, ಮಾವಿನಮರವನ್ನು, ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಕೋಗಿಲೆ ಹೀಗೆ ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಒಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಒಲಿದಿರುವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸರ್ವಾಂತರಯಾಮಿ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಅರಿತಿದ್ದಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಸಕಲ ಚರಾಚರಾಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಿಕರ್ತನಾದ ಆತನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಬಲ್ಲರು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕೇಳೋಣ ಎಂದು ಗಿಳಿ, ಹಂಸ, ಕೋಗಿಲೆ, ದುಂಬಿ, ನವಿಲುಗಳನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ತನ್ನ ವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆತ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಆತನ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುವೆ, ಆದರೆ ಬೇರಾರ ಮಡದಿಯಾಗಲಾರೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅನ್ಯ ದೈವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾರೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವವೂ ಅವಳ ವಚಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮಗಳಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರ ಸಂಬಂಧ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಅವಳ ಹಂಬಲ. ಆತನಿಗಾಗಿ ವಿರಹ ವೇದನೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆತನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವಾಗ ನಿರಾಸೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಆಗ ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರ ಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೆ ತನ್ನವನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಮಹಾದೇವಿಯದು. ಅವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸ್ವರವಚನಗಳಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಬಗ್ಗೆ ಹಂಬಲ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

"ಏನೋ ನಮ್ಮನಲ್ಲ ನೀ ಮನೆಗೇಕೆ ಬಾರೆ?
ನಾನೇನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲ
ಕೂಸಿನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಸದೊತ್ತೆಯ ಕೊಟ್ಟೆ
ಕೂಸತ್ತೆನ್ನಯ ನಲ್ಲ ಬೆಸತ್ತು ಹೋದೆ
....
....
ಕೇಳಯ್ಯ ಶ್ರೀಶೈಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ನೀನು ಮಾತಾಡಿದುದುಂಟು ಕೂಡಿದುದಿಲ್ಲ"(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೨೫೪)

ನಲ್ಲೆಯೊಬ್ಬಳು ನಲ್ಲನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾಳೆ ಹಾಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮನವೆಂಬ ಮನೆಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಆತನಲ್ಲಿ

ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೂಸಿನ ತಾಯಿಗೆ ಆಶ್ರಯ(ಒತ್ತೆಯ) ಕೊಟ್ಟೆ ಆ ಕೂಸು ಅಳಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಸತ್ತಿರುವ ಆತನನ್ನು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸೆಂದು. ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನೀನು ಮಾತನಾಡಿದೆ ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಸಿನ ತಾಯಿ ಎಂದರೆ ಲೌಕಿಕ ಆಶೆಗಳಿರಬೇಕು. ಅವುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

"ಹೃದಯ-ಸರೋಜ ಗದ್ದಗೆಗೆ ದಿವ್ಯ
ಸದಮಲಗುಣನಿಧಿ ಬಾರಯ್ಯ ದೇವ
ಆನಂದ ಜಲದಿ ಮಜ್ಜನಕೆರವೆನು ಸು
ಜ್ಞಾನದ ಗಂಧವನೊರೆವೆನು
ನಾನು ನೀನೆನ್ನ ದಕ್ಷತೆಯನಿಡುವೆ ದಿವ್ಯ
ಜ್ಞಾನದಾರತಿಯನೆತ್ತುವೆ ಬಾರಯ್ಯಾ ದೇವ
....
ಆಟ ನೋಟವು ಬೇಡ ಕೂಟದ ಶಿಶುವಿದ
ರಾಟವೆ ತಾನು ತಾನಾಗಿ
ನಾಟಿಮನದ ಕೊನೆಯೊಳು ನೆಲಸಿಹ ಶಶಿ
ಜೂಟ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯದೇವ"(ಅದೆ ಪು.೨೬೨)

ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸು ಬಾ ಎಂದು ಸದಮಲನಿಧಿಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಆನಂದ ಜಲದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವೆ, ಜ್ಞಾನದ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸುವೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ದಕ್ಷತೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವೆ, ಜ್ಞಾನದಾರತಿ ಎತ್ತಿ. ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ ಬಾರಯ್ಯದೇವಾ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಕಲ ತರಹದ ಹೂಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವೆ, ಸ್ವಾನುಭಾವ, ಸುಜ್ಞಾನದ ಆರತಿ ಎತ್ತುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವೆ. ತಾಂಬೂಲಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಪೂಜಿಸುವೆ ಬಾರಯ್ಯಾ ದೇವನೆ ಎಂದು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಪರಿ ಈ ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ, ನನ್ನ ಮನದ ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲೆಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ವಾಸವೇ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮನದ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಸತ್ಸಂಗ ಭಾವ :

ಹೂವಿನ ಸಂಗದಿಂದ ನಾರು (ದಾರ) ಕೂಡಾ ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿತು ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ. ಸಂಗ, ಸಹವಾಸ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗದಿಂದ ಎಂಥವರು ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ, ಶರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪರುಷದ ಸ್ಪರ್ಷದಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣವು ಚಿನ್ನವಾಗುವಂತೆ, ಬೆಳಕಿನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕತ್ತಲೆ ದೂರಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಮುಕ್ತಿಗೆ, ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ, ಅನುಭಾವಕ್ಕೆ ಶರಣರ ಸಂಗವೇ ಅಡಿಪಾಯ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾಗ ಎಂತವರ ಸ್ನೇಹ ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ, ಆ ಸ್ನೇಹದ, ಸಂಗದ ಬೆಲೆ ಏನು? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವಳ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

"ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಅಗ್ನಿ ಹುಟ್ಟದು,
ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೀಜ ಮೊಳೆದೋರದು,
ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಹೂವಾಗದು,
ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಸುಖದೋರದು,
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ,
ನಿಮ್ಮ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗದಿಂದಲಾನು
ಪರಮಸುಖಿಯಾದೆನಯ್ಯಾ."೧೦೨(ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ ಪು.೧೧೫)

ಅಗ್ನಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯ ಸ್ಪರ್ಷವಾಗಬೇಕು. ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಉಜ್ಜಿ ಅದರಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಕಿಡಿಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಕೈಯಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಆಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಯಾರು ಬೇಕಾದವರ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಬೀಜವೊಂದು ಭೂಮಿಯ ಸಂಗದಿಂದ, ನೀರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ, ಗಾಳಿ-ಬಿಸಿಲಿನ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಮೊಳಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೂವೊಂದು ಅರಳಬೇಕಾದರೆ ಪರಾಗಸ್ಪರ್ಷ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಲೇಬೇಕು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಂತಸ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸ್ನೇಹ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಮಸುಖಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ಬಯಸಿಬರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

"ಶಿವಭಕ್ತನ ಮನೆಯಂಗಳ
ವಾರಣಾಸಿ ಎಂಬುದು ಹುಸಿಯೆ?
....
....
ಎನ್ನದೇವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ,
ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತನ ಮನೆಯಂಗಳ ವಾರಣಾಸಿಯಿಂದಧಿಕ ನೋಡಾ!?"(ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೧೨೪)

ಎಂಥವರ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವಿರಬೇಕು, ಶಿವಭಕ್ತರು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳು ಪವಿತ್ರ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶರಣರ, ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳು ಕಾಶಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅಂಥವರ ಸಾಮಿಪ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವಿರಬೇಕು. ಗುಣ ನೋಡಿ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಿರಿಯರು ಹಾಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಿವಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸ ಕಾಶಿಯ ದರ್ಶನದಷ್ಟೇ ಪುಣ್ಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. 'ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವದು ಹೆಜ್ಜೇನು ಸವಿದಂತೆ, ದುರ್ಜನರ ಸಂಗವದು ಬಚ್ಚಲು ಮೋರೆಯ ನೀರಿನಂತೆ' ಎಂಬ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಮಾತು ಕೂಡ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಪ್ಪುವಂತಿದೆ. ಶುದ್ಧಭಾವ, ಶುದ್ಧಮನದವರ ಸಂಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಶುದ್ಧರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

"ಅಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗದಿಂದ
ಎನ್ನ ತನು ಶುದ್ಧವಾಯಿತ್ತು !
....
....
ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಂಡ ಕಾರಣ
ಎನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗ ಶುದ್ಧವಾಯಿತ್ತಯ್ಯ!
ನಿಮ್ಮ ಶರಣರಿಂತು ಎನ್ನನಾಗುಮಾಡಿದ ಕಾರಣ,
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ,
ನಿಮ್ಮ ಶರಣರಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಯಾದೆನಯ್ಯ ಪ್ರಭುವೆ!"(ಅದೆ ಪು.೨೦೭)

ಅನುಭಾವಿಗಳ ಜೊತೆಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗುವವು. ತನು, ಮನ, ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಶರಣರ ಸಂಗ ಎಂಥವರನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಬಲ್ಲದು. ಉರಿಲಿಂಗದೇವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಳ್ಳನೊಬ್ಬ ಪರಿವರ್ತಿತನಾಗಿ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ ಎಂಬ ವಚನಕಾರನಾದ. ಶರಣರ ಪ್ರಸಾದದ ಬಲದಿಂದ ಸರ್ವಅಂಗಗಳು ಶುದ್ಧವಾಗುವವು. ಶರಣರು ನನ್ನನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಶರಣರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯವಳಾದೆ. ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಬಲ್ಲೆವು ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

"ಅರಿಯದವರೊಡನೆ ಸಂಗವ ಮಾಡಿದರೆ
ಕಲ್ಲ ಹೊಯ್ದು ಕಿಡಿಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಬಂತೆ!
ಬಲ್ಲವರೊಡನೆ ಸಂಗವ ಮಾಡಿದರೆ
ಮೊಸರ ಹೊಸೆದು ಬೆಣ್ಣೆಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಬಂತೆ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಸಂಗ
ಕರ್ಪುರಗಿರಿಯ ಉರಿಯು ಕೊಂಡಂತೆ! "(ಅದೆ ಪು.೧೨೩)

ಸ್ನೇಹ, ಗೆಳೆತನ, ಆತ್ಮೀಯತೆ, ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ ಎಂಥವರೊಡನೆ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ನಿಯಮ ಇದೆ. 'ಇದ್ದರ ಇರಬೇಕ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ನೆರೆ' ಎಂಬ ಜನಪದ ಮಾತೊಂದಿದೆ. ಕುದ್ದರ ಗೇಡಿ ಕುಲಗೇಡಿಗಳ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿದರೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸ್ನೇಹ ಕಲ್ಲು ಹೊಸೆದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಗೆಳೆತನ ಕೆನೆ ಮೊಸರು ಕಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ, ಮಧುರ, ಮೃದು. ಶರಣರ ಸಂಗವಂತೂ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಉರಿದು ಪರಿಮಳ ನೀಡುವ ಕರ್ಪೂರದಂತೆ. ಉತ್ತಮರೊಂದಿಗಿನ ಒಡನಾಟ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ.

೫.೨. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕು :

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂತಹ ವಚನಕಾರ್ತಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ಜೀವನ, ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ವಿಷಯ, ಹುಟ್ಟೂರು, ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗಿನ ವಿವಾಹ ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲ ಕವಿ ಹರಿಹರ ಎಂದು ಆತನ ಕಾಲದಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಚರಿತ್ರೆ ಒಂದಾದರೆ, 'ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ' ಯ ಕರ್ತೃ ಚಾಮರಸ ಹೇಳುವ ಕಥೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು. ಹರಿಹರ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಚಾಮರಸ ಅವಳು ಷರತ್ತು ಹಾಕಿ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಬಂದ ಕೆಲ ಕವಿಗಳು ಚಾಮರಸನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಹಲವರು ಹರಿಹರನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹರಿಹರ ಅವಳು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೇ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಅಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

"ಹುಟ್ಟು ಹೊರೆಯ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಕಳೆದನವ್ವಾ"(ಶಿ.ವ.ಸಂ.ವಿ. ರಾಜೂರ ಪು.೧೨೮)
"ಸತ್ತಾದಡೆ ಶರೀರಂ ಪೋದಡೆ ಪೋಗಲಿ,
ಲೋಕದ ಗಂಡರನೊಲ್ಲೆ;"(ಅದೆ ಪು.೧೧೮)

ಈ ಮೇಲಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬದುಕುವುದಾಗಲಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖವಾಗಲಿ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ, ಲೌಕಿಕ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು ನಿಜ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಕೇವಲ ದೈಹಿಕ ಸುಖ ಬಯಸುವ ಸಂಗಾತಿ ಬೇಡವಾಗಿದ್ದ, ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಬಯಕೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಂಬ ಭಾವ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ತನ್ನ ಆದರ್ಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ಮತ್ತು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವಗಳೆರಡನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ನಿಂತವಳು ಜೀವನವನ್ನು ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆದವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ಅಲೌಕಿಕ ಸುಖ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸುವ ಮಹಾದೇವಿಯ ಛಲ, ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯಗಳು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಾವು ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಗುರುವಂತೂ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅವಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದಳು ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನದಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

> "ನರಜನ್ಮವ ತೊಡೆದು ಹರ ಜನ್ಮವ ಮಾಡಿದ ಗುರುವೇ ನಮೋ
> ಭವ ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿ ಪರಮ ಸುಖವ ತೋರಿದ ಗುರುವೇ ನಮೋ"(ಅದೆ ಪು.೭೪)

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದಂಪತಿಗಳು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಪಡೆದ ಮಗು ಮಹಾದೇವಿ. ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಸದಾ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಶಿವದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಸದಾ ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇ ಧ್ಯಾನ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅವಳ ನಂಬುಗೆ, ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಅವನೊಬ್ಬನೆ ಅರ್ಹ. ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಲೋಕವೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅವಳ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

> "ನಚ್ಚುಗೆ ಮನ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮನ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ
> ಸಲುಗುಗೆ ಮನ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ, ಸೋಲುಗೆ ಮನ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ" (ಅದೆ ಪು.೭೩)

ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಗಂಡಂದಿರೆಲ್ಲ ತೃಣಸಮಾನ. ಯುವತಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು, ಗೆಳತಿಯರು ಮದುವೆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೆ,

"...ಎನ್ನದೇವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಂಗಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಕ್ಕೆಳಸುವುದೆ ಎನ್ನ ಮನ?
ಪೇಳಿರೆ ಕೆಳದಿಯರಿರಾ" (ಅದೆ ಪು.೫೮)

ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕೂಡ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ವಚನ ನೋಡಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

"ಕೇಳವ್ವಾ ಕೇಳವ್ವಾ, ಕೆಳದಿ ನಾನೊಂದು ಕನಸ ಕಂಡೆ
ಗಿರಿಯಮೇಲೊಬ್ಬ ಗೊರವ ಕುಳಿರ್ದುದ ಕಂಡೆ"(ಅದೆ ಪು.೫೪)

ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಧುರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನದ ಶೃಂಗಾರ ಪೂರ್ಣ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧ ಪ್ರೇಮದ ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪುರ, ಪು.೧೫೬) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮದುವೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ನಾನು ಮದುವೆ ಆಗಬಾರದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

"ಅರಸಿನವನೆ ಮಿಂದು, ಹೊಂದುಡಿಗೆಯನೆ ತೊಟ್ಟು
ದೇವಾಂಗವನುಟ್ಟೆನೆಲೆ ಪುರುಷ ಬಾರಾ,
ಪುರುಷ ರತ್ನವೇ ಬಾರಾ .''(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ವೀ. ಆಜೂರ ಪು.೧೮)

ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮದುವೆ, ಸಂಸಾರ ಒಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪತಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ. ಪತಿ ಎಂದರೆ ಮನೆಯೊಡೆಯನಲ್ಲ, ಮನದೊಡೆಯ ಎಂದು ನಂಬಿದವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಅಂತಹ ಪತಿಗಾಗಿ ಆಕೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಎನ್ನ ತುಂಬಿದ ಜವ್ವನ, ತುಳುಕುವ ಮೋಹವ,
ನಿನಗೆ ಇಂಬು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ್ದೆನಲ್ಲಾ ಎಲೆಯಯ್ಯಾ"?(ಅದೆ ಪು.೩೪)

ತನ್ನ ಯೌವ್ವನವನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿರುವೆ ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಸಂಗಾತಿ, ಪತಿ, ಸ್ನೇಹಿತ, ಹಿತೈಷಿ, ತಂದೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ, ಆಕೆಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ತಂದೆ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವಳೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ರಕ್ಷಕ ಎಂಬರ್ಥ ಇರಬಹುದು. ಅಂದರೆ ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾದ ಮೇಲೂ ಅವನು ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗೌರವಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಹನೆ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ.

ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಅರಮನೆಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುಗಳು ಬಂದರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದವಳೇ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜನೊಂದಿಗಿದ್ದರೂ ಮೈಮೇಲಿನ ಅರಿವೆಯ ಪರಿವೆ ಇರಲಾರದೆ ಓಡುತ್ತಾಳೆ, ಗುರುಗಳು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊ ಹೋಗವ್ವಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಸೀರೆ ಉಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಾಗ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೀರೆ ಹಿಡಿದೆಳೆದ, ಅವಳು ಸೀರೆಗಾಗಿ ಕೈ ಹಾಕಿದಾಗ ನಿನಗೇಕೆ ಈ ಸೀರೆ ಎಂದು ಕಸಿಯುತ್ತಾನೆ, ಅವಳಿಗೆ ಸೀರೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸೀರೆಯ ಮೋಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಬಟ್ಟ ಬಯಲಳಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹರಿಹರನಿಂದ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳೂ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನಗಳು ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವಂತಹ ವಚನಗಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

> "...ಉಟ್ಟಂತಹ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಯನೆಲ್ಲ ಸೆಳೆದು ಕೊಳಬಹುದಲ್ಲದೆ ಮುಚ್ಚಿರ್ದ ಮುಸುಕಿರ್ದ ನಿರ್ವಾಣವ ಸೆಳೆದುಕೊಳಬಹುದೆ?"(ಅದೆ ಪು.೫೫)

> "....ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕೂಡಿಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟವಳ ಉಡಿಗೆಯ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಡೆ, ಮುಚ್ಚಿದ ಸೀರೆ ಹೋದರೆ ಅಂಜುವರೆ ಮರುಳೆ?"(ಅದೆ ಪು.೭೭)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೋಹ ತೊರೆದು ಹೊರಟ ಘಟನೆಗೆ ಈ ಮೇಲಿನ ವಚನಗಳು ಪುಷ್ಠಿ ಎನ್ನಬಹುದು. "ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ತಾನು ಬಲವಂತದಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡನೊಬ್ಬನನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ 'ರಾಜ'ನೊಬ್ಬನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದು ನಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿವಾಹದ ನಿಯಮಗಳು ಹಿಂದೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕಠಿಣ. ಗಂಡನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೆಣ್ಣಿಗಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲಂತೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಇರಬೇಕು. ಇದು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ. ಆದರೆ ಎಂಟು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಂತು ಯಶಸ್ವಿಯಾದುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಂದೋಲನ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸಿಹಿ ಸುದ್ದಿಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ".(ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಪು.೬೬)

ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಷಯದ, ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆ ಬೇಕು. ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಕರೆದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮಹಾದೇವಿ ನಡೆದಳೆಂದರೆ ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಬೆಂಬಲ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ನಂಬಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ತನಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಒಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯೂ ಇದೆ. ಆ ಭಾವವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ತಾಯ ತೊರೆದು ನಾನೇನ ಮಾಡುವೆ?
ತಂದೆಯ ತೊರೆದು ನಾನೇನ ಮಾಡುವೆ?
ನೀನೊಲಿಯದನ್ನಕ್ಕರ?"(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ರಾಜೂರ ಪು.೭೦)

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಒಲಿಯುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಅಳುಕಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿದಳು. ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟ ಬಯಲಳಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾನೆ ಸ್ಥೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ರಚನಾಕಾರರೆಲ್ಲ ಉಡುತಡಿ ತೊರೆದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ, ಕೇಶಾಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟಳು ಎಂದು ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. 'ಕೇಶಾಂಬರ' ಎಂದರೆ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೊದಿಕೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನ ನೋಡಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿಯ ಸಾಲುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಹಚ್ಚುತ್ತವೆ. "...ಅಂಗಶೀತಕ್ಕೆ ಬೀಸಾಟ ಅರಿವೆಗಳುಂಟು"(ಅದೆ ೧೨೪) ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿ ಹಸಿವು ಆದರೆ ಜನರು ಹಾಕಿದ ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀರಡಿಕೆಗೆ ಕೆರೆ ಹಳ್ಳಗಳುಂಟು. ಧರಿಸಲು ಜನರು ಬೀಸಾಕಿದ ಅರಿವೆಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದವು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವಳದೇ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದ ಸಾಲುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

"ಮಂಗಳವೇ ಮಜ್ಜನವೆನಗೆ,
ವಿಭೂತಿಯೇ ಒಳಗುಂದದರಿಸಿನವೆನಗೆ,
ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರವೆನಗೆ..."(ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಪು.೭೪)

ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ 'ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರವೆನಗೆ' ಎಂಬ ಸಾಲು ನೋಡಿದಾಗ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಒಲ್ಲದ, ಏನೂ ಬೇಡದ ನಿರ್ವಾಣ ಬೇಕಿತ್ತೆ? ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶೆ-ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ತೊರೆದ 'ದಿಗಂಬರತೆ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆಯೊ, ಇಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದಳೆ? ಎಂಬೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

ಈ 'ದಿಗಂಬರತೆ'ಯನ್ನು ನಾವು ಹೀಗೂ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಕೌಶಿಕ ಜೈನ ಧರ್ಮೀಯ ಅರಸ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹರಿಹರಾದಿಗಳು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ 'ದಿಗಂಬರತೆ' ಅತೀ ವೈರಾಗ್ಯ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಪಡೆದಳೆನೋ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸನ್ಯಾಸತ್ವ ಅನ್ನುವರೊ ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮೋಹ ತೊರೆದು

‘ದಿಗಂಬರ’ರಾಗಿ ಹೊರಟರೆ ಅವರು ವೀರಾಗಿಗಳು. ‘ದಿಗಂಬರ’ ಎನ್ನುವುದು ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಶಬ್ದ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಪಂಥ ಕೂಡ. ದಿಗಂಬರವನ್ನೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮದುವೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಬದುಕು ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣ ಎನ್ನುವುದು ಅವಳಿಗೂ ಗೊತ್ತು.

ಹೊದಿಕೆ ಅಂದರೆ ‘ಕಂಬಳಿ’ ಇರಬಹುದು, ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಎಷ್ಟೇ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೂ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇರಲಾರದೆ ಹೋಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸೀರೆ ಸೆಳೆದ ಕೌಶಿಕ ಎಂದು ಸೀರೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರಬಹುದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಲ್ಲ. “ಅವಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಗ್ನಳಾಗಿಯೇ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದಳೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತೀರಾ ಕಠಿಣ.” (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಂ.ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸ.ಪು.೨೩)

ಭವ ಬಂಧನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತೊಗೆದ ಮಹಾದೇವಿ ಈಗಾಗಲೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹಿಮೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೇಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೊರೆದು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ಹೊರಟಾಗ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜ ಏನೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಬಾಲೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿರುವೆ? ಪ್ರಪಂಚದ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳ ಅರಿವು ನಿನಗಿಲ್ಲ, ಊಟಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡುವೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೂ ಅವಳ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧ.

“ಹಸಿವಾದಡೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಗಳುಂಟು
ತೃಷೆಯಾದಡೆ ಕೆರೆ ಹಳ್ಳ ಬಾವಿಗಳುಂಟು” (ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ವಿ.ರಾ. ಪು.೧೨೪)

ವಾಸವಿರಲು ದೊಡ್ಡ ಅರಮನೆ ಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ, ಊಟಮಾಡಲು ಭಕ್ಷ ಭೋಜನೆಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲ ನನಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಅನ್ನವೇ ಸಾಕು, ಮಲಗಲು ಹಾಳು ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ.
‘ಅಂಗದ ಭಂಗವ ಲಿಂಗ ಮುಖದಿಂದ ಗೆಲಿದೆ’

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಭವಿಯ ಸಂಗ ತೊರೆದು ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಯಾರೂ ಕಾಡಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಬಟ್ಟ ಬಯಲಳಾಗಿ ಹೊರಟ ಇವಳನ್ನು ಯಾರೂ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲವೆ? ಅರಸನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಕಾಡಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಉಡುತಡಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಹೋದಂತೆ ಜನ ಇವಳನ್ನು ಕೆಣಕಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

“ಮುಡಿಬಿಟ್ಟು ಮೊಗಬಾಡಿ ತನುಕರಗಿದವಳ
ಎನ್ನನೇಕೆ ನುಡಿಸುವಿರಿ?
ಎಲೆ ತಂದೆಗಳಿರಾ, ಬಲುಹಳಿದು ಭವಗೆಟ್ಟು ಛಲವಳಿದು

ಭಕ್ತೆಯಾಗಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕೂಡಿ ಕುಲವಳಿದವಳ?"(ಅದೆ ಪು. ೧೦೧)

ಜನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಚ್ಚಿ ಎಂದಿರಬಹುದು. ಅವಳ ವೇಷ-ಭೂಷಣ ಕಂಡು ಕಲ್ಲೆಸೆದಿರಬಹುದು. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏನಾದರಾಗಲಿ ಆಕೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

"ಕಲ್ಯಾಣ ಕೈಲಾಸವೆಂಬ ನುಡಿ ಹಸನಾಯಿತ್ತು,
ಒಳಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ ಹೊರಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ.."(ಅದೆ ಪು.೪೭)

ಕಲ್ಯಾಣ ಎಂದರೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕೈಲಾಸದಂತೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಮಹಾದೇವಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣದ ಹೊರಬಾಗಿಲ್ಲಿಯೇ–

"ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಕಳವಳವಿರಲು, ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯಿರಲು
ಏತರಮನ? ಇದೇತರ ನಿರ್ವಾಣ?..." (ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಚಯ ಪು.೧೧೧)

ಎಂದು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಗಾಬರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮನಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಅವಳು, ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರಿಸಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಅಂಗದ ಭಂಗವ ಲಿಂಗ ಮುಖದಿಂದ ಗೆಲಿದೆ.."(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ. ರಾಜೂರ ಪು.೨)

ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟವಳು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಬೆರಗಾದರು. ಶರೀರ ಮೋಹ ತೊರೆದ, ಲಿಂಗದ ಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಅವಳ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದ ಭಾವ ಅವನ ವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ವಚನ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಶರಣಾರ್ಥಿ ಶರಣಾರ್ಥಿ ಎಲೆ ತಾಯೆ ನಮ್ಮವ್ವ,
ಶರಣಾರ್ಥಿ ಶರಣಾರ್ಥಿ ಕರುಣಾ ಸಾಗರ ನಿಧಿಯೆ,
ದಯಾಮೂರ್ತಿ ತಾಯೆ ಶರಣಾರ್ಥಿ ಶರಣಾರ್ಥಿ,

ಮಹಾಲಿಂಗ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನೊಡ್ಡಿದತೊಡಕ ನೋವು ಜಿಡಿಸಿದಿರಾಗಿ

ನಾನು ಹುಲಿನೆಕ್ಕಿ ಬದುಕಿದೆನು ಶರಣಾರ್ಥಿ, ಶರಣಾರ್ಥಿ ಎಲೆ ತಾಯೆ"

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ ಅವಳ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೇವಲ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟವಳಲ್ಲ ಅವಳು ದೈಹಿಕ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವಳು ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ದಯಾಮೂರ್ತಿ, ಕರುಣಾ ಸಾಗರ ನಿಧಿ ಎಂದು ಕರೆದು ಹುಲಿನೆಕ್ಕಿ ಬದುಕಿದೆ ಎಂದಿದ್ದು ಅವನ ವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ 'ಕಿನ್ನರನಂತಪ್ಪ ಸೋದರರೆನಗೆ' (ವಚನ ಪ.ಪ್ರಕೋಶ, ಶ್ರೀ ಮ. ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಪು.೧೯೭) ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅವಳ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ನಂತರ ಆಕೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪುರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯಿತು.

"ಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬುದಿನ್ನಾರಿಗೆ ಹೊಗಬಹುದು?

ಹೋಗಬಾರದು, ಅಸಾಧ್ಯವಯ್ಯಾ

...ಲಜ್ಜೆ ಅಳಿದೆನಾಗಿ

ಕಲ್ಯಾಣವಂ ಕಂಡ ನಮೋ ನಮೋ ಎನುತಿದ್ದೆನು"(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ. ಪು.೪೭)

ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದ ಪ್ರಸಂಗದ ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಹಲವಾರು ವಚನಗಳು ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ನೇರವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾವು ಮೇಲಿನ ವಚನ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಚಾಮರಸ, ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಅವರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಯಾರು ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾರೊ ಅವರೆಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನಗಳಿಂದ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

೫.೩. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವ-ಮಹಾದೇವಿಯರ ಸಂವಾದ :

ಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದಾಗ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರೆಲ್ಲರ ಎದುರಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಪ್ರಭುದೇವರು ತುಂಬು ಜವ್ವನೆಯಾದ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಹೀಗೇಕೆ ಬಂದಳೆಂದು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಭುದೇವ-"ಉದಮದದ ಯೌವ್ವನವನೊಳಕೊಂಡ ಸತಿ ನೀನು

ಇತ್ತಲೇಕೆ ಬಂದೆಯವ್ವಾ?

ಸತಿಯೆಂದರೆ ಮುನಿವರು ನಮ್ಮ ಶರಣರು.
ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಕುರುಹ ಹೇಳಿದರೆ ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿರು.
ಅಲ್ಲವಾದರೆ ತೊಲಗು ತಾಯೆ,
ನಮ್ಮ ಗೋಹೆಶ್ವರನ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಸಂಗಸುಖ ಸನ್ನಿಹಿತವ
ಬಯಸುವರೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯಾರೆಂಬುದ ಹೇಳಾ ಎಲೆ

ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ 'ತೊಲಗು' ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಭುವಿಗೂ ಮಹಾದೇವಿಯ ವೈರಾಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. 'ತೊಲಗು' ಈ ಪದದ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ ಹೋಗು. ಮಹಾದೇವಿ ಬಂದದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಸರಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆ? ಆದರೂ ಮಹಾದೇವಿ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಠವಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿ – "....ನಮ್ಮವರಂದೆ ಮದುವೆಯ ಮಾಡಿದರು
ಸಿರಿಶೈಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಂಗೆ,......
ಮದುವೆಯ ಮಾಡಿದರು" (ಅ.ಚ. ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೧೪೧)
"ಗುರುವೇ ತೆತ್ತಿಗನಾದ ಲಿಂಗವೇ ಮದವಳಿಗನಾದ
ನಾನೆ ಮದುವಳಿಗೆಯಾದೆನು, ಈ ಭುವನವೆಲ್ಲರಿಯಲು
....
ಪ್ರಭುವಿನ ಮನೆಗೆ ಸಾದೃಶ್ಯವಪ್ಪ ವರನ ನೋಡಿ,
ಇದು ಕಾರಣ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗಂಡನೆನಗೆ,
ಮಿಕ್ಕಿನ ಲೋಕದ ಗಂಡರೆನಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ ಪ್ರಭುವೆ"(ಶೂ.ಸಂ.ವಿ.ಪ.ಪು. ೧೧೩)
ಪ್ರಭುದೇವ–"ತಪ್ಪ ಹೊರೆಸಿ ಹೊರಟಹೆನೆಂಬುದು ಸತ್ಯವೆ?..."(ಅದೆ ಪು. ೧೧೩)

ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ತಪ್ಪ ಹೊರಸಿ ಹೊರಟಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವಳ ಉತ್ತರವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

ಮಹಾದೇವಿ–"ಕಾಯ ಕರ್ರನೆ ಕಂದಿದಡೇನಯ್ಯಾ?"(ಅದೆ ಪು.೧೧೪)
ಪ್ರಭುದೇವ–"ದೇವನೊಲಿದ, ನೀನೊಲಿದೆನೆಂಬುದು ಅದಾವುದಕ್ಕೆ"(ಅದೆ ಪು.೧೧೪)

ಮಹಾದೇವಿ–"ಫಲ ಒಳಗೆ ಪಕ್ವವಾಗಿಯಲ್ಲದೆ, ಹೊರಗಣ ಸಿಪ್ಪೆ ಒಪ್ಪಗೆಡದು"(ಅದೆ ಪು.೧೧೫)

ಪ್ರಭುದೇವ–"ಸಿಪ್ಪೆ ಒಪ್ಪಗೆಟ್ಟಾಗ ರಸ ಕೊಳಕಾಯಿತ್ತು."(ಅದೆ ಪು.೧೧೫)

ಮಹಾದೇವಿ–"ಗುಣ ದೋಷವ ಸಂಪಾದನೆಯ ಮಾಡುವನ್ನಕ್ಕ ಕಾಮದ ಒಡಲು"(ಅದೆ ಪು.೧೧೫)

ಪ್ರಭುದೇವ–"ರೂಪಿಂಗೆ ಕೇಡುಂಟು, ನಿರೂಪಿಂಗೆ ಕೇಡಿಲ್ಲ"(ಅದೆ ಪು.೧೧೬)

ಮಹಾದೇವಿ–"ಹಾವಿನ ಹಲ್ಲ ಕಳೆದು ಹಾವನಾಡಿಸಬಲ್ಲರೆ
ಹಾವಿನ ಸಂಗವೇ ಲೇಸು ಕಂಡಯ್ಯಾ.."(ಅದೆ ಪು.೧೧೬)

ಪ್ರಭುದೇವ–"ಕೂಡಲಿಲ್ಲದ ಘನವ ಕೂಡುವ ಪರಿ ಎಂತವ್ವ?"(ಅದೆ ಪು. ೧೧೬)

ಮಹಾದೇವಿ–"ಅಂಗದ ಭಂಗವ ಲಿಂಗ ಮುಖದಿಂದರ್ಪಿಸಿ ಅಂಗ ಅನಂಗವಾಯಿತ್ತು"(ಅದೆ ಪು.೧೧೬)

ಪ್ರಭುದೇವ–"ನಾ ಸತ್ತೆನೆಂದು ಹೆಣ ಕೂಗಿದುದುಂಟೆ?"(ಅದೆ ಪು.೧೧೭)

ಮಹಾದೇವಿ– "ಸತ್ತ ಹೆಣ ಕೂಗಿದುದುಂಟು : ಬೈ ಚಿಟ್ಟ ಬಯಕೆ ಕರೆದುದುಂಟು"(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.ಪು.೧೧೮)

"ಗಟ್ಟಿ ದುಪ್ಪ ತಿಳಿದುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹಂಗುಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ?
ದೀಪಕ್ಕೆ ದೀಪ್ತಿಗೆ ಭೇದ ಉಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ?
ಅಂಗಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನ ಉಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ?"(ಶರಣ ಚರಿತಾಮೃತ ಸಿ.ಪು. ಪು. ೨೪೫)

ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮರ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ. ಅಲ್ಲಮನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಕ್ಕನ ಉತ್ತರಗಳು ಅಷ್ಟೇ ದಿಟ್ಟವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಭುದೇವ–"ಇದು ಎನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಹೇಳವ್ವಾ, ಕಾಯವಿಲ್ಲದ ಸುಖವ, ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಭವವ ಆ ಠಾವ ಹೇಳಾ, ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ"(ಅದೆ)

ಮಹಾದೇವಿ–"ಮರೆದೊರಗಿ ಕನಸ ಕಂಡು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಸತ್ತ ಹೆಣ ಎದ್ದಿತ್ತು"(ಅದೆ)

ಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಉತ್ತರ ಕೇಳಿ ಪ್ರಭುದೇವರು "ಇದು ಲೇಸಾಯಿತ್ತು.." ಎಂದಾಗ ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಇವರ ಸಂವಾದ ಆಲಿಸಿದ್ದ ಇಡೀ ಶರಣ ಕುಲವೇ ಹರ್ಷ ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಪ್ರಭುದೇವರೇ ಕೊನೆಗೆ,

"ತನುಗುಣ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗ ಸಂಗಿಯಾದಳು;
ಮನಗುಣನಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಅರಿವು ಸಂಗಿಯಾದಳು;
ಭಾವಗುಣನಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಮಹಾಪ್ರಭೆ ತಾನಾದಳು;
ತಾನಿದಿರೆಂಬೆರಡಳಿದು ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಲಿಂಗವಾದ
ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ನಿಲವಿಂಗೆ ಶರಣೆನುತಿರ್ದೆನು"(ಅದೆ ಪು.೨೪೭)

ಎಂದು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರ ಮನಗೆದ್ದು ಶರಣೆಯರಿಗೆ ಹಿರಿಯಕ್ಕನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ತಂಗಿದ್ದಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

"ಎನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಧರ್ಮ, ಎನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಭುವಿನ ಧರ್ಮ,
ಎನ್ನ ಪರಿಣಾಮ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಧರ್ಮ"(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ. ಪು.೩೫)

೫.೪. ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಪಯಣ :

ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಬಂದಳು ಮಹಾದೇವಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

"...ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಬಾನುಗೆ ಒಂದೆ ಮುಖವಾದ
ಒಕ್ಕಲುಮಗನ ತೋರಿಸಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಶ್ರೀಶೈಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ಪ್ರಭುವೆ"(ಅ.ಚ. ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೧೭೬)

"...ಎನ್ನಮುದ್ದು ಸಲಿಸಯ್ಯಾ
ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಒಯ್ಯಯ್ಯ ಸಿರಿಶೈಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"(ಅದೆ ಪು.೧೮೭)

"...ಹಲವರ ಹಾದಿಯೊಳು ಹರಿಸುರರ್ಗೆ
ನಿಮ್ಮ ನೆಲೆಯ ತೋರಿದೆ
ಶ್ರೀಗಿರಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ" (ಅದೆ ಪು.೨೧೬)

ಮಹಾದೇವಿ ಗಿರಿಗೆ ಹೋದರೂ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಹೋದ ಎಂದು ಹರಿಹರ ಮುಂತಾದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದನೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರೊ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡಿಸಿದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಆತ ಅವಳನ್ನು ಗಿರಿಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುವಂತೆ ಕೇಳಿರಬೇಕು.

"ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದರೆ ಬಿಡದೀ ಮಾಯೆ, ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಬೆಂಬತ್ತಿತ್ತು ಮಾಯೆ,.."
(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ. ಪು.೬೦)

ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಬ್ಬರೇ ದುರ್ಗಮವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಎದುರಿಸುವ ತೊಂದರೆಗಳು ಅನೇಕ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಇರಲಾರದ ಮಹಿಳೆ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿರಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳ ನೋವಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದೆನಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಮಾಧಾನವೂ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಬಂದದ್ದನ್ನು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅರಿತಿದ್ದಳು. ಶರಣರ ಸಂಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತೆಂದು ಅವಳ ವಚನಗಳೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಹಾದೇವಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ 'ಕದಳಿ ವನ' ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ 'ಅಕ್ಕನ ಗುಹೆ' ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂದು ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಅತೀ ದುರ್ಗಮವಾದ ದಾರಿ ಕ್ರಮಿಸಬೇಕು, ಯಾವ ಯಾತ್ರಿಕರು ಒಬ್ಬಂಟಿಗರಾಗಿ ಪಯಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಂಗುವುದಿಲ್ಲ, ದುರ್ಗಮವಾದ ಕಾಡಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆದರಿಕೆ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಳು, ತಪಗೈದಿದ್ದಳು ಅಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುವುದು ಬೇಕಿತ್ತು. ಕದಳಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳೂ ಇವೆ. 'ಕದಳಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಹು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

"ಕದಳಿಯೆಂಬುದು ತನು, ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ಮನ
ಕದಳಿಯೆಂಬುದು ವಿಷಯಂಗಳು
ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ಭವ ಘೋರಾರಣ್ಯ ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ಗೆದ್ದು ಬದುಕಿ ಬಂದು
ಕದಳಿಯ ಬನದಲ್ಲಿ ಭವಹರನ ಕಂಡೆನು, 'ಭವಗೆಟ್ಟು ಬಂದೆಯಾ ಮಗಳೆ'– ಎಂದು ಕರಣದಿಂ ತೆಗೆದು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದಡೆ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆನು!"
ಕದಳಿ ಬನವೆಂದರೆ ಭವಾರಣ್ಯವೆಂದು ಅಕ್ಕನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ.(ಕದಳಿ ವಚನಗಳು ಪು.೧೭)

'ಕದಳಿ' ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬಾಳೆಯ ಬನವಲ್ಲ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗು ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯು ಕದಳಿ ಬನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೊಡನೆ

ಸಮರಸ ಪಡೆದಳೆಂದೂ ಈ ಕದಳಿ ಬನವು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಂದೂ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ." (ಅದೆ ಪು.೫)

ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಳಿ ಬನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಭಕ್ತರು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಶೈಲದ ಪಾತಾಳ ಗಂಗೆಯಿಂದ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕಾಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ ಮುಂದೆ 'ಅಕ್ಕನ ಗವಿ' ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಬಯಲಾದಳು ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕಿರುವಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ ಕದಳಿ ಬನಕ್ಕೂ ಇದೆ. ಪ್ರಭುದೇವರೂ ಈ ಕದಳಿ ಬನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಯಲಾದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿಸ್ಸೀಮನನ್ನೂ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾಳೆ. ತಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.

"ಘನವ ಕಂಡೆ, ಅನುವ ಕಂಡೆ, ಆಯತವ ಕಂಡೆ,
ಸ್ವಾಯತವ ಕಂಡೆ, ಸನ್ನಿಹಿತವ ಕಂಡೆ,
...ಕರುಹಿನ ಮೋಹನ ಮರವೆಯನೀಡಾಡಿದೆ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ನಿಮ್ಮನರಿದು ಸೀಮೆಗೆಟ್ಟೆನು."(ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ. ಪು.೬೧)

ಭವಿಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಭವಹರನ ಸಾಂಗತ್ಯ ಬಯಸಿ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಬರುವುದು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ. ಪರ್ವತಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕದಳಿವನಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳು ನಿರ್ವಯಲಾಗಿರಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಕುರಿತಾಗಿ ಕೆಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಬಾಲ್ಯ, ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಇವು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿಯಂತಹ ಸುಂದರ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಕಾಮುಕ ಪುರುಷರು ಕಾಡಿದ್ದು ನಿಜ, ಅವರಿಗೆ ಅವಳು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಕವಿಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹಾಗು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅವಳ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸಾಮ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ವಚನಗಳಿಂದ ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ಬಿಟ್ಟ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗ ಇಲ್ಲಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಸಂಸಾರ ನಿರಸನ ಭಾವ, ಆಶಾ ನಿರಸನ ಭಾವ, ಜನನ ಭಯ ಭಾವ,

ಶಿವಕಾರುಣ್ಯ ಭಾವ, ಪ್ರಕೃತಿ ಭಾವ, ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಭಾವ, ಜಂಗಮ ಭಾವ ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಭಾವಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರಲ್ಲಿಯೇ ಅಗ್ರಗಣ್ಯಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾದರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಭಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಓದಿನ ಆಚೆ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಅವಳ ಬದುಕನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೊರಟರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿರಾಸೆಯಾದರೂ ಮಸುಕು ಮಸುಕಾದ ಚಿತ್ರಣವಂತೂ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕ ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಅದ್ಭುತ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಸಾಧಕ ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಬೇರೆಯದೇ ಅನುಭವ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಚನವು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಸುಂದರವಾದ ಸಂಕಥನವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಪ್ರತಿಮಾತ್ಮಕ ವಿವರಗಳುಳ್ಳ ಅವಳ ವಚನಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ-೬

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಪುನರ್ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯ : ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಶೀಲನೆ (ಅಧ್ಯಯನ)

ಅಧ್ಯಾಯ-ಆರು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಪುನರ್ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯಾ : ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಶೀಲನೆ (ಅಧ್ಯಯನ)

ಪೀಠಿಕೆ :

ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಾರ್ಯನನ್ನು ಬಸವ ವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಪುಟ್ಟರಾಜರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಖರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣ-ಶರಣೆಯರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವಚನಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲಕ ಅರಿತಿದ್ದೇವೆ. ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಆಂದೋಲನವನ್ನೇ ಅಂದಿನ ಬಸವಯುಗದ ವಚನಕಾರರು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು ಎಂದು ಓದಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ವಚನಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಂಶೋಧಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಮೂವತ್ತಮೂರು ಜನ ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ವಚನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ವಚನಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅವರದ್ದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲ ಕೆಲವು ಕವಯತ್ರಿಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರು ಬರೆದ ಯಾವ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ೪೩೪ ವಚನಗಳು ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರರಾದ ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, ಅವಳನ್ನು 'ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕವಯತ್ರಿ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಹಾಗೂ ಮೊದಲದರ್ಜೆಯ ಕವಯತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ." (ಪು.೧೫೮ ಸಮಗ್ರ ಗದ್ಯ-೧, ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ)

ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಇಬ್ಬರು ವಚನಕಾರರೆಂದರೆ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವರಚಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು

ಗುರುತಿಸುವಾಗ ನಾವು ವಚನಗಳು, ಸ್ವರವಚನಗಳು, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ, ಕೊರವಂಜಿಯ ವಚನ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಕವಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಿಗೊಳಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಅವುಗಳನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ,

೬.೧. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ

೬.೨. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ

೬.೩ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ

೬.೪. ರಾಚಕವಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ

೬.೫. ಅನಾಮಿಕ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ವಚನಕಾರಳನ್ನಾಗಿ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಳನ್ನಾಗಿ, ವೀರವಿರಾಗಿಣಿಯನ್ನಾಗಿ, ವೈರಾಗ್ಯದ ನಿಧಿ ಎಂದು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಮೇರುಶಿಖರ ಎಂದು, ಅವಳನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರ ಕಾಲವನ್ನು, ನಂತರ ಬಂದ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ಷಟ್ಪದಿಕಾರರ, ಸಾಂಗತ್ಯ ಕವಿಗಳ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೫೦ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೦೦ರ ಕಾಲವನ್ನು ಮಧ್ಯ ಕನ್ನಡ ಕಾಲವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡಲಾದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ನಾವು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮುಂತಾದ ವಚನಕಾರರ ಸಮಕಾಲೀನ ವಚನಕಾರ್ತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವಳಾದರೂ ಆ ಕಾಲದವಳು ಎಂದು ಸಂಶೋಧಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನವೂ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಠಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

"ಬಸವಣ್ಣನ ಮನೆಯ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ
ಭಕ್ತಿಪ್ರಸಾದವ ಕೊಟ್ಟನು,
ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ತೊತ್ತಿನ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ
ಒಕ್ಕಪ್ರಸಾದವ ಕೊಟ್ಟನು,
ಪ್ರಭುದೇವರ ತೊತ್ತಿನ ಮರಿದೊತ್ತಿನ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ
ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾದವ ಕೊಟ್ಟನು,
ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಶಿಶುಮಗಳಾದ ಕಾರಣ
ಪ್ರಾಣಪ್ರಸಾದವ ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಟ್ಟನು,
ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನ ಮನೆಯ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ
ನಿರ್ಮಲಪ್ರಸಾದವ ನಿಶ್ಚೈಸಿಕೊಟ್ಟನು,
ಇಂತೀ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗಣಂಗಳೆಲ್ಲರು
ತಮ್ಮ ಕರುಣದ ಕಂದನೆಂದು ತಲೆದಡಹಿದ ಕಾರಣ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನ ಶ್ರೀಪಾದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಳಾದೆನು."(ಮ.೮೮ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಈ ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರರನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ 'ಲೇಖ'ದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದವಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಧ್ಯಕಾಲ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸುವರ್ಣಯುಗವೆಂದು ಅನೇಕರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ. ಜೇಡರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರನೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಇವರನ್ನೂ ಕೂಡ ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿಯವರು. ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು, ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ, ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ, ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮ, ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಕದಿರೆ ರೆಮ್ಮವ್ವೆ, ಬೋಂತಾದೇವಿ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ, ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕ ಎಂದು ಸುಮಾರು ೩೫ ಜನ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರನ್ನು, ಅವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರರವರು 'ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ' ದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಾವ ಯಾವ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗುವುದು.

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು : ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವವರು. ಇವರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಆದಿಶಕ್ತಿ ಅನಾದಿಶಕ್ತಿ ಎಂಬರು
ಆದಿಶಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಕುರುಹಿಂಗೆ ಬಂದಿತ್ತು
ಅನಾದಿ ಎಂದರೆ ನಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು
....
....
ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಭೆ ಬಹಿರಂಗವೆಲ್ಲ ತಾನೆಯಾಗಿ
ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂದಿಲ್ಲದಿಪ್ಪ
ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಶ್ರೀಪಾದಕ್ಕೆ ನಮೋ ನಮೋ ಎಂಬೆನು" (ಪು.೨೬೯ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಪ್ರಭುದೇವರು ಅವಳನ್ನು ಆದಿಶಕ್ತಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಯಿತು ಎಂದು ಅವಳ ಪಾದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ.

"ತನುಗುಣ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗಸಂಗಿಯಾದಳು
ಮನಗುಣ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಅರಿವುಸಂಗಿಯಾದಳು
....
....
ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಲಿಂಗವಾದ
ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ನಿಲವಿಂಗೆ ಶರಣೆನುತಿರ್ದೆನು"(ಪು.೬೬೨ ಅಲ್ಲಮ ವಚನ ಸಂ.)

ಶರೀರ ಮೋಹ ತೊರೆದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗಸಂಗಿಯಾದಳು, ಮನದ ಮೋಹ ದಾಟಿದ ಅವಳು ಜ್ಞಾನಿಯಾದಳು. ಭಾವನೆಗಳ ಮೀರಿದ ಅವಳು ತಾನೇ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭೆಯಾದಳು. ನಾನು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವಳಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದಳು ಅಂಥವಳ ನಿಲುವಿಗೆ ತನ್ನ ಶರಣುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಪ್ರಭುದೇವ.

"ಅಂಗೈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕಂಗಳ ನೋಟವೆ
ಸ್ವಯವಾದ ಇರವ ನೋಡಾ
....
....
ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ನಿಲುವಿಂಗೆ
ನಮೋ ನಮೋ ಎನುತಿರ್ದೆನು ಕಾಣಾ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ".(ಪು.೧೯೯ ಅಲ್ಲಮ ವ.ಸಂ.)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧರಿಸಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ನೋಟ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನದ ಶಕ್ತಿಯು ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು, ತನ್ನ ನಿಜಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕೋಭಾವ ಸಾಧಿಸಿದವಳು. ಮಮಕಾರ ಮೀರಿದ ಭಾವದಿಂದ ತನ್ನ ತಾನರಿತವಳು ಎಂಬ ಭಾವ ಅಲ್ಲಮರ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬಸವಣ್ಣ : ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ಹಿರಿಯ ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೆ ಬಸವಣ್ಣ ಹಿರಿಯ ಭಕ್ತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿಯವರು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹರಿಕಾರನೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವರು ಬಸವಣ್ಣ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹಲವಾರು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಉಲ್ಲೇಖ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ ಇದರಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಸಮಕಾಲೀನಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

"ಕಾಯದ ಲಜ್ಜೆಯ ಕಲ್ಪಿತವ ಕಳೆದು
ಜೀವನ ಲಜ್ಜೆಯ ಮೋಹವಳಿದು
....
ತವಕ ಸ್ನೇಹ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗದು
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಯ್ಯ
ಎನ್ನ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ನಿಲವ ನೋಡಾ ಪ್ರಭುವೆ."
(ಅ.ವ.ಎಲ್. ಬಸವರಾಜ ಪು.೫೪)

ಶರೀರ ಮೋಹ ಕಳೆದ ಮಹಾದೇವಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನೇ ಅಳಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯ ನೆನಪು ಅಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವಳು. ಅಂಥ ಸಾಧ್ವಿಯ ಸ್ನೇಹ ತೋರಿಕೆಯ ಸ್ನೇಹವಾಗದೆ ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಘನತೆ ತರುವಂತಹದ್ದಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

> "ರೂಪಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಒಲಿದವರಿಗೆ ತನುವಿನ ಹಂಗುಂಟೆ !
>
> ....
>
> ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಯ್ಯ
>
> ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನೆಂಬ ಭಕ್ತಗೆ ಆವ ಹೊರೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಪ್ರಭುವೆ" (ಅದೆ ಪು.೫೪)

> "ಹೆಂಗೂಸಿನ ಅಂಗವ ನೋಡಿರೆ ಪುರಾತನರು
>
> ಬಾಲತನದಂಗವ ನೋಡಿರೆ ಪುರಾತನರು
>
> ....
>
> ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವರಲ್ಲಿ
>
> ನಮ್ಮ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಂಗಾಯಿತ್ತು" (ಅದೆ ಪು.೫೪)

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ : ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬಸವಣ್ಣರಿಗಿಂತ ಕಿರಿಯನಾದರೂ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. ಆತನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ, ಅವಳ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

> "ಆದ್ಯರ ಅರವತ್ತು ವಚನಕ್ಕೆ
>
> ದಣ್ಣಾಯಕರ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನ !
>
> ....
>
> ಅಜಗಣ್ಣನ ಐದು ವಚನಕ್ಕೆ
>
> ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ
>
> ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಒಂದು ವಚನ ನಿರ್ವಚನ
>
> ಕಾಣಾ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ!" (ಅದೆ ಪು.೫೩)

ಆದ್ಯರು ಎಂದರೆ ಮೊದಲಿನವರು. ಪೂರ್ವದ ವಚನಕಾರರು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಅವರ ಅರವತ್ತು ವಚನಗಳಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನಗಳು ಸಮನಾದರೆ, ಬಸವಣ್ಣನ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನಗಳಿಗೆ ಅಜಗಣ್ಣನ ಐದು ವಚನಗಳು ಸಮನಾಗುತ್ತವೆ. ಅಜಗಣ್ಣನ ಐದು ವಚನಗಳಿಗೆ

ಮಹಾದೇವಿಯ ಒಂದು ವಚನ ನಿರ್ವಚನ ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಅಜಕಲ್ಪ ಕೋಟಿ ವರ್ಷದವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿರಿಯರೆ?
ಹುತ್ತೇರಿ ಬೆತ್ತ ಬೆಳೆದ ತಪಸ್ವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹಿರಿಯರೆ?
ನಡು ಮುರಿದು ಗುಡುಗೂರಿ ತಲೆ ನಡುಗಿದವರೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರೆ?
ನರೆತೆರೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಒಂದನಾಡಹೋಗಿ
ಒಂಬತ್ತನಾಡುವ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರೆ?
....
ಬೆರೆಸಿ ಬೇರಿಲ್ಲದಿಪ್ಪ ಹಿರಿಯತನ
ನಮ್ಮ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಂಗಾಯಿತ್ತು ಕೇಳಾ ಪ್ರಭುವೆ!"(ಅದೆ ಪು.೫೮)

ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದವರು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ವಿವೇಕದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅಂಥವರನ್ನು ದೊಡ್ಡವರು ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದು, ಆ ಹುತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದರೆ ಅವರು ಬಹಳ ದಿನ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯಳಾದರೂ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಜ್ಞಾನ ಹಿರಿದಾದದ್ದು ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು : "ಅಹುದಹುದು ಮತ್ತೇನು?
ಮರಹಿಂಗೆ ಹಿರಿದು ಕಿರಿದುಂಟಲ್ಲದೆ
ಅರಿವಿಂಗೆ ಹಿರಿದು ಕಿರಿದುಂಟೆ ಹೇಳಯ್ಯಾ?
....
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿನಾಥನಲ್ಲಿ
ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ನಿಲವಿಂಗೆ
ಶರಣೆಂದು ಶುದ್ಧನಾದೆನು ಕಾಣಾ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ"(ಅದೆ ಪು.೫೮)

ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ : "ಕಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಃಕಾಮಿಯಾದಳು
ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರ್ದು ನಿಸ್ಸೀಮೆಯಾದಳು
ಭವಿಯ ಸಂಗವ ತೊರೆದು ಭವಬಾಧೆಯ ಹರಿದಳು!
....
ಕಲಿದೇವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ನಿಲವ
ಬಸವಣ್ಣನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅರಿದೆನಯ್ಯ ಪ್ರಭುವೆ.?"(ಪು.೫೩)

"ಕಂಗಳ ನೋಟ ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಾಣದ ಕೂಟ ಅಂತರಂಗದ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ

....

ಕಲಿದೇವರ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಒಲಿಸಿ ಒಚ್ಚತವಾದ

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪಾದವ ನೆನೆದು

ನಾನು ಬದುಕಿದೆನು."(ಅದೇ ಪು.೫೭)

ಈ ಐದು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು, ಅವಳ ಅಗಾಧ ಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು, ಅವಳು ಭವಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಭವವನ್ನು ಗೆದ್ದವಳು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವಳ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕುರಿತು ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಸಹ ಮುಂದಿನವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿನ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಿರುವವರ ಮುಂದೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ ಭಾವ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ವಚನಗಳು ಸಂಭಾಷಣೆಯಂತೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಇವು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಶೇಷ ಗುಣವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ವಚನಗಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹರಿಹರನ ಉಡಿತಡಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ರಗಳೆ : ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ನಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯೆಂದರೆ ಹರಿಹರ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನಂತರದ ರಗಳೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರನಂತೂ ಶರಣರ ಕುರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲಿಗ. ಹರಿಹರ ವಚನಕಾರರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಭಕ್ತಕವಿ. ಶಿವನನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವ ಎಂಬುದು ಆತನ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ರಚಿಸಿದ ಈ 'ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ರಗಳೆ' ಕೂಡ ಆ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವಂತಹದ್ದು. "ಹಂಪಿಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹರಿಹರನು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಕವಿ. ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ದೈವಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಮುನ್ನಲೆಗೆ ತರುವುದು; ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕಥನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದು; ಶರಣರ ಬದುಕನ್ನು ವೈದಿಕ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ವಿರೋಧದ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿ ಕಥನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು; ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ತೊಡಕಾಗಿರುವ ರಳಕುಳಕ್ಷಳಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ರಗಳೆಯಂತಹ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಭರಿತ ಪದಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿರುವುದು; ಭಕ್ತಿ ನೆಲೆಯ ಶಿವಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವರ್ಗಬೇಧ, ವರ್ಣಭೇಧಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದು– ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹರಿಹರನನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಕವಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ." (ಪು.೨ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯ ಸಾಂ ಮುಖಾಮುಖಿ) ಹರಿಹರ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಶೈವಭಕ್ತರಾದ

ಅರವತ್ಮೂರು ಪುರಾತನರ ಕುರಿತಾಗಿ ರಗಳೆ ರಚಿಸಿರುವಂತೆ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶರಣ ಶರಣೆಯರ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ರಗಳೆ ರಚಿಸಿದ. ಆತನ ರಗಳೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯೊಂದೇ ಪ್ರಧಾನ. ಆತನಿಗೆ ಶರಣರ-ಶರಣೆಯರ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಸುಧಾರಣೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಇತರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಂದರೆ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳ ರಗಳೆ. ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನಕ್ಕೆ ಪುರಾಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರನ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆಯು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದಿ ಹರಿಹರ ಬರೆದಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹರಿಹರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟ ಭರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹರಿಹರ ವಚನಕಾರರಿಗೆ ಸಮೀಪದವನು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕವಿಗಳು ಹರಿಹರನ ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೂ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆ ರಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ : ಹರಿಹರನ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾದೇವಿಯು ಕೈಲಾಸದ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಬಳಗದ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆ. ಶಿವನ ಅಣತಿಯಂತೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸಮಯವಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಗುಪ್ತಗಣನಾಥನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನನ್ನು ಭವಿಯೆಂದು ಅವಮಾನಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

"-ಭಕ್ತನಂ ಭವಿಯೆಂದ ದೂಸರಿಪ್ಪುದಿದು
ಭವಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಶರಣೆಂದು
ಭವಾರ್ಥಿಯಂ ದಾಂಟಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ನಡೆತಂದು
ಬಳಿಕ ಬಪ್ಪುದು ಹೋಗೆನುತೆ -"(ಅ.ಚ.ಲೀಲಾದೇವಿ ಪು.೨೮೯)

ಹರಿಹರನ ನಂತರ ಬಂದ ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರ ನೋಡಿದಾಗ. 'ಶಿವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ವೃಷಭ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಗಣಗಳು, ಏಳನೂರೆಪ್ಪತ್ತು ಪ್ರಮಥಗಣಂಗಳು, ಕೆಲವರು ರುದ್ರಕನ್ಯೆಯರು ಪಾರ್ವತಿಯ

ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶದೊಂದಿಗೆ ಧರೆಗಿಳಿದು ಬಂದರು. ಉಡುತಡಿಯ ನಿರ್ಮಳ–ಸುಮತಿಯರೆಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯಾಗಿ ಶಿವೆಯ ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶವು ರೂಪತಾಳಿತು.' (ಪು.೫ ಚಾ.ಪ್ರಭು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ) ಪಾರ್ವತಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಳು ಎಂದು ಚಾಮರಸ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಶಿವತತ್ವವನ್ನರಿಯಲು ಭೂಮಿಗವತರಿಸಿದಳು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹರಿಹರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಹೆಸರು ಆತನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಶಿವಭಕ್ತ–ಶಿವಭಕ್ತೆಯರ ಮಗಳಾಗಿ ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಭಕ್ತರ ಮಗಳಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಸದಾ ಶಿವಸ್ಮರಣೆ, ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿರುತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಶೈವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ ಮಾಡಿಸಿದರು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಲಿಂಗರೂಪಿ ಶಿವನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಯೌವ್ವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ಮಹಾದೇವಿಯ ಯೌವ್ವನದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಕವಿ ಅವಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಕೌಶಿಕ ಮಾರುಹೋದ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕೌಶಿಕನ ವೈಹಾಳಿಯ ನಂತರದ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ ಪುರಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ. ಆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೌಶಿಕ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ. ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಆತನ ಸೇವಕರು ಉಪಚರಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಆತನ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಮಹಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅರಸ ಮಹಾದೇವಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನೆಗೆ ವಸಂತಕನನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಸಂತಕ ಅರಸ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ವಿರಹ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸಿ, ಮೊದಲೆ ಅರಸ ಕೋಪಿಷ್ಠ, ನಿಷ್ಠುರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅರಸನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರು

"–ಮಹಾದೇವಿಯಂ ಕರೆದು
ತಂದೆ ತಾಯ್ಗಳು ನುಡಿದರತಿಭೀತಿಯೊಳು ನೆರೆದು
ಅರಸ ಕೌಶಿಕನೊಡನೆ ಸಮಸುಖದೊಳಿರು ಮಗಳೆ
ಪಿರಿದಪ್ಪ ಸಂಪದವ ನಿನಗೀವನೆಲೆ ಮಗಳೆ" (ಪು.೨೯೭ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾದೇವಿ)

ಎಂದು ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಭವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅರಸ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವಳ ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

"ಕೂಸುಗೊಡದಿರ್ದಡೀಗಳೆ ಕೊಲಲು ಬೆಸಸಿದಂ
ಕೂಸ ಕೊಟ್ಟಡೆ ನಿಮಗೆ ಸಕಳ ಸುಖಸಂಪದಂ"(ಪು.೨೯ ಲೀಲಾದೇವಿ)

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶಿವಭಕ್ತ-ಭಕ್ತೆಯರು ಕುಸಿದು ಹೋದರು. ಮಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ದುರ್ಮರಣ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಭವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಭಕ್ತೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ, ಹೇರೂರು ಹೆಂಗೂಸು, ವೈಜಕವ್ವೆ, ಮಂಗಾಯಕ್ಕರನ್ನು ಉದಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗೋಸ್ಕರ ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.

"ನೀವೆಂದುದಂ ಮಾಳ್ಪೆನಂತದಕ್ಕೆರಡಿಲ್ಲ
ನೀವೆನ್ನ ಮನದೊಳಿದ್ದಂತೆ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ
ಎನ್ನಿಚ್ಛೆಯೊಳು ಮಹೇಶ್ವರರ ಗೋಷ್ಠಿಯೊಳಿಪ್ಪೆ
ಎನ್ನಿಚ್ಛೆಯೊಳು ಗುರುವಿನಂಘ್ರಿ ಸೇವೆಯೊಳಿಪ್ಪೆ
ಎನ್ನಿಚ್ಛೆಯೊಳ್ನಿಮ್ಮ ನೃಪನ ಸಂಗದೊಳಿಪ್ಪೆ
ಇಲ್ಲಿ ಮೂರುಂ ತಪ್ಪನೇ ಸೈರಿಸುವೆನರಿದು
ಅಲ್ಲಿಂ ಬಳಿಕ್ಕೆವೊಲಿದಂತಿಪ್ಪೆ ನಾನುಳಿದು
ಇದು ಭಾವೆಯೆನಲೊಡಂಬಟ್ಟರಾ ಮಂತ್ರಿಗಳು
ಮುದದೊಳೊಂದೋಲೆಯಂ ಬರೆಯಿಸಿದರಾಪ್ತಿಗಳು"(ಅದೆ ಪು.೩೦೧)

ಮಹಾದೇವಿ ಹಾಕಿದ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಓಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅರಸನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿದಳಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಹರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಗೆ ಕರಾರುಗಳ ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೌಶಿಕನ ಮನದ ತುಂಬ ಮಹಾದೇವಿ, ಮಹಾದೇವಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾದ ಅವನಿಗೆ ಬೇರಾವುದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಂತು ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯರ ಮದುವೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ಮದುವೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ರಗಳೆಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅರಮನೆಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಸದಾ ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ, ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ.

"-ಮನವನೀಶನಂಗ್ರಿಯುಗಳದಲ್ಲಿತಂದು ಸೇರಿಸುತ್ತೆ
ಪೂಜೆಯೊಳಗೆ ಬರೆದ ತೆರದಿ ಪೂಜೆಯೊಳಗೆ ಪೊಲಿದ ತೆರದಿ
ಪೂಜೆಯೊಳಗೆ ನಟ್ಟ ತೆರದಿ ಪೂಜೆಯೊಳಗೆ ಪೂಣ್ದ ತೆರದಿ
ಒಪ್ಪುತಿರ್ದಳಮಮ ಹರನ ಪೂಜೆಯೊಳಗೆ ಮಹಾದೇವಿ
ಸರ್ಪಭೂಷನಾಸೆಗೆಯ್ವ ಪರಮಭಕ್ತಿಯೋಗ ತೀವಿ-"(ಪು.೩೧೧ ಲೀಲಾ)

ಮಹಾದೇವಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸದಾ ಅವಳು ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿ, ಜಂಗಮರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಗುರುವಿನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ದಿನ ಮಹಾದೇವಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಹೊರಗಡೆ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅರಮನೆಯ ಚಾರರು ಅವರನ್ನು ಗದರಿಸಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಣಿಯವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಬೇಡಿ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಹೊರ ತಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು "ನಿನ್ನ ಸಂಗದಿಂದ ಭಕ್ತರ ನಿಂದೆಯಂ ಕೇಳ್ವಂತಾದುದಿನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆನೆನುತ್ತೇಳ್ವುದುಂ, ಮಹದೇವಿಯರ ಚರಣದೊಳ್ಕೌಶಿಕರಾಜಂ ಬೀಳ್ದೀ ಒಂದಪರಾಧಮಂ ಸೈರಿಸುವುದೆಂದು ದೈನ್ಯದಿಂ ನುಡಿಯೆ,"(ಅದೆ ಪು.೩೧೩ ಅಕ್ಕ ಮಹಾ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾ) ನಿನ್ನಿಂದ ಒಂದು ತಪ್ಪು ನಡೆದು ಹೋಯಿತು ಎನ್ನಲು, ರಾಜ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂರು ತಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಆಗಿದೆ ಮೇಲೇಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಾನು ಹೊರಬಂದು ಮಾಹೇಶ್ವರರಿಗೆ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು, ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಹರಿಹರ. ಅಂದರೆ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಒಂದು ಕರಾರು ಮುರಿದ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಕವಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಶಿವಪೂಜೆಗೆಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಸುಪ್ರಭಾತದೊಳೆದ್ದು "ನವ್ಯಾಭರಣ ಭೂಷಿತೆಯಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಚಂದನ ಕಸ್ತೂರಿ ಮೃಗಮದಾನುಲೇಪನಭರಿತ ಶರೀರೆಯಾಗಿ"(ಅದೆ ಪು.೩೧೪ ಅ.ಚ. ಲೀಲಾ) ಶಿವಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿರುವಾಗ, ಅವಳ ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಕೌಶಿಕ ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಆಲಂಗಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಚಿಃ ಚಿಃ ಪೊಲ್ಲದುದನುಗೆಯ್ದೆ, ಶಿವಪೂಜಾಸುಖಮನರಿಯದ, ಮಾನಸುಖಮನರಿಯದ ಮಾನಸಗುರಿಯೆ, ಮಾಣ್ಮಾಣಿಂದಿರನೊಳೆರಡುಂ ತಪ್ಪು ಪೋದವವಕ್ಕೇ ನೆನುತ್ತವಾತನಂ ಕಳುಪಿ ಕಡುನೊಂದು" (ಅದೆ ಪು.೩೧೫ ಅ.ಚ. ಲೀಲಾ) ಎನ್ನುವ ಹರಿಹರ ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಅಪರಾಧವೂ ನಡದೇ ಹೋಯಿತು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಪೂಜೆ, ಮಾಹೇಶ್ವರರ ಸೇವೆ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಅವಳಿಗೆ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಮಹಾದೇವಿಯರಾರಾಧ್ಯದೇವಭೋರ್ಂಕನೆ ಬರೆ, ಘಳಿಲನೆ ಕಂಡು ದುಕೂಲಮಂ ಮರೆದು ಭಯರಸಮನುಟ್ಟಿರ್ದಪರಿಯೊಳೇಳ್ದು ಮಂಚದಿಂದುರವಣಿಸುತ್ತಿಳಿದು"(ಅದೆ ಪು.೩೧೫ ಅ.ಚ. ಲೀಲಾ) ಎಂಬ ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಹರಿಹರ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ 'ಸುಖಸ್ವೇದಮಯ ಶರೀರೆಯಾಗಿರಲಲ್ಲಿಗೆ' ಸುಖದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಗುರುಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ, ಗುರುಗಳು ಬಂದ ಸಂತಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಯ ಅರಿವಿರಲಾರದೆ ಹಾಗೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುಗಳು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಮಗಳೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸು ಎಂದಾಗ ನಾಚಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಡಲು

ಮುಂದಾದಾಗ ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ನಿನ್ನಂಥ ಭಕ್ತಳಿಗೇಕೆ ಸೀರೆ ಎಂದು ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಸೀರೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ "ಮೂರುಂ ತಪ್ಪು ತೀರ್ದುದೆನ್ನಿಚ್ಚೆಸಾರ್ದುದು.."(ಪು.೩೧೫ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾದೇವಿ) ಮೂರು ತಪ್ಪುಗಳು ಕೌಶಿಕನಿಂದ ನಡೆದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ಉಡುತಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರನಡೆದಳು.

"ಪೊರಮಟ್ಟಳುಡುತಡಿಯ ಪುರಮಂ ಮಹಾದೇವಿ
ನೆರೆ ಮನದ ಪಾವನದ ಘನ ವಿರಕ್ತಿಯನೋವಿ
ಒಡನೆ ಬರುತಿರ್ಪ ಪುರಜನಮಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ
ನಡೆವ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಕ್ಕೆಯಂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ
ಒಟ್ಟೆ ಒರಲುವ ಮಾತೆ ಪಿತರಂ ವಿಚಾರಿಸದೆ"(ಅದೆ ಪು.೩೧೬)

ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟವಳು ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಟಿ, ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹೆದರದೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಿರ್ಜರನಿವಾತ ನಿಃಸಂಗ ನಿರ್ಮಲ ಪೂಜೆ ನಿರ್ಜಿತಾನಂಗ ಮಂಗಳಮಯ ಮಹಾಪೂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಭವ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಅಲೌಕಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವಾಗ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಬಂದು ನೊಂದು, ಬಿಸಿಲು, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಉಪವಾಸ, ವನವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹೀಗೇಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆ ಮಗಳೆ ಎಂದು ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಕೇಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿ ನೀವೇ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಶಿವಪೂಜೆಯ ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಭವಿ ಸಂಗದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಭವನಸಂಗವನ್ನರಸಿ ನಡೆದ ನನಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ ಕಾಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಹರಿಹರ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೌಶಿಕ ಮಾತ್ರ ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ, ಶಿವಭಕ್ತನ ಹಾಗೆ ವೇಷಧರಿಸಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ನಾಟಕ ಮಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದರೂ ಈ ಮಾಯೆ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

"ಜೋಗಿಗೆ ಜೋಗಿಣಿಯದಾಯ್ತು ನಿನ್ನಯ ಮಾಯೆ
ರಾಗದಿಂ ಸವಣಂಗೆ ಕಂತಿಯಾಯಿತು ಮಾಯೆ."(ಅದೆ ಪು.೩೧೯)

ಮಾಯೆಯ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಇರಲಾರೆ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನೀನು ಭಕ್ತನಾದರೂ ಬೇಡ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕಳಿಸಿದರೂ ಕಲುಮಠದ ರಾಜಗುರುಗಳಿಗೆ ಹೊನ್ನು ನೀಡಿ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನನ್ನು ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ

ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವರು ಇಂಥಹ ಲಿಂಗ ಭಕ್ತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದಿರಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು ಮಹಾಪರಾಧ ಕೌಶಿಕ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮರಳಿ ಹೋಗು ಎಂದು ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕಿನ್ನರಬೊಮ್ಮಿತಂದೆ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಹಲಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನು ಶಿವನನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಳೆದು, ಇನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಶಾಪ ತೀರಿತೆಂದು ಕಲುಮಠದ, ಹಲುಮಠದ ಶ್ರೀಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯಂಗೆ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಎಂದು ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ನನಗಿನ್ನು ಕೈಲಾಸದ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶಿವ ಕಳಿಸಿದ ಪುಷ್ಪಕದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯ ಪದವಿ ಪಡೆದು ಅನಂತವಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ : ಹರಿಹರ ವಚನಕಾರರ ಸಮೀಪದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದನು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಆತನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ ಸಂಶೋಧಕರ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚಿಸಲು ಹರಿಹರನಿಗಿದ್ದ ಆಕರಗಳೆಂದರೆ ಅವರ ಲೇಖಗಳು. ಅವು ವಚನಗಳಾಗಿರಬಹುದು, ಸ್ವರವಚನಗಳಾಗಿರಬಹುದು ಮತ್ತು ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ಲೇಖಗಳನ್ನಾದರಿಸಿ ಆತ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಬಸವಣ್ಣ, ಪ್ರಭುದೇವ ಮುಂತಾದ ಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಓದುಗರನ್ನು ಕಾಡುವುದು ಸಹಜ. ಆತನ ಉದ್ದೇಶ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಅರವತ್ಮೂರು ಪುರಾತನರ ರಗಳೆಯಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಾನ್ ಶಿವಭಕ್ತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಕವಿಯ "ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ" :

ಶಿವಕವಿಯೆಂದೇ ಖ್ಯಾತನಾದ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನು "ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ" ವನ್ನು ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ರಗಳೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾಲವನ್ನು ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ೧೫೫೦ ಇರಬಹುದೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನು ತನ್ನ ಹೆಸರು ಮನೆತನದ ಕುರಿತಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ, ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ರುದ್ರಕವಿ ನಾಗಭೂಷಣಾಚಾರ್ಯ, ಅಜ್ಜ–ಅಜ್ಜಿಯರು, ಬಸವಾಂಕ–ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯರೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ೩೩ ಸ್ಥಲ ಹಾಗೂ ೧೬೦೦ ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು

ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಿವನ ಆಸ್ಥಾನದ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಒಡ್ಡೋಲಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನಂದಿ ಶಿವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ, ಶಿವ ಗುಪ್ತಗಣನಾಥನನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಭೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಭೆಯ ವೈಭವ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾದ ಗಣನಾಥನು ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಗಣನಾಥ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣ ಊಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಸೋಲಿಸುವೆ ಎಂದು ಹಠವಿಡಿದು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ ಮಾಯೆ ಸೋತು ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾಚಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಶಿವನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯುಳ್ಳವಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕಳಿಸು ಎಂದಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಗಣನಾಥನಿಗೆ ಶಿವ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅರುಹಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಗೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗೆಂದಾಗ ಆಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನು ಚಾಮರಸನ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕವಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಚಾಮರಸ ಹೇಳಿದ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಹೆಸರನ್ನೇ ತನ್ನ ಪುರಾಣಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರ ಶಿವಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಶಿವಭಕ್ತೆ ಎಂದರೆ ಚಾಮರಸ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕರು ನಿರ್ಮಲ-ಸುಮತಿಯರು ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಕವಿಯು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಿರ್ಮಲ-ಸುಮತಿಯರು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಮಲ್ಲಿನಾಥರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತಮಗೆ ಕುವರಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಸುಮತಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆ ಹೊತ್ತ ಹೆಣ್ಣುಮಗುವೊಂದು ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಹರ್ಷಪಡುತ್ತಾರೆ ದಂಪತಿಗಳು. ಮಹಾದೇವಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಲೀಲೆಗಳಿಂದ ನೋಡುಗರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಶಿವಾಂಶ ಸಂಭೂತಳೇನೋ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಳೆದಂತೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರತಿಮ ರೂಪವತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಸದಾ ಶಿವನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾರಾಜ ವನಕೇಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮರಳಿ ಅರಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಾರಗೊಂಡ ಬೀದಿ, ನವವಧುವಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಪಟ್ಟಣ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಿಂತ ಪ್ರಜೆಗಳು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಗಂಧಿಯೆಂಬ ಗೆಳತಿಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿ ಇತರ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಜನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವನನ್ನು ಬೆರಗಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಉನ್ಮಾದಗೊಂಡ ರಾಜ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಪ್ತರ ಆರೈಕೆಯಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಜ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕೇರಿಯೊಳಗಿನ ಸುಂದರ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮೋಹಗೊಂಡಿರುವೆ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಸಂತನೆಂಬ

ಮಂತ್ರಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ನಿರ್ಮಲನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಮಗಳನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೊಳಿತು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ನಾವು ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾರೆವು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಹಳ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪುವುದು ಬಿಡುವುದು ಮಹಾದೇವಿ ಇಚ್ಛೆ ಎಂದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಂತ್ರಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೌಶಿಕ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನ ರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಶೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ನಿರಾಸೆ ಮಾಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ತಳಮಳ, ತನಗೆ ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಂದ ದೈವವನ್ನು ಹಳಿದಳು. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ರಾಜನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರೂ ಸಹ ಮಗಳ ಮದುವೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ನೀಡಿದ್ದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗುವ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ಅರಸ ಕಂಗಾಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೋಪದಿಂದ ಅವಳು ತನಗೆ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದಾಗಿ ಕೂಗಾಡಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದಾದರೂ ಹಿಡಿದು ತರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಅಂಜಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನಿಂದ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಆಗುವುದನ್ನು ಸಹಿಸದ ಮಹಾದೇವಿ ಮದುವೆಗೆ ಷರತ್ತು ಬದ್ಧವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ರಾಜಾಧಿಕಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜ ಮೂರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಪ್ಪಿ ರಾಜನಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕರ ವಿವಾಹ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಸಮಸ್ತ ರಾಜೈಶ್ವರಕ್ಕೆ ಒಡೆಯಳಾಗಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಅನುಪಮವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಸಿಟ್ಟಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಆತನನ್ನು ಬೈದು, ದೈಹಿಕ ಸುಖವೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವನಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕಷ್ಟ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಹೇಳಿ ದೂರ ಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಗುರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರು ಅರಮನೆಗೆ ಬರಲು ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುಗಳೇ ಅವಳಿಗೆ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಬಂದು ಗುರುಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕೌಶಿಕ ಪರಪುರುಷರೆದುರು ನೀನು ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಹೋದೆ ಎಂದು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಆತನ ಮುಂದೆ ಗುರುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಕೌಶಿಕ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ಮೂರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಉಳಿದವು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಕಾಲಗತಿಸಿದಂತೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಆಡಳಿತವು ಸೂಸುತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಅವಳು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಶಿವಪೂಜೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯುಂಟು ಮಾಡಿದ ಕೌಶಿಕನ ಮೇಲೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು ಬೈಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ, ನಿನ್ನಿಂದ ಎರಡು ತಪ್ಪುಗಳಾದವು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಅವಳು ಜಂಗಮ ಸೇವೆ, ಸತ್ಕಾರ, ಗುರುಜನರ ಒಡನಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ ಶಿವನ ಕರುಣೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತ ಇದ್ದಳು. ಪ್ರತಿ ದಿನ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೇರುತ್ತಿರುವ ಶಿವಭಕ್ತರ, ಶೈವಧರ್ಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ಜೈನಯತಿಗಳು, ತಮ್ಮ ರಾಜನ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿತನಕ್ಕೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ತಕರಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಉಂಟಾದ ಅವಮಾನ ಎಂದು ರಾಜನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ನೊಂದು, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾನು ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮಾತುಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾದೇವಿ ಶಿವಶರಣರ ಜೊತೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಆ ಜಂಗಮರಿಗೆಲ್ಲಾ ಧನ ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವರೊಡನೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಶರಣಗಣವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಚಿ ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಸಖಿಯರು, ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಅವಳನ್ನು ತಡೆದು ಬುದ್ಧಿ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಕೆ ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಕೊಂಡದ ಮಹಾದೇವಿ, ಬೊಂತಾದೇವಿ, ವೀರಗುಡ್ಡವ್ವೆ, ಸೂರಸಾನಿ, ಜಕ್ಕಲಬ್ಬೆ, ರೆಬ್ಬವ್ವೆ, ರೇವವ್ವೆ, ಗಂಗಾದೇವಿ, ಕೇತಲದೇವಿಯರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ವಂದಿಸಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾದ ಆ ಎಲ್ಲ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಅವಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಮಹಾದೇವಿ ಬಸವಣ್ಣನ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ತಡೆಯತ್ತಾನೆ. ಕಿನ್ನರಯ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಲಿಂಗಮಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಹಾದೇವಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಅನುಭಾವದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹಳಿದು ತನ್ನ ವರ್ತನೆಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಆತನೊಡಗೂಡಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಶರಣರ ಆಲಯಗಳನ್ನು

ತೋರಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ, ಅಕ್ಕ ಆ ಶರಣರ ಮಹಿಮೆ ನೆನೆಯುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶರಣರನ್ನು ಕಂಡು ಹರ್ಷದಿಂದ ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರಿಗೆಲ್ಲ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಕನ ದಿಟ್ಟ ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ಅವಳ ವ್ಯಕಿತ್ವದ ಶುದ್ಧತೆಯ ಅನಾವರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯನ್ನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಒಲವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಶ್ರೀಶೈಲದತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಗಿರಿ ವನಗಳನ್ನು ಹಾಯ್ದು, ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ದುರ್ಗಮವಾದ ಕಾಡಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ ಮಹಾದೇವಿ. ಶ್ರೀಶೈಲದ ಮಾರ್ಗ ಎಷ್ಟೇ ಕಠಿಣವಾದರೂ ಅವಳು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅದಾವುದು ಕಷ್ಟ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆತನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಶ್ರೀಶೈಲ ತಲುಪುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಡಿನ ಪಕ್ಷಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಗಿಡ, ಮರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ತೋರಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ, ಕೇಳುತ್ತ ಸಾಗಿದಾಗ ಜಂಗಮರೂಪಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜಂಗಮರು ಅವಳಿಗೆ ಕದಳಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಆದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಅಣತಿಯಂತೆ ಕದಳಿಯ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಪಂಚಮಠಗಳನ್ನು ಹಾಗು ಅಲ್ಲಿನ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಅವರು ಇವಳಿಗೆ ಶಿವತತ್ವದ ಒಳ-ಹೊರಗುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಶಿವತತ್ವದ ರಹಸ್ಯ ಅರಿತ ಮಹಾದೇವಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ದಾರಿಯ ಕದಳಿಯ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣದುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವನಪಾದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಮಹೇಶ್ವರಿ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರೈಸಿ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದಮುದಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

> "ಪೊಡವಿಯೊಳ್ತನುವನೀಡಾಡಿ ಪರಶಿವನ ಮೆ
> ಲ್ಲಡಿಗೆ ನಿಟಲವನಿಟ್ಟು ನಮಿಸಲತಿಕರುಣರಸ
> ವುಡಿದಿಹ ಕಟಾಕ್ಷದಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತೆ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿ ತಡಹುವ ಭವನ ಕರಗಳ
> ಕಡೆಗೊತ್ತುತೆತ್ತಿ ಮನವೊಪ್ಪಿ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಬಿಡು
> ಮುಡಿವಿಡಿದು ಮುಂಡಾಡಿ ಮುದ್ದಿಕ್ಕಿ ಬೋಳೈಸು
> ತಡಿಗಡಿಗೆ ನೋಡಿ ಹಿರ್ರನೆ ಹಿಗ್ಗುತಗಜಾತೆಯಿಂತೆಂದಳಕ್ಕಯೆನ್ನ" (ಪು.
> ೫೩೦ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ)

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

"ಹೆಂದದವನಿಯ ಶರಣರರತೆಗಡಿಗೆ ಬಟ್ಟ
ಚಂದಿರನುಮೆನಿಪಲ್ಲಮಪ್ರಭುವು ಬಂದೆರಗಿ
ನಿಂದಿರ್ಪನಂ ರುದ್ರ ರುದ್ರಾಣಿಯರ್ತಳ್ಕೆಗೊಂಡುರ್ವಿ
ಮೈದಡಹುತ"(ಅದೆ)

ಮಹಾದೇವನು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಐಕ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಎನ್ನಮಲ ಚಿತ್ಕಲೆಯ ಪ್ರಭುದೇವರುಂ ನೀಂಗ
ಡೆನ್ನರಸಿಯಮಲ ಚಿತ್ಕಲೆ ಮಹಾದೇವಿದ
ರಿಂ ನಿನಗೆ ಮಿಕ್ಕಪದಗಳ್ತಕ್ಕವಲ್ಲಿತೇ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೈಕ್ಯ ಪದವ
ಇನ್ನಲಸದೈದೆನಲು ರೋಗಿಯರಕೆಯದು ಬೆ
ಜ್ಜಂ ನಿರವಿಸಿದುದು ಪಾಲೆಂಬೊಲೆನಗಾದುದೆಲೆ
ಪನ್ನಗಾಭರಣಯೆಂದಾ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೈಕ್ಯಮಂ ಪಡೆದಳೇವೇಳ್ವೆನು"(ಅದೆ
ಪು.೫೩೨)

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷತೆ : ಹರಿಹರನ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯ ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ಮರುಸೃಷ್ಟಿ. ಹರಿಹರನ ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಅಕ್ಕ ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಹರಿಹರನ ನಂತರ ಬಂದ ಚಾಮರಸಕವಿ ಮಹಾದೇವಿಅಕ್ಕನ ಕುರಿತು ಸ್ವಂತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯರಚಿಸದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಚಾಮರಸನ ನಂತರ ಬಂದ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಸ್ವಂತಂತ್ರವಾಗಿ ಪುರಾಣ ರಚಿಸಿದ ಹರಿಹರನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಚಾಮರಸ ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನಾಕಾರರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತನ್ನದೆ ಆದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೦೦, ಚಾಮರಸನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೩೦ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನಾಕಾರರ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೭೦ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೧೦. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೫೦ ಅಂದರೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆತ ತನ್ನ ಮುಂಚಿನವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ: ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗಲು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನ ಪ್ರಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಆದರೆ ಉಳಿದಂತೆ ಕಾವ್ಯವು ಯಾರನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಮರುಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುವುದು. ರಾಣಿಯಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ಸಕಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ಅವಳ ಜಂಗಮ ಸೇವೆ ಜೈನಧರ್ಮಿಯರಿಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗುವುದು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಈ ಕಾವ್ಯ ಪುನರ್ಲೇಖ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂಚಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಶಿವಭಕ್ತನಲ್ಲ ಆತ ಭವಿ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಜೈನಧರ್ಮಿಯ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. "ಕೌಶಿಕನು ಜೈನಮತದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದವರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನೇ ಬಹಶಃ ಮೊದಲಿಗ".(ಪು.೭೮ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶಾ.ಇ.) ಎಂಬ ಮಾತು ಒಪ್ಪುವಂತದ್ದು. ಶೈವಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಜೈನಧರ್ಮದ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಉಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿರುತ್ತಾರೊ ಆ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಫಲ್ಯವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಿಂದ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಮಹಾದೇವಿಯು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದಳು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಕುರಿತು ದಾಖಲೆಗಳು ದೊರಕಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಅವನ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವ ಅರ್ಹತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಸಾರಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಭುದೇವರೊಡಗೂಡಿ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತೆಯಾಗಿ, ಚತುರ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನಾಗಿ, ಅಲ್ಲಮನ ಸಮ ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಜೊತೆ ಆ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ವನ-ಮೃಗ-ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವಳ ಧೈರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮ ಎರಡನ್ನು ಕವಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿವೆ. "ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ವಿವೇಕಿ ಅನುಭಾವಿ ಜೊತೆಗೆ ಕುಶಲ ರಾಜಕಾರಣಿ. ಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನ ಧ್ಯೇಯ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವಳು. ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನಾದ ಕೌಶಿಕನು ಎಡಹಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಆತನನ್ನು ಜರಿದು, ಹಿಯಾಳಿಸಿ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುವ ಪ್ರಗಲ್ಭೆ."(ಅದೆ ಪು.೭೯) ಅನೇಕ ಶರಣೆಯರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕ ಭೇಟಿಯಾದಳು ಎಂದ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಅನುಭಾವಿಗಳು

ಇದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟಂತಿದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ದಿಟ್ಟಳು ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯ ಹರಿಹರನ ನಂತರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿ ಎಂಬ ಹಿರಿಮೆ ಹೊಂದಿದೆ.

ಚಿಕ್ಕರಾಚ ಕವಿಯ "ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ" :

ಚಿಕ್ಕರಾಚಯ್ಯ ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕರಾಚ ಕವಿ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಕವಿ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ ಇರಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಈಗಿನ ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಈತನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ. ತಂದೆ ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ, ತಾಯಿ ರಾಚಮ್ಮ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಸಂಶೋಧಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆತನ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ 'ಗಿರಿಜೆಕಲ್ಯಾಣ' ದಿಂದ (ಅಪ್ರಕಟಿತ) ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅವರ ಕುರಿತಾಗಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ ಶರಣಕವಿ. ಸಾಂಗತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ. ಈ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ' ಈ ಕೃತಿಯು ಆರು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ೨೯೭ ಸಾಂಗತ್ಯ ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಚಿಕ್ಕರಾಚ ಕವಿಯು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರಮ ವೀರಾಗಿಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಈ ಕವಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣೆಯ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಮುಂಚೆ ಅವಳ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕವಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

> "ಬಣ್ಣಿಸುವೆನು ಭಕ್ತಿ ಪುಣ್ಯವಾಣಿಯನಗ್ರ
> ಗಣ್ಯನಿರೂಢ ವಿರಕ್ತೆ
> ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಕಥೆ ಮುಕ್ತಿ
> ವೆಣ್ಣ ಕೂಡುವರು ಲಾಲಿಪುದು"(ಪು.೫ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಲೀಲಾದೇವಿ)

ತಾನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ವಿರಕ್ತೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕವಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

> "ಚಿಕ್ಕರಾಚನ ವಾಣಿ ಸಕ್ಕಜಗನ್ನಡ
> ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ
> ನಿಃಕಾಮ ಕಾಮಿತಾರ್ಥವನೊಲಿದಾಲಿಸಿ
> ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೊಲುಮೆ ಬೇಕಹರೆ"(ಅದೆ ಪು.೩೨೭)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂತಹ ನಿಃಕಾಮಿಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುವೆ ಎನ್ನುವ ಕವಿಗೆ ಭಾಷಾಭಿಮಾನವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕವಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯದ ಕೊರತೆ ಇದೆಯೋ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕಾರ್ಯವೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಂದ, ಕೃತಿಕಾರರರಿಂದ ಆದದ್ದು ಇದೆ. ಚಿಕ್ಕರಾಚ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಓದುಗರಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯದ ಪರಮ ನಿಧಿ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಅಪ್ರತಿಮ ಭಕ್ತೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಜನನಕ್ಕೆ ಅಲೌಕಿಕ ಕಾರಣ ಕೊಡುವ ಕವಿ, ಪ್ರಭುದೇವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಶ್ರೇಷ್ಠಸಮಾಧಾನಿಯಾದ ತನ್ನ ಆಪ್ತಳನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನ ಕೈಲಾಸದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಂಭೋಜ ಕರ್ನಾಟಕವು ಅವಳ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಓಂಕಾರಸೆಟ್ಟಿ – ಲಿಂಗಮ್ಮರು ಅವಳ ತಂದೆ–ತಾಯಿ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಲಿಂಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ಓಂಕಾರಸೆಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಶಿವಭಕ್ತರ ಸಂಗವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಾವಧಾನಿ ನಿಷ್ಠಾವಂತನು ಆದ ಓಂಕಾರಸೆಟ್ಟಿಯು ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತನು. ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮಗೆ ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯಕರುಣಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಿವಭಕ್ತರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕವಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆರಾಧಕರು ಆಚರಿಸುವ ಕೆಲ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

"ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯುದಕದ ಕಂಬಿಯು ಸ್ವಯಂ–
ಜ್ಯೋತಿಯ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಕುಸುಮ
ಪ್ರೀತಿಯ ಮಧುಪಾನ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನ ಗಿರಿ–
ಜಾತೆಯ ಭಕ್ತಿನಿರ್ವಾಣ"(ಅದೆ ಪು.೩೩೧)

ಶ್ರೀಶೈಲಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಾತಳಗಂಗೆ, ಇಂದಿಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬಿಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕವಿ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಸ್ಥಳ ಮಹಿಮೆ ಕೂಡ ಓದುಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಾಗ, ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಂತೆ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು.

"ಒಡಲು ಬೆಮರೆ ರೋಮ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ಬೇನೆಗಳ್
ಮಡದಿಗೆ ಮೈಗಾಣಿಸಲು
ನಡೆದುದು ನವಮಾಸ ತುಂಬಿ ಹತ್ತರ ನೆಳಲ್
ಕಡೆಯಾಣಿ ಕ್ರಮ ಉದ್ಭವದ"(ಅದೆ ಪು.೩೩೩)

ರಾಚಕವಿಯು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾಲಕರು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆರಾಧಕರು, ಆತನ ಅನುಗ್ರಹ ಅವರ ಮೇಲಿತ್ತು, ಹನ್ನೆರಡು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಇಂದಿಗೂ ಅನೇಕರ ಆರಾಧ್ಯದೈವರಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆರ್ಶೀವಾದ ಪಡೆದು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಲಿಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಗುರು ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿ ಗರ್ಭದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮರುಳಸಿದ್ದೇಶ್ವರರು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಿಂದ ಪುನರ್ಜಾತೋಪದೇಶಿಯಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗೆ ಗುರುದೀಕ್ಷಾಧಾರರು ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಚಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿಯು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ.

"ಎಳೆಲತೆ ಕುಸುಮಾಂಕುರ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರ
ನಳಿನಮಾ ಮಾಢಿಯ ತಂಪುಡರ್ದ-
ಕುಸುಮ ಮೊಗ್ಗೆಯ ಬಿರಿಮುಗುಳ ಮೋಹನವಾಣಿ
ಎಸೆದಳು ಜನನಾರೂಢೆಂ"(ಅದೆ ಪು.ಸ೩೩೫)

ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಗಳ ಸೌಂದರ್ಯರಾಶಿಗೆ ಪಾಲಕರೇ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಗಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಸಲುಹುತ್ತಾರೆ. ಮಗಳೆಂದರೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ ಹೊಂದಿದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ನಮಗಿವಳು ಬರಿ ಮಗಳಲ್ಲ ಸದ್ಗತಿ ಮುಕ್ತಿಮಾನಿನಿ ಎನ್ನುವರು. ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಗಳು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳುವಳಲ್ಲ ಎಂದು ಮಗಳಿಗೆ 'ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಗುರುವಾಗು ನೀ ಮಗಳೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಶಿವಾಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ, ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಯಾವ ಮೋಹವಿರಬಾರದು, ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ಆಚೆಗೂ ಬದುಕಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ತಾನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹೊರಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕೌಶಿಕರಾಜ ನೋಡಿದ. ಅವನ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ನೆಲೆಯೂರಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮನಸೋತ ರಾಜನು ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ತನ್ನ ಸೇವಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

"ಆರ ಮಗಳು ಅವಳಾರ ವಧುವು ಗೃಹ-
ವಾರದು ಕಾಂತೆ ಕಣ್ಮಿಂಚು
ಕೂರಸಿಯಲಗು ಮೋಹಿಸಿತೆನ್ನದೆಯ ನೋಡಿ
ಬಾರೆಂದು ಚರರನಟ್ಟಿದನು".(ಅದೆ ಪು.೩೪೧)

ಓಂಕಾರಶೆಟ್ಟಿ ಲಿಂಗಮ್ಮರು ಅರಮನೆಯ ಸೇವಕರು ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಗಾಭರಿಯಾಗಿ ಮಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅವರು ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ವಿವಾಹ

ಆಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹಠದಿಂದ ಅವಳ ಪಾಲಕರ, ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿ ತನ್ನ ಚಾರರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ಓಂಕಾರ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘಟನೆ ಓದಿದಾಗ ಆತನಿಗೆ ರಾಜನಾದ ನಾನು ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಹಠಹೊಂದಿದ್ದ ಎಂಬುದು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ, ಅರಸನ ಬಯಕೆ, ರಾಜ ಪರಿವಾರದವರ ಧಿಡಿರ್ ಆಗಮನ ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪದಂತಾಗಿತ್ತು ಉಗುಳಲೂ ಬಾರದ ನುಂಗಲೂ ಆಗದ ಇಂತಹ ಇಕ್ಕಟ್ಟನಿಂದ ಹೊರ ಬರುವ ಚಿಂತೆ ಕಾಡತೊಡಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಂಗನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿ ಅರಸನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಓಂಕಾರಶೆಟ್ಟಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆತಂಕ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಮಂತ್ರಿಯ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು, ನಮ್ಮಂಥವರಲ್ಲಿ ತಮಗೇನು ಕೆಲಸ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಇದು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ಅದೃಷ್ಟ ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಓಂಕಾರ ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಬರಿ, ಕೋಮಲ ಮನದ ತನ್ನ ಮಗಳೆತ್ತ? ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುವ ರಾಜನೆತ್ತ? ಅರಸನಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಬಯಕೆ ಆತನಿಗೆ ತರವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಾಳಿಂಗ ಮಂತ್ರಿ ತನ್ನ ಹಠ ಬಿಡದಿದ್ದಾಗ ಓಂಕಾರ ಶೆಟ್ಟಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮಗಳ ಅನುಮತಿ ಬೇಕು. ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಯಾಗಿ ಹಿರಿಯ ನೀನಿರಲು ಮಗಳನ್ನೇನು ಕೇಳುವುದು? ಮಗಳ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲವೇ? ಪುರುಷರ ಆಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ನೀನು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವುದೆ? ಎಂದೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಂದೆಯಾದವ ಮಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲು, ಕಾಳಿಂಗನ ಕೋಪದಿಂದ ನೊಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಮಗಳ ಮುಂದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತ ತಮಗೊದಗಿದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅರುಹುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಾಳೆ.

"ಅಳಲದಿರಯ್ಯ ಊನವೇನು ಹೆಣ್ಜನ್ಮ
ತಿಳಿವರೆ ಮುಖನ ನಾನಿದನ
ಕಳೆಯಬಹುದು ಒಂದು ಮಾತಿಲಿ ಎನುತಲಾ-
ಗಳೆ ಮಹಾದೇವಿ ನುಡಿದಳು".(ಅದೆ ಪು.೩೪೫)

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮಹಾದೇವಿ ಮಂತ್ರಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಳು. ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ದೊರೆ ಅವಳ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿ ಕರುಣೆಯಿರಲಿ ಅರಸನ ಮೇಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಾಳಿಂಗ ಅತ್ಯಂತ ನಮ್ರನಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅರಸನ ಬಯಕೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅರಸನಿಗೆ

ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲವೆ? ಈ ರೀತಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ತನ್ನ ಮನ ಬಂದಂತೆ ಬಯಸುವುದೇ? ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ನಾವು ಯಾವ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲ, ನಾವು ಅರಸನ ಅಧೀನರು ನೀವು ಬಂದರೆ ಸರಿ ಬರದಿದ್ದರೆ ಬಂಧಿಸಿ ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮಂತ್ರಿ ಕಾಳಿಂಗ. ನಿಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ ನನಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಬೇಡ, ಅರಸ ಸ್ವತಃ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರಲಿ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸುವೆ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬರುವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಬಲವಂತ ಪಡಿಸಿದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆ ಎನ್ನುವಳು. ಆಗ ಗಾಬರಿಯಾದ ಮಂತ್ರಿ ರಾಜನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿ ಅವಳು ಅಸಾಮಾನ್ಯಳು ಅವಳನ್ನು ತಾವು ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆತರಬೇಕು ಎಂದನು. ಕೌಶಿಕ ಓಂಕಾರ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಗಳ ಸಮಾನಳಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಯಸುವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ರಾಜ ತನ್ನ ಹಠವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ನನ್ನ ಮೇಲಣ ಆಸೆ ಅನ್ಯಾಯ ಬೇಕಾದ
ಕನ್ನೆಯರೆಷ್ಟು ರಾಜ್ಯದಲಿ
ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದ ಶಿಶುವಿನೊಳು ಚುನ್ನವೇತಕೆ ಬೇಡ
ಮನ್ನಣೆ ನನಗೇಕೆ ನೃಪತಿ".(ಅದೇ ಪು.೩೪೯)

ಆದರೂ ಅರಸ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡದೆ ಅರಮನೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿಗಲಾರದ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನಂಥವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲು ನನಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ನೀನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

"ಬಿಡೆನು ನಿನ್ನುವನೆಂದು ಹಿಡಿದನು ಸೆರಗನು
ಉಡಿಗೆಯ ಮೇಲಣಾಸೆಯನು
ಮುಡಿಯ ಕೇಶವ ಕಿತ್ತು ಮೂಗುತಿ ಓಲೆಯ
ಕಡೆಗೀಡಾಡಿದಳು ಕಾಮಿನಿಯು" (ಅದೆ ಪು.೩೫೦)

ಮಹಾದೇವಿ ಎಷ್ಟೇ ವಿನಂತಿಸಿದರೂ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಲು ತಯಾರಿರಲಿಲ್ಲ. ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವಳ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದಾಗ ಆಕೆ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಸಾಕಿ ಬಿಚ್ಚಿದ ಕೂದಲು ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೂಗುತಿ ಕಿತ್ತೆಸೆದು, ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಎನಿಸುವಂತೆ ರೋಷಭರಿತಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಭಯಾನಕ ವೇಷವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೌಶಿಕ, ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟ ಹುಚ್ಚಿಯಂತಾದ ಇಂಥಹ ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಎಂಥಹ ಸಂಸಾರ ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ದೇಹಮೋಹ ತೊರೆದ ಮಹಾದೇವಿ, ವಿಭೂತಿ ಧರಿಸಿ, ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗುವ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಜನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಎಷ್ಟೇ ತಡೆದರೂ, ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮುಕರು ಬಂದರೂ ಅವರಿಗೆ ಹೆದರದೆ ಮುನ್ನಡೆದು ಶ್ರೀಶೈಲ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಉಡುತಡಿಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವನವೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ವನದಲ್ಲಿಯ ಖಗಮೃಗಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಕರೆಯುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಜಾತನಾದ ಗಿರಿಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ದರ್ಶನ ನೀಡೆಂದು ಪಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟ, ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ತೋರಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಜಲಕ್ರೀಡೆ ಜನನಾದ್ಭುತಾಕಾರ
ಧೂಳಿರುವ ಚೇತನ ಜೀವಗಳಿರಾ
ಹೊಲಬುಗೆಟ್ಟಿರಿ ಕ್ರಿಮಿಕೀಡೆ ನಮ್ಮಯ್ಯನ
ನಿಲವ ಕಾಣದಲೆ ಹಂಬಲಿಸಿ".(ಅದೆ ಪು.೩೫೪)

ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅವಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಒಂದೇ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ತೋರಿರಿ ಎಂದು. ಆತನ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ಮಹಾದೇವಿ ಹಸಿವು, ನಿದ್ರೆ, ನಿರಡಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೀರಾಗಿಣಿಯಂತೆ ತೋರುವಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ. ವೀರಾಗಿಣಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಶಿವನೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಲಿಂಗಾಗ ಸಂಗಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯು ನಶ್ವರವಾದ ಈ ಶರೀರ ಮೋಹದಿಂದ ದೂರಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹದಿನಾರರ ಹರೆಯದ ಈ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಶಿವನೇ ಸರ್ವಸ್ವ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪರಶಿವ ಒಂದು ದಿನ ಸ್ಪುರದ್ರೂಪಿ ಜಂಗಮನಾಗಿ ಅವಳೆದುರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಿರುಜಡೆಗಳ, ಶುಭ್ರವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಭಸ್ಮ ಧರಿಸಿದ, ಭಸ್ಮದ ಮಧ್ಯದಿ ತಿಲಕ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಂಡಲವಿಡಿದು ಷೋಡಷ ಕಾಂತಿಯ ಕಾಯದ ಶಿವ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ.

"ಲಾವಣ್ಯ ಶೃಂಗಾರ ತೀವಿಪಾದದ ಗೆಜ್ಜೆ
ಬಾವೆಯನರಣ್ಯದೊಳು
ದೇವ ಕಂಡನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಮುಕ್ತಿ
ಜೀವಕೆ ಮಹೇಂದ್ರಜಾಲದಲಿ".(ಅದೆ ಪು.೩೫೫)

ಯಾರ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಳೋ ಅವರೆ ಇವಳಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾರುವೇಷದ ಶಿವ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ದಿವ್ಯ ನಾರಿ ಯಾರು

ನೀನು? ಈ ಯೌವ್ವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಭೂತಿ ಧರಿಸಿ ಯಾರ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವೆ? ಹೆಣ್ಣಾದ ನಿನಗೇಕೆ ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಗೊಡವೆ? ನಿನ್ನಂಥ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಯಾವ ಪುರಷ ತಾನೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಾನು? ಎಂದೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಜಂಗಮರಾಗಿ ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಬಂದೆವು, ಪರಮ ದಾಸೋಹಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಗುರು ಎಂದು ಪೂಜಿಸಿದರು ಈಗ ನಮಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಸಂಸಾರಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ, ಜಂಗಮ ಸತಿಯಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಕಲ ಸುಖ ನೀಡುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿಯು ಆ ಜಂಗಮನಿಗೆ ದಿಟ್ಟಳಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಂಗಮನಾದ ನೀನಗೇಕೆ ಈ ರೀತಿಯ ಬಯಕೆಗಳು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಮನದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಮೋಹ ಪಡುವೆಯಲ್ಲ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಛಿಮಾರಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಜಂಗಮನು ದೇಶ ಸಂಚಾರಿಯಾದರೇನು ಆಸೆ ಅಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ, ನಾನು ಅವನೀಶನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರು ಅಂಗದ ಮೋಹ ಗೆಲಿದವರು, ಮಾಯಾಮೋಹ ಅಳಿದವರು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವವನು ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಆತನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾಳೆ. ನಂಬಿಯಣ್ಣನಿಗಾಗಿ ಹಡಪಹೊತ್ತದ್ದು, ಪರವೆಯ ಮೊಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಮಕ್ಕಳ ಕೊರೆದಡಿಗೆಯ ಮಾಡಿಸಿದೆ ಉಣ–
ಲಿಕ್ಕದವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ
ಹೊಕ್ಕ ಹೊಲೆಯರ ಮನೆಯಲ್ಲುಂಡೆ ಮಹಾದೇವಿ
ಯಕ್ಕನ ತಡಹದಿರಲ್ಲಮ".(ಅದೆ ಪು.೩೫೭)

ಭಕ್ತ ಸಿರಿಯಾಳನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದು ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ, ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬಲಿ ಸವಿದ ಪ್ರಸಂಗ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಿವನ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪನಿಂದ ಕಣ್ಣು ಪಡೆದದ್ದು, ಇರುವೆಯನ್ನು ಹೂವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಆಡಿನ ಹಿಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೋರಿದ್ದು, ಕೊಡಗೂಸಿನಿಂದ ಉಣ್ಣಲು ಕಲಿತದ್ದು, ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಬಣ್ಣ ಹೊಡೆಯಲು ಕಲಿತದ್ದು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಶಿವ ತನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಅರಿತಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಶಿವ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಐದು ಮುಖಗಳ ಹತ್ತು ಭುಜದ ಉರಿವ ಕಣ್ಣಿನ ಶಿವ ಅವಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿರುವೆ ನಡೆ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಎಲ್ಲಿಯ ಕೈಲಾಸ ಮಾಯಾಕೋಳಾಹಳದ ಕಾರಣಕರ್ತನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವ ಇವಳ ಚತುರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ನೀನು ಅಕ್ಕನೇ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಶಿವ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೀನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಂತರ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ಹೋಗು ಎಂದು ಆದೇಶಿಸಿ ತಾನು ಅವಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಗಿರಿ-ಗಹ್ವರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಕಾಡು-ಮೇಡುಗಳನ್ನು ಹಾಯ್ದು, ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಹೆದರದೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕದಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಂಥ ಪುಣ್ಯವಂತಳ ಪಾದ ಸೋಂಕಿದ ಹುಲ್ಲೆಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಪಲತೆ, ಕಲ್ಲೆಲ್ಲವೂ ಪರುಷವಾದವು. ಆದಿಶಕ್ತಿ ಸದ್ಭಕ್ತೆಯ ಸ್ಪರ್ಷದಿಂದ ಮೃಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುನೀತವಾದವು. ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಶರಣರನ್ನು ಕಾಣುವ ಆತುರ ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೂ ಹೆದರದೆ ಆಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.

"ಬಸವ ಪ್ರಮಥರಿಗೆ ಬೆಸಗೈದನೆಮ್ಮಯ್ಯ-
ನಸಮ್ ಮುಕ್ತಾಂಗನೆ ಬಹುದ
ಕುಸರಿ ಗೋಪುರ ಕುರುಜೆಸೆವ ವ್ಯಾಸನ ತೋಳು
ವೃಷಭಧ್ವಜವು ಬೀದಿಗಳಲಿ"(ಅದೆ ಪು.೩೬೦)

ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಆಗಮನವನ್ನು ಕಂಡು ಬಸವಕುಲವೆಲ್ಲ ಹರ್ಷಿತವಾಯಿತು. ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲರು ಅವಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಬಸವಣ್ಣ ಏಳನೂರಾ ಎಪ್ಪತ್ತು ಅಮರಗಣಂಗಳೊಡನೆ, ವಿಭೂತಿ, ವೀಳ್ಯ ತಾಂಬೂಲದೊಡನೆ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನು ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ಕಳಿಸುವನು. ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಅವಳ ವೈರಾಗ್ಯ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಾಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸುವನು. ಮಹಾದೇವಿ ಕೋಪದಿಂದ ಆತನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಮೆಟ್ಟುಗಳು ಉರುಳಿ, ಕೈಬೆರಳು ಚಲಿಸದೆ, ಕಿನ್ನರಿಯ ತಂತಿಗಳು ಹರಿದು ಹೋಗಿ ಕಿನ್ನರಿ ಒಡೆದು ಚೂರಾಗುವುದು. ಆಕೆ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನು ಶಿವಶರಣ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ 'ಪುಣ್ಯಾಗ್ರಗಣ್ಯೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಹಿಡಿದು ಬಂದ ಅವಳಿಗೆ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಿಸಿದರು. ಬಸವಣ್ಣ ಅವಳ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ ಇಟ್ಟು ತನ್ನ ದಾಸೋಹ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ದಿಗಂಬರೆಯಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಭಕ್ತಿ ತುಂಬಿದ ದಾಸೋಹದ ನಿನ್ನ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನನಗಿದೆಯೆ? ಎಂದು ಹಿಂಜರಿದಳು. ಶರಣರ ಸತ್ಸಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಸುಭಕ್ತರು ತಾವು, ನಾನೋ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಕಾಡು-ಮೇಡು ಅಲೆಯುವವಳು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳು ಅಡಗಿವೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆನು ಎಂದು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನುಡಿದು ತಾನು ಪ್ರಭುವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು. ಬಸವಣ್ಣನೊಡನೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಶಿವಶರಣರೊಡನೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವಳು. ಕಾಮನಗೆಲಿದ ಮಹಾದೇವಿಯ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು

ಕಂಡು ಶರಣರೆಲ್ಲ ಬೆರಗಾದರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು ಪ್ರಸಾದಕಾಯ ನಾನು ಆಕೆಯ ಮುದ್ದುಶಿಶು ಇದನ್ನು ಸಂಗಯ್ಯ ಬಲ್ಲ ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಮಹಾದೇವಿಯ ನಿಲುವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವರು. ಮಹಾಭಕ್ತೆಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಘನತೆಗೆ ಹಣೆಮಣಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದಳು.

ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟಗಳು ಹಲವಾರು. ಕಾಡು, ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡ, ಹೊಳೆ-ಹಳ್ಳ ಎಲ್ಲವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಮಯಾಕೋಲಾಹಲನ ಕಾಣುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸಹಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆದಳು.

"ದೃಢ ಶೀಲ ನೇಮ ಅಗ್ಗಡ ಉಗ್ರ ತಪನಿಷ್ಠೆ
ನಡೆ ಹಮ್ಮುನ್ನತದ ಮಾತಂಗ
ಮೃಡನ ಮುಂಗೈಯರಣಿ ಮೂಲಬ್ರಹ್ಮದ
ಕಡಲೋಕರದಿ ಕಾಮಧೇನು."(ಅದೆ ಪು.೩೬೯)

ಉಗ್ರವಾದ ತಪನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಮೃಡನನ್ನು ಕಾಣಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹಠದಿಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದೃಢತೆಹೊಂದಿದ ಶೀಲ, ಸಮುದ್ರದಂತಹ ನೇಮ, ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸು, ಎಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ಛಲ, ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲ ಅವಳನ್ನು ಎಂಥ ಅಪಾಯವನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯುತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿದಳು. ಎಂಥಹ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಇವಳು ಎದುರಿಸಿ ಗವಿ-ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಯೋಗಿಗಳಂತೆ ಇವಳು ಇರತೊಡಗಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಸುಖವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸತೊಡಗಿದಳು.

"ಆಸನ ಚೌಷಷ್ಠಿ ಬಂಧ ನಿಗ್ರಹದ ಸ-
ದ್ವಾಸನವಾಹಿ ನಿರ್ಬಂಧ
ಶೇಷ ಸತ್ಕುಲ ಯೋಗದವರೊಡನೆ ಸದ್ವಿ-
ಶೇಷಿಯಾದಳು ಮಹಾದೇವಿ."(ಅದೆ ಪು.೩೭೧)

ಯೋಗಸಾಧಕಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿ ವಿಶೇಷ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಚೌಷಷ್ಠಿ ಬಂಧ, ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹದ ಸದ್ವಾಸನ, ನಿರ್ಬಂಧ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಯೋಗ ಸಾಧಕರಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಾಧಕಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಳು ಮಹಾದೇವಿ. ಸೂಜಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಶಿವನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದಳು. ಕೂದಲುಗಳು ಉದುರಿದವು, ದೇಹವು ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು, ಉಗುರು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು, ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ದೇಹ ಮುಳುಗಿತು. ಯೋಗಾಂಗ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಭುವನ್ನರಸ ಹೊರಟವಳು. ಅವಳ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ.

"ಶರಣ ಸದೃಢ ಚಿತ್ತಾಂಗದ ಪೀಠಾಂಘ್ರಿ
ಚರಣಯುಗವು ಸೋಂಕಲಾತ್ಮ
ಕರುಣ ದೃಹಿಷ್ಟಕಾಮಿತವಾದ ವೈರಾಗ್ಯ
ಶರಣೆಗೆ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು"(ಅದೆ ಪು.೩೭೨)

ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಗುಹೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಭಾವ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ದರ್ಶಿಸಿ ಮಯವಾದ ಪ್ರಭು ಕಾಮವಿಲ್ಲದವ ಎಂದು ಆತನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅವಳನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಹೊರಸೂಸಿ ಹೆದರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಿಟ್ಟಳಾದ ಅವಳು ಆತನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೆದರದಿದ್ದಾಗ ನೀನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದವಳಾದರೂ ನಿನಗಿನ್ನೂ ನಿಃಶಕಲಮನ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ವಾದ ವಿವಾದಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.

"ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯು ಜಪ ಸಂಧ್ಯಾ ದೈವಾರ್ಥ
ಕರ್ಮ ಕ್ರೀಡ ಲೋಭ ಜೀವ
ನಿರ್ಮಾನಾಹುತಿ ಅಸ್ಥಿರ ಭಕ್ತಿ ಮತಿಮೂಢ
ದುರ್ಮಾತ್ರ ಜೀವ ವಿಷ್ಣುವಿನ".(ಅದೆ ಪು.೩೭೫)

ಸೃಷ್ಟಿ, ಕರ್ಮ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರೊಂದಿಗಿನ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಗಾಧ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿವೇಕಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡೆಂದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಮಹಾದೇವಿಯ ತನುವನ್ನು ಮುಕ್ತಿಕಾಯವೆಂದರಿತ ಪ್ರಭು ಅವಳ ಶರೀರ ತಾನುರಿದು ಪರಿಮಳ ಸೂಚಿಸುವ ಕರ್ಪೂರದಂತೆ, ಸುಮದಲ್ಲಿರುವ ಸುಗಂಧದಂತೆ ಅಂಥಹ ಚಿದ್‌ಜ್ಯೋತಿಯ ನೆರಳು ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನಿರವಯದೊಡಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ ಹೊಂದಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗುಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದಳು.

ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷತೆಗಳು : ರಾಚಕವಿಯು ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಅವಳು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಜ್ಞಾನಸೃಷ್ಟಿ. ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶದ ಸತಿಯ ರೂಪ ಪಡೆದು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಳು ಎಂದು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ದೀಕ್ಷಾಗುರುವಾದ ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಸಹ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಗಣನಾಥರಾಗಿದ್ದವರು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು ಸೋಂಕಿದ್ದರಿಂದ ಕುಡುವಕ್ಕಲಿಗರ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಉಜ್ಜನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಮರುಳ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಾದರು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಬಸವಣ್ಣ ೭೭೦ ಅಮರಗಣಾಧೀಶರೊಂದಿಗೆ ಆಳು ಕುದುರೆಗಳೊಂದಿಗೆ

ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಬಂದನು. ಕಿನ್ನರಿಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಅವಳ ವೈರಾಗ್ಯ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಸಲು ಕಾಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ಮಹಾದೇವಿ ಕೋಪದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಆತನ ಕೈಬೆರಳುಗಳ ಚಲನೆ ನಿಂತು, ಕಿನ್ನರಿಯ ತಂತಿ ಹರಿದು, ಅದರ ಬುರುಡೆಯೆಲ್ಲ ಚೂರಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಿನ್ನರಿಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಪುಣ್ಯಾಗ್ರಗಣ್ಯೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರುವಳು ಆದರೆ ಅಲ್ಲಮನೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿದ ಸಂಗತಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ನಂತರ ಬಂದ ಕಾವ್ಯವಾದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂವಾದದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬರೆದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಕವಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವ ಬಿಂಬಿಸುವ ಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ.

ಅನಾಮಿಕ ಕವಿಯ "ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆ" :

ಸಾಂಗತ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಈ ಕೃತಿಯ ರಚನಾಕಾರರ ಹೆಸರು ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿ. ಯಾವುದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರ್ಣನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೃತಿ ಇದಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ದಾವಣಗೆರೆಯ ಎನ್. ಉಮಾಪತಿಗಳು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಬಸವಪಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃತಿಕಾರನ ಕಾಲವನ್ನು ಹದಿನೆಂಟನೆ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದೆಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ' ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕವಿ ಹದಿಮೂರನೆ ಶತಮಾನದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳಾದ ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಕವಿ ಹದನೆಂಟು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದವ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹರಿಹರ ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿ, ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ. ೬ ಶತಮಾನಗಳ ಅಂತರವಿದ್ದರೂ ಅನಾಮಿಕ ಕವಿ ಹರಿಹರನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಕರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಎನ್ನುವುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿಯೆ ಕಥೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಛಂದಸ್ಸು, ವ್ಯಾಕರಣ ಬಲ್ಲವ ನಾನಲ್ಲ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿರುವೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆ : ಹರಿಯಜ ಸುರರು ಕಾಣಲಾರದಂಥಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು, ಕರಮನಭಾವದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮರನ್ನು, ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ತೋರಿದ ಗುರುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕವಿಗಳು, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ, ಉದ್ಭಟ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಕವಿಗಳ ಬಲ ನನಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಜೊತೆಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ, ಶಿವಭಕ್ತೆಯರ ಹೆಸರು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿರಿದೇವಿ, ಶಾರದೆ, ಮೇನಕೆ, ಶಚಿದೇವಿ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಅವರು ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೃತಿರಾಜ್ಞಿ, ದುರ್ಗಿ, ಚೌಡಿಯರು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಕೋಟಿ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಯರು, ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಟಿ ಭದ್ರಕನ್ಯೆ, ಅರ್ಧ ಶರೀರದ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಕಾಳಿ, ಗಾಯತ್ರಿ, ವೃಂದದೇವಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕೊಳೂರು ಕೊಡಗೂಸು, ಚೋಳಿಯಕ್ಕ, ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ, ವೈಜಕವ್ವೆ, ಚಂಗಳೆ, ನೀಲಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಶಿಭಕ್ತೆಯರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾನೆ ಕವಿ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಒಡ್ಡೊಲಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ ಒಪ್ಪಿದಳು.

ಪಾರ್ವತಿಯು ಒಡ್ಡೊಲಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಇರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಗಣನಾಥನು ಬರುತ್ತಾನೆ. ನೋಡಲು ರತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ರಂಭೆ, ಸತಿಗಿಂತ ಚೆಲುವೆಯಾದ ಶಿವಭಕ್ತೆ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂದು ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಗಣನಾಥನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದಾಗ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅವನ ಕಾಲು ತಾಕುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕ್ರೋಧಿತಳಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಆತನನ್ನು ಭವಿಯೆಂದು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶರಣನಿಗೆ ಭವಿ ಎಂದು ಏಕೆ ಜರಿದೆ, ಹಿಂದೆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಗಂಧರ್ವರು ನಿಂದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹಂದಿಯಾದರು ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತ ಪಾರ್ವತಿ.

"ನಿಂದೆಯ ನುಡಿಯಿಂದ ಗಂಧರ್ವರು ಹಿಂದೆ। ಹಂದಿಯಾದರು
ಕೇಳ್ದರಿಯ ಮುಂದುವರಿಯದೆ ಮುನಿಗಳ ನಿಂದ್ಯದಿಂದಾಗಿ।
ಹೊಂದು ಮಾನವ ಜನ್ಮವನು॥
ಉಡಿತಡಿಯ ಕೌಶಿಕ ರಾಜ ಮನಸೋಲಲು।
ಒಡನೆ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬಂದು।
ದೃಢಮನವಿಡಿದು ಶರಣರೊಳು ಮುಕ್ತಿಯನು।
ಪಡೆವುದು ನಿಜವು ಹೋಗೆನಲು॥".(ಅದೆ ಪು.೩೯೭)

ಹೀಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಉಡುತಡಿಯ ಶರಣ ವಂಶದೊಳಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಉದಿಸಿದಳು. ಆಕೆ ಆ ಸಂಸ್ಕಾರವಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾಗ ಅವರು ದಾನ ಧರ್ಮವ ಮಾಡಿ, ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಭಸ್ಮಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿದರು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ಆ ತರಳೆಯ ಬಾಲ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಅವಳ ಮಾತಿನ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯಾಚಾರ, ಸದೃಢ ಮನದ ಸತ್ಯ ಉದಾರವಾದಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಮಹಾದೇವಿ. ಶಿವವಿಚಾರವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಶಿವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತ, ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹಾಭಕ್ತೆ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆ ದಾಟಿ ಯೌವ್ವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು.

ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಕರಣಂಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ, ಲಿಂಗಾರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಭ, ಜಂಗಮ ಸ್ನೇಹದ ಮೋಹ, ಸುಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮದ, ತಾಮಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಚ್ಚರ ಹೊಂದಿದ್ದಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಅತ್ಯಂತ ರೂಪವತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದ ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಚಿಂತೆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಭಾದಿಸತೊಡಗಿತು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಚಿಂತೆ ಅರಿತ ಮಗಳು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಸಾವನ್ನು ಮೀರಿದವನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ನಾನು ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸೆರಗ ಹಾಸಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

> "ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸೆರ್ಗನ್ನು ಹಾಸಿ। ಮುತ್ತೈದೆತನವನ್ನು ಮೋಚಿ।
>
> ನಿತ್ಯವಲ್ಲದ ಸಂಸಾರ ದುಃಖವ ನೀ। ಹೆತ್ತವ್ವ ಹೇಳಲುಬಹುದೆ॥"(ಅದೆ ಪು.೩೯)

ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಾರಿ ಬಂದು ಕಸ್ತೂರಿ ಹಾರ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಪುರುಷರಾರಿಲ್ಲ ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುವೆ ಎಂದು ಅಭಯವಿತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಳಾದ ಮಹಾದೇವಿ ತಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆ ಧರಿಸಿದ, ಭಸ್ಮಭೂಷಿತನಾದ ಕೆಂಜೆಡೆಯ ಜಂಗಮ ರೂಪಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಒಲಿದಿರುವನು ಎಂದು ಅವನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಅಗಲಿ ನಾನಿರಲಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಮಹಾದೇವಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪೂಜಾ ನಿರತಳಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಊರಿನ ರಾಜ ಕೌಶಿಕನ ವೈಹಾಳಿಯೊಂದು ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ರಸ್ತೆಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ

ನಾರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಕೌಶಿಕ ಇವಳು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಸುಂದರಿಯೇ ಸರಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಜ್ಞೆತಪ್ಪಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ತಂದು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಅರಮನೆಯ ಬಳಗದವರು ಕೇಳಲು ರಾಜ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ...

> "ಪರವಶವೇನೆಂದು ಪರಿಕಿಸಿ ಕೇಳಲು ಪರಮಭಕ್ತರ ಹೆಣ್ಣೊಂದು ಬರುವ।
> ಬೀದಿಯ ವಾಮಭಾಗದಲಿರೆ ಕಂಡು । ಪರವಶವಾಯ್ತೆಲೆ ಮಂತ್ರಿ". (ಅದೆ ಪು.೪೦೦)

ಸುಂದರವಾದ ಅಂಗಾಂಗಗಳ, ಶುಭ್ರವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳ ಅಪ್ರತಿಮ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಂಡಿರುವೆ ಅವಳನ್ನು ನನ್ನವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮನಸೋತ 'ಕವುಸಿಕರಾಯ'ನಿಗಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಊರ ಹಿರಿಯರು ಸೇರಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರನ್ನು ಕೇಳಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು 'ಕವುಸಿಕ' ರಾಜ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

> "ಉಡಲುಂಟು ಉಣಲುಂಟು ತೊಡಿಗೆಯಾಭರಣವುಂಟು। ಪೊಡವಿಯಾಳು ಸತ್ವವುಂಟು
> ಕೊಡುಗೈ ಮಾನ್ಯದ ಗ್ರಾಮ ಸೀಮೆಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂಗಳುಂಟು। ಕೊಡಿ ಬೇಗ ನಿಮ್ಮಯ ಮಗಳ॥"(ಅದೆ ಪು.೪೦೧)

ಊಟ, ಉಡಿಗೆ, ತೊಡಿಗೆಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ, ಭೂ ಒಡೆತನ ಅವನಿಗುಂಟು ಇಂಥವನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವಳು ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ನಾವು ಭವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಲಾರೆವು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಗಾಯಕ್ಕನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕವಿ ತರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಆದ ಜೈನರ ಶಿವಭಕ್ತರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಶಿವಭಕ್ತರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೌಶಿಕನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಿಲ್ಲ.

> "ಭವಿಯೆಂದು ನಿಂದಿಸಿ ನುಡಿದರೆ ಕವುಸಿಕ। ಭವಬಂಧನಕೆ ಹಾಕಿ ನಿಮ್ಮ।
> ಕುವರಿಯ ಮುಂದಲೆವಿಡಿದೆಳೆಯ್ದರೆ। ಕಾವವರಾರೆಂದು ಮಂತ್ರಿ". (ಅದೆ ಪು. ೪೦೧)

ನೀವು ಇದೇ ರೀತಿ ಹಠವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರು ಯಾರು ಎಂದು ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಮಂತ್ರಿ ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೊಪ್ಪುವ ಮಡದಿ ನೀವೇ ಎನ್ನುತ, ನೀವು ನಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಅಂಗನೆಯಾಗಿ ಬರಬೇಕು ಎಂದಾಗ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಬೆಂಕಿಯ ಝಳ ಬಡಿದ ಚಿಗುರಿನಂತೆ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳಿನಿಂದ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಮರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡ ಗಂಡರ ಸುಟ್ಟುರುಹಿದ ಶಿವನೆ ನನಗೆ ಗಂಡ ಎಂದು ಮಂತ್ರೀಶನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಮಂತ್ರಿ ತನ್ನ ಹಠ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

"ಕ್ಷಿತಿಗೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಪತಿಯಹುದಾದರೆ। ಸತಿಗೊಬ್ಬ ಪತಿ ಬೇಕೆಂಬ।
ಮಾತಿಗನುಗುಣ ನಿಮ್ಮ ಕಾಯಕೆ ಒಬ್ಬ। ಪತಿ ಬೇಡವೆ ಎಲೆ ತಾಯೆ॥".
(ಅದೆ ಪು.೪೦೨)

ಮಂತ್ರಿಯ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡ ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕೊಬ್ಬ ಎಂದು ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡರಿರಲುಂಟೆ? ಎಂದು ಮಂತ್ರಿಗೆ ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಡ್ಡ ಬಂದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೆದರಿದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾಲಕರು ಮಗಳಿಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಂಗಾರ, ಮುತ್ತಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಭಸ್ಮವೇ ತನಗೆ ಶ್ರೀಗಂಧ ಕಸ್ತೂರಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಒಲ್ಲದ ಮದುವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕವುಸಿಕನ ಮುಖಕೂಡ ನೋಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆತನೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಸುಖವೂ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. 'ಕವುಸಿಕ' ರತಿಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದಾಗ ಒಲಿಯದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಯಸಿದ ರಾವಣನ ಅವಸ್ಥೆ ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಮುಂಚಿನವರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರಹೋಗುವ ಅವಳನ್ನು ತಡೆದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆ ಎಂದು ಸೆರಗ ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಉಟ್ಟಸೀರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ದಿಗಂಬರದಿ ಬಂದು ಅವರ ಪಾದಕ್ಕೆರಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಂಗಮರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜ ಈ ರೀತಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಜನರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೆ ಶಿವನಿಗರ್ಪಿತಳಾದವಳು ನಾನು. ನನಗೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಹಂಗೇಕೆ? ನೀನು ನನ್ನ ಗಂಡನೆನ್ನುವ ಹಂಬಲ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಎಂದಳು. ನಿನ್ನ ದೈವಕೆ ಮಾಡಿ ನೀಡು ಎಂದು ಕವುಸಿಕ ಧನ ನೀಡಿದಾಗ ಆಕೆ ಜಂಗಮರಿಗೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಸಿ ಊಣಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತೆಳ್ಳನೆಯ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಓಡಾಟದ ಬೆವರಿನಿಂದ ಆ ಸೀರೆ ಮೈಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವಳ ಮೈಮಾಟ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕವುಶಿಕ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮಾನ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ನಿನಗೆ

ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಜಂಗಮರ ಮುಂದೆ ಅವಮಾನಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಅರಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಕವುಪಿನವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಲೆ ಕೂದಲನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಭಸ್ಮ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶರಣೆಯಂತೆ ಉಡುತಡಿಯ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಎಷ್ಟೇ ತಡೆದರೂ ಅವಳು ನಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನನಗೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಆಶ್ರಯವಿದೆ ಹೆದರಬೇಡವೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇತ್ತ ಕವುಸಿಕನಿಗೆ ನಗೆಯಲಾಡಿದ ಮಾತು ಹಗೆಯಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದೆನಿಸಿ ಅವಳ ಅಗಲಿ ಜೀವಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ನೆಲದೊಳಗಿರುವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸರ್ಪ ಕಾಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ ನಿನ್ನ ವರ್ತನೆ ನಡೆ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಚಂದ್ರನಗಲಿದ ನೈದಿಲೆಯಂತೆ, ಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳ ಹೊಡೆದಂತೆ, ಜೀವವಿರಲಾರದ ಶರೀರದಂತೆ ಬಳಲಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದನು. ಭೂತವೊಂದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಆವರಿಸಿದಂತಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಹೋದಳು ನಾನು ಉಳಿದದ್ದೇ ಪುಣ್ಯ ಎಂದುಕೊಂಡನು ಎಂದು ಅನೇಕ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಸುಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ತೆರಳುವ ಆಸೆ. ಮುಕ್ತಿಪಥವನ್ನು ತೋರುವಂಥ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿ ಹೊರಟದ್ದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಬರುವ ಕನಸು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ.

> "ಇಟ್ಟ ವಿಭೂತಿಯ ತೊಟ್ಟ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ। ಬಿಟ್ಟ ಕೇಶಾಂಬರದುಡುಗೆ।
> ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾರ್ಗದಿ ತರಳೆ ಲಿಂಗದೊಳ್ಮನ। ಯಿಟ್ಟು ಬಹುದ ಕಂಡೆ ಪ್ರಭುವೆ॥".
> (ಅದೆ ಪು.೪೦೭)

ಬಸವಣ್ಣ ಬಂದು ತನ್ನ ಕನಸಿನ ವಿಚಾರ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಕನಸು ಹುಸಿಯಾಗುವುದುಂಟೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಭುದೇವ. ಗುಡಿತೋರಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಹರ್ಷದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕೈಲಾಸವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿ ಬಸವಣ್ಣನಂತಹ ಸೋದರನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಪಾದ ದರ್ಶನದಿ ಪುನೀತಳಾದೆನೆಂಬ ಭಾವ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದನ್ನು ಕವಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಇವಳು ಲಿಂಗದೊಡಗೂಡಿದವಳು, ಕಾಯ ಜೀವದ ಲಜ್ಜೆಯಳಿದವಳು, ನಿರ್ವಾಣದ ಪ್ರತಿರೂಪ ಇವಳು. ಇವಳಲ್ಲಿ ಆದಿ ಅನಾದಿಯೆಂಬ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲ, ನಾದಬಿಂದುಗಳು ಇವಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಗುಹೇಶ್ವರನ ಕೂಡಿದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವ ಶರಣೆಂದ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂದನು ಬಸವಣ್ಣ. ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಉನ್ನತ

ದೃಢಭಕ್ತಿಗೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿವನು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ. ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಯಾರು ಯಾರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕವಿ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ಶರಣರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಈ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

"ಸಿರಿಯ ತೊರೆದರಸುತನವನವನತಿಗಳೆದು ಮೇ। ಲ್ವರಿವ ಪಂಚೇಂದ್ರೀಯ ಜರದು॥

ಕರದ ಲಿಂಗದೊಳು ನಿಬ್ಬೆರಗಾದ ತರಳೆಗೆ। ತರಳಾಕ್ಷಿಯರು ಎರಗಿದರು॥"

(ಅದೆ ಪು.೪೦೯)

ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣೆಯರೂ ಸಹ ಪ್ರಭುತ್ವ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಶರಣೆಂದರು. ಆ ಶರಣೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಬಾಂಧವರೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾನು ಅಳಿವಿಲ್ಲದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಡದಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಅತ್ತಿಗೆ ನೀಲಮ್ಮ ಹೆತ್ತವ್ವ ನಾಗಲೆ। ಸತ್ಯಕ್ಕ ನನ್ನ ಸೋದರವು॥

ತ್ತೆ ಅಮ್ಮವ್ವೇ ಚಂಗಳೆ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಬಂದೆ। ತೊತ್ತೆಂದು ಎನ್ನ ರಕ್ಷಿಪುದು.॥"

(ಪು.೪೦೯)

ಅಲ್ಲಿರುವ ಶರಣೆಯರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರುವ ಕವಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಕಡೆ ನಡೆದಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾದೇವಿ ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಭೂಮಂಡಲದ ಕೈಲಾಸ ಎಂದೆನಿಸಿದ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಡೆಗೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪರ್ವತವನ್ನೇರುತ್ತ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹುಡುಕುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಮಹಾದೇವಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕರಡಿ, ಸಿಂಹ, ಶರಭ, ಶಾರ್ಧೂಲಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹೆದರದೆ ಕರೆಗೊರಳನನ್ನು ತೋರಿರೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿರುವುದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಕಳರಾಜನಾ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯನ್ನು, ಕೋಗಿಲೆ, ಗಿಳಿ ನಿಮ್ಮ ಬಳಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ ನನಗೆ ನನ್ನ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಡಿ ಎಂದು ಭಿನ್ನೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರೂರ ಜಂತುಗಳು, ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಬೇಟೆಗಾರರು, ಗಿಡ ಮರಗಳು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮಹಾದೇವಿ ಕೇಳುವುದೊಂದೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ತೋರಿರೆಂದು. ಹೀಗೆ ಜಗದೀಶ್ವರನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅರಿತ ನಾರದ ಶಿವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ, ಶಿವ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಕಾಮನನ್ನು ಗೆದ್ದಿರುವುದು ನಿಜವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಾ ಎಂದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಧರೆಯ ಕೈಲಾಸವಾದ

ಶ್ರೀಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರಿ, ಗಹ್ವರ, ಗವಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅರಸುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡನು ಕಿನ್ನರ. ಕೆದರಿದ ಕೇಶರಾಶಿಯ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಭಸ್ಮ ಧರಿಸಿದ, ಚಂದ್ರನ ಬಿಂಬದಂತಹ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾದೇವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಅಂಗರೂಪಿಗೆ ಸೋತಿರುವೆ ನೀನಾರೆಂದು ಹೇಳೆನಲು?

"ಸುಣ್ಣದ ಸೂಡಿಗೆ ಆವುಗೆಯ ದಳ್ಳುರಿಯಂತೆ!" (ಅದೆ ಪು.೪೧೦)

ಎನ್ನುವ ಮಹಾದೇವಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನು ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಕರೆದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ನೀ ಮರುಳಾಗುವುದೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸುಂದರವಾದ ಶರೀರ ಹೊಂದಿದ ನೀನು ಕಾಮ ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅದು ಮಾಯದ ಮಾತು ಎಂದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಶಿವ ನನ್ನ ಕಾಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆ ನಿಕಾಯವ ನೀ ನೋಡು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ಹೋದ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ಕೈಗೆ ಭಸ್ಮ ಬಂದತಾಗಿ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಡಮುರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಅವಳಿಗೆ ಶರಣೆಂದು ತಲೆಬಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಆತನ ಕೈ ಮೊದಲಿನಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಹುಡುಗಾಟ ಸಲ್ಲ, ಅವಳು ಮಹಾತ್ಮಳೆಂದು ಅರಿತ ಕಿನ್ನರ ಶಿವನಿಗೆ ಅವಳು ನಿರ್ದೇಹ ಭಾವನೆ ಉಳ್ಳವಳು, ಕಾಮನ ಗೆದ್ದ ಮುನಿಜನ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಎಂದು ಅವಳ ಮಹಿಮೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಿನ್ನರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ಭೇಟಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ದೂರಾದ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಭಕ್ತನಂತೆ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಜಂಗಮನ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ದಂದುಗವನ್ನು ಬಿಡಿಸೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ರಾಜಭೋಗವನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದಿರುವೆ ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆರಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಬೆಳಕು ಕತ್ತಲೆಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಿರುನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಕೌಶಿಕ ಸಾರಂಗ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಲಂಚವನಿತ್ತು ಮಹಾದೇವಿ ನನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿರೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವರು ದೀಪದ ಬೆಳಕಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ ಪತಂಗ ತಾನೆ ಸತ್ತುಹೋದಂತೆ, ಆ ಮಹಾತ್ಮಳೊಂದಿಗೆ ಸರಸವಾಡಿದರೆ ನೀನೇ ಸುಡುವೆ ಎಂದಾಗ ಕೌಶಿಕನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಮ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಆತ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗದಿಂದ ಶಿವಧ್ಯಾನಿಯಾಗಿ ಮುನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿದನು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಮಹಾದೇವಿ ಶಿವನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಕದಳಿ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಬೆತ್ತಲೆ ಭೈರವ ತಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ನೀನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಗನೆಂದು ಬಲ್ಲೆ ಆತನ ಸತಿಯಾದ ನಾನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿ. ತಾಯಿಯನ್ನು ತಡೆವರೆ ಹೋಗೆನಲು, ಭೈರವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ ವಂದಿಸಿ ಹೋಗುವನು, ಆಗ ಇವಳು ಕದಳಿವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಮರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಕಂದಕದ ಸಮೀಪದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೇರಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನು? ಏಕೆ ನನಗೆ ದರ್ಶನ

ಕೊಡಲೊಲ್ಲೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಆ ಕಂದಕಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಬಂದು ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಸಾಕು ಮಗುವೆ ನೀನು ಬಹಳ ದಣಿದಿರುವೆ ಎಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಶಿವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು ಯಾರೀ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ವಾಣದಿ ಬಂದವಳು ಎಂದಾಗ ಶಿವ ಅವಳ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ. ಪುಷ್ಪಕದಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇವಳಿಗೆ ಶರಣೆಂದರು. ಪಾರ್ವತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಮಗಳು ಮತ್ತೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಳು ಎಂದಾಗ ಪಾರ್ವತಿ ನನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದವಳು ನೀನು ಎನ್ನುತ್ತ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ನಂದೀಶನೊಪ್ಪಿದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಮಥಗಣಂಗಳೆಲ್ಲ, ರುದ್ರಗಣಂಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಆನಂದದಿ ಒಪ್ಪಿದರು. ಹೀಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಅಣತಿಯಂತೆ ಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತೇ ಕೈಲಾಸ ಸೇರಿದಳು ಎನ್ನುವ ಕಥೆ ಈ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತೆ ವಿಶೇಷತೆ : ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಈ ಕೃತಿ ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚಿನದಾದರೂ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹರಿಹರನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕೌಶಿಕನ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆದ ಸಂದರ್ಭ ವಿಶೇಷ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಪಾಯ ಎಂದರಿತ ಕೌಶಿಕ ಸ್ವತಃ ತಾನೆ ಶಿಭಕ್ತನಾದ ಎಂದು ಕವಿ ಬರೆದಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಘಟ್ಟದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಈ ಕೃತಿ ಇದುವರೆಗಿನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಜೈನನಾದ ರಾಜನನ್ನು ಶಿಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಧರ್ಮ ವೀರಶೈವಧರ್ಮ ಎಂದು ಎನಿಸಿರಬೇಕು ಹೀಗಾಗಿ ಆತ ಕೌಶಿಕ ಶೈವನಾದ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ-ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ :

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾತ್ರ ಬಹುಮುಖ್ಯ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಹರಿಹರನ 'ಉಡುತಡಿಮಹಾದೇವಿ ರಗಳೆ'. ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹರಿಹರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಸಮೀಪದವನು. ಅವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಲೇಖದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅವಳ ಜೀವನ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಕಲ್ಯಾಣ-ಕೈಲಾಸವೆಂಬ ನುಡಿ ಹಸನಾಯಿತ್ತು!.." (ಪು.೧೫೫ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಡಾ.ಎಲ್. ಬಸವರಾಜ), "ಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬುದಿನ್ನಾರಿಗೂ.."(ಅದೆ ಪು.೧೧೭) ಆದರೆ ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಹರಿಹರ ಅರವತ್ತೂರು ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆಯಂತೆ ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಚರಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನೇ

ಪ್ರಧಾನವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕವಿ ಮಹಾದೇವಿ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ರುದ್ರಕನ್ಯೆ, ಆದರೆ ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಪ, ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹರಿಹರ ಅವಳ ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಪುರಾಣವೆಂದರೆ ಪುಂಡರಗೋಷ್ಠಿ' ಎನ್ನುವ ವಚನಕಾರರ ಕಾಲದ ಈ ಮಹಿಳೆ ಅದು ಹೇಗೆ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತಳಾಗಿ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮ ಔನತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಶಿವನ ಆರಾಧಕರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಅವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಅಮರವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹರಿಹರ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ತಂದೆ–ತಾಯಿ, ಗಂಡನ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲ, ತಾನು ಮದುವೆಯಾದವ ರಾಜನೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಒತ್ತಾಯದ ಮದುವೆ ಆಗಿತ್ತು ಆ ಬಂಧನವನ್ನು ಅವಳು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಬಂದಳೆಂಬುದು ಅವಳ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಯಾಣದ ಉಲ್ಲೇಖ ಇರುವಾಗ ಹರಿಹರ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಓದುಗರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹರಿಹರನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಕಾಲಗಣನೆಯಿಂದ ಹರಿಹರನಿಗಿಂತ ನಂತರದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ ರಚಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹರಿಹರ ಆತನನ್ನು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕದಳಿ ಬನದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

> "...ತನ್ನಯ ಪೊಗಳ್ಕೆಗಂತಂತು ಮಿಗೆ ನಾಚುತಂ
> ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯನತ್ತಲು ನೆನಹ ಸಾರ್ಚುತಂ
> ಬಂದ ಕಿನ್ನರಬೊಮ್ಮಿತಂದೆಯಂ ಕಾಣುತಂ
> ಅಂದಮದಿನುಚಿತಕ್ಕೆ ಗೀತಮಂ ಪಾಡುತಂ..."(ಪು. ೩೨೨ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ)

ಆದರೆ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

> "ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಕಳವಳವಿರಲು, ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯಿರಲು,
> ಏತರ ಮನ? ಇದೇತರ ನಿರ್ವಾಣ?

ಮಹಾಲಿಂಗ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನು ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರಿಯೆಂಬನಲ್ಲದೆ ಸಜ್ಜನೆಯೆಂದು ಕೈವಿಡಿವನಲ್ಲ ಕೇಳಾ ಮರುಳೆ."(ಪು.೧೧೧ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಚಯ)

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರ ಸಮಕಾಲೀನ ಎಂಬುದನ್ನು ಶರಣ ಚರಿತಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಮಹಿಮೆ ಕೇಳಿ ಆತ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯೆಯದು ಸಂಗಡವೆ ಬಂದದ್ದು
ಲಿಂಗಿಗಳ ಹಿರಿಮೆ ಹಾಡುತಲಿ। ಕಲ್ಯಾಣ
ಲಿಂಗ ಮಂಟಪವ ಕೂಡಿದನು"(ಪು.೨೭೭ ಶರಣ ಚರಿತಾಮೃತ)

ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ಉಲ್ಲೇಖ ಗಣಭಾಷಿತ ರತ್ನಮಾಲೆ ಮತ್ತು ೭೭೦ ಅಮರಗಣಾಧೀಶ್ವರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಬಸವಣ್ಣನ ಸಮಕಾಲೀನ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಕಾಲದವನಾದ ಹರಿಹರ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೯೦ ರಿಂದ ೧೨೫೦ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಶಿವಭಕ್ತೆಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡದ್ದು ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು. ಹರಿಹರನಿಗೆ ಶಿವ ಹಾಗೂ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುವುದೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತು ಹೀಗಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣದ ವಿಷಯ ಪ್ರಮುಖ ಎಂದು ಎನಿಸಿಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕುರಿತು ರಗಳೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಹರಿಹರನಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದೊಂದೇ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ ಅವಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ವಿವಾಹ ಇವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಶಿವಭಕ್ತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾದ ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟಳು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಹರ ಮಹಾದೇವಿಯ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಹರನ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸದೆ, ನರನ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುವರೇ?' ಎಂದು ತನ್ನ ಸೊದರಳಿಯ

ರಾಘವಾಂಕನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಕವಿ ಈತ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಆತನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟಳೆಂದರೆ ಅದು ಶಿವನಿಗಾಗಿ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಹರಿಹರನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಆತನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರನಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ :

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೇಳುವಾಗ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಕಳಿಸಿದ ಮಾಯೆ ಸೋತು ಮರಳಿದಾಗ, ತನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯಾದ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳೇ ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಳೆದ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದ ನಂತರ ಬಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾವ್ಯ ಇದಾಗಿದ್ದರೂ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಹರಿಹರ ಹೇಳಿದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥ ರುದ್ರಕನ್ಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಹೆಸರು ನಿರ್ಮಲ ಮತ್ತು ಸುಮತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರ ಶಿವಭಕ್ತ ಶಿವಭಕ್ತೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ, ತಾಯಿಯರ ಹೆಸರಿನ ಉಲ್ಲೇಖ ಇಲ್ಲ. ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯ ಪ್ರಭಾವವೂ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಬೇಕು ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಿಳೆಯೂ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಲು ಸಮರ್ಥಳು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಒಪ್ಪಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂದಿರುವ ಕವಿ ಜಗ ಮೆಚ್ಚುವಂತ ಅಧಿಕಾರ ಅವಳದು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮಿಯರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಅದನ್ನು ಜೈನಧರ್ಮೀಯರು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನು ಕೌಶಿಕ ಹಾಗೂ ಮಹಾದೇವಿಯರ ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಇತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕೌಶಿಕ ವಿಚಾರವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಚಿತ್ರಿತನಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ವೈರಾಗ್ಯದ ಪ್ರತೀಕ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಮೂರು ತಪ್ಪುಗಳಾದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ನೇರವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಶಿವಶರಣೆಯರು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಅವಳ ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಪ್ರಸಂಗ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ವಿವೇಚನೆಯುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಚತುರ ರಾಜಕಾರಣಿ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೂ ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಕಾಲದ ಅಂತರವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮಧ್ಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಾಗೂ ಶರಣರು ಸಾರಿದ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಧೈರ್ಯವಂತ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನನಗೊಪ್ಪಿಸಬೇಕು ಎಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆಡಳಿತ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಹರಿಹರನ ಕರಾರುಗಳು ಶಿವಭಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದ್ದರೆ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಶೈವಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಗೋಸ್ಕರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನೇ ಚತುರ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ರಾಚಕವಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ :

ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿಯ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರ ಶೈವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ, ರಾಚಕವಿ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯಾಯಿತು ಎಂದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ರಾಚಕವಿಗಿಂತ ಮೊದಲಿನ ಯಾವ ಕವಿಯೂ ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರ ಹೆಸರನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದಿಲ್ಲ. ಹರಿಹರ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನೇರವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ಹೋದಳೆಂದು ನಂತರ ಶಿವ ಆಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಹದಿನಾರರ ಹರೆಯದ ಜಂಗಮನಾಗಿ ಬರುವನು. ಆತನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾದಳು. ಆಗ ಶಿವ ಅವಳನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವನನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲು ಬರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು, ಶಿವ ಅವಳಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಶಿವಶರಣರೊಡನೆ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ನಡೆಸಿದ ಸಂಗತಿ ಇಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ದೃಶ್ಯ ಇದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಭುವನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ವಿವೇಕಿಯಾಗಿಸು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಭುದೇವರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯೂ

ಪ್ರಭುದೇವರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದವಳೇ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ರಾಚಕವಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಬೇಕೆಂಬ ತುಡಿತ ಇರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿಗಂತೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿಸಿದವು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಎಂಬ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಿವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕರೆದರೂ ಮಯಾ ಕೋಲಾಹಲವೆನಿಸಿದ ಅಲ್ಲಮನ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಬರುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. "ಸಿರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ, ಕರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ, ಹಿರಿದಪ್ಪ ರಾಜ್ಯವನ್ನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಸೂಳ್ನುಡಿ ಒಂದರಗಳಿಗೆ ಇತ್ತಡೆ ನಿಮ್ಮನ್ನಿತ್ತೇ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ"(ಪು.೧೧, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಂದನ, ದ್ವಿತೀಯ ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ಪಠ್ಯ) ಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಶಿವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ವಚನವಿದು. ಹಾಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನನಿಗೆ ನಿನಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ರಾಜ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದು ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಅನಾಮಿಕ ಕವಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ :

ಈ ಕೃತಿಯ ರಚನಾಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಸವಪಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು, ನಂತರ ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ ಅವರು ತಮ್ಮ **ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ** ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದರ ಕರ್ತೃವಿನ ಕಾಲ ೧೮-೧೯ ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಕಟಣಾಕಾರರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿಯಾದರೂ ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕವಿ, ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರ ಹಾಗೂ ಹರಿಹರನ ನಂತರದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಕವಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗುಪ್ತ ಗಣನಾಥನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಒಡ್ಡೋಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೇವಕಿಯರು, ಸಖಿಯರು ಇವರೆನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡನು ಎಂದು ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಧರ್ವ ಸತಿಯರು, ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತಿದೇವಿ, ಮೇನಕೆ, ಶಚಿದೇವಿ, ರಂಭೆ, ಊರ್ವಶಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಗಂಧರ್ವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು, ಧನಸತಿ, ವನಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವರುಣರಸಿ, ಭಾನುಸತಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಗಾಯತ್ರಿ, ಅರುಂಧತಿ, ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ಮಂಗಾಯಕ್ಕ, ಯಸ್ಯಜ್ಞಾನದೇವಿ, ಕೋಳೂರು ಕೊಡಗೂಸು, ವೈಜಕವ್ವೆ, ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡವ್ವೆಯರವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಿಳೆಯರ

ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಪುರಾಣ ಕಾಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದ ಶಿವಭಕ್ತೆಯರನ್ನು ಕವಿ ನೆನಪಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಿಳೆ ಎಂದು ಓದುಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಜೈನನಾದ ಕೌಶಿಕ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಲು ಸಿದ್ಧನಾದ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಶೈವಧರ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಆಶಯವೂ ಕವಿಯದ್ದಾಗಿರಬಹುದು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಆಗುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕರಾಜನಿಗೆ ಪಟ್ಟದಂಗನೆಯಾಗಿರುವಿರಿ ಎಂದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ಬೇಸರಗೊಂಡಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ 'ಉರಿಸೊಂಕಿದ ತಳಿರಂದದಿ ಕಳೆಗುಂದಿದಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಮೋಹ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕೂಡ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲದೆ ನನಗನ್ಯ ಪುರುಷರು ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ಇಹಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ? ಪರಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ? ಲೌಕಿಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ? ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ?.(ಪು.೧೪೦ ಲೀಲಾ ಅ.ಚ.) ಎಂದು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳದ್ದನ್ನೇ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ಕೃತಿಯಾದರೂ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುರಾಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅನಾಮಿಕ ಕವಿಯ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಆದರೆ ಕವಿ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಚಿಸಿರುವನೋ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕವಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕೆನಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು ಅದೇನೆಂದರೆ ತಮಗೆ ಕಷ್ಟಗಳೇನಾದರು ಬಂದರೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಪುರಾಣ ಪಠಣ ಅಥವಾ ಪುರಾಣ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಬಹುದೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಊಹೆ ಮಾತ್ರ ಇದೇ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೂ ಮೂಡಿಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನಂತಹ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆಕೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವರು ಕೂಡ ಅವಳನ್ನು ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಸಾಧಕಿ ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಅಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ ಧೈರ್ಯವಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವವರು ಕಡಿಮೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿರಬೇಕು ಅಂದಿನ ಕವಿಗಳು.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಮಾಡಿದಳು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಬಹುಶಃ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆತ ಕೂಡ ಕೊನೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಕಾಲಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಹೊಸತನ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಕಾರರ ಕಾಲದವಳು. ವಚನ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವವಳು. ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಾಣುವತನಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೂ ವಚನಕಾರರ ಕಾಲದ ನಂತರ ಬಂದ ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳೊಬ್ಬ ಶಿವಭಕ್ತೆ. ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹ ಅವಳ ಮೇಲಿದೆ. ಅವಳು ಸದಾ ಶಿವನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿರುವವಳು. ಭಕ್ತಿರಸವೆ ಆತನ ಕಾವ್ಯದ್ರವ್ಯ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಚತುರ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ಆಡಳಿತದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೈನಧರ್ಮ–ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಗಳ ಪೈಪೋಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಲ್ಲೇ ಮೇಲಗೈ ಎಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ರಾಚಕವಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ದೈವಕತೆಯನ್ನೇ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಘಟ್ಟವನ್ನು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಿಳೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಎನ್ನಬಹುದು. ಧರ್ಮ, ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶೈವಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳ ಹೊರಟ ಕವಿಗಳು ಅಕ್ಕನ ಕಥನವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ–೭

ಸಮಾಜೋ–ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯ

೭.೧. ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

೭.೨. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

೭.೩ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ

೭.೪. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ

೭.೫. ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ

ಅಧ್ಯಾಯ–ಏಳು

ಸಮಾಜೋ–ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯ

ಪೀಠಿಕೆ :

ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಬಿಂಬಿಸಿದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದಿಂದಲೂ ಅನೇಕರು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಬರಹದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವೇ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕನ್ನಡದ ಆದಿ ಕವಿಯೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ, 'ಆದಿಪುರಾಣ' ಮತ್ತು 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ' ಗಳ ಕರ್ತೃ ಪಂಪ. ಪಂಪನ ರಚನೆಗಳೆರಡೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೆಂದು. ಆ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಅವು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಹೀಗೆ ನಾನಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಕಾವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾವು ಹೇಳಲು ಹೊರಟ ಕಥೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಶೈಲಿ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದೆ. ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಅನೇಕ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳಿವೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗೆಗೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಆರಂಭವಾದುದು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹರಿಹರ ಅನೇಕ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ಬರೆದ. ರಗಳೆ ಎಂಬ ಛಂದೋ ಪರಂಪರೆಯ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ. ಶಿವನ ಕುರಿತು ಶಿವಭಕ್ತರ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದವ

ಹರಿಹರ. ಆತನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಶೇಕ್ಕಿಳಾರ್ ರಚಿಸಿದ 'ಪೆರಿಯ ಪುರಾಣ' ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಶೈವರ ಉಪಮನ್ಯುಮುನಿಯ 'ಭಕ್ತಿವಿಲಾಸಂ' ಕೃತಿಗಳಿಂದ. ಹರಿಹರ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನಾಯಕರುಗಳಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಶಿವಶರಣ-ಶರಣೆಯರ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರನ್ನು ಕಾರಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. 'ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ'ಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕಾರಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡರೆ, 'ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ರಗಳೆ'ಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಕಾರಣಿಕ ಮಹಿಳೆ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಭವಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು, ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಿ ಮತ್ತೇ ಕೈಲಾಸ ಸೇರಿದಳು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿನ ಸೈಬರಯುಗದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಬರುತ್ತಲೂ ಇವೆ. ಶೈವಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ಹೊಂದಿದ ಹರಿಹರ ತಾನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದನೊ ಅದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ದೇವಲೋಕದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಗಣಾಧೀಶ ಭಕ್ತನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ 'ಎಲೆ ಭವಿ ನೋಡಿ ಪೊಡಮಡು' ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿದಾಗ, ಭಕ್ತನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ ನೀನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸು ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯ ದಾರಿ ಏನು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಭಕ್ತನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ ನೀನು ಭವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಂತರ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುವೆ ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ತಾನು ದೇವಲೋಕದವಳು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿರಲಿ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆಕೆ ವಚನಕಾರರ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದವಳು ಇಂಥದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾರಳು. "ದೇವಲೋಕ ಮೃತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಬೇರಿಲ್ಲ ಕಾಣಿಭೋ..."(ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನಾಮೃತ ಆರ್.ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ ಪು.೧೪೧) ಎಂಬ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಕೂಡ ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲೇ ಎಂದು ನಂಬಿದವಳು. ಅಂಥವಳು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದವಳೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಹರಿಹರ ತನ್ನ ಉಳಿದ ಕಾವ್ಯಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರಣಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆಕೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಆತನ ಉಳಿದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಗೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನ ರಗಳೆ, ಕೋಳೂರು ಕೊಡಗೂಸಿನ ರಗಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಈ ವಿಚಾರ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬುದು

ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರನಿಗೆ 'ಶಿವಭಕ್ತಿ' ಇದೊಂದೇ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು. ಲೇಖಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಕಿನ್ನರಂತಪ್ಪ ಸೋದರರೆನಗೆ 'ಎಂಬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನ ನೋಡಿದಾಗ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಚಾಮರಸ ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಮೊದಲ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ವಚನಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಚಾರಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚಾಮರಸ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹರಿಹರನ ನಂತರದ ಕವಿ. ಆತ ತನ್ನ 'ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಕಲ್ಯಾಣದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಪ್ರಸಂಗ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಹೆಸರು ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತ ಶಿವಭಕ್ತೆಯರು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಚಾಮರಸ ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಚನೆಯಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಕೆಲವು ಭಿನ್ನತೆಯಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳ ಹೊರಟಿರುವುದೊಂದೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಹರಿಹರ, ಚಾಮರಸ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನಾಕಾರರು ಲೇಖವನ್ನಾಧರಿಸಿಯೇ ಪುನರ್ಲೇಖ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತು ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿಯ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ', ಜಲತ್ಕಂಠ ಗುರುಲಿಂಗ ದೇಶಿಕನ 'ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಪ್ರಸಂಗ, ಶಿವಗಣಪ್ರಸಾದಿ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಗುಮ್ಮಳಾಪೂರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವರ 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನ 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಸಂಗ, ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೊಡೆಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರಭುದೇವರ 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಸಂಪಾದನೆ, ಶಿವಕವಿ ಚನ್ನಬಸವಾಂಕ ರಚಿಸಿರುವ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತ ಪುರಾಣ' ಮುಂತಾದವುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪುರಾಣ' ಕಾವ್ಯಕೂಡ ಅಕ್ಕನ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ದೀರ್ಘ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಪಂ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳವರ 'ಉಡುತಡಿಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣಂ' ಎಂಬ ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯವೂ ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಪರಂಪರೆ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ, ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆವು ಎಂದುಕೊಂಡ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು

ಅವರು 'ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಮೂಲಕ 'ಮಹಾಕಾವ್ಯ' ಪರಂಪರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇ ಹೊಸ ಅಸ್ಮಿತತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿತು. ಮಾಸ್ತಿ, ಪು.ತಿ.ನ. ವಿ.ಕೃ. ಗೋಕಾಕ, ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಮೊದಲಾದವರು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ರಚನೆ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಅದೇ ರೀತಿ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೂ ಕೂಡಾ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ', ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ', ಗೋಕಾಕರ 'ಭಾರತ ಸಿಂಧುರಶ್ಮಿ', ಸಂ.ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠರ 'ಭವ್ಯಮಾನವ', ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ 'ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತ' ಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪುಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಕಳಚಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎಂಬುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಾದ 'ರಾಮಾಯಣ' 'ಮಹಾಭಾರತ' 'ಭಾಗವತ'ಗಳು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು. ಅವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಅವು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಹೀಗೆ ನಾನಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಭಕ್ತಿಮೌಲ್ಯ'ವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ವೈರಾಗ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಂತೂ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುಹೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಧ್ವನಿಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿವೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಮಹಿಳಾಕುಲ ಅನುಭವಿಸಿದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಂಡರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅವಳ ವಚನಗಳು ಮಹಿಳೆಯ ನೋವಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಧ್ವನಿಯಾಗಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸಿವೆ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನುಸಂಧಾನ ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇಂಥಹ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಮತ್ತೆರಡು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಒಂದು ಎಂಬತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಸಂ.ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠರ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಮತ್ತು ೨೦೧೬ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಮಂಡ್ಯದ ಡಾ. ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿ ಅವರ 'ಉಡಿತಡಿಯ ಕಿಡಿ'. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶರಣರ ಆಂದೋಲನದ ಮಹಿಳಾ ಕಿಡಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮೇರು ಶಿಖರವಾಗಿ ಕಂಡವರು ಅನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕವಿಗಳು. ಪುರಾಣ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ,

ನಾಟಕ, ಕವನಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅವಳ ಚರಿತ್ರೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರಾಚೆಗೂ ಅವಳ ಚರಿತೆ ಒಡಮೂಡಲಿ ಎನ್ನುವ ಆಶಯಹೊತ್ತು ಭೂಸನೂರಮಠರು ಅವಳನ್ನು 'ಭವ್ಯಮಾನವ'ಳನ್ನಾಗಿಸಿದರು. ೮೩೨ ಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥವೇ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ೬ ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ೨೫೬ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ 'ಮಹಾಕಾವ್ಯ'ವಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದರೆ ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಕಾರಣ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಂದಿನ ನಿರ್ಧಾರ, ಅವಳು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾರ್ಗ ಅಂದಿನವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಹಜ ಎನಿಸಿರಲೂಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಯುಗಕ್ಕೆ ಆಕೆ 'ಮಹಾಕಾವ್ಯ' ಆಗಬಲ್ಲಳು ಎನಿಸಿತಲ್ಲ ಇದು ಅವಳ ಮೇರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯವೊಂದಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅಗಾಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಇರಬೇಕು. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಹೊಸ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದಂತೆ, 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಕೂಡ ಯುಗ ಪರಿವರ್ತಕ ಕಾವ್ಯ.

ಭವ್ಯಮಾನವ : 'ಈ ಕೃತಿಗೆ ಭವ್ಯಮಾನವ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದೇಕೆ? ಇದರ ಔಚಿತ್ಯವೇನು? ನಮಗನಿಸುವಂತೆ ಮಾನವ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ, ಮನುಷ್ಯಜಾತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಕುಲ, ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆವ ಅರ್ಥ. ಇನ್ನು ಭವ್ಯವೆಂದರೆ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥಗಳಿವು; ಇರುವ, ಆಗಿರುವ, ಆಗಲಿರುವ, ಭವಿಷ್ಯದ ಅಥವಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ, ಆಗಲು ತತ್ವ, ಆಗಲೇಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆ, ಯೋಗ್ಯಯತೆ ಅಥವಾ ಸಮ್ಯಕ್ತವುಳ್ಳ, ಸುಖಕರ, ಕಲ್ಯಾಣಕರ, ಮಂಗಲಕರ, ಅಭ್ಯುದಯಕರ, ಶಿವ, ಮಿಗಿಲಾದ, ಮನೋಹರ, ಸುಂದರ, ಅತರ್ಕ್ಯ, ಅಜೇಯ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನೈದುವ ಜೀವರು ಅಥವಾ ಭಕ್ತರು. ಇವಲ್ಲದೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ Grand, Majestic, Sublime ಎಂಬರ್ಥಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುವಂತಿವೆ' (ಭವ್ಯಮಾನವ, ಭೂಸನೂರಮಠ ಪು vi) 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಕೃತಿಯು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು 'ಭವ್ಯಮಾನವ'ಳನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ವಾತಾವರಣದ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಧನೆ ಅಪೂರ್ವ, ಹೀಗಾಗಿ ಅವಳನ್ನು 'ಮಹಾಕಾವ್ಯ'ವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ ಭೂಸನೂರಮಠರು. ಸರಳ ರಗಳೆ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ೨೬,೫೦೦ ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ; ಬೃಹತ್ ಕಾವ್ಯವೊಂದು ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ಸಿದ್ಧವಸ್ತು ಇಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಕಾವ್ಯಮಾಡುವ ವಿನೂತನ ಕಾರ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಭವ್ಯಮಾನವ ಓದಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ಸಮಕಾಲಿನರಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಹಾಗೂ ಇತರ ಶಿವಶರಣರ ಜೀವನ ದರ್ಶನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯೇ ಹೇಳುವಂತೆ "ಸಕದ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭವ್ಯಮಾನವ ಕಥಾನಾಯಿಕೆ

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನೆಂದು ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಆಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಿದರೆ ಮಾನವನೇ ಕಾವ್ಯದ ಮಹಾನಾಯಕನೆಂಬ ಮಾತು ತಾನೇ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ." (ಅದೆ ಪು.XLIII)

"ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥ್ವಿವಿಯರ
ಪರಮ ಗಂಭೀರಾಂತರಂಗದೊಳು ನಿಮ್ಮ
ಬ್ರಹ್ಮಗೋಪ್ಯವು ಹುದುಗಿ ಮಾತಿಲ್ಲ ಕಥೆಯಿಲ್ಲ
ಬೀಜ ಮಂತ್ರದ ಮಹಾಮೌನದೊಳಗಿರ್ದು
ಜಗವ ಕಾಡಿಹಿರೇಕೆ ನುಡಿಯಬಾರದೆ ಒಮ್ಮೆ
ಸತ್ಯ ಗಂಭಿರ ನಿಜ ನಿತ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣವನು
ಕೆದಕಿರುವ ಈ ಮಹಾ ಸಾಹಸದ ಕೃತಿಯೊಳಗೆ
ಕೋಟಿ ಕಾಲದ ನಿಮ್ಮ ಮೌನವನು ಮುರಿದು
ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಜಗಕೇಸು ಕಲ್ಯಾಣ?"(ಅದೆ ಪು.೫)

ಹೀಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಗರ್ಭಿಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೂಕರಾದವರೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಗಂಭೀರವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಸಾಹಸದಿಂದ ಕೆದಕಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೌನಕ್ಕೆ ಶರಣಾದ ನೀವು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿ ಎಂದು ಕವಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿರುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಭವ್ಯಮಾನವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ :

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಅಲೆಯೆಬ್ಬಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ 'ವಚನ' ಸಾಹಿತ್ಯ. ವಚನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಶರಣೆಯರು ಇದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಭಿನ್ನ.

'ಹೆಣ್ಣು ರೂಹಿನ ಮರೆಯೊಳಡಗಿ ಸುಳಿದಾಡಿರುವ
ಸುಜ್ಞಾನ ಚೈತನ್ಯವೇ ಗಂಡು ಗಂಡು ರೂಪಾಗಿ.'(ಅದೆ ಪು.೧೨)

ಹೀಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಹೆಣ್ಣುರೂಹಿನ ಮರೆಯೊಳಡಗಿ ಸುಳಿದಾಡಿದ ಸುಜ್ಞಾನ ಚೈತನ್ಯವೇ ಗಂಡು ರೂಪಾಗಿ ಎಂದು ಮಹಾದೇವಿಯ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ನೋಡಲು ಹೆಣ್ಣುರೂಪು ನಿಜ ಆದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ, ಕೆಚ್ಚು ಗಂಡಿಗಿಂತ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ. 'ಬ್ರಹ್ಮಲೀಲಾ ವಿಲಾಸ' ಎಂತಹದ್ದು, ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ

ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ನಾಡಿಗೆ ನೀಡಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಬರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ಅಪ್ರತಿಮಳು' ಎಂಬ ಕವಿಯ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಮುಖ್ಯ. ಮಹಾದೇವಿ ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲ, ಅವಳಿಂದ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಬೇಕಿದೆ ಎಂಬುದು ಕವಿಯೂ ಬಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಅವಳೊಂದು ಅಪ್ರತಿಮ ಚೈತನ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಚಿತ್ಪ್ರಭೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾರದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

"ನೀನಾರು ಎಲೆ ತಾಯೆ? ಹೆಸರೇನು?
ಬಂದಿಹುದು ಏನೆಕೆ? ಒಳಗೆನುಸುಳಿದೆಯೆಂತು?
ತಂದೆವಿರುತಾಯಿವಿರುಒಳಕೊಳ್ಳಿರೋ ನಿನ್ನ?"(ಅದೆ ಪು.೧೩)

ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ಹೀಗೇಕೆ ಒಳಗೆ (ಕಲ್ಯಾಣ) ನುಸುಳಿದೆ? ಎಂದು ಕೇಳುವರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹತ್ವ ಅರಿತು ಬಂದಿರುವುದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ.

ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಅರಮನೆ, ಗುರುಮನೆ ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವಳ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಮಹಿಳೆ ಮಹಾ ಇಳೆ ಎಂದು ತೋರಿದ. ಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದು, ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಬಹಳ ಜನರ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾಯಿತು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌರ್ಯ ತುಂಬಿದ ವಿವಾಹದಲ್ಲೇ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಉಳಿದು ತಮ್ಮೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ನಿಗೂಢವಾಗಿಸಿ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಿಂತು ಬದುಕು ರೂಪಿಸಬಲ್ಲೆವು ಎಂಬಂಥ ಮಹಿಳೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಮಾನವನನ್ನು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕರೆದ್ಯೊಯ್ಯದೆ ಅವನತಿಯತ್ತ ತಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಕೃತಿಯದ್ದು.

"ವಿವಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ವಿವಾಹದ ವಿಷಯವನ್ನು ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಮತ್ತೂ ಜಟಿಲಗೊಳಿಸದೇ: ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ."(ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್.ಭೂ. ಡಾ. ನೀ. ತಳವಾರ ಪು.೨೫) ಹಲವು ವಿಶಿಷ್ಠ ಕಲ್ಪನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಇತರರ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಪಾಠವಾಗಲಿ. ಅವಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಂತೆ ಉಳಿದ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ತನಗೊದಗಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು

ತಾನು ಗಟ್ಟಿಗನಾಗದ ಹೊರತು ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. 'ಇಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗಿಂತ ವಿನೂತನವಾಗಿ ಮತ್ತು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.'(ಅದೇ ಪು.೨೭)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

* ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ತಾರುಣ್ಯದವರೆಗಿನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಕಳೆದ ಶಿವಮಯ ಜೀವನ.
* ಎರಡನೆಯದು ಬಲವಂತದ ಮದುವೆ, ಒಲ್ಲದವನನ್ನು ಗಂಡನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅನಿವಾರ್ಯದ ಜೀವನ.
* ಮೂರನೆಯದ್ದು ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮುಕರ-ಕ್ರೂರಿಗಳ ಕುಹಕ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದು ವೇದನೆ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು.
* ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ, ಶರಣ-ಶರಣೆಯರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ, ಶ್ರೀಶೈಲದವರೆಗಿನ ಪಯಣ. ಆದರೆ ಭವ್ಯಮಾನವದಲ್ಲಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಅವಳ ಜೀವನದ ೫ ನೆಯ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಅಕ್ಕ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕಂಡು ಮರಳಿ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲ, ಗಿರಿಮಲ್ಲರೊಡನೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಳಿತುಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಭವ್ಯಕಾಂಡ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಕಾಂಡ, ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ, ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲರು, ಗಿರಿಮಲ್ಲ ಈ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಂಡ ಮಹಾದೇವಿ ಕದಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಯೈಳಾದಳು ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಓದುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಭವ್ಯಮಾನವದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಕದಳಿಗೆ ಹೋದ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಬರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವಿದೆ. ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲ ಮತ್ತು ಗಿರಿಮಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ.

> "ಮತ್ತೆ ತಂದೆ ಇಲ್ಲಿ
> ಈ ಮಹಾಮಾತೆ, ಪೃಥ್ವಿನಿಮಾತೆ
> ಹೆತ್ತಳು ಮಹಾದೇವಿ ಪರ್ವತದ ಪಂಕ್ತಿಗಳ
> ಹೊಳೆ ಹಳ್ಳ ಮಳೆ ಸಮುದ್ರಗಳ ಕುಡಿದು
> ಹಡೆದಳು ಮಹಾರಣ್ಯ ರಮಣೀಯ ಮಾಲೆಗಳ" (ಭವ್ಯಮಾನವ ಭೂಸನೂರಮಠ ಪು.೮೧೬)

ಈ ಸಾಲುಗಳು ಜಗನ್ಮಾತೆಯ ಸಾಧನೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ನಾಡಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಿಮೆ ತಿರುಗಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಪೃಥ್ವಿಮಾತೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ್ದು ಯಾವುದೋ ಕ್ರಿಮಿಗಲ್ಲ, ಪರ್ವತದ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ಹೊಳೆ ಹಳ್ಳ ಮಳೆಗಳಿಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು

ಮಹಾರಣ್ಯದ ಸಾಲನ್ನೇ ಹಡೆದಳೆಂದರೆ, ಊಹಿಸಬೇಕು ಅವಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು. ಕವಿ ಭೂಸನೂರಮಠರ ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳು ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

"ನಡೆಯಲಯ್ಯಾ ಗುರುವೆ
ಶಿವನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಜಗ ತಿರುಗಲಿ ತಿರುಗಲಿ:
ಜಗವ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಹೊರಡು ನಡೆಸಿರುವ ದೇವನಾ
....
ಹೃದಯಗರ್ಭಿಂಗಿತದೊಳೆಂಥ ಭವ್ಯಾರ್ಥ
ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಹೊರಗಣ್ಣ ಮರೆಸಿ!
....
ಈ ಮಹಾಭವ್ಯ ಭವಿತವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ
ಬೇಹರೆ ಅಮಾನುಷದ ಉದಯಶಕ್ತಿಗಳು
ತಲೆದೋರ ಬಹ್ಮದಯ್ಯ ತನತನಗೆ ಸಹಜ
....
ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಭವ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ
ನಡೆಸಯ್ಯ ತಂದೆ ನೀ ನಡೆಸುವಂತೆ"(ಅದೆ ಪು.೮೨೯)

ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಸಾಗಲಿ ಜನಜೀವನ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮಹಾದೇವಿಯು ಭೂಸನೂರಮಠರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾನವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ 'ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಭವ್ಯಸಂದೇಶ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ಜಂಜಡದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ, ಅದರಾಚೆಗೂ ಬದುಕಿನ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭವ್ಯಮಾನವದಿಂದ ದೊರಕುವ ನೆಮ್ಮದಿ ಅಪಾರ. ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಅವಳ ಸಂದೇಶಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ, ಅವಳ ಸಂದೇಶಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಬದುಕು ಭವ್ಯವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯ ಕವಿಯದಾಗಿದೆ.

ಅವಳ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಒಲವು, ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ಒತ್ತಾಯದ ಮದುವೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕೃತಿಕಾರರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದರೂ ಅವಳ ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ಹೊಸ ಮಗ್ಗುಲನ್ನೇ ಈ ಕೃತಿ ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಒತ್ತಡದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭವ್ಯಮಾನವರಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಹರಿಹರ ಚಾಮರಸರನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಅನುಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ ತಾಯಿ ಸುಮತಿ ಎಂದಿದೆ. ಅದೂ ಕೂಡ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು 'ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲವನು ಹೇಳು ಜವನಿಕೆಯ ಬೇಡಿಲ್ಲಿ.'(ಅದೇ ಪು.೧೬) ಎಂದು ಅವಳು ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ 'ತಿಳಿಬಾನ ನೀಲದೊಳು ಹಸಿರು ಸೌಂದರ್ಯದೊಳು ಮಲಗಿಹುದು ಎದ್ದಿಹುದು ಉಡುತಡಿಯ ಗ್ರಾಮ, ಅಲ್ಲಿಹರು ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲ ಶೆಟ್ಟಿ; ಅವರೆನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಏನು ತಿಳಿಯದ ನಾನು ಹೂಂ ಆಗಲೆಂದೆ.'(ಅದೇ ಪು.೧೭) ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾಂಡವೆಂಬ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುರಿತು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಹೆಸರು ಆ ಕವಿಗಳು ಹೇಳಿದರು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ ಎಂಬ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಭವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂಬ ಭಾವವಿದೆ. ಮಾನವ ಎಂದರೆ ಪುರುಷ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇಡೀ ಮನುಕುಲವನ್ನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಸಹಿತ ಸಮಸ್ತ ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೆ ಅವು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿತನುಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪ ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಅಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರ ಇಂದಿಗೂ ಹಲವರಿಗೆ ಪಾಠ. ಭೂಸನೂರಮಠರು ಇವಳ ಭವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ, ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕೇ ಒಂದು ಸಂದೇಶ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕದಳಿಯ ಬನದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಮತ್ತೇ ಮರಳಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಂದಳು ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ಉಜ್ವಲ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮೌಢ್ಯ, ಅನಿಷ್ಟ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಹೊಗಲಾಡಿಸಲಿ ಎಂಬ ಭಾವವಿದೆ. ಬುದ್ಧನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಡದಿ, ಮಗು, ಎಲ್ಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋದ ಬುದ್ಧ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬುದ್ಧ. ತಾನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಿಸಲು ಮತ್ತೇ ಬಂದ ಬುದ್ಧ. ಹಾಗೆಯೇ ಭವ್ಯಮಾನವದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಅವಳು ಮರಳಿ ಬಂದಾಗ ಸಮಾಜ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮೊದಮೊದಲು ಮಾನವ ಜೀವಾತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟವರು. ಮಾನವ ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟವರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ಹಾತೊರೆದವರು. ಮನವನ್ನೇ ಮಂದಿರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸಮ್ಯಗಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಗದರ್ಶನಗಳಿಂದ ನಿಜದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ದಾರಿ ಹುಡುಕಿದವರು. ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಡಿದವರು. ಭಗವಂತನ ಕಾರುಣ್ಯ ಪಡೆಯಲು ದುಡಿದವರು.

ಆದರೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೊರಟ ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮಾನವ ಸಮಸ್ತ ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಅದ್ಭುತ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದೇನೋ ಸರಿ. ಅವುಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸದುಪಯೋಗ ಆಗಿದೆಯೇ? ಮಾನವನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕಾದ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಇಂದು ಮಾನವನ ನಾಶಕ್ಕೆ ಪಣತೊಟ್ಟಂತಿದೆ. 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ರಚನೆಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವ ಭೂಸನೂರಮಠರು. ಮಾನವನ ಭಾರವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಹಗುರಗೊಳಿಸುವ ಯಂತ್ರಗಳು. ಭಾರಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಾಡದೆ ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳು. ಸಾವಿರ ಜನ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಯಂತ್ರ ಮಾಡುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾನವ ಇಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೀನಿನಂತೆ ಈಜ ಬಲ್ಲ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹಾರಬಲ್ಲ, ಪಾತಳಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಲ್ಲ ಅನೇಕ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಣು-ಪರಮಾಣುಗಳ ಶಕ್ತಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಕೇಳಬಲ್ಲ ರೇಡಿಯೋಗಳಿವೆ. ಎಷ್ಟೇ ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡಲು ದೂರವಾಣಿಗಳಿವೆ ದೂರದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಕಾಣುವ ದೂರದರ್ಶನ ಬಂದಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಾನವನ ನೆಮ್ಮದಿ ಮಾತ್ರ ದೂರವಾಗಿದೆ. ಇತರರ ದುಖಃದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಮಾನವ ಅವರಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ತನ್ನವರು ಎಂದು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೊಡನೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಮಾನವ 'ನೆಲೆ' ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಸಮಾಜಜೀವಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಭಾವದ ಬದಲಾಗಿ ಅದರಿಂದ ನನಗೇನು ಲಾಭ, ನಾನೆಷ್ಟು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ? ಎಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥಪರ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ತಾನೂ ಹಾಳಾಗಿ ಸಮಾಜವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಣು-ಪರಮಾಣುಗಳ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸದೇ, ಮಾನವ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅನ್ನ, ಆಶ್ರಯ, ಔಷಧ, ಅಕ್ಷರಗಳೆಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕು ಸಾಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಜೀವನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು, ಅವಳ ಜೀವನ, ಅವಳ ಜೀವನಾನುಭವ, ಅವಳು ಎದುರಿಸಿದ ಕಷ್ಟಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಉತ್ತರಗಳು ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗಿವೆ. ಅವಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕೇವಲ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ನೋಡದೆ ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿದ ಮಹಂತಳನ್ನಾಗಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವರಲ್ಲಿಯೂ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಹುದುಗಿದ್ದಾನೆ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಷ್ಟೇ. ಮಾನವನಲ್ಲಿಯ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲ್ಪನೆ ಕೊಟ್ಟವರು ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ

ವಿಶ್ವಶರಣರು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರಿಂದ ಆಯಿತು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಭೂಸನೂರಮಠರು 'ಮಾನವನಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವ'ನಿದ್ದಾನೆ. ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರೆ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶರಣರು ಕಂಡಂತೆ ಅನ್ಯರು ದೇಹ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನೇ ಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ತನ್ನಂತೆ ಅನ್ಯರು–
ಕಾಣಲಿಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣಾ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ !
ದೇಹ ಪ್ರಾಣಾದಿಗಳು–ತನ್ನಂತೆ ಅನ್ಯರು
ಕಾಣಲಿಲ್ಲಣ್ಣಯ್ಯ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ"(ಪು.೪೮೧)

ಮುಂದುವರೆದು ಭವ್ಯಮಾನವದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನಂತೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಬರುವುದು ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ತನಗೆ ಬಂದ ಸುಖ ಅವರಿಗೆ ಬರಲಿ. ಆದರೆ ಅವರು ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನವ ಹರಿಯಬಿಡದಿರಲಿ, ತನ್ನ ಮಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ತಾನೊಡೆಯ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರದಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಭವ್ಯಮಾನವ ಕೃತಿಯು ಆಶೆ ಆಮಿಷ, ರೋಷ, ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರಳಿಂದ ಹೊಸ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

"ಎಲೆ ತಾಯೆ ಎಲೆ ತಂದೆ
ನೆಲದ ಮಾನವ ತಾನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ
ಏರುವರೆ ಆಕಾಶಕೇರಬಲ್ಲ
ನಡೆವರೆ ಸಾಗರದಿ ನಡೆಯಬಲ್ಲ
ದುಡಿವರೆ ಪರ್ವತವ ಕೀಳಬಲ್ಲ"(ಅದೆ ಪು.೮೨೫)

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲಿ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಯಾಣಮಯವಾಗಿರಲಿ. ನಡೆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ, ನುಡಿದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸರ್ವರೂ ಕಲ್ಯಾಣ. ಇಡೀ ಮಾನವ ಕುಲ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಜೀವಿಸಲಿ. ಮಾನವ ಮಾನವನನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಮೃಗೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಯವಾಗಲಿ, ಮಾನವ ಮಾನವನ್ನು ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಭಾವ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

"೧. ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡೆನ್ನದೆ ಮಾಡುವ ಗಂಭೀರ–ಮಹಾದೇವ. ೨. ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚವೇ ತನ್ನ ಮಹಾಮನೆಯಾಗಿರುವ ಮಾನವ–ಮಹಾದೇವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ. ೩. ಕತ್ತಲೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಈ ಭವ್ಯಮಾನವ–ಮಹಾದೇವ ಉತ್ತರ ೪. ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭೂಲೋಕ ಸರ್ವಾಧಿಕ, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ. ೫. ಮಾನವ ಜೀವನ ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಭೂಲೋಕವೇ ಪರಮ ಚರಮ ರಂಗಸ್ಥಲ"(ಅದೆ ಪು.xLvi) ಕೃತಿಕಾರರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಹಿಂದೆ ಮಹಾಪುರುಷರು, ಸಂತರು,

ಮಹಾಂತರು ಬಂದು ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇಂದು ತತ್ತರಿಸಿರುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರೂಪ ಕೊಡಲು ಅವರೇ ಬರುತ್ತಾರೆಂದಿಲ್ಲ. ಅವರಿವರು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಕುಳಿತರೆ ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಉದ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೃತ್ಯುಲೋಕದ ಮನುಜಶಿವಗಣಂಗಳಿಗೆ ನೀಡಿಹೆನು ನೈವೇದ್ಯದ ರೂಪದಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಲ್ಪವನು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗುರುವಿಗೆ ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡಿದೆ.

ಭವ್ಯಮಾನದಲ್ಲಿ ಪುನರ್‌ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ತಾನೆ ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟರಾಗಿ ಬದುಕಿ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವೂ ಇದೆ. ಹಲವಾರು ವಚನಗಳನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೆ ಸ್ವಗತ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವು ಕೂಡ ಸಮಾಜವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇವೆ. 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಕಥೆ ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳಲು ಮೂಲ ಆಧಾರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು. 'ಭವ್ಯಮಾನವ'ದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವರು ತನ್ನ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಯಾಂತ್ರಿಕರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಸಂಕುಚಿತ ಬದುಕನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನವನ್ನು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಅದರಿಂದ ಅವರು ಪಾರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾರ್ಗ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳು ತತ್ತರಿಸಿರುವವರ ಬದುಕಿಗೆ ಔಷಧಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವಲೋಕದ ಕನ್ಯೆಯೆಂದು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಂತೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವಳು. ಅವಳ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಾನವನೂ ಸಹ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಭೂಸನೂರಮಠರ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವ ಕೂಡ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಮಹಾಮಾನವ ಆಗಬಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷದಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಕಂಡು ಬಂದ ಒಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ನಾವೇ ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕು "ಎನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳಗನ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ನಾನೆ ಮುರಿಯಬೇಕು.."(೧೯೩ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ) ಎಂಬ ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮನ ವಚನ ನೆನೆಪಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣೆಯರು ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಜನಹಿತದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರು ಅದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಶತಮಾನದವರು ಅರಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭೂಸನೂರಮಠರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ದೇವಲೋಕದವಳಲ್ಲ ಅವಳು ಮಾನವಳಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವಳು

ಆದರೆ ಅವಳ ವಚನಗಳು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬುವಂತವುಗಳು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಹತಾಷರಾದವರನ್ನು ಹುರುಪುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ, ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ, ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ, ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವಂತೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತಳಾಗಲು ಅವಳ ವಚನಗಳೇ ಕಾರಣ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಾಗದೆ ಬಂದ ಕಷ್ಟ ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಇಂದಿನವರಿಗೂ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಂತೂ ಅವಳ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಂಡು ಬರುವಳು. ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅವಳ ಕುರಿತು ಸಾವಿರಾರು ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಅನಾವರಣ ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಅವಳು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾಳೆ.

ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ :

ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿಯವರು ಭವ್ಯಮಾನವದ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ನಂತರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಾರಿದ ಸಂದೇಶ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ. ಸುಮಾರು ೪೮೫ ಪುಟಗಳ ಈ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಮುಖವಾದ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರೆಗಳೆಂಬ ಉಪ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧ ರಲ್ಲಿ ೨೪ ಮುದ್ರೆಗಳಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನದಿಂದ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಳಾದಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಕಾವ್ಯ 'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ' ಮುಕ್ತಮಹಾಕಾವ್ಯ. ೮೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸಂ.ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠರ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಾದಾಗ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಏಕೈಕ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಇದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಾಲಿಗೆ 'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ' ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಎರಡೆರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದವುಗಳು ಎಂಬ ಹಿರಿಮೆ ಹೊಂದಿವೆ. ೨೦೧೬ರಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯದ ವೈದ್ಯರಾದ ಡಾ॥ ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿಯವರು ಬರೆದ 'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ' ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮುಕ್ತ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಯಾವ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಬಂಧಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೆ, ಮುಕ್ತಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಒಡಮೂಡಿದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರೇರಕಳಾದಳು ಎಂಬುದನ್ನು 'ಅರಿಕೆ' ಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ
ಇರಲೆನ್ನಲ್ಲಿ ಅನವರತ, ನಿನ್ನ ರೂಪಿಸಿದ ಬಸವ ಶಕ್ತಿಯೆ
ರೂಪಿಸಿದೆ ನನ್ನನ್ನು, ತೋರಿಗೊಡಲು ನಿನಗೆನ್ನ ಅಣ್ಣನನು

ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರು, ತೋರಿಗೊಟ್ಟಿಹನೆನಗೆ, ನನ್ನದೆ ದೈವ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮ ನನ್ನಣ್ಣ, ಬಸವಣ್ಣನು,"೧೬(ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ ಪು.೧)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ಹೇಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯೋ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು ಕೂಡ ಬಸವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಡಾ॥ ಹೆಬ್ರಿಯವರು, ನಿನಗೆ ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರು ಮಾರ್ಗತೋರಿದರೆ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಗುರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ. ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಇಂಥಹ ಬೃಹತ್ ಕಾವ್ಯವೊಂದು ಹೊರಬರಬೇಕಾದರೆ, ತಮಗೆ ಅವಳ ಯಾವ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣಗಳು ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ನಮ್ಮಕ್ಕ, ಬೇಸಗೆಯ ಹಗಲ
ಧಗೆಯಲ್ಲಿಬೆಂದು ಬಸವಳಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಂಗಾಳಿ ತಂಪು,
ಶೂದ್ರತ್ವ ಪುರುಷದಾಸ್ಯ, ಮಾಯೆ, ಕೀಳರಿಮೆಗಳ ಬೇಗೆಯಲಿ
ದಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲಕ್ಕೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಅಮೃತವು"(ಅದೆ ಪು.೨)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವಾದರೂ, ಅಂದು ಅವಳೆದುರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಇಂದೂ ಕೂಡ ಇವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಅಂತೆಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಅವಳ ವಚನಗಳು ಅನೇಕ ನೊಂದ ಮನಸುಗಳ ನೋವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಂತವು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಪಾಲಿಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಬದಲಿಸಿದ ಸಂಜೀವಿನಿಗಳು. ಅವಳ ಜೀವನ ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಯನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಗಿತ್ತು. ಅಂತವಳು ಹೇಗೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದಳು ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿ ಇಂದಿನ ಯುವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಲಿ ಎಂಬ ಸದಾಶಯ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ನಂಬಲಾಗದ ಬದುಕ ಬೆಳಕಿದುವು, ನಂಬಲೇಬೇಕಾದ
ಬದುಕ ಸಾರವಿದುವು, ಅಕ್ಕನಿಲ್ಲದಿರೆ 'ಒಮ್ಮೆ ತುಂಬಲಾಗದು
ಶೂನ್ಯತೆಯ' ಭಾವದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವೆ ನಾನವಳ ಕಾವ್ಯವನು
ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿಯಾಗಿಸಿ ಶರಣ ಸಂಕುಲಕೆ ಹೊಸ ಕಾಣ್ಕೆ
ನನ್ನದಿದು ಎಂದು:" (ಅದೆ ಪು.೫)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಡುತಡಿಯ ನಿಸರ್ಗ ರಮಣೀಯತೆಯ ವರ್ಣನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮಂಗಳದ ಮೊದವುಣಿಸಿದ ಮಾತು ಎಂಬ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುದ್ರೆ ೧೨ರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಮೊದಲ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯ

ಸಾತ್ವಿಕ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಕವಿ ಓಂಕಾರಶೆಟ್ಟಿ, ಲಿಂಗಮ್ಮ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳು ಜನ್ಮದಾತರು ಎಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಕಂಡ ಕನಸು, ಗುರುಗಳ ಆಗಮನ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಂತಿ ತೇಜಸ್ಸು, ಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾಲಕರ ವರ್ಣನೆ, ಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ತವಕ, ತನ್ನ ಪಾಲಕರ ಕುರಿತು ಮಹಾದೇವಿಗಿರುವ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಭಾವ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆರಂಭದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

'ಬದುಕೆಂಬ ರಸಪೂರ್ಣವೃಕ್ಷ' ಎಂಬ ೨ನೇ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲದಿಂದ ಆಗಮಿಸಿದ ಗುರುಗಳು ನಡೆಸಿದ ಶಿವಗೋಷ್ಠಿಯನಾಲಿಸಿದ ಅವಳು ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ "ನೀನಾದರೂ ಹೇಳವ್ವಾ ಅಪ್ಪನಿಗೆ! ಕಳುಹಿಕೊಡಲೆನ್ನನು ಶ್ರೀಶೈಲಕೆ ಕಂಡು ಬರಲೆನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ದೈವವನು!" (ಅದೇ ಪು.೧೩) ಅವಳಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಎಷ್ಟಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸುವ ಕವಿ ಅವಳ ದಿಟ್ಟತನದ ಪರಿಚಯ ಕೂಡ ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಗುರುಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಆಗದು, ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ನೀನು 'ಜಗದ ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಲಾಗದು ನಮಗೆ'(ಅದೇ ಪು.೧೪) ಎಂದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಯಾವುದಾದರೇನು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ಕವಿ ಕಾಣಿಸ ಹೊರಟದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. "ಲೆಕ್ಕಿಸೆನು ನಾನಾವುದನೂ! ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದಲ್ಲಿಗೆ? ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯ ಸೀಮಿತವೇ ಗಂಡಸರಿಗೆ?" (ಅದೇ ಪು. ೧೪೦) ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಿರಲಾರದ ಸೌಲತ್ತು ಗಂಡಿಗೇಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಮನೋಭಾವ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಕಿವಿ ಮಾತೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಯುವತಿಯರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ, ಒಳಗೊಳಗೆ ಮರುಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ದಿಟ್ಟತನ ಬರಲಿ. ಬದುಕನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅರಿವು ಮೂಡಲಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗಂಡಿಗೊಂದು ನೀತಿ, ಹೆಣ್ಣಿಗೊಂದು ನೀತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದಳು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

'ಎದೆಯ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಮುಂಜಾವ ಬೆಳಗು' ಎಂಬ ಮುದ್ರೆ ೩ರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದ ಗುರುಗಳು ನನಗೆ ಆತನಿಂದ ಏನು ಸಂದೇಶ ಹೊತ್ತು ತಂದಿರುವರೋ ಎಂಬ ಕಾತರ ಮಹಾದೇವಿಗೆ. ಗುರುಸೇವೆ, ಶಿವಗೋಷ್ಠಿ, ಶಿವದಾಸೋಹ, ಅನ್ನದಾಸೋಹ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಳೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವಿ ವಚನ ಪಠನ, ವಚನ ರಚನೆಯಂತಹ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಮಹಾದೇವಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದು ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಮಹಾದೇವಿಯ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅರಿವಿನ ಕರೆಗೆ ನೀರೆರೆದು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿಸಿದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ರವಿಕಂಡ ಆಗಸವು ಅವಳೆದೆ ಬಯಲು' ಎಂಬ ಮುದ್ರೆ ೪ರಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಗುರುಗಳು. ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀಶೈಲ ಯಾತ್ರೆಯ ಕಥೆ ಹೇಳುವ, ಕದಳಿವನದ ಕುರಿತು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ಆ ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಳಾಗಿ ಆಲಿಸುವ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸುವ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ವರ್ಣನೆ ಆಲಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿ ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ವಚನ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಹೊಳೆವ ಕೆಂಜೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎಳೆಬೆಳದಿಂಗಳು
ಫಣಿಮಣಿ ಕರ್ಣಕುಂಡಲ ನೋಡವ್ವಾ. . ."(ಅದೆ ಪು.೨೬)

'ಮಹಾದೇವಿಯ ಜಗಕಿತ್ತ ಮಹಾತಾಯಿ' ಎಂಬ ಮುದ್ರೆ ೫ರಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಾಯಿ ಮಹಾದೇವಿ ಜನಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತ ಕವಿ ಮಹಾದೇವಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂದರ್ಭ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ತಾಯಿಯ ದಿವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಕವಿ ಒಂದನೆ ಅಧ್ಯಾಯದ ಉಳಿದ ಮುದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆಯ ಕನಸಿನ ಕುರಿತು ಆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಂಗತಿ ನಿಜ ಆದದ್ದು, ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಬಾಲ್ಯ, ಗುರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಗೌರವ ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರುವ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ಎರಡರ ೨೫ ಮುದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಯೌವ್ವನ, ಯೌವ್ವನದಲ್ಲೂ ಮಹಾದೇವಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆ, ಮಗಳು ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗಾದ ಆತಂಕ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಕೌಶಿಕನ ವೈಹಾಳಿ, ವೈಹಾಳಿ ಹೊರಟ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಂಡೊಡನೆ ಮೋಹಿತನಾದದ್ದು, ಆ ಸುದ್ದಿ ತಂದು ತಿಳಿಸಿದ ವಸಂತಕನೊಂದಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ವಸಂತಕ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಹಾಕಿದ ಷರತ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ನನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧದಿ ದೈಹಿಕ ಬಲವಂತವ ಮಾಡೆನೆನುವ ಭರವಸೆ ಕೊಡಿಯೆನಗೆ" (ಅದೆ ಪು.೨೩೭)"ಅಡ್ಡಬರಬಾರದು ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಸಾಧನೆಗೆನುವುದು ಎರಡನೇ ಷರತ್ತು"(ಅದೆ ಪು. ೨೩೮) "ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು ನೀವೂ".(ಅದೆ ಪು.೨೩೮)

ಮಹಾದೇವಿಯ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಕೌಶಿಕ, ಕೊನೆಯ ಷರತ್ತನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ "ಕೊಡಲಾರೆನೀಗಲೇ ಭರವಸೆಯ, ಯತ್ನಿಸುವೆ ಏಕಾತ್ಮ ಭಾವದಲಿ"(ಅದೆ ಪು.೨೩೮) ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಲಿಸಿದ

ಮಹಾದೇವಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ "ನಿಮ್ಮ ಉದಾತ್ತತೆಯನರಿತೇ ನಾನು ಮನವ ಮಾಡಿರುವೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲಿ. ಬದಲಿಸಿರುವೆ ಬರವಾಗ ಮಾಡಿದ್ದ ನಿರ್ಧಾರವ. ಎಷ್ಟು ದಿನ ಉಳಿಸಿಕೊಳುವಿರೋ ನಿಮಗೇ ಬಿಟ್ಟದ್ದು! ಮಾಡಿರೆಲ್ಲ ಏರ್ಪಾಡ ನನ್ನ ವಸತಿಗೆ."(ಅದೆ ಪು. ೨೩೯) ಎಂದು ಷರತ್ತು ಬದ್ಧಳಾಗಿ ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ, ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಹೀಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿತು ಅವಳ ಜೀವನ. ಆದರೆ ಕೌಶಿಕ ಸಹಿಸದೆ ಅವಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ ಅವಳು ಅವನು ನೀಡಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ಮಹಾದೇವಿ ಹೊರ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. "ಅಲ್ಲದವರೊಡನಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಗವ ತೊರೆದೆ ನಾನು. ನಾರಿ ಸಂಗವತೊರೆದೆ, ನೀರ ಹೊಳೆಯ ತೊರೆದೆ ನಾನು. ಎನ್ನ ಮನದೊಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕೂಡುವ ಭರದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗವ ತೊರೆದೆ ನಾನು"(ಅದೆ ಪು. ೨೯೨) ಎಂಬ ಅವಳ ವಚನವನ್ನೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರುವ ನಾಳೆಗೆ ಮರೆಯಬಾರದ ಪಾಠ ಎನ್ನುತ ಮಹಾದೇವಿ ಉಡುತಡಿ ತೊರೆದು ಕಾನನದ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದು ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನೆ ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಕತ್ತಲೆಯ ಸಾಗರದ ಸಹಜ ಸಂಚಾರಿ ತಾನೆನುವಂತೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ "ಮನೆ ಮನೆ ತಪ್ಪದೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ! ಬೇಡಿದೊಡೆ ಇಕ್ಕದಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ... ನಾನೆತ್ತಿಕೊಂಬುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಸುನಿಎತ್ತಿಕೊಂಬಂತೆ ಮಾಡಾ..."(ಅದೆ ಪು.೩೦೩) ಎಂಬ ವಚನ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಕಷ್ಟಗಳು ಬರಲಿ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬರಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲವ ಶಕ್ತಿ ತನಗಿರಲಿ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ಎತ್ತಿ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಕಷ್ಟಗಳ ಎದುರಿಸಿ ಸಾಗುವ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿದವರು ಬಹಳ ಜನ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಗೆದ್ದೆನೆಂಬ ಹರುಷ.

> "ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕಂಪು ಸಂಪಿಗೆಯ ಸೌರಭ
> ಸಂಜೆಯ ತಂಗಾಳಿಯಲಿ ತೇಲಿ ಬಂದಿರಲು, ಕಲ್ಯಾಣದ ನೆಲ
> ಜಲ, ಗಾಳಿಯಾದಿಯೆಲ್ಲವೂ ಜಗತ್ಕಲ್ಯಾಣದ ಶುಭಸಂದೇಶ
> ಸವಿಯನುಂಡು ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಚೇತನಗೊಂಡ ಅನುಭವದಿ"(ಅದೆ ಪು.೩೬೦)

ಹೆಬ್ರಿಯವರು ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಳ ಚರಿತ್ರೆ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಉಡುತಡಿ ತೊರೆದದ್ದು, ಅವಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ, ಅಲ್ಲಮರ ಎದುರಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ, ವಚನ ರಚನೆಯ ಕುರಿತು, ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಪಯಣ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಳಿ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ, ಮಾಡುತ್ತ ಐಕ್ಯಳಾದದ್ದು. ವಂದಿಸುವೆ ನಿನಗೆ ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಒಂದು

ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಕದಳಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯಳಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸ್ವತಃ ಹೆಬ್ರಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ' ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆ ಶತಮಾನದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯುವತಿಗೆ ನೀಡುವ ಸಂದೇಶ ಎಂದು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಲವಾರು, ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಿ. ಎಂಥಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಧೈರ್ಯಗೆಡಬೇಡಿ, ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಜ್ಜಾಗಿರಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸಂದೇಶಗಳ ನೀಡಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇಂದಿಗೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಬಲ್ಲಳು ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಅಂಶಗಳು ಕವಿ ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿ ಅವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊದಲು ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಬರೆದ ಕವಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಟ್ಟಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಟದ್ದರ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವುದರ ಬದಲು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಅಪೂರ್ವ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ನಾವು ತಲೆ ಬಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವ ಮೊದಲಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗದೇವರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಶರಣರ ಮಹಿಮೆಯ ಅರಿವು ಆಗಿತ್ತು, ಆಗಿನಿಂದ ಆಕೆ ವಚನ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದಳು. 'ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಶರಣಮಾರ್ಗದೊಡನೆ ಸಾಗಿಯೂ ಭಿನ್ನವಾದ ನೆಲೆ-ನೋಟಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಶರಣರಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಳೆನ್ನುವುದೇ ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಆವರಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.'(ಅದೆ ಪು.viii) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದವಳಾದರೂ ಇವತ್ತಿಗೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಕ್ತಿ. ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. 'ಈಕೆ ಬೇಸಿಗೆಯ ಹಗಲ ಧಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬಸವಳಿದವರಿಗೆ ತಂಗಾಳಿ ತಂಪು, ಶೂದ್ರತ್ವ, ಪುರುಷದಾಸ್ಯ, ಮಾಯೆ, ಕಿಳರಿಮೆಗಳ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ದಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಕುಲಕ್ಕೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಅಮೃತ.'(ಅದೆ ಪು.xx) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನೋವಿಗೊಳಗಾದವರ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಅವಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಯುವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸುವುದೇ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಆಶಯ. ಅವಳ ವಚನಗಳ ಮಹತ್ವ ಸಾರುವ ಬಯಕೆ ಸಹ ಕವಿಗಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

"ಆಳುತನದ ಮಾತನೇರಿಸಿ ನುಡಿದಡೆ
ಆಗಳೆ ಕಟ್ಟಿದೆನು ಗಂಡುಗಚ್ಚೆಯ;

ತಿರುಗನೇರಿಸಿ ತಿಲಕವನಿಟ್ಟು
ಕೈದುವ ಕೊಂಡು ಕಳನೇರಿದ ಬಳಿಕ
ಕಟ್ಟಿದ ನೀ ಸಡಿಲಿದಡೆ ಇನ್ನೂ ನಿಮ್ಮಾಣೆ
ಕಾಣಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"(ಅದೆ ಪು.೧೨೩)
"ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಹೀಗಳೆವ ಜಗಕೆ
ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸುವೆ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದರೇನೆಂಬುದ ಗೆಳತಿ."(ಅದೆ ಪು.೧೨೩)

ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಥಹ ಕೆಚ್ಚಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಅವಳ ವಚನವನ್ನೇ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಹಾಕುವೆ ಎಂದು ಗೆಳತಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಿಳೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರೆ ಹೆದರದೆ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹೊಸ ಬದುಕು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ತನ್ನಂತೆ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದವರ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವ, ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸುವ ಮನ ಅವಳದು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ.

"ಉಡುತಡಿಯಕಿಡಿ" ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ :

'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಜೀವನ ಮಹಿಳಾ ಕುಲಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶ, ಮಹಿಳೆಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಏಕೆ ಬೇಕು? ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಡೀ ಮಹಿಳಾಕುಲಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆತ್ಮ ಸಂಗಾತಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಳು ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಪರಂಪರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಹಿಳೆಯನ್ನಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಈ ಎರಡೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಸಮಾಜ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದವಳು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆಶೆ ಆಮಿಷಗಳ ದಾಸಳಾಗದೆ ಕಾಮನನ್ನು ಗೆದ್ದವಳನ್ನಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾಕುಲಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನೊಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಂತ್ವನದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ, ಅರಾಜಕತೆ, ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಮದ್ದು ಎಂದು ಕವಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ವಚನಕಾರರರಿಂದಲೇ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯ ಎತ್ತಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಿಳಾ ಸಾಧಕರಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವಳು. ಅನುಭಾವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆದರ್ಶದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಯುವತಿಯರನ್ನು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ನಿಶ್ಚಲನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸ್ಫೂರ್ತಿ

ತುಂಬಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. "ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ" ಎನ್ನುವ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲ, ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ದನಿಯೆತ್ತಿದ ಬಂಡಾಯ ಮಹಿಳೆಯ ಕಥೆ. ಸ್ತ್ರೀಗೂ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ ಉಂಟು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಶರಣಸತಿಯ ಕಥೆ. ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕವಯತ್ರಿ ಕಥೆ: ಆಸೆಯಂಬರ ಕಳಚಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ಧರಿಸಿದ ವೀರವೀರಾಗಿಣಿಯ ಕಥೆ; ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಬೇಧವಿಲ್ಲ ಎಂದ ವಿಚಾರವಾದಿಯ ಕಥೆ. ಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯೇ ಪ್ರೇಮ ಎಂದೆನುತ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಆತ್ಮಸಖಿಯ ಕಥೆ. ಮಧುರಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡವಳ ಕಥೆ. ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿಯೊಂದು ಮಹಾಬೆಳಕಾಗಿ ಬೆಳಗಿದ ಕಥೆ."(ಪು.೪೧೫ ರಾಜದೀಪ) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸೈಬರಯುಗದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಆದರ್ಶ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವವೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪರಿವರ್ತನೆ ತಂದಿತು ಎಂದು ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯ, ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಧ್ವನಿ ಅಂದಿನವರನ್ನು ಅಥವಾ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಚ್ಚರಿಸಲಿಲ್ಲ ಇಡೀ ಮಾನವ ಜನಾಂಗವನ್ನೇ ಎಚ್ಚರಿಸಿತು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಇಲ್ಲಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ :

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ದೀರ್ಘಕಾವ್ಯಗಳ ಕಾಲ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯದೆ ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಅದು ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರಂತರ ಪ್ರವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳ 'ಉಡುತಡಿಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಪುರಾಣಂ' (ಷಟ್ಪದಿ), ಶರಣೆ ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ'(ತ್ರಿಪದಿ), ಹಾಗೂ ಎಸ್.ಎಸ್. ಕೋತಿನರ 'ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ'(ತ್ರಿಪದಿ) ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳ 'ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿಪುರಾಣಂ' ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆ. :

ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಪಗಳ ಕಥೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂಧರ ಬಾಳಿನ ಧ್ರುವತಾರೆ ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು ಸ್ವತಃ ಅಂಧರಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ಪುರಾಣ' ಹಾಗೂ 'ನಾಟಕ' ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟರಾಜರು ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೊಡೆಯರ 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ'ಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೊಡೆಯರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಅವಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪುರಾಣ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ ಕಂಡದ್ದು ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ. ೧೪೧ ಪುಟಗಳ ಈ ಪುರಾಣ ೯ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ೨೦೦೧ ರಲ್ಲಿ ಆರನೆಯ ಬಾರಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯ ಈ ಪುರಾಣ ೧೫-೧೬ನೆ ಶತಮಾನದ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಪುರಾಣದ ನಂತರ ಬಂದ ಪುರಾಣ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತ ಮೊದಲ ಪುರಾಣ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಅವಳ ಚರಿತೆ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯನೀಯವಾಗಿ ಕಂಡ ಭಾವವಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಅವರು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಅಥಣಿಯ ಮುರುಘೇಂದ್ರ ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು. ನಂತರ ಹಾನಗಲ್ಲ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು, ತದನಂತರ ಆಶ್ರಯ ಅಕ್ಕರವನಿತ್ತು ಸಲುಹಿದ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಗವಾಯಿಗಳನ್ನು. ಹರಿಹರ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತಾವು ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಏಕೆ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಥೆಯಿಂದ ನಮ್ಮಾತ್ಮವು ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು. ಇದು 'ಸೊಕ್ಕಿ ಸತ್ತವರ ಕಥೆ' ಯಲ್ಲ. ಅಕ್ಕರತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಹಾದೇವಿ, ಲಿಂಗವೇ ಅವಳ ಪತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ದುಷ್ಕಾಮಿ ಕೌಶಿಕ, ನಿಷ್ಕಾಮವೇ ಅವಳ ತ್ಯಾಗ. ಉಡುತಡಿಯ ಚಿತ್ಕಿರ್ತಿಯೇ ಮಹಾದೇವಿ. ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪದ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರಭುದೇವ ಎಂದು ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಥೆ ಒಡಮೂಡಿರುವ ಬಗೆ :

ಪ್ರಭುದೇವರ ಕೃಪೆ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಭಾರತವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ವಿಶಾಲ ಸಾಗರವನ್ನು, ಭಾರತವನ್ನು ಕಾಯುವ ಹಿಮಾಲಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪವಿತ್ರ ತಾಣದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ವಿಚಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಯಾರು ಎಂದಾಗ ಪರಮ ನಿರಹಂಕಾರನಾದ ಅಲ್ಲಮನ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿವ ಕೂಡ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತ ಆತ ತನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ನಸುಮುನಿಸಿನಿಂದ ನೀನೆತ್ತ? ಆ ಜೋಗಿಯೆತ್ತ? ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆದಿರುವಾಗ ಪಾರ್ವತಿ

ನಿನಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾರೂಢರನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನೀನು ಹೇಳುವ ನಿರಹಂಕಾರಿ ಗೆಲ್ಲಲಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಬನವಾಸಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಅಣತಿಯಂತೆ ಜನಿಸಿದ ಮಾಯೆ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹರ ಸಾಹಸ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಳಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಶಿವ ನಿನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕಳಿಸು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲಕಿಯರಂತೆ ಆಟ, ಹರಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯದೆ ಶಿವನ ಆರಾಧಕಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಾರ್ಯನನ್ನು ಬಸವ ವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಪುಟ್ಟರಾಜರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶಿವಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ ಇರುವಾಗ ನಾರಿಯರೆಲ್ಲ ಇವಳಿಗೆ 'ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆ ಅರುಹು' ಎಂದಾಗ ಇವಳು 'ನಾನಾವ ಹಿರಿಯಳು ನಿಮಗೆ ಶಿವಭಕ್ತಯನ್ನರುಹಲು' ಎಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಕೊಳೂರು ಕೊಡಗೂಸಿನ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಬೆಳೆದು ಯೌವ್ವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಕವಿ ಅಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾನೆ..

"ಕಾಮಪರನಾದಜನು ಸುತೆಯೊಡನೆ ರಮಿಸಿದನು
....
ಕಾಮಪರನಾದ ನಹುಷಂ ಶಚಿಯಳೆಸಿದನು
....
ಕಾಮಪರನಾದ ಕೌಶಿಕನಂತಪೇಕ್ಷಿಸಿದನುರತರ
ಮಹಾದೇವಿಯ"(ಪು.೪೯ ಉಡುತಡಿಯ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪುರಾಣಂ)

ದಾಸಿಯರು ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಅರಸನ ಬಯಕೆ ಹೇಳಲು, ಭವಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಪಾಲಕರು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ದಾಸಿಯರಿಗೆ ಒಂದು ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದಾಸಿಯರು ಬಂದು ಅರಸನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮಹಾನ್ ಲಿಂಗಭಕ್ತೆ ಅವಳು ದಾಸಿಯರಿಗೆ ಸವತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಕತೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ ಹೀಗಾಗಿ ದಾಸಿಯರು ಅವಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಜ ಮಹಾದೇವಿಯು ತನಗೆ ಬೇಕೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಹಠಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅರಸನ ಪರಿವಾರದವರು ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಮೇಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಊರಜನರು ಅವಳ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಂಡು ಹರುಷ ಪಟ್ಟರೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಆತಂಕ. ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಅರಸ ಅವಳಿಗೆ ಜೈನಳಾಗುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ

ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ದಿಗಂಬರಳಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಶರಣರೊಡನೆ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಶ್ರೀಶೈಲ ಸೇರಿ ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಕವಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಬಗೆ :

ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧಕಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹಿರಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅನೇಕ ಉಪಕಥೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ: ಗುಣಶೇಖರನೆಂಬ ರಾಜನಿಗೆ ರಜನಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಣಿ ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನೇ ಬಯಸಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮಂತ್ರಿ ರಾಜನ ಎದುರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ "ನೀನರಿಯದವಳಂತಿದೇಂ ನಡಿಸಿರುವೆಯವ್ವ ಕೇಳರಸನೆಮ್ಮಲ್ಲರಿಗೆ ತಂದೆ ನೀನರಿಸಿಯಮೆಮ್ಮಲ್ಲರಿಗೆ ತಾಯಿಯಲ್ತೆ॥"(ಅದೆ ಪು.೭೧) ಆದರೆ ಆ ರಾಣಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ರಾಜನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಏನಾದರೂ ಕುತಂತ್ರ ಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಸಂಚು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ತಾನೇ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜ ಅವಳಿಗೆ ದಂಡಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಆ ಮಂತ್ರಿಯೇ ರಾಜನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎನ್ನುವುದು ಕಥೆಯ ಸಾರ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮಹಾದೇವಿ ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶವಿದೆ. ಪರಪುರುಷನ ಸಂಗ ಬಯಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಎಂಥ ಹೇಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಶಿಭಕ್ತನಾದ ಗಂಡ ಅವಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. "ಇವನಂತೆ ಚರಿಸಿದವರಿವನಂತೆ ಮುಕ್ತರಹರಿವನ ಚರಿತವ ನಾವು ತಿಳಿದು ವರ್ತಿಪುದೆಂದು ಶಿವಶರಣೆ ಮಹಾದೇವಿ ಪೆಣ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಂತ್ರತತ್ವನೊರೆಯುತೆ॥"(ಪು.೭೮) ಇವನ ಬದುಕಿನಿಂದ ನಾವು ನೀತಿ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಮಹಾದೇವಿ ನೀತಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಭಾವ ತುಂಬಿದ ಕಾವ್ಯ ಇದು ಎಂದು ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಶರಣರ ಹಿರಿಮೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆ ತೊರೆದು ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಮನಮಿಡಿಯುವಂತೆ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಮೌಲ್ಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವೈರಾಗ್ಯ ಎನ್ನವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ, ಕೌಶಿಕನಂತಹ ರಾಜನನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಒಲ್ಲೆನೆಂದು, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನರಸಿ ಹೊರಟದ್ದು ಕವಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಶಿವನಾರಾಧನೆ, ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಾವೊಬ್ಬ ಲಿಂಗಪೂಜಾ ನಿರತರಾಗಿ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃತಿಕಾರರು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆದ ಕಾರಣ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ಮಹತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಥೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. "ಇಷ್ಟವೇ ಗುರುವು ಸ್ವಪ್ರಾಣವೇ ಲಿಂಗಮಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸದ್ಭಾವವೇ ಜಂಗಮವೆಂದರಿದು ಶಿಷ್ಠ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಶಿವಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡುತಿರ್ದನನುಸಂಧಾನವೆ॥" (ಪು.೮೫ ಅದೆ) ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಮಹಾದೇವಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಆರಾಧಕಳು ಎಂಬ ಭಾವ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ (ತ್ರಿಪದಿ) :

ಶ್ರೀಮತಿ ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠರ ಪತ್ನಿ. ಗುರುದೇವಿ ಅವರು ಸೊಲ್ಲಾಪೂರದ ಬೋರಾಮಣಿ ಮನೆತನದವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಪುರಾಣವನ್ನು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರೀಮತಿ ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಅವರ ಒಡನಾಡಿ. ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಕ್ಕನ ಬಳಗಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಸಿ, ಮಹಿಳಾ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು.

ದೇಸಿ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಈ ಪುರಾಣ ೨೧ನೆ ಶತಮಾನದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿ ರಚಿಸಿದ ಅಪರೂಪದ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ. ತ್ರಿಪದಿ ಮುಕ್ತಕವೇ ಹೊರತು ಸಾತತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ಈ ಪುರಾಣ ಉತ್ತರವೆನಿಸಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ತಾವು ಅವಳ ಪುರಾಣವನ್ನು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತ್ರಿಪದಿ' ಯನ್ನು ಬರೆದ ಗುರುದೇವಿಯವರು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ ಪೂರ್ವದ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಿಹರ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ, ರಾಚಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಅಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾದ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಗಳ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಗೂ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಹರಿಹರ ಚಾಮರಸ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ
ಪರಿಪರಿಯಿಂದಲಿ ಬರೆದ ಪುರಾಣವು
ಹರುಷದಿಂದಲಿ ನಾನು ವಿವರಿಸುವೆ" ॥೬॥

"ಸಿದ್ದವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ ರಾಚಯ್ಯ ಕವಿಗಳು

ಸಿದಪುರುಷರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆದರಿಸಿ
ತಿದ್ದಿ ಬರದೇನ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ" ॥೭॥(ಅದೆ ಪು.೨ ಗುರುದೇವಿ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಪೂರ್ವದ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕೈಲಾಸದ ವರ್ಣನೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಪುರಾಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವ, ಆತನ ಮಡದಿಯರಾದ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಂಗೆಯರನ್ನು, ಆತನ ಕೊರಳಾಭರಣ ನಾಗೇಂದ್ರನನ್ನು, ಆತನ ವಾಹನ ನಂದಿಯರಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವ ತನ್ನ ಒಡ್ಡೋಲಗದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರ ಗಾಯನ, ರಂಭಾದಿ ನಟಿಯರ ನಾಟ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲವಂಥವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಆಗ ಶಿವ ನಿರಹಂಕಾರಿ-ಸುಜ್ಞಾನಿಯರ ಮಗನಾದ ಅಲ್ಲಮನ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನ ಪೂಜಿಸಿ ಮೆರೆಯುತಿಹ ಈತ ಮಾಯೆಗೆ ವಶವಾಗಲಿ ಎಂದು ಶಿವನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹರಿ-ಹರರು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಅಲ್ಲಮನ ಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂಬ ಹುಡುಗಾಟಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಡ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿದರು. ಪಾರ್ವತಿ ಹರಿ-ಬ್ರಹ್ಮ-ರುದ್ರಾದಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳು ಸಂದರ್ಭದ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ-

"ಕಾಡಬೇಡ ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಗಿರಿಜೆ
ಆಡಬೇಡ ಇಂಥಾ ಮಾತು ನೀನು
ನೋಡುತಿರೆ ಗೆಲ್ಲುವನು ಮಾಯೆಯನು"(ಅದೆ ಪು.೭)

ದೇವಾನು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಪಾರ್ವತಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವಳು ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕವಯತ್ರಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಬನವಾಸಿಯ ರಾಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ ಆತನ ಪತ್ನಿ ಮೋಹಿನಿ ಆ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಗ ಮಾಯೆ ಅವಳ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಕವಯತ್ರಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೋಹಿನಿಗೆ ಜನಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿನ ಜಾತಕ ತೆಗಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ವಿಚಿತ್ರ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅರಸ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಮಾಯೆ' ಎಂಬುದು ಅವಳ ಹೆಸರು. ಸುಂದರಳಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮಾಯೆಗೆ ತಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಂಡ ಸಿಗಲೆಂದು ಮಧುಕೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುತಿದ್ದ ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಮನಸೋತ ಮಾಯೆ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಿರುಕನಂತೆ ವೇಷ ಧರಿಸಿದ ಅಲ್ಲಮನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನೊಂದ ಮಾಯೆ ಆತನನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಆತನಿಂದ

ಸಂಗೀತ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಅವಳಿಗೆ. ಆತನ ಮೇಲೆ ಮೋಹ ಉಂಟಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಭುದೇವ ಅವಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಅವಳು ಅರಸು ಕುಮಾರಿ ಎಂಬ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಮ ಹೇಳಿದ ದೇಹ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ, ದೇಹದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಡ ಎಂದು. ಆಗ ಮಾಯೆ ತಿರುಗಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಣತಿಯಂತೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಭಕ್ತ-ಸುಜ್ಞಾನಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ, ಅವಳೇ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂದು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯಾಗಿ ಸುಮತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಳು.

"ಕನ್ನಡ ದೇಶದ, ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿ ಕರುನಾಡು
ಬುದ್ಧ ಬಸವ ಅಲ್ಲಮಾದಿಳು ಜನಿಸಿದ ನಾಡು
ಚೆನ್ನಬಸವ ಶಿವಶರಣರು ಉದಯಿಸಿದ ಬೀಡು"(ಅದೆ)

ಮಹಾಪುರುಷರ ನೆನೆಯುತ್ತ ಅಂತಹವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸುಮತಿ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಾರ್ಯ ಎಂಬ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಅವರೇ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಜೋಗುಳ ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಾಲ ಮಹಾದೇವಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಪರಮಭಕ್ತೆ-ಜ್ಞಾನಿ. ಸಕಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಮಹಾದೇವಿ ಇತರರಿಗೂ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಹುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಹಾದೇವಿಯ ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಕವಯತ್ರಿ ಊರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ಶಿವನು ಎಲ್ಲಿರುವನು ತೋರು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು, ನಾನ್ಯಾವ ಹಿರಿಮೆಯುಳ್ಳವಳು ನಿಮಗೆ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವ ತೋರಲು ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಆ ತಾಯಂದಿರು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹಿರಿದು ಕಿರಿದು ಎನ್ನುವ ಬೇಧವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಯತ್ರಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ನೆಲದಡಿಯ ನಿಧಾನದಂತೆ" (ಪು.೩೦ ಅ.ಪು. ಗುರು) ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೊಳೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕನ್ಯೆ ಶಿವನಿಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಮೆರಗು ನೀಡಲು ಕವಯತ್ರಿ ಈ ಕಥೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಂಧಿಯ ಕೊನೆಗೆ ತಾವು ಧಾರವಾಡದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಪ್ಪಗಳು ಹಾಗೂ ಮಹಾಂತಪ್ಪಗಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾದೇವಿ ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಪಂಚಾಚಾರಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಬಲ್ಲವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತೆಯಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. "ಲೋಕದ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಗುಣವಿಲ್ಲ"(ಅದೆ ಪು.೪೭) ಅವಳ ಸರ್ವಸ್ವ ಲಿಂಗವೇ ಆಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಕವಯತ್ರಿ. ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಸಂತಸದಿ ಇರುತಿರುವಾಗ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಗೆಳತಿಯರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ನೋಡಲು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆನೆಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಮನ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಬಯಸುತ್ತದೆ.

"ಕಾಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದನು
ಕಾಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಇಂದ್ರನು ಮುನಿಸತಿಯನು ಬಯಸಿದನು
ಕಾಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕೌಶಿಕನು ಮಹಾದೇವಿಯ ಬಯಸಿದನು"(ಅದೆ ಪು.೫೨)

ಕವಯತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಸಂಗ ನೆನಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರನಿಂದ ಆದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೌಶಿಕನು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ದಾಸಿಯರನ್ನು ಕರೆದು ನಗ-ನಾಣ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಸುಮತಿಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಶಿವಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ದಾಸಿ ತಂದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿ ಮರಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದ ದಾಸಿಯರಿಗೆ, ರಾಣಿಯರಿರುವಾಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟರೆ ಸವತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಯಿತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ದಾಸಿಯರು ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಆ ಕಥೆ ಹೇಳಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಳ್ವದೇಶದ ವಜ್ರ ಬಾಹುವಿನ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳುವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಕವಯತ್ರಿ ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯದ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಹೆಣ್ಣು ಸವತಿಯಾದರೆ ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಕಥೆ ಕೇಳಿದ ದಾಸಿಯರು ಅರಸನಿಗೆ ಅವಳ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅವಳು ರಾಜನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಬೇಕೇ ಬೇಕು ಎಂಬ ಹಠ. ಮತ್ತೆ ದಾಸಿಯರನ್ನು ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲರ ಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟಿದನು. ದಾಸಿಯರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸುಮತಿ 'ನಾವು ಭವಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಕಟುವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ದಾಸಿಯರು ರಾಜನಿಂದ ನೀವು ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗವೇ ಪತಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ನಾನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವಪೂಜೆ, ವಚನ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಕೌಶಿಕನು ಶಿವದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಬಯಸಿದರೆ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಮಾಡಲು ಆತುರ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸುದ್ದಿ ದಾಸಿಯರು ಬಂದು ಹೇಳಲು ಮಹಾದೇವಿ ನನ್ನ ಮಾತು ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನು ತಾನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು
ಶಿವಪೂಜೆಯಲಿ ತನಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕು
ಶಿವಜಂಗಮ ಸೇವೆಗೆ ಭಂಗ ಬಾರದಂತಿರಬೇಕು"(ಅದೆ ಪು.೬೩)

ಎಂದು ತನ್ನ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ದಾಸಿಯರು ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಸಿದರೆ ನಾವು ರಾಜನಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆಕೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲು ಶಿವಭಕ್ತರ ಕತೆ ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅರಸ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಹರದೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ ಆದರೆ ಯಾವುದೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವಳ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಬಂದ ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಂಗಮನನ್ನು ಅಟ್ಟಿದಿ, ಗುರುಪಾದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದಿ ನನ್ನ ಮೂರು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಿದಿ ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ದೇಹದಾಸೆ ಬೇಡ ಹೋಗು ಎಂದು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನು ಶಿವಶರಣೆ ಎಂದು ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಾಗ ದೇಹ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ, ದೇಹ ಮೋಹದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ನೀ ಒಳಗಾದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಬಂದು ಎಷ್ಟೇ ತಡೆದರೂ ಅವಳು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧ ಇದ್ದ ಬಳಿಕ ಅಂಜುವುದೇತಕೆ ಎಂದು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರ ಮಾತಿಗೂ ಅಂಜುವಳಲ್ಲ ನಾನು ಶರಣರ ಸಂಗದಲ್ಲಿರುವೆ ಹರಸಿ ಕಳಿಸಿ ಎಂದು ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಯತ್ರಿ ಅಕ್ಕನ 'ಹಸಿವಾದಡೆ..' ಹಾಗೂ 'ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೊಂದು..' ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹದಿನಾರರ ಹರೆಯದ ಮಗಳು ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಳು ಎಂದು ಬರೆಯುವ ಕವಯತ್ರಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನಿಂದಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರು ಮರುಕಪಟ್ಟರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅರಮನೆ ಸಿರಿ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದ ದಡ್ಡೆ ಎಂದರು. ಯಾರ ಮಾತಿಗೂ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಮಹಾದೇವಿ ಸ್ಥಿತ ಪ್ರಜ್ಞಳಂತಿದ್ದಳು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಕಷ್ಟಗಳ ಎದುರಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಇವಳ ಆಗಮನದ ಸೂಚನೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಶರಣಗಣ ಕಾದುಕುಂತಿತ್ತು. ಪ್ರಭುದೇವರು ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಅವಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ 'ಹುಲಿನೆಕ್ಕಿ ಬದುಕಿದೆನವ್ವಾ' ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು ಎಂಬ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ-ನೀಲವ್ವರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶರಣೆಯರು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಎನ್ನದೆ ಕವಯತ್ರಿ ಆಕೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ

ಸಾರಲು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಟನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುದೇವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಧನ್ಯನಾದೆನು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕಡೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಾಣುವ ಕಾತುರತೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕ ಗಿರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಆತನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ನಡೆದಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕದಳಿಯನು ಹೊಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದಳು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದಳು ಎನ್ನುತ್ತ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆ ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದನ್ನು ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಲಿಂಗೈಕ್ಯಳಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಕೈಲಾಸ ಸೇರಿದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಂಗಲ ಪದ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಂಗಳಾರತಿ ಪದ್ಯವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಅಂಶಗಳು :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಒಬ್ಬ ಶಿವಶರಣೆ ಅವಳ ಜೀವನ ಆದರ್ಶಮಯವಾದದ್ದು ಅದು ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕವಯತ್ರಿ ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಾವು ಕೂಡ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಮಹಿಳಾ ಕವಯತ್ರಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪುರಾಣ ಬರೆದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಶರಣೆಯರೂ ಸಹ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬರೆದ ವಚನಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತು ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬರು ಬರೆದ ಕಾವ್ಯ ಇದು. ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಧೈರ್ಯದ ಅರಿವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆ ಕವಯತ್ರಿಯರದ್ದಾಗಿರಬಹುದು. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇವರ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆದಳು ಎಂದು ಕವಯತ್ರಿ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಮೆರಗು ತರುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ಉಪಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ: ಕೊಳೂರು ಕನ್ಯೆಯ ಕಥೆ, ಸಾಳ್ವ ಅರಸ ವಜ್ರಬಾಹುವನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಮತಿ ಎಂಬ ಸಾಧ್ವಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋವಿನ ಕಥೆ, ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಕಲಿಗಣನಾಥನ ಕಥೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹಿರಿಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ, ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳಾ ಕವಯತ್ರಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು

ಮಹಿಳಾ ಸಾಧಕಿಯಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ವೈಭವಿಕರಿಸಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ಉಪಕಥೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮಂಥ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ದೇವತೆ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆ ಒಡಮೂಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಎಸ್.ಎಸ್. ಕೋತಿನ ಅವರ ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ : ಎಸ್.ಎಸ್. ಕೋತಿನ ಅವರು ಬರೆದ ಕಿರುಗಬ್ಬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬರೆದ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ.

'ತ್ರಿಪದಿ' ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಈ ಕಾವ್ಯ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ. ಇದರ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ ನವೆಂಬರ್ ೧, ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ ಜನವರಿ ೧, ೧೯೮೬ರಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ೧೪ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ ಹೊರಬಂದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ ಎಂದೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಕವಿ ಆಕೆಯ ಬದುಕಿನ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು, ಅಮೃತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲ ಈ ಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ತಾವು ಓದಿದ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯ ಒಡಮೂಡಿದೆ ಎಂದು ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕವಿಗಳು ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ 'ಕದಳಿ ಕರ್ಪೂರ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗಿದ್ದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ತಾವು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುವಂತಾಯಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಗೆ ಮುನ್ನಡಿ ಬರೆದಿರುವ ಬಿ.ಬಿ. ಹೆಂಡಿಯವರು, ಇದುವರೆಗೆ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಇದ್ದ ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಸಂದರ್ಭಾದಿ ರಚನೆಯಾಗಲಿ, ಆಕೆಯ ಬಾಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಪರಿಚಿತ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾವಪೂರಿತ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಮಾತು ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ಫುಟವಾದ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಿಸಿದರೂ ಕೃತಿಗೆ ಒಟ್ಟಂದದ ಸೊಗಸನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಕವಿ ತಾವು ಶರಣ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮಹಾದೇವಿಯ ತಾಯಿ ಲಿಂಗಮ್ಮ ತಂದೆ ಓಂಕಾರ ಎಂದು ಕವಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಲಿಂಗಮ್ಮ ತನ್ನ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಓಂಕಾರ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

"ಚಂಡಾಲಗಿತ್ತಿ ನೀ ಹೆಂಡತಿಯು ನಿನೇನ
ಬೆಂಡಾಗಿ ಹೋತು ನಮಭಕ್ತಿ । ಶಿವತಾನು
ಕೊಂಡುದಕ ಕೂಲಿ ಬೇಕೇನ "(ಪು.೭ ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ)

ಶಿವನಿಗೆ ಭಕ್ತಿತೋರಿ ಅವನಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕೂಲಿ ಕೇಳುವುದೆ? ನೀನು ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಶೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೆ? ನಿನ್ನಿಂದ ಪೂಜೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆ? ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಶಿವ ನಮಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ದೂರಬೇಡ, ಶಿವ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಸ್ವೀಕರಿಸೋಣ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಶಿವನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಶಿವ ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಒಲಿದ್ದು, ಕುರಿಹಿಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದದ್ದು, ಸಿರಿಯಾಳನ ಮಗನ ಮಾಂಸ ಬೇಡಿದ ಪ್ರಸಂಗ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಹೀಗೆ ಶಿವನ ಮಹಿಮೆ ಹೇಳುತ್ತ ಶರಣರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ನೀನು ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ನಾನು ಧರೆಗೆ ನನ್ನ ಲೀಲೆ ತೋರುವೆನು ಎಂಬ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಶಿವರ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಒಂದು ದಿನ ಲಿಂಗಮ್ಮನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವೆ ಎಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮ್ಮಳ ಗರ್ಭ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಮಗಳಾಗಿ ಬರುವೆ ಎಂದದ್ದಕ್ಕೋ, ಗುರುವಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಲಿಮಗವ್ವಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೋ ಒಟ್ಟಾರೆ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚೊಚ್ಚಿಲ ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಕುಬಸ (ಸೀಮಂತ) ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿನ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಮಗುವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಆಗುವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಗುವಿನ ಬಾಲ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಹರಭಕ್ತಳಾಗಿ, ಗುರುವಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಗುರು-ಲಿಂಗ-ಜಂಗಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುವಿನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಅನುಭವದ ಆಳ ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವಳು ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ತೊಡುಗುತ್ತಾಳೆ, ಅವಳ ಪ್ರತಿಭೆ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ಕಾವ್ಯತಂತ್ರವೇ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಹೊಳೆಯುವದು ಭಾವನೆಯು ಹೊಳೆಯುವುದು ಕಲ್ಪನೆಯು
ಸೆಳೆವ ಮಿಂಚಾಗಿ ಮನಸೆಳೆವ । ಸಾಲುಗಳ
ಸುಳುಹುದೋರುವದು ಪ್ರತಿಭೆಯು"(ಪು.೨೧ ಎಸ್.ಎಸ್ ಕೋತಿನ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನ ರಚನೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರು ತಿದ್ದುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿಗಳು ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿ ಸುಂದರಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹರೆಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ, ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ವೈಹಾಳಿ ನಡೆದಾಗ ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿರುವ ಕವಿಗಳು ರಾಜ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಹೆರದೆಯರು ಆರತಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಹಿರಿಯರು ಹಾರ ಹಾಕುವಾಗ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕನ ದೃಷ್ಟಿ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ನಿಂತ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರತಿಮ ಚೆಲುವೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಅರಸ ಅವಳಿಗಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮನದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಾಗ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರಗಳೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಜಾತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅರಮನೆಯ ಮನೆಯವರು ಬಂದು ಓಂಕಾರನಿಗೆ ಆತನ ಮಗಳನ್ನು ಅರಸನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭವಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹೇಗೆ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದಾಗ, ಮಗಳು ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಟ್ಟು ಪರಿಹಾರ ಕೇಳೋಣ ಎಂದಾಗ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಮಗಳ ಮಾತು ಬಹಳ ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುಗಳು ಕೌಶಿಕನ ವರ್ತನೆ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇತ್ತ ಕೌಶಿಕನ ಬಯಕೆ ಈಡೇರಿಸಲಾರದೆ ನಿರಾಶನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಅರಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜ ಉರಿದೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆ ಹೊತ್ತು ಮತ್ತೆ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಬಂದಾಗ ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿದ ನನಗೆ ಇದೆಂತಹ ಸಂಕಟ ಎಂದು ತಾನು ದಿಡ್ಡಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಅರಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಕನಸಿನ ಕನ್ಯೆ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅರಸ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮನದ ಬಯಕೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ಪರಿಪರಿಯ ಬುದ್ಧಿಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದ ಕೌಶಿಕ ನೀನು ನನ್ನವಳಾಗದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬತ್ತಲೆಗೊಳಿಸುವೆ ಎಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಕುಡಿಕೆ ಉಚ್ಚೆಯದಯ್ಯ ಮಡಿಕೆ ಮಾಂಸದಯ್ಯ
ಹಡಿಕೆ ಕೀವಿನದು ಈ ದೇಹ । ಇದಕಾಗಿ
ಬಡಬಡಿಸಿ ನಾಯಿ ಆಗುವದೆ "(ಪು.೩೮ ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ)

ದೇಹ ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆ, ಕೀವಿನ ಆಗರ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ವಚನವನ್ನೇ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ. ಆತನ ವರ್ತನೆ ಅತಿಯಾದಾಗ ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಇವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಎಸೆದು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ, ತನಗಿನ್ನು ಲೋಕದ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುಗಳು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಯಲು ಹೇಳಿದಾಗ, ಗುರುವಿನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಗುರು ನೀಡಿದ ಬಟ್ಟೆಹೊದೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಊರನ್ನೇ

ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾದ ಮಗಳನ್ನು ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನಿರಾಶರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೌಶಿಕನು ಸಹ ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಪಶ್ಚಾತಾಪವನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾದೇವಿ ಅವನನ್ನು ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಕರೆದು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುಗಳು ಸಹ ಹರಸಿದರು. ಮಹಾದೇವಿಯು ಹಿರಿಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುದಕ ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಹಿರಿ-ಕಿರಿ ಎನ್ನದೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರು ಕರಮುಗಿದು ಮೂಕಾದರು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಾಯಿ ಮಗಳನ್ನು ಕಳುಹಲು ಹಿಂಜರಿದಾಗ ಹರನ ಕೂಡುದಕೆಂದು ಹೊರಟಿರುವೆನು ಹರಸು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಅಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಇದ್ದು ನಂತರ ಕದಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನಳಾದಳು ಎಂಬ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಬಗೆ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದುಗರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದು ಎಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆಯೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ: ಚೊಚ್ಚಿಲ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಕುಬಸ ಮಾಡುವುದು, ಮಗುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲೊಳು ಹಾಕುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ' ಕಾವ್ಯವೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತಿಯಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಧುನಿಕರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಜನಪದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬುದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕೌಶಿಕ ಕ್ರೂರ ಕೌಶಿಕನಲ್ಲ. ಈತ ಕದಳಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಪೀಡಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕದಳಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಲಂಚದಾಸೆ ತೋರಿದವನಲ್ಲ. ಇವನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹಿ ನಿಜ ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಮೃದುಹೃದಯಿ ಎಂದು ಕವಿಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ'ದ ಪ್ರಭಾವ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿಗಳೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕನ ಪಾತ್ರ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಕೌಶಿಕ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವನನ್ನು ಮಾದೇವಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಕರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಕ್ಷಮಾ ಗುಣ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂದು ಕವಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಲಾವಣಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗಗಳಾದ ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪೂರ, ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಬೀದರ್, ರಾಯಚೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ

ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಲಾವಣಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಿದ್ದರೂ ಉತ್ತರದಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಲಾವಣಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿವರಣೆಗೆ ಮುನ್ನ ಅದರ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಚರ್ಚೆ ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಾವಣಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನೆಲೆಗಳು : ಲಾವಣಿ ಪದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಎರಡು ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದಿಂದಾದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಮರಾಠಿ ಮೂಲದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಲವಣ' ಮತ್ತು 'ಲಾವಣಿಕಾ' ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿಯ ಲಾವಣಿ ಪೋವಾಡಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಲಾವಣಿ ಶಬ್ದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯದೆ ಈ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದುದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 'ಲ' ಕಾರದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ.

ಲಾವಣಿ (ಪದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು) ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇತರೆ ಹೆಸರುಗಳು : ಇದು ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಒಂದು ಜನಪ್ರೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಗೀಗೀ ಡಪ್ಪಿನ ಹಾಡು, ಹಾಡಕ್ಕಿ ಶಾಯರಿ, ಹರದೇಶಿ–ನಾಗೇಶಿ, ಕಲಿ–ತುರಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಲಾವಣಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮರಾಠಿಯ ಪೇಶ್ವೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡ್ಯಯ್ಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೇಶ್ವೆಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಲು, ಪೊವಾಡಗಳೆಂಬ ವೀರರ ಕಥನ ಕವನಗಳೇ ಆಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ, ಕಿತ್ತೂರ ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಸರ್ಜಪ್ಪನಾಯಕ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಲಾವಣಿಗಳು ಈ ಮಾದರಿಯವು ಎಂದು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೂ, ಮರಾಠಿಯ ಪೋವಾಡಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಜಾನಪದೀಯ ರಚನೆಗಳ ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿ 'ನಿರ್ಗುಣಿ ಲಾವಣಿ' (ತಾತ್ವಿಕ) ಮತ್ತು 'ಶೃಂಗಾರಿ ಲಾವಣಿ' (ಇಂದ್ರೀಯ) ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ನಿರ್ಗುಣಿ ಲಾವಣಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಲಾವಣಿಗಳು ಬಹಳ ಜನಪ್ರೀಯವಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತ ಲಾವಣಿ :

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರಣೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಲಾವಣಿ: ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾದ ಈ ಕೃತಿ ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ದೇವರು ಅಡ್ನೂರು ಅವರಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ, ಶ್ರೀ ಜ.ಚ.ನಿ. ಅವರಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನೆನಿಕೆ–ಹರಕೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಕರ್ತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ 'ಅಕ್ಕನ ಬಳಗ' ವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಳಗದವರಿಗಾಗಿ 'ಅಕ್ಕನ ಲಾವಣಿ' ಯನ್ನು ಬರೆದಿತ್ತುದಾಯಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬರೆದಾಗಿನಿಂದ ಇದು ಜನಪ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾರು ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಜ.ಚ.ನಿ.

ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೧೯೬೦ರವರೆಗೆ ಇದರ ಪ್ರಚಾರ ಜೋರಾಗಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ೧೯೮೪ರವರೆಗೆ ಇದು ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೇ ತಾವು ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಧಾಟಿ-ಖಡೀಚಾಲ್, ಶ್ಲೋಕ, ಚಾಲ್ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲರೆಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಜನ್ಮ ತಳೆದಳು. ಅವಳಿಗೆ ನಾರಿಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ವೀರಶೈವರ ವೀರವ್ರತ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾರಿದ ವಿಖ್ಯಾತೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವೆ ನಾನೇನು ಲಾವಣಿ ಕಟ್ಟುವ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಜನನದಿಂದ ಅವಳು ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಬನದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಳಾಗುವವರೆಗಿನ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅವಳ ತತ್ವವನ್ನು ಲಾವಣಿ ಶೋತೃಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಬಯಕೆ ಲಾವಣಿಕಾರರದ್ದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

> "ಶೀಲವು ಶೀಲವು ಎಂಬಿರಿ ಶೀಲದನೆಲೆಯನು ಬಲ್ಲಿರೆ ಹೇಳಿರೇ
> ಶೀಲದ ಪರಿಯನು ಅರಿಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಹೇಳುವೆ ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳಿರೋ" (ಪು.
> ೧೦ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಲಾವಣಿ)

ಲಾವಣಿಕಾರರು ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನಿಗೆ ಡಾಂಬಿಕ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಸರಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ತಾವೂ ಕೂಡ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿರೋಧಿಗಳೆಂದು ಕಾಣಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ರಚನೆಯಾದ ಅಪರೂಪದ ಲಾವಣಿ ಇದಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಈ ಲಾವಣಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸ್ತೋತ್ರ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಅಕ್ಕನ ಹಾಡು ಎಂಬ ಕವಿತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನ ಹಾಡು "ಉದಯವಾಗಲಿ ಚೆಲವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು" ಎಂಬಂತೆ ಇದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

> "ವಿಜಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಶರಣೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಿ
> ಸುಜನ ಸಂಕುಳ ಭಾವಿ ಸಾರಸದ್ಗುಣ ಜೀವಿ ॥ಪ॥"

ಎಂದು ಪಲ್ಲವಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅವಳು ಜನರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಗತಿ ಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿರುವ ಜ.ಚ.ನಿ. ಅವರು

> "ಅಬಲೆ ಜನಗಳ ಮನದಿ ಸ್ಥೈರ್ಯ
> ತುಂಬಿದ ವೀರೆ।

ಸಬಲ ಪುರುಷರ ಎದೆಯ ಎರಡು ಮಾಡಿದ ಶೂರೆ॥
ಅಬಲ ಜನರೆದೆಯಗೊಳವ ತೋಳಗಿ ಬೆಳಗಿದ ತಾರೆ
ಅಭಯವಿತ್ತೆಮ್ಮ ಪೊರೆಯಲ್ಬೇಗ ಮೊಗದೋರೆ." (ಪು.೧೨ ಜ.ಚ.ನಿ.)

ಈ ಸಾಲುಗಳು ಜ.ಚ.ನಿ. ಅವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿದವಳು, ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಲಶಾಲಿ ಎಂದು ಮೆರೆಯುತಿದ್ದ ಪುರುಷರ ಎದೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸಿದವಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುರುಷರು ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಡಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾಲಿಗಿರುವ ದಾರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ಅಹಂನಿಂದ ಮೆರೆಯುತಿತ್ತು. ಅಂಥಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುರುಷರನ್ನು ಬಿಡಿ ರಾಜನನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಆತನ ನ್ಯೂನ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿದ ಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಶ್ರೀ ಜ.ಚ.ನಿ. ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ತೋರಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಗುಣ ಹಲವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುರುಷನನ್ನು ಧಿ:ಕ್ಕರಿಸಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬಾರಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತಿದ್ದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಆದರೆ ಕೌಶಿಕನೆಂಬ ರಾಜನನ್ನು ಧಿ:ಕ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತರದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚರಿತೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಗೌರವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹದ ಮೇಲೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಶೂರ ಕಥಾನಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಲಾವಣಿಯೂ ತನ್ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದು ವಿಶೇಷ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವಾ: (ಕಾವ್ಯ) ಡಾ. ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿ :

ಇದು ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ. ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ ಎಂಬ ಮುಕ್ತ ಛಂಧಸ್ಸಿನ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಬರೆದ ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿಯವರು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ದೀರ್ಘ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಈ ಕಿರುಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಈ ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ. ೪೨ ಕವನಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಆ ೪೨ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯಗಳು ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಕವಿಮನಸ್ಸು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ೨೦೧೯ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡ ಸೊಬಗು ಎಂಬ ಉಡುತಡಿಯ ವರ್ಣಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಆರಂಭವಾದರೆ ಮಗು ಬೇಕು ಮಗು ಎಂಬ ಅಕ್ಕನ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರ ಹಂಬಲವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಕವನ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವ, ಅಕ್ಕನ ನೆನೆಯೋಣ ಎಂಬ ಕವನಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ.

"ನಡೆಯುತಿರೆ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಹಾದಿಯಲಿ ಮಹದೇವಿ
ದಿನದಿನಕು ಕದಳಿವನ ಅವಳೆದೆಯ ಕನಸಾಗಿ
....
ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುರದ ಚಿಜ್ಯೋತಿ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಎದೆಯ ಬೆಳಕಾಗಿ
ನಾಡಿನೆಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ತಾನಿದ್ದು
ಹುಟ್ಟಲಿಹ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿರಲು
ಅಕ್ಕಕೇಳವ್ವ ಶರಣಾರ್ಥಿ, ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ!"(ಪು.೪೭ ಅ.ಕೆ.
ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದವಳು, ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಬಲ್ಲವಳು ಎಂದು ಅವಳ ಬದುಕು ಇಂದಿನವರಿಗೆ ಆದರ್ಶ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

"ಅಕ್ಕನನು ನೆನೆಯೋಣ ತೋರಿದ್ದ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ
ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಕುಲಕೆ ಬೆಳಕಾಗಿ ನಿಂತುದಕೆ
ಅಕ್ಕನೆಂದರೆ ಸಾಕು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಸರಕ್ತ
ಮಹದೇವಿ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಶರಣೆನುವ ನಾವು"(ಅದೆ ಪು.೪೮)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಎಲ್ಲ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಈ ಕಿರುಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಬಿಡಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ :

ಕವಿ ಹೊಸ ಕಾಲದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಎಂಬ ಮಾತು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. "ಹಿಂದಿನ ಕಂದ ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಛಂದೋರೂಪಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಕವಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ರಮಣೀಯವಾದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ರಚನೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಛಂದಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಛಂದೋರೂಪಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವಾದ ಭಾವಗೀತೆಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿದೆ."(೨೬೨ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.) ದೀರ್ಘಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಲು ಸಮಯ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಣೆ ಇರುತಿತ್ತು. ಹೇಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು

ಸುದೀರ್ಘ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಿರು ಕವನಗಳು ಕಿರಿದರೊಳ್ ಪಿರಿದು ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನಕ್ಕಿಳಿಸಲೂ ಕವಿತೆ ಬರೆದ ಕವಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. "ಖಡ್ಗವಾಗಲಿ ಕಾವ್ಯ ಜನರ ನೋವಿಗೆ ಮಿಡಿವ ಪ್ರಾಣ ಮಿತ್ರ" ಇದು ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯದ ಕುರಿತು ಡಿ.ಆರ್ ನಾಗರಾಜ ಸೂತ್ರೀಕರಿಸಿದ ಮಾತು. (ಮುನ್ನುಡಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕವನ ಸಂಕಲನ ಬಾಹುಸಾಬ ಟಿ. ಕಾಂಬಳೆ) ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಕವನದ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಚನಕಾರರು, ಅವರ ಆಂದೋಲನ, ಆ ಕಾಲದ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಚನಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವೂ ವಚನಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರೇರಣೆ ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. ನವೋದಯ, ನವ್ಯ, ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳು ವಚನಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರೇರಣೆಯ ನೆಲೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಚನಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಅವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ"(ಪು.೧೫ ಮಹಾಮನೆ ಜೂನ್ ೨೦೧೭ರ ಸಂಚಿಕೆ, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ) ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧರಾಮರಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಬೊಂತಾದೇವಿ ಆಯ್ದಕ್ಕಿಲಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ಕುರಿತು ಕವನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ವಚನಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅನೇಕ ಕವನಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು, ಅವಳ ಬದುಕು, ಅವಳ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಅವಳ ಶ್ರೀಗಿರಿ, ಅವಳ ಕದಳಿ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನೂರಾರು ಕವಿಗಳು, ಕವಯತ್ರಿಯರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕವನಗಳೂ ಇವೆ. ಆಕೆಯ ವಚನಗಳನ್ನಾದರಿಸಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವಿಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಸ್ಥ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕವನಗಳೂ ಇವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕವಿಗಳು ಕವಯತ್ರಿಯರು ಹೇಗೆ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಉದ್ದೇಶ. ಅಕ್ಕನ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ಆದರ್ಶವಾಗಿಯೂ ಕಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಕಾಡಿರುವುದನ್ನು ಹಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಶರಣೆಯಾಗಿ, ವೈದಿಕಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ ಧ್ವನಿಯಾಗಿಯೂ ಅನೇಕರು ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವಳು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಅವಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಕವನಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕವಿತೆಗಳು ಇವೆ.

ವರಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಕದಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಕಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. "ವಚನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಬರುವುದು ನಡೆಯಿಂದ. 'ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ' ಎಂಬ ವಚನದ ಮಹತಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು 'ಕದಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಿಗೆ ಒಲಿದ ಬಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ರೀತಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ:

"ಈ ಬಾಳೆ ಮುಡುಪಿಡುವೆ
ನಿನ್ನನೆ ಮೆಚ್ಚಿ
ಈ ಬಿಚ್ಚುಮೊಗ್ಗೆಯಲಿ
ಇಡಲೇನು ನಾ ಮುಚ್ಚಿ" (ಕದಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ: ಇದು ನಭೋವಾಣಿ) (ಪು. ೨೧ ಬಸವಪಥ ಮಾರ್ಚ್ ೨೦೧೫)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕದಳಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದು ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಮುಡುಪಿಟ್ಟವಳು ಎಂಬ ಅಂಶ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು.

ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು (ಕುರುಹು) ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಎಂದು ಡಾ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ 'ಏತಕಿಲ್ಲ' ಕವಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಬೇಕು. ಅವಳು ವಚನಕಾರಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಅವಳ ವಚನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಆದರೆ ಆಕೆ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಅವಳು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕುರುಹುಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರದ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಹೊರತು ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ನಂತರ ಅವಳ ಹೆಜ್ಜೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಕವಿಗೆ ಇರಬಹುದೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅಪರೂಪದ ಮಹಿಳೆ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಕವಿಗಳು ಆರಂಭದ ನಾಲ್ಕು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಜಗದಾತ್ಮನ ನಿಲವ ತಿಳಿಸಿ
ಭವಿ ಭಕ್ತರ ಭೇದ ಅಳಿಸಿ
ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮತೆ ಕಲಿಸಿ"(ಪು.೬೫ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ
ಪುರಾಣಿಕ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜಗದೊಡೆಯನನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಭವಿ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿನ ಅಂತರ ಸರಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನತೆಯ ಬದುಕು ಕಲಿಸಿದವಳು. ಅವಳ ಈ ಕಾರ್ಯ ನಮ್ಮ ಮನವನ್ನು ತಣಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಕವಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳು, ಅವಳ ಇತಿಹಾಸ ನಮಗೆ ನಿಖರವಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದರೂ ಅವಳ ಗುರುತನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು ಎಂಬ ನೋವು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಥವಾ ಈ ಕವಿತೆ ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಆಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಾಗಲಿ ಬರಹಗಳಾಗಲಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಕವಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಒಬ್ಬನೂ ಉಳಿಸಲಿಲ್ಲ
ಬೆಳ್ಗಸವನು ಗಳಿಸಲಿಲ್ಲ
ಗೆಲುವುಗಂಬ ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ
ಹುಂಬರೆಲ್ಲ"(ಅದೆ)

ಅಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆ ಕಟ್ಟಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಪರಿಚಯಿಸಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಿಳೆಯಾದ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ದಾಖಲೆಯಾಗಿಡಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಅಕ್ಕನ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲೆ
ಅಕ್ಕನ ಕುರುಹೇತಕಿಲ್ಲ?
ಅಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದರ
ಅರಿವು ಪರವೆಯೇತಕಿಲ್ಲ
ಚಣ ಚಣವೂ ಕೇಳುತಿಹುದು
ಏತಕಿಲ್ಲ, ಏತಕಿಲ್ಲ, ಏತಕಿಲ್ಲ?"(ಪು.೬೫)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಧಕಳು ಅವಳ ಜೀವನ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾದರಿ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ೬೦-೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು. ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇವತ್ತು ದೊರೆತಷ್ಟು ವಚನಗಳು ಅಂದು ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯವೂ ಕವಿಗಳದ್ದಾಗಿರಬಹುದು.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕಿನ ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಹೇಗೆ ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು ಉನ್ನತಿಕರಿಸಿದವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕವನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ 'ಅಮೃತ ಮುಹೂರ್ತ'. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರು ಮಹಾದೇವಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಈ ಮೋಹದ ಬದುಕು ಬೇಡವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವಳು, ಅವಳನ್ನು ಅರಮನೆಯ ಆಡಂಬರ ಕೂಗಿ ಕರೆದರೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಅನುರಾಗ ದೀಪಗಳ ಹೆಡೆಯಾಡಿಸಿ
ಅರಮನೆಯ ವೈಭವದ ಮೋಹ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ
ಕರೆಯುತಿದೆ ಪುಂಗಿದನಿ ಬಲೆಯ ಬೀಸಿ!
'ಬಾ ಬಾರೆ ಬಾ ಚೆಲುವೆ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೊಲಿವೆ
ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯ ಪದವಿ ಇಗೋ ಮಿಸಲು'"(ಪು.೭೫ ದೀಪದಹೆಜ್ಜೆ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಶಿಖರ ಸೇರ ಹೊರಟವಳು. ಅವಳು ತೇಜಸ್ವಿ ರವಿಯ ರಶ್ಮಿ, ದಿವ್ಯ ಮಂದಾರಗಳ ಕಂಪಿನೊಲೆ, ಹೊನ್ನತಿಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಯಾಡಿದ ಮೀನು ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಣ್ಣೆದುರು ಹೊಸಲೋಕವೇ ತೆರೆದರೂ ಬೇಡವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿರುವಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಾಗ ಇದುವೇ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವೇನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಕವಿ.

"ಯಾವ ಮಂದಾರಗಳ ಕಂಪು ಸೆಳೆಯಿತೊ ನಿನ್ನ?
ಯಾವ ತಿಂಗಳ ತೋಳು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತೊ ನಿನ್ನ?
ಯಾವ ಬೆಂಕಿಯ ಬಳಸು ನುಂಗಿ ನಿಂತಿತೊ ನಿನ್ನ?
ಇದೆ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವೇನು?"(ಪು.೭೫ ದೀಪದಹೆಜ್ಜೆ)

ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವ್ಯೋಮಕೇಶನ ಗುಡಿಯ ಕಳಸದ ಕಾಂತಿ. ಆತನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ ನಡೆದವಳು, ಕೆಚ್ಚೆದೆಯಲಿ ಕಾಮಾರಿಯ ಗೆದ್ದವಳು. ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದವಳು ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಾಡೋಜ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ತನ್ನ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬದುಕು ಔನ್ನತ್ಯದ ಮೇರು ಶಿಖರ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಕಾಯದ ಜೀವದ ಭಾವದ ಲಜ್ಜೆಯ
ಒಜ್ಜೆಯ ಇಳುಹಿದೆ ತಾಯಿ,
....
ನೆಚ್ಚುಗೆ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಸಲ್ಲುಗೆ, ಸೋಲುಗೆ
ನಿಚ್ಚಟ ಕಲ್ಲೊಳು ಬೀಸಿ–
ಕೊರಗುವ ಮರುಗುವ ಕಸಕಡ್ಡಿ ತೂರಿದೆ
ಅರಿವು ಸಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಸಿ"(ಪು.೩೨೦ ಕಣವಿ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ)

ಅವಳ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಜ್ಞಾನಗಳು ಅಪಾರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಣವಿ ಅವರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿ, ಗಿರಿ, ವನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದು ಬಹು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ, ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕನ ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರವೇಶ, ಬಸವಾದಿ ಶರಣರೊಂದಿಗಿನ ಚರ್ಚೆ, ಕದಳಿಯ ಬನ, ಶ್ರೀಶಿಖರ ದರ್ಶನ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕವಿ ಬಿ.ಆರ್. ಪೋಲಿಸಪಾಟೀಲರ ಕವನ. ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆ ತೊರೆದು ಹೊರಟ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಕ್ಷೆ ಬೇಡಿಯಾದರೂ ಉಣ್ಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಈತನ ಹಂಗಿನ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಬೇಡ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟವಳು ಎನ್ನುವ ಕವಿಗೆ ಹಂಗ ಹರಿದವಳು, ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಕೆಚ್ಚು ತೋರಿದವಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ "ಹಸಿವಾದಡೆ ಊರೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಗಳುಂಟು.."(ಪು.೧೩೪ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು) ಎಂಬ ವಚನ ಒಂದರಲ್ಲೇ ಅವಳ ಬದುಕು ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಉಣ್ಣಲು
ಹಂಗಿನ ಪಕ್ವಾನ್ನಕ್ಕಿಂತ ಅಂದಂದಿನ
ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವ ಲೇಸೆಂದು ಬಗೆದು
ಹಂಗ ಹರಿದೆವ್ವ ನೀನು,
ತೃಷೆಗೆ
ಬಂಗಾರದ ಗಿಂಡಿಯೊಳಗಿನ ಉದಕಕಿಂತ

ಸಿಂಗಾರದ ಕೆರೆಹಳ್ಳ ಬಾವಿಗಳ ನೀರೇ
ನಿನಗಿರಬೆಂದು ಬಯಸಿದೆಯವ್ವ ನೀನು
ಶಯನಕೆ"(ಮಹಾಮನೆ ಅಗಸ್ಟ ೨೦೧೭ರ ಸಂಚಿಕೆ)

ಅರಸ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ-ಸುಳ್ಳುಗಳೇ ತುಂಬಿವೆ. ಆ ಅರಮನೆಯವರ ದೌರ್ಜನ್ಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೊರಟಳು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ನಿನಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಅವಳು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವ, ಅವಳಿಗೋಸ್ಕರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದ ಕೌಶಿಕನಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಸಿಗದೇ ಇದ್ದವನನ್ನು ಹುಡಕಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳುವ ಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಹುಸಿ-ಹಿಂಸೆ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನುಸುರುವ
ಅಂದರ ಅರಮನೆಗಿಂತ
ಉಸುರ ಸರಿ ಕುಸಿದ ಹಾಳುದೇಗುಲಗಳನೆ
ನೆಚ್ಚಿದೆಯವ್ವ ನೀನು,
ನಿನ್ನ ಸಂಗಾತಕ್ಕೆ
ಸುಂದರಾಂಗ ದೊರೆ ಕೌಶಿಕನ ತೊರೆದು
ಎನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿದರೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಿಗದವನನ್ನು
ಅನಂತ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ
ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆದೆವ್ವಾ ನೀನು!"(ಮಹಾಮನೆ ಅಗಸ್ಟ ೨೦೧೭ರ ಸಂಚಿಕೆ.)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ದಿಂಗಬರತ್ವ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೊರಟ ದಿಗಂಬರತ್ವವಲ್ಲ, ಅದು ಪ್ರಪಂಚದ ಮೋಹ ಕಳಚಿದ ದಿಗಂಬರತ್ವ ಎಂಬ ಭಾವ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲ ಆಶೆ-ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ತೊರೆದರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಹೊರಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಅಂಬರದ ಆಡಂಬರವ ಕಳಚಿ, ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ
ನಮ್ಮ ಸದ್ಗುರು ಬಸವಲಿಂಗನ ಮಹಾಮನೆಯ
ತುಂಬಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ
ಸಿರಿಗಳಸವಾದೆಯವ್ವ"(ಮಹಾಮನೆ ಅಗಸ್ಟ ೨೦೧೭ರ ಸಂಚಿಕೆ)

ಇಂದಿನ ಯುಗಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಷ್ಟಗಳ ಗೆದ್ದು ಸಾಧಕಿಯಾದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕವನ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನಾದರಿಸಿಯೆ ಅವಳ ಬದುಕನ್ನು

ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವಳ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕವನ ಇದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ "ಮಹಾ" "ದೇವಿ" "ಅಕ್ಕ" ಮೂರು ಪದಗಳು ಅವಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ನೀನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ

ನೀ "ಮಹಾ" "ದೇವಿ" "ಅಕ್ಕ"? (ಮಹಾಮನೆ ಅಗಸ್ಟ ೨೦೧೭ರ ಸಂಚಿಕೆ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳು ಅವಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಪುನರ್ಲೇಖಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕವನವೂ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರೊ. ಸೋಮನಾಥ ಗೀತಯೋಗಿ ಅವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕವನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ,

"ಅಕ್ಕಾ! ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು" .

"ಹೃದಯ ಪೀಠವನ್ನು ನಾಟಕದಟ್ಟಮಾಡಿ. ನಟಿಸಿ ನಾಟ್ಯವಾಡಿದ
ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ತಿದ್ದಲಾಗದ ಹಿಂಪುಟವ ತಿರುವಿ,
ಇಂದಿನೀ ಪುಟಗಳಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನು ಬರೆಯುತ, ನಾಳೆಯ ಪಥದ
ಮುಂಪುಟಗಳ ಸಂಪುಟವ ಹೊತ್ತು, ಸಾವಿಲ್ಲದ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ರೂಹಿಲ್ಲದ
ಚೆಲುವಂಗೊಲಿದು, ಬಂದು ನಿಂತಳು ಮಹಾದೇವಿ"(ಪು.೫೧ ಮಹಾಮನೆ
ಜುಲೈ ೨೦೧೭)

ಕವಿ ಗೀತಯೋಗಿ ಅವರ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಮೂರು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತಹ ಸಾಧಕರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಲೌಕಿಕ ಪಾರಮಾರ್ಥಗಳೆರಡನ್ನೂ ಗೆಲಿದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. "ಇಹದನುಭವ ಮಂಟಪದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ. ಇಹ-ಪರಗಳೆರಡನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ, ಸುಟ್ಟು ವಚನದಿಟ್ಟಿಗೆಯಮಾಡಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಟ್ಟಡಕಳವಡಿಸಲು ಬಂದ ವಿರಕ್ತೆಯ"(ಪು.೫೧ ಮಹಾಮನೆ ಜುಲೈ ೨೦೧೭) ವಿರಕ್ತೆಯಾದರೂ ಕ್ರಾಂತಿಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಯುಳ್ಳವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ನೀನಿತ್ತವಕಾಶಗಳು ಬಿದ್ದಿವೆ ತಾಳೆಗರಿಗಳ ತಳದಾಳದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥತೆರೆವಕ್ಕಗಳ ಕಾಯುತ್ತ.

ನಿನ್ನೆತ್ತರದ ಬಿತ್ತರವ ನಿಲುಕದೆ ಅದಿರಿವೆ ಗೆಜ್ಜೆಗಳು ಲೋಚಗುಟ್ಟುತ್ತ." (ಪು. ೫೧ ಮಹಾಮನೆ ಜುಲೈ ೨೦೧೭)

ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ನೀಡಿದವಳು ಆದರೆ ಅವಳಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಧೈರ್ಯದ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಅಕ್ಕಂದಿರೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅರ್ಥ ನೀಡಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

"ತಡೆವರಾರಲ್ಲಿ! ಶರಣರಾಗಲ್ಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಸೋಸಿನೋಡುವ ಸಾರಣೆಗೆ
ಅಪರಂಜಿಯು
ಅಂಜುವುದೆ! ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ಮನೆಯಮಾಡಿ ಮೃಗಗಳಿಗಂಜುವುದೆ!
ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೊಸಿಲೊಳಡಿಯಿಟ್ಟು ಆಂದೋಲನದ ಭಾಗವಾದೆ;
ಆಕಾಶಾದ್ಯಂತ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ ಹೊರಟು ಬಸವನ ಸುತ್ತ-ಎದೆಯ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು
ಬಸಿದು, ಪಂಜು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಹಿಡಿದ ಮಹಾಮನೆ ಮಂಡಲದ ಲಕ್ಷ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ
ನಡುವೆ ನೀನೊಂದು 'ಹೊನ್ನಿ'; ಸ್ತ್ರೀ ಬಂಧಿತ ಬೇಡಿಯನ್ನೊಡೆಯಲು
ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನಿಟ್ಟ 'ಬನ್ನಿ', ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆತ್ಮಸಂಗಾತದ ಬೆಳಸು.
ಪುರುಷನೇರಿದೆತ್ತರವ ಗೊಮ್ಮಟೇಶನ ಏಕಶಿಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಾವು
ನಿನ್ನೆತ್ತರವನು ಕೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿದೆವೇ, ಅಕ್ಕಾ! ನಮ್ಮನು ಕ್ಷಮಿಸು."(ಪು.೫೧
ಮಹಾಮನೆ ಜುಲೈ ೨೦೧೭)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬದುಕು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ ಸಂಘರ್ಷದ ಬದುಕು ಎಂದು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪುರುಷನಾದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶನ ಎತ್ತರವನ್ನು ಶಿಲಾಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಾವು ನಿನ್ನ ಉನ್ನತ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿದೆವು ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ಸಾಧನೆಯ ಮಹತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಯುವಕವಿ ಆನಂದ ಕುಂಚನೂರರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು, ಅವಳ ನಿಲುವನ್ನು, ಅವಳು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು, ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳೆದುರಿಸಿದ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಅವಳು ಕದಳಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪರಿಯನ್ನು, ಅವಳು ಅಂದು ಹೊರಟದ್ದನ್ನು, ಚೆನ್ನನ ಮಲ್ಲಿಯಾದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ 'ಧರೆಯೊಳಗಾಡಿ ಬೆಳಗಿದವಳು' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಯಾವಲ್ಲಿ ಹೆಂಗ
ಹೆಂಗ್ಹೆಂಗೋ ಹಾಂಗ ಹೊತ್ತ
ಹ್ವಾದಂಗ ಹಾದ ಸುಳದ ಹರಿದ
ಗಾಢ ನಿಬಿಡ ಸುಡಗಾಡ ಕಾಡಗವಿಯ ಹೊಕ್ಕು"(ಪು.೪೬ ವ್ಯೋಮತಂಬುರಿನಾದ
ಕವನ ಸಂಕಲನ ಆನಂದ ಕುಂಚ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಒಬ್ಬಳೆ ಕಾಡು ಮೇಡು ಅಲೆಯುತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕವಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಂದು ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಟ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಬಂದವಳು, ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಒಂದೇ ಸೀರೆಯ ಮೇಲೆ ಉಡುತಡಿಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ, ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕದಳಿ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಪ್ರಯಾಣಿಸಬೇಕಾದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳು ತಗುಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಹರಿದಿರಬೇಕು, ಗಾಳಿ-ಮಳೆಗೆ ಅವಳ ಕೂದಲು ಚದರಿರಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದು ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಪರನಾರಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಕಾಮುಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಜನರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಆ ಅರಿವು ಅವಳಿಗಿತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಅವರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

"ಇಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸಿದಾಗಲೇ 'ಬಸವ'ಳಿದಿದ್ದೆ; ಅಳಿದಿದ್ದೆ
ಜಾತಿ ಮತ ಲಿಂಗ ಭೇದ ತಿಳದಿದ್ದೆ"(ಅದೇ ಪು.೪೭)

ಅವಳು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಬಸವನಕ್ರಾಂತಿಯ ಮಹಿಮೆ ಕೇಳಿ. ಆದರೆ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಬಸವಳಿದಿದ್ದಳು. ಸಾಕಷ್ಟು ನೋವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಬಳಲಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೂ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ, ಜಾತಿ ಭೇದ ಕಾಡಿದವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಅವಳು ನಲುಗಿದಳು ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಯವ್ವಾ.. ಚಿಗವ್ವ.. ನನ್ನ ಹಡೆದವ್ವ
ಯಾವ ಹೊನ್ನ ಜಾವದಲಿ ಕಂಡೆನೋ
ಬೇವಿನ ಮಹಾವೃಕ್ಷದಡಿ ಆ ಸುಲಿಪಲ್ಲ ಗೊರವನ
....
ಎನ್ನ ಕರೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ ಚಂದ್ರಚೂಡನ
ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ನೋಡಲಿಲ್ಲ
ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ ಬೆರೆಯಲಿಲ್ಲ
....
ಬಿರು ಬಯಲಲಿ ಬಿಸಿಲ್ಗುದರಿಯಾಂಗ ಹ್ವಾದ ನನ್ನ ಚನ್ನ
ಹಠ ಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಬಂದರೆ ಎಳೆತಂದನಿಲ್ಲಿ ಕದಳಿ
ಭವದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅಗುಳಿ"(ಅದೇ ಪು.೪೬)

ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಯಾರಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಳೋ ಅವನನ್ನಂತೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಆತನ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕದಳಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಭವದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ

ಅಗಳಿಹಾಕಿದ. ಅಂದರೆ ಭವವನ್ನು ಗೆಲಿಸಿದ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಂದುಕೊಂಡಳು ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ನೇಮದ ಕಾಮಿನಿ-ಭಸಿತದ ಭಾಮಿನಿ
ಒಲವಿನ ಗುಣಮಣಿ-ಶಿವಯೋಗದ ಶಿಖಾಮಣಿ
ವಚನಗಳ ವಾಗ್ವಾಣಿ-ಹೆಣ್ತನದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಶರಣೆ
ತವರಿನ ತಿಂಥಿಣಿ-ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಣಿ
ಅಕ್ಕ ಅಕ್ಕ ನನ್ನಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ
ಅಥಣೀಶನ ಮಹಿಳಾ ಸಂಕುಲಕ್ಕೆ ಮುಕುಟಮಣಿ" (ಪು.೭೬ ಪ್ರಭುಚೆನ್ನಬಸವ ಸ್ವಾಮಿ, ವಚನಮಾನಸ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಚನಕಾರಳು, ಮಹಿಳಾ ಕುಲಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶ ಸಾರಿದವಳು, ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆಧುನಿಕ ವಚನಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುಚೆನ್ನಬಸವ ಸ್ವಾಮಿಜಿ ತಮ್ಮ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪತ್ನಿ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶಶಿಕಲಾ ವಸ್ತ್ರದ ಅವರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದು ಹೀಗೆ,

"..ಮೈಮನಗಳನ್ನು
ಬೆತ್ತಲೆಗೆ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ದಿಟ್ಟೆಯಾದೆ,
ನಾ ನೋಡು
ಅಜ್ಜಿ ಹೊಲಿದಿಟ್ಟ
ಕೌದಿಯ ಸುರುಳಿಯಲ್ಲಿ
ಇವನ ಬಯಕೆಗೆ ತೊತ್ತಾಗಿ
ಇವನ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಮುತ್ತೊಡೆವ ಚಿಪ್ಪಾಗಿ.."(ಪು.೪೩೨ ದಲಿತಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಚಾರವಾದಗಳು, ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಅಗಸನಕಟ್ಟೆ)

ಈ ಕವನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಧೈರ್ಯವಂತೆ ಅವಳ ಛಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುಸತಿಸಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನತನದಿಂದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ನೂಕಿದವಳಂತೆಯೂ ಪುನರ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

" ..ಯಾರು ಹೇಳಿದರು
ನಾನು ಬತ್ತಲಿದ್ದೇನೆಂದು

ಇದು ಬತ್ತಲಲ್ಲ
ಬಯಲು ಕಾಣಿರೋ
ನಿಮ್ಮೆದುರೆ ನಿಂತಿದ್ದೇನಲ್ಲಾ
ಬಯಲೂ ಆಗಿ
ಬತ್ತಲಾಗಿ.."(ಅದೆ ಪು.೪೩೨)

ಈ ಸಾಲುಗಳು ಸ. ಉಷಾ ಅವರ 'ಅಕ್ಕ ಹೇಳಿದ್ದು' ಕವನದ ತುಣುಕು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ಒಂದು ಮಹಾ ಬಯಲು' ಎಂದು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಟವಳು ಎಂದು ಹಿಯಾಳಿಸಿದವರಿಗೆ ಅವಳು ಮಹಾಬಯಲು ಎಂದು ಅವಳ ಹಿರಿಮೆ ಸಾರಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

'ಶರಣೆ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ' ಎಂಬ ಆಶಾ ಯಮಕನಮರಡಿರವರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಉದಾತ್ತಿಕರಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ಹುಟ್ಟಿದ ಊರು, ಕಳೆದ ಬಾಲ್ಯ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರವೇಶ, ಎದುರಿಸಿದ ಅಲ್ಲಮನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಮಹಿಳಾ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

"ಬಯಸಿ ಬಂದ ಕೌಶಿಕ ಬಯಕೆ ತೊರೆದು
ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಪಡೆದು ಶರಣೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಶರಣಾದ" (ಭಾವಬಂಧ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನವಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ ಕೌಶಿಕ ಅವಳ ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

"... ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ಸಿಂಚನ ಪ್ರೀತಿ ಚಂದನ
ಏರುತಿರಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ನುಡಿವಂದನ" (ಅದೆ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಅವಳ ಕುರಿತು ಬರಹಗಳು ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಯಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, ವಿಜಯಾದೇವಿಯವರು, ಆಶಾ ಕಡಪಟ್ಟಿ, ಭಾರತಿ ಅಲಿಬಾದಿ, ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಸಿಂದಗಿ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ ಬಾಗಲಕೋಟ, ಹಮಿದಾ ದೇಸಾಯಿ, ಪ್ರಿಯಂವದಾ, ಭಾರತಿ ಪಾಟೀಲ ಜೈಶೀಲಾ ಬ್ಯಾಕೋಡ ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರ ಕವನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಧೈರ್ಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಪರಿ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವ ರೀತಿ, ಅವಳನ್ನು ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತೆಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೆ.. ಅಕ್ಕ ..
ಅರಮನೆಯ ಹಂಗಿನ ಗೆರೆ

ದಾಟುವ ಗಳಿಗೆ
ನೀನು ಹಾಯ್ದು ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯದ
ಕಟುತ್ವವ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಒದ್ದಾಡಿದೆ ಈ ಲೋಕ.."(ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ
ಬಾಗಲಕೋಟ ಅಪ್ರಕಟಿತ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಗಂಡನನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮ ಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿದ್ದ ಆದರೆ ನಿನ್ನ ನಂತರದ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಆ ಚೆಲುವ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

"ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೊದುಗುವ ನಿಜ ಚೆಲುವಂಗಾಗಿ ತಡಕಾಡಿ ಸೋತಿದೆ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲ"(ಅದೆ) ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಇಂದಿನವರಿಗೆ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಿ ಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಅತ್ತ ಹೋದ ಮೇಲೆ ನೀನು
ಇತ್ತ ಬರಿ ಕತ್ತಲು...........
....
ಆದರೂ ನಿನ್ನ ವಚನಗಳ
ಹಣತೆಯ ಬೆಳಕಿನಲಿ–
ಹೊರಾಡುತ್ತ, ಸಮಜಾಯಿಷಿ ಹೇಳುತ್ತ,
ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ" (ಹಮೀದಾ ದೇಸಾಯಿ ಅಪ್ರಕಟಿತ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಕಾರಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದವಳು ಅವಳ ನಂತರ ಆ ವಾತಾವರಣ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬಸವಯುಗದ ನಂತರ ಅಂದರೆ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ನಂತರ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಗಳಿರಲಿಲ್ಲ, ವಿಚಾರವಂತರಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಕವಿಯತ್ರಿಯನ್ನು ಕಾಡಿದೆ. ಆದರೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಹಣತೆಗಳಾಗಿ ನಮಗೆ ದಾರಿ ತೋರುತ್ತಲಿವೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ, ನದಿ
ಮರಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ
ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಕಂಡು
ಅವುಗಳೊಡನೆ ಮಾತು
ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಮೌನ
ಪ್ರೀತಿಯೇ ದೇವರೆಂದು

ಆರಾಧಿಸಿದ ಅಕ್ಕ, ಪರಿಶುದ್ಧ
ಇದೇ ಅಕ್ಕನ
ಅನುರಾಗದ ಬದುಕು॥"(ಪು.೪೧ ಸಂವೇದನೆ)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಚರಾಚರಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಅಕ್ಕ ತನ್ನ ದುಃಖ ತೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತ ಗಿಡ ಮರ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನೋವನ್ನು ಅರ್ಥೈಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಕವಯತ್ರಿ.

ಆಧುನಿಕ ಕವಯತ್ರಿಯರು ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬರೆದ ೬೩ ಕವನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಡಾ. ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ ಅವರು "ಅಕ್ಕ" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ (ಮಹಾಂತೇಶ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ) ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಡಿನ ಪ್ರಮುಖ ಕವಯತ್ರಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಅನೇಕ ಕವಯತ್ರಿಯರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಕಾವ್ಯವೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಡಗು ತಾಣವೂ ಹೌದು" (ಎಂ.ಎಸ್. ಆಶಾದೇವಿ ಪು.೨೬ ಮಹಾಮನೆ ಮಾರ್ಚ ೨೦೧೭) ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಾವ್ಯವು ತನ್ನನ್ನೂ, ತನ್ನ ನಿಜದ ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಸ್ಥಳ'ವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ 'ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾದರಿ'ಯಾಗಿ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ".(ಅದೆ) ವಚನಕಾರ್ತಿಯರಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಯತ್ರಿಯ ಮನ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಕವಯತ್ರಿಯರು ತಾವು ಅಕ್ಕನೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕವಿಗಳು ಕೂಡ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಪರಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

ಆಶಾ ಕಡಪಟ್ಟಿಯವರ 'ಅಕ್ಕಾ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅಕ್ಕ ಇಂದು ಮತ್ತೇ ಜನ್ಮ ತಳೆದು ಬರಬೇಡ, ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವರುಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಣ್ಣು ಪಿಳುಕಿಸುವ ಕಾಲ ಇದು ಎನ್ನುತ್ತ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ದೇವರೆ ಗಂಡನೆಂದು ಕುಳಿತರೆ
ದೇವದಾಸಿ ಎಂದು ಅನ್ನಬಹುದು"(ಪು.೧ ಅಕ್ಕ ವಿ. ಸಬರದ)

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆ ಚೆಲುವ ಗಂಡನೆನಗೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಈ ಕಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದೆ ನೋಡಕ್ಕ ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂದು ಮನೆಗೊಬ್ಬ ದುಷ್ಯಾಸನರಿದ್ದಾರೆ. ಕೌಶಿಕನ ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಅಂದಿನ ಜನ ಕೈ

ಮುಗಿದರೆ ಇಂದಿನವರು ಕಲ್ಲೆಸೆಯುವಂತವರು, ಅವಮಾನ ಮಾಡುವಂತವರು ಎಂದು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜವನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಕವಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶಾಭಾವವೂ ಇದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದರೆ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಿಸುವ ಭಾರ ಹೊತ್ತು ಬರಲಿ ಎಂಬುದು.

"ಒಂದು ವೇಳೆ ಬರುವುದಾದರೆ
ರಾಜಕೀಯ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದು
ಶೋಷಣೆಗಳ ಶೋಕವರಿತು
ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದು
ನಮ್ಮನ್ನೇ ಅಡಿಪಾಯ ಮಾಡುವವರನ್ನು
ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಿ
ಬಂಡಾಯಗಳ ಬಂಡಿ ಹೂಡಿ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದಾದರೆ ಬಾ."(ಅದೆ ಪು.೨)

ಎಂಥಹ ಭರವಸೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಗೆ ತನ್ನಂತಹ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ, ಒಬ್ಬ ಕವಯತ್ರಿಗೆ ತನ್ನಂತಹ ಕವಯತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ. ಅಕ್ಕನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಭುತ್ವ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಬರಲಿ, ಬರಿ ದೇವರನ್ನೇ ಗಂಡನೆನ್ನುವ, ಬಟ್ಟೆ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಹೊರಡುವ ಅಕ್ಕನಿಗಿಂತ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಅನ್ಯಾಯ ಎದುರಿಸಿದ ಅಕ್ಕನ ಗುಣವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಉತ್ತನೂರು ರಾಜಮ್ಮ ಶೆಟ್ಟಿಯವರ 'ಅಕ್ಕನ ತೆಕ್ಕೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನಂತೆ ನೊಂದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಜೀವವನ್ನು ಸಂತೈಸುವ ಗುಣ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂಬ ಭಾವ ಇದೆ. 'ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಚಾಳಿ ಮನೆಮಂದಿಗೆಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತನ್ನು ಕವನದ ಮೊದಲ ಸಾಲುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕಣ ನನ್ನ ಮನದ ಬೆಗುದಿಯನ್ನು ತಣ್ಣಗಿಡಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತ ನೊಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತೆಕ್ಕೆಯೆ ಆಸರೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿದೆ.

"ಚರಾ ಚರವೂ ನಿನ್ನೊಳಗಕ್ಕ
ಇಳೆಯೊಳಗೆಲ್ಲವೂ ನೀನೆ ತುಂಬಿದಂತಕ್ಕ
ನನ್ನ ನಡೆಗೆ ನಿನ್ನ ತೆಕ್ಕೆ–
–ನನಗೆ ಇನ್ನೇತರ ಅಂಜಿಕೆ"(ಅದೆ ಪು.೪)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಹಿರಿದಾದ ಬೆಟ್ಟ. ನೊಂದವರ ಪಾಲಿಗೆ ನೋವು ನಿವಾರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅವಳು. ಅವಳ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದರೆ ನಮಗದೇ ಸುಖ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

'ಹೇಳುವೆಯಾ ಅಕ್ಕ!?' ಎಂಬ ಸ.ನ. ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂಬ ಕವಯತ್ರಿಯವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಬದುಕು ಖಡ್ಗದ ಅಲುಗಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿಹುದು ಹೇಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿದೆ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳನ್ನಾದರಿಸಿ ಅವಳ ಬದುಕನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಇಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದ ನಿನಗೆ ಒಲಿದವರು ಯಾರು?

"ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಟ್ಟಿ
ನಿನ್ನಂತರಂಗದ ಕದವನ್ನೊಮ್ಮೆ
ಕೇಳಬಯಸುವೆ–ಮೆಲ್ಲಗೆ
ಉಲಿಯೇ
ನೀನೊಲಿದು ತಪಸಿದ್ದು ಯಾರಿಗಾಗಿತ್ತು?
ಅಲೌಕಿಕದ 'ಹರ' ನೆಂಬ ಗಂಡಗೋ
ಲೌಕಿಕದಿ 'ಶಿವ' ನಾದ ಗಂಡಗೋ!?
ಹೇಳುವೆಯಾ ಅಕ್ಕ"(ಅದೆ ಪು.೧೪)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಈ ಕವಯತ್ರಿಯು ನೀನು ಹರನೇ ಗಂಡನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಬಯಸಿದವಳೋ ಅಥವಾ ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿಸಬಯಸಿದೆಯೋ, ಯಾರಿಗಾಗಿ ನೀನು ತಪಸಿದ್ದೆ ಹೇಳು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಸಂದೇಶವೇನು...?' ಗೀತಾ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಜೋಷಿ ಅವರ ಕವನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಧಿಸಬೇಕಿತ್ತು ನೀನೇಕೆ ಒದ್ದು ಹೊರಟೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆಯಾದವನನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ನೀನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಏಕೆ? ಜನರ ನಿಂದನೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆಯೋ ಅಥವಾ ರಾಜದಂಡನೆಗೆ ಹೆದರಿಯೋ? ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಕೌಶಿಕ ಕಾಮುಕ ಸರಿ ಆದರೆ ನೀನು ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕಿತ್ತು, ನಿನ್ನ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳಸಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಕವಯತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ನೀನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಮಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂದೇಶವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಶತ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ
ಮಾತು ನಿನ್ನದು, ಆದರೂ
ಮಾನಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ
ಸಮಾನತೆಯ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ
ಇರುವ ಈಗಿನ ಸಮಾಜದ
ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸಮಜಾಯಿಷಿ
ಏನು ಹೇಳು ಅಕ್ಕ...?"(ಅದೆ ಪು.೧೬)

ಕವಯತ್ರಿಗಿರುವ ತಾಕಲಾಟ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗುವುದೋ ಅಥವಾ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡನನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತಿಡಿ ನಮ್ಮ ದಾರಿಗೆ ತಂದು ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುವುದೋ. ಸಮಾನತೆ ಎಂದು ಸೋಗು ಹಾಕಿರುವ, ತನ್ನಂತೆ ಇರುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂದೇಶವೇನು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗುಡಿಬಂಡೆ ಪೂರ್ಣಿಮಾರವರ 'ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೆದರದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟವಳು ನೀನು ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಬರಿ ಆಡಂಬರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ವಿಕಾಸದ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

"ನೆಲದಲಿದ್ದೇ ಸತ್ಯಕಂಡೆ
ನಿಜದೊಳಿದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ
ಅದೆಂಥ ವಿಸ್ಮಯವೇ!! ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ
ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇದ್ದ ಬಗೆ
ಭಾವ ಅನುಭಾವ ಮೇಳೈಸಿ
ಹಣತೆ ಬೆಳಕ ತಮದಲಿರಿಸಿ
ಪ್ರಾನದೆಲೇ ಮರೆಯಾದೆಯಲ್ಲೇ ಅಕ್ಕ"(ಅದೆ ಪು.೧೮)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಭಾವನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಅವಳ ಅನುಭಾವದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಂತೆ ಭೂಮಿ ಮೇಲೆಯೇ ಬದುಕಿ, ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯ ಕಂಡವಳು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸೀತಾಪೂರ ಅವರ 'ದಿಟ್ಟೆಗೊಂದು ದೂರು' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಾಣುವ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡ ಕವಯತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟಳಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ತಕಾರಾರು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ""ಒಲೆಯೊಳಗಿಕ್ಕು ಮಿಕ್ಕಗಂಡರ"" (ಅದೆ ಪು.೨೪) ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ನಿನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ದಾಖಲೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸೆರಗಕಂಡು ಒರಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂದಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚದೆ ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ದೂರು ಕೊಡುವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೂ ಅದು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಕೊರಗು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ...' ಎಂಬ ದೀಪಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಅವರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವರ್ಣನೆ, ಅವಳ ವಚನಗಳ ಮಹತ್ವ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಸಾಕಾರರೂಪ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಪದ್ಮಾ ಶೇಖರ ಅವರ 'ಅಕ್ಕ ಒಬ್ಬಳೆ' ಎಂಬ ಕವನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆದರ್ಶವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕನ ಆದರ್ಶ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸೋತ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಕೆ ಬೆಳಕು ನೀಡಿದವಳು. ಅವಳ ಆದರ್ಶ ಪಾಲಿಸಲಾರದೆ ನಾನಿಂದು ಸೋತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಂತೆ ಬಯಲಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಸಾಟಿ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಸ್.ವಿ. ಪ್ರಭಾವತಿ ಅವರ 'ಅಕ್ಕ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಭಾವವಿದೆ. ಪ್ರೀತಿ ಶುಭಚಂದ್ರ ಅವರ 'ಅಕ್ಕ-ಅಂಬಿಕೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಮಾನತೆ ಸಾರಿದ ಬಸವಣ್ಣನ ನೆರಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮರ ಅರಿವು ಪಡೆದವಳು ಎಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಎಸ್. ಮಾಲತಿ ಅವರ 'ಅಕ್ಕನಿಗೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ನಿನ್ನ ಬದುಕಿಗೂ ಇಂದಿನವರ ಬದುಕಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವ ಅಡಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಕವಿತೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಪರಿ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳ ಅವನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಮಾದರಿಯೇ ಹೊಸದಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ ಸ್ತ್ರೀ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅನೇಕರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ದೈವತ್ವದ ಕನ್ನಡಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ದೇವರನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಲು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಹಲವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಂತೂ ಅವಳು ತಮ್ಮಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಳೆ ಆದರೆ ಏಕೆ ಅರಸನನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದಳು, ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ದಾರಿಗೆ ತರಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹೀಗೂ ಅನಿಸಿದೆ ಅದೇನೆಂದರೆ ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ ಆದರೆ ನಾವೂ ಹೊರಟರೆ ಒಂದು ಸೆರಗ ಹಿಡಿದು ಕೇಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅವ್ವಾ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕನಂತವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವರ ಮುಂದೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತೆಯಾಗಿ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣೆಯಾಗಿ, ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರೇರಕಳಾಗಿ, ಅನುಭಾವ ಚಿಂತನೆಗೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕರ ಲೇಖನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಶರಣೆಯಾಗಿ, ವಚನಗಾರ್ತಿಯಾಗಿ, ಅನುಭಾವಿಯಾಗಿ, ವೀರಾಗಿಣಿಯಾಗಿ, ಕವಯತ್ರಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನವೋದಯ, ನವ್ಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧರ್ಮದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಮಕಾಲಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಪರಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕವಯತ್ರಿಯರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ದಿಟ್ಟತನ, ಧೈರ್ಯ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು, ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲ ಕವಯತ್ರಿಯರಂತೂ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಸಲಹೆಗಳಿವೆ. ಮತ್ತಷ್ಟು ಕವನಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ನೋವಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಯುವತಿಯರು ಬಯಸುವುದೇನನ್ನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು ಹೊಂದಿದ ಸ್ಪುರದ್ರೂಪಿ ಯುವಕ ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ತನ್ನೆಲ್ಲ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ನೀನೇಕೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹಲವು ಕವಯತ್ರಿಯರು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು, ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು, ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಏರು ಪೇರುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಇಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯವರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರು ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ವಸ್ತುಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಇಂದಿನವರಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಹಳೆಯ ಕವಿಸಮಯದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿನವರು ಬಳಸಿರುವರಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೊಂದು ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಂದಿನವರ ಅನುಭವ ತುಂಬಿದೆ."(ಪು.೨೯೭ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ) ಹಾಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ಜೀವನ ಆದರ್ಶ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದ ಕವನಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವಳು ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದಳಲ್ಲ ಎಂದು ಕನಿಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ವೀರ ವೀರಾಗಿಣಿ, ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕಿ, ದಿಟ್ಟಮಹಿಳೆ, ವಚನಗಾರ್ತಿ, ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕವಯತ್ರಿ, ಪ್ರಭುತ್ವ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದ ಧೈರ್ಯವಂತೆ ಎಂದು ಹಲವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಖಚಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಅಂಶ ಎಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೊಸ ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹಿಳೆ. 'ಮಹಿಳಾವಾದ' ಎನ್ನುವುದು ಅಂದು ಇರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅವಳು ಅಂದು ಅವಳು ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಇಂದಿನ ಮಹಿಳಾವಾದವೇ ಆಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ :

ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿಬದುಕಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲೂ ಅವಳ ಕುರಿತು ಕಥೆ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಯಾದವು ಎಂದರೆ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವೇನು? ಆ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಇಂದಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಏನು? ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೋ ಅಥವಾ ಹರಿಹರನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೋ ಅಥವಾ ಈ ಎರಡರ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೊಸ ಪುನರ್ಲೇಖವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೋ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕೆಲ ವಿಷಯಗಳು:

* **ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಬೇಕಾದ ಒಬ್ಬ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಹಾಗೂ ಆ ಪರಿಸರದ ಪರಿಚಯ ಇರಬೇಕು. ಅಭಾಸ ಆಗುವ ರೀತಿಯ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಲೇಬಾರದು. ಅಂದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸುವವರಿಗೆ ತಾನು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲಾತೀತನಾಗಬೇಕು.

* **ಜೀವನ ದರ್ಶನ** : ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಓದುಗರಿಗೆ ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದುವ ವರ್ಗವು ದರ್ಶನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಶರಣರ ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಂದಾಗ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಶರಣ ಶರಣೆಯರ ಕುರಿತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ತೊಂಬತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಂಡ ಡಾ. ಜೆ.ಪಿ. ದೊಡಮನಿ ಅವರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಶರಣರ ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದೇ ಕರೆದರು. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಅವರ 'ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟ,' 'ಕದಳಿ ಕರ್ಪೂರ,' 'ಪರಿಪೂರ್ಣದೆಡೆಗೆ,' 'ಅಳಿವಿನಿಂದ ಉಳಿವಿಗೆ' ಮತ್ತು 'ನೆರಳಾಚೆಯ ಬೆಳಗು' ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ 'ಗಿರಿನವಿಲು,' ಮಾತೆ ಮಾದೇವಿಯವರ 'ತರಂಗಿಣಿ,' ಹನ್ನೆರಡುಮಠರ 'ಕೂಗಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ,' 'ಯೋಗಿಗೆ ಯೋಗಿಣಿಯಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು,' 'ಸೋಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ,' ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ 'ಪ್ರಭುದೇವ,' 'ಉದಯರವಿ,' 'ಕ್ರಾಂತಿಕಲ್ಯಾಣ', ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ 'ಕರ್ಮಯೋಗಿ' ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಸೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಾನ ದೊರಕಿಸಿದರು.

೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನ, ವಚನಕಾರರ ಕಾಲ, ಶರಣರ ಆಂದೋಲನದ ಕಾಲ, ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲ, ಬಸವಯುಗ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಶರಣರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. 'ಕೊಲ್ಲುವವನೆ ಮಾದಿಗ ಹೊಲಸು ತಿಂಬುವವನೆ ಹೊಲೆಯ' ಎಂದು ಜಾತೀಯತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ ಕ್ರಾಂತಿ, 'ಮೊಲೆ ಮೂಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು ಮಿಸೆ ಕಾಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು' ಎಂದು ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಕ್ರಾಂತಿ, 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ' ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸರ್ವಸಮಾನತೆಯ ಸಂಸತ್ತಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನೀಡಿದ ಕ್ರಾಂತಿ, 'ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವಿರಲಿ' ಎಂದು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಇಟ್ಟ ಕ್ರಾಂತಿ, ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಕ್ರಾಂತಿ, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಮಹತ್ವ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಾಂತಿ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಎರಡೆ ಸಾವಿರಾರು ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಗಳ ಹರಿಕಾರರು ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರು. ಶರಣರ ಕಾಲದ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕವನ ಸಂಕಲನ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು. ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಶರಣರ ಕುರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಕರೆದು, ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಶರಣರ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

೧. 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' – ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ ೧೯೫೬

೨. 'ಕದಳಿ ಕರ್ಪೂರ' – ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸಾಮಿ ೧೯೬೨

೩. 'ತರಂಗಿಣಿ' – ಜಗದ್ಗುರು ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿ ೧೯೭೫

೪. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' – ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ೧೯೯೫

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಕೊಡತೊಡಗಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷನ ಹಾಗೆಯೇ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಂದವು. ಕನ್ನಡದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರ **'ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ'**, ಕೆರೂರು ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರ **'ಇಂದಿರಾ'**. ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯಂತೂ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಕಾಲದ ಅನುಕೂಲ ಹೇಳಿತು. ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊಸ ವಿಚಾರಧಾರೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಿತು. ಸ್ತ್ರೀಶಿಕ್ಷಣ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಇಂತಹ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದವು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ ಎನ್ನುವುದು ಮರೆಯಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಆಗ ಶರಣರ ಆಂದೋಲನದ ಸಂದರ್ಭಗಳು

ನೆನಪಾಗತೊಡಗಿದವು. ಆ ಕಾಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ, ಘಟನೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಂದವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕಥಾ ನಾಯಕಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧ **'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು'** :

ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು ಹಲವಾರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ನೀಡಿದರು. 'ಸ್ವಾತಂತ್ರದೆಡೆಗೆ', 'ಮಾಡಿಮಡಿದವರು', 'ಖಾನಾವಳಿ ನೀಲಾ', 'ನೀ ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಬೇಡ', 'ಮೋಹದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ', 'ದ್ರೋಹಿ', 'ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ', 'ಪಾತರಗಿತ್ತಿ', 'ಗೆಳೆಯನ ಮಡದಿ', 'ಜನಿವಾರ ಮತ್ತು ಶಿವದಾರ', 'ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ', 'ಚಕ್ರವ್ಯೂಹ', 'ಕತ್ತರಿ ಪ್ರಯೋಗ' ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ **ಗಿರಿಯ ನವಿಲು**. ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ, ನಂತರ ೨೦೧೧ ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ. ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಆತಂಕ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವ್ವನ, ಸ್ನೇಹಿತೆಯರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಟ, ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಹಾದೇವಿ ವಿವಾಹವಾದದ್ದು, ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಕೌಶಿಕ ಮುರಿದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ನಡೆದದ್ದು, ಚಂದಿಮರಸರು ಅವಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿದ್ದು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಗಿರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದಳು ಎನ್ನುವವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ ೨೬೨ ಪುಟಗಳದ್ದಾಗಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ೨೪ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. 'ಮಗು ಬೇಕು' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ 'ಯೋಗ ಸಮಾಧಿ' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಕ್ಕಷ್ಟೇ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪರವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿಲುವು ಹೊಂದಿದ ದಿಟ್ಟ ಮಹಿಳೆ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರುತ್ತಾರೆ. ಐವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು ಆಗುತ್ತಾಳೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರ್ತಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀ ಪರವಾದ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ನಿಂತವಳು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಗಾಳಿ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಯಿತು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಕಟ್ಟಿಮನಿ ಅವರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನೋದಿದಾಗ ಇಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯ ಎಷ್ಟೋ

ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಉತ್ತರವಾಗಬಲ್ಲಳು ಎನಿಸಿರಬೇಕು. ಹರಿಹರ, ಚಾಮರಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ರೂಪ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಓದುಗ ವರ್ಗ ಅಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಆ ಓದುಗ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹಾಗು ಅವರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳ, ತತ್ವಗಳ, ಧೈರ್ಯದ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊಸ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರ 'ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ' ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಪ್ರಭಾವದ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿತು, ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ, ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರಿಗೂ ಮಹಾದೇವಿ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದ ದಿಟ್ಟ ಮಹಿಳೆ, ಯಾರು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನರಳುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ದೊರಕಲಿ, ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಹಿಳೆ ಇದ್ದಳು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಇಂದಿನವರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿ ಎಂದೆನಿಸಿರಬೇಕು. ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದಿಮದೇವರ ಪಾತ್ರವಂತೂ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಚಂದಿಮರಸರು ದೇಶ ಸಂಚಾರಿಗಳು ಆಗಾಗ ಉಡುತಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಪುಟ್ಟ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದರು, ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾದೇವಿ ಆಗಲೇ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಸದಾ ಲಿಂಗಪೂಜೆ, ಶಿವಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕೌಶಿಕನಂತಹ ಭವಿ ಬಯಸಿದಾಗ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೊರಗಡೆ ಚಂದಿಮದೇವ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೇ ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುತುಹಿಡಿದು ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಸಹ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಿರಲಾರದ ಚಂದಿಮರು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕೌಶಿಕ ವ್ಯಂಗ್ಯಭಾವದಿಂದ ಹೇಳಿದ: "ಇಂಥ ಮಹಾವೀರಾಗಿಣಿಯರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನು!.."(ಗಿರಿಯ ನವಿಲು ಪು.೨೦೪) ಇಂತಹ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಚಂದಿಮರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಪಯಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರು ಯಾರು ತಡೆದರೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಕೌಶಿಕ ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಜಂಗಮರಿಗೆ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳ ಸಮೇತ ಊರುಬಿಡಲು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು 'ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಭಾಗವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರು ಅವಳನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪುರಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ

ಮುನ್ನ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು ಕಿನ್ನರಯ್ಯರು ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಶುಭಾಗಮನ ಕೋರಿದ ಸನ್ನಿವೇಶ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳು ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ಧವಳ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಾಸಿ ಅವಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ, "ಒಡನೆಯೆ ಮಹಾದೇವಿ ಆ ನಡೆಮುಡಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಶರಣೆಯರ ಸಮೇತ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ,"(ಅದೆ ಪು.೨೩೧) ಅಂದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಟ್ಟೆ ಹೊದ್ದಳು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂದೇ ಖ್ಯಾತರಾದ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳೆಂದೆನಿಸಿರಬೇಕು. 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹಾದೇವಿ ಧೈರ್ಯವಂತ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ೫೦-೬೦ರ ದಶಕದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬುವವಳಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಮೂರು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬರೆದ ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಾರರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಲಿಖಿತ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ (ಕರಾರುಪತ್ರ) ಅಂದರೆ ಮೂರು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಾಗಲೇ ಈ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು ಅಪ್ಪಾಜಿ, ನೀವೇನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡಿ, ಈಗ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಬನ್ನಿ, ಅರಸರು ಅವುಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿ ಆ ಪ್ರಕಾರ ವಚನ ಪತ್ರ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ"(ಅದೆ ಪು.೧೨೫) ಇದರ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರ ಚಾಮರಸನಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ಹರಿಹರನಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದಾರೆ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು ಈ ವಿಚಾರ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮನೋಭಾವವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಸಹಾತು ಶಾಹಿಯ ಪ್ರಭಾವವೂ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು. ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನ, ಹರಿಹರನ ರಗಳೆ, ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ ಹೀಗೆ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತಹ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಈ ಕಾಲದ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ಅವಳ ವಿಚಾರಗಳು ನೊಂದ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲಿಗೆ ದಾರಿ ದೀಪಗಳಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕೆಲವು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು

ಹಾಕುವಂತೆ ಗುರುಗಳು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. (ಶರಣರ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪು.೩೩೬) ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುವಿನ ಬೆಂಬಲ ಇತ್ತು ಅಲ್ಲದೆ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಚಂದಿಮರಸರ ನೈತಿಕ ಬಲವೂ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭವಿಯಾದ ಕೌಶಿಕ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಶ್ರೀಶೈಲದವರೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು "ನಾನು ಶಿವಭಕ್ತನಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಾಗಿ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೆ ದೇವಿ? ಆಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನಿತ್ತ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಶಿವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನೂ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪವನ್ನು ಮರೆತು ಕನಿಕರಿಸಬೇಕು ದೇವಿ."(ಗಿರಿಯ ನವಿಲು ಪು.೨೫೬)ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ "ಕಾವಿ ಧರಿಸಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಕಟ್ಟಿ ಭಸ್ಮ ಬಳಿದುಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಯಾರೂ ಶಿವಭಕ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಗ ಗುಣ ಅಳಿದು ಲಿಂಗ ಗುಣ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಅದೇ ಶಿವಭಕ್ತಿ."(ಅದೆ ಪು.೨೫೭) ಎಂದುತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಭಕ್ತನ ಗುಣಗಳು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೌಶಿಕ ಶಿವಭಕ್ತನ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ ನಿಜವಾಗಿ ಆತ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದರೂ ಯಾರ ಕೈಗೂ ಸಿಗದೆ ಮಹಾದೇವಿ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

೨. 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ' :

ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಒಟ್ಟು ೩೦೦ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನೇ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿ. ಅದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದು 'ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳಕು', ಎರಡನೆಯದು 'ದಿಗಂಬರದ ದಿವ್ಯಾಂಬರೆ', ಮೂರನೆಯದು 'ತಪೋಯಾತ್ರೆ' ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯದು 'ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕದಳಿಗೆ'. ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳಕು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವ್ವನ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಬೆಳಕಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಮಹಾದೇವಿಯ ಗುಣಗಳು ಮುಂಚಿನಿಂದ ಬಂದ ಗುಣಗಳೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಗ ಅಂದರೆ 'ದಿಗಂಬರದ ದಿವ್ಯಾಂಬರೆ' ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ವಕ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣೆ ಶತ್ರು ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಪಾತ್ರವೂ ಅಲ್ಲಿದೆ ಅದು ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ, ಅವಳು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅಭಯ ನೀಡಬಲ್ಲವಳು ಹೆಣ್ಣೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವ, ಇನ್ನುಳಿದ ಶಿವ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರ ಸಂಗದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರಿಂದ ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕದಳಿಗೆ ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಕದಳಿಯೆಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ, ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳು ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ' ಎಂದು ಇಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರು ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ, "ಜಗತ್ತೆಂಬ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಪರಿಮಳಭರಿತ ಕರ್ಪುರದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವಳ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ; ಅವಳ ವೈರಾಗ್ಯದ ಪ್ರಭೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಉರಿಯುಂಡ ಕರ್ಪೂರದಂತೆ ತನ್ನ ಭೌತ ದೇಹವನ್ನು ಮೀರಿ ಬಯಲಾಗುವುದು ಕೂಡ, ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕದಳಿ ವನದಲ್ಲಿ"(ಶಿವಚಿಂತನೆ ಪು.೧೮೨) ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಹರಿಹರ, ಚಾಮರಸ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ನಂತರ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಕಥನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ ರಚಿಸಿದ ರಾಜಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ಓಂಕಾರ-ಲಿಂಗಮ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

> "ಆ ಪುರದೊಳು ಶಿವಭಕ್ತನಿಷ್ಟನು ವ್ರತಿ
> ಕಾಪಾಲಧರನನರ್ಚಿಸುವ
> ಸಾಫಲ್ಯಧರ ಓಂಕಾರಸೆಟ್ಟಿ ಲಿಂಗಮ್ಮನು
> ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಒಪ್ಪುತಿಹರು" (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶಾ.ಇ. ಪು.೧೫೮)

ಈ ಓಂಕಾರ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಎಂಬ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹೆಸರುಗಳೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಶರಣರನ್ನು ಕುರಿತು, ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಇವರು ಆ ಕಾಲದ ಧ್ಯೇಯ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ, ಶರಣ-ಶರಣೆಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಉದಾತ್ತೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಂದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ "ಇನ್ನು ನೀನು ಪುನರ್ಜಾತಳಾದೆ. ನರಜನ್ಮವನ್ನು ದಾಟಿ ಹರಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದೆ. ಮರವೆಯ ಜನ್ಮದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ಹರನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತು ಹರನೇ ತಾನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದೇ ಈ ಪೂಜೆಯು ತಂದು ಕೊಡುವ ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿ.."(ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ ಪು.೩೩) ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ "ನರ ಜನ್ಮವ ತೊಡೆದು ಹರ ಜನ್ಮವ

ಮಾಡಿದ ಗುರುವೆ.."(ಅ.ವ.ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಪು.೭೩) ಎಂಬ ವಚನದ ಆಧಾರ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಆ ಪಾತ್ರ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. "ಒಳ್ಳೆಯ ವರ! ಹುಂ, ನಾಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು, ನಿಮಗೂ ನಿಮ್ಮ ವರನಿಗೂ, ರಾಜನೆಂಬ ಗೌರವದಿಂದ ನಿಂತು ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡುವ ಊರಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು, ನಿಮ್ಮ ರಾಜ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಇದೆಯೇನು? ಹೋಗಿ..ಹೇಳಿ ಆ ನಿಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ವರನಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ 'ವಧು' ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು."(ಪು.೯೨ ಕ.ಕರ್ಪೂರ) ಎಂದು ಕೌಶಿಕ ಮಹಾರಾಜನ ಆಪ್ತನಾದ ವಸಂತಕ ಬಂದು ಮಹಾರಾಜನೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವರ ಓಂಕಾರ ಶೆಟ್ಟರೆ ಎಂದಾಗ ಅವಳಿಂದ ಬಂದ ದಿಟ್ಟ ಉತ್ತರ. ಆದರೂ ರಾಜ ಪರಿವಾರದವರು ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುಗಳಾದ ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರ ಸಲಹೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಂದಾಗ ಗುರುಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಕೌಶಿಕನ ಕೋಪಕ್ಕೂ ಬಲಿಯಾಗಬಾರದು ಮಹಾದೇವಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಸಲಹೆಯೊಂದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಮಹಾದೇವಿ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ವಸಂತಕನ ಮುಂದೆ "... ರಾಜರಿಗೆ ನನ್ನ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಪ್ಪುವಂತಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಬಹುದು..."(ಅದೆ ಪು.೧೦೪) ಹೀಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಬಂದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಚಾಮರಸನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ರಾಜನಿಗೆ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ನಾನು ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಮಹಾದೇವಿ ಇದ್ದಾಗ ಕೌಶಿಕ ಆಕೆಯ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಹಾದೇವಿ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೊರನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಚಂದಿಮರಸರೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಯಾಣ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೋಗುವ ಜನ ಅವಳತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವಳು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ರೂಪ ಹೊಂದಿದ ಬಡ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಮೈಮೇಲೆ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕುಂತಳಾಪೂರ, ಹೊಳೆಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಹೀಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ತನ್ನ ತಪೋಯಾತ್ರೆ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮುಕ ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು

ಕಾಡುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ ದೇವರು ಬಂದು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದವರೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಸವಣ್ಣ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತನ್ನ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು. ಮುಂದೆ ಮಹಾದೇವಿ ಒಬ್ಬಳೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಗಮದೇವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಲ್ಲಮರು ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮಹಾದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಬರೆದಂತಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಇಂದಿನ ಸಂಸತ್ತಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಎಲ್ಲ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಶರಣ ಶರಣೆಯರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೂಡ ರಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಮ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಳಿ ವನಕ್ಕೂ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ಮಹಾದೇವಿ ಅರಿತಳು. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಸದಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನದೇ ಧ್ಯಾನ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮತ್ತು ಕದಳಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಬಸವ ಅಲ್ಲಮರು ಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಒಳಿತು ಎಂದರು. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು ಅವಳಿಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲದ ದಾರಿಯ ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿದರು. ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತವನ್ನು ಏರುವಾಗ ಪರುಷೆಯೊಂದು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬೆಟ್ಟವೇರಿ ಅದರ ನಾಯಕ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ತನ್ನ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹೃದಯ ಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತ ಅನುಭವ ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಅರ್ಚಕರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಾಗ ಅವರೂ ಕನ್ನಡಿಗರೆ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಚುಂಚರನ್ನು ಕರೆದು ಅವಳಿಗೆ ಕದಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕದಳಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬುಗ್ಗವಾಗು ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೌಶಿಕ ರಸವಂತಿಯು ಬರುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಮಹಾದೇವಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ರಸವಂತಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೌಶಿಕನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ "ಮೇಲೇಳು ಅಣ್ಣಾ; ನೀನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬಾರದು. ನೀನು ನನ್ನ ತಂದೆ, ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ಶಕ್ತಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. (ಅದೇ ಪು.೨೯೬) ಇಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕನಿಗಾಗಲೇ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ ನಾನು

ನಿನ್ನ ಮಗ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಸವಂತಿ ಕೌಶಿಕರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಹೇಳಿ ತಾನು ಕದಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಡುವಳು. ಕರ್ಪೂರ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇತರರಿಗೆ ಪರಿಮಳ ಕೊಡುವಂತೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಯಾವ ಕುರುಹನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ ಹಾಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ತಾ ಸುಟ್ಟು ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಪರಿಮಳ ನೀಡಿದ ಮಹಾತ್ಮಳು ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

೩. **'ತರಂಗಿಣಿ'** : ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕರ್ತೃ ದಿ. ಜಗದ್ಗುರು ಮಾತೆಮಹಾದೇವಿಯವರು. ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು ವಿಜ್ಞಾನ ತತ್ವಜ್ಞಾನಗಳ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವೀಧರೆ. ಆದರೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದತ್ತ ಒಲವು ಹೊಂದಿದ ಅವರು ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಲಿಂಗಾನಂದರಿಂದ ಜಂಗಮದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು, ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಅಭಿದಾನ ತಾಳಿ, ೧೯೭೦ ರಲ್ಲಿ ವಿನೂತನ ಸ್ತ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. (ತರಂಗಿಣಿ ಬೆನ್ನುಡಿ)

ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. "ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೋರ್ವಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಿತ್ರಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಬದುಕನ್ನು ಪಲ್ಲಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಯೋಗಿಕ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಶಿವಯೋಗಿಣಿ "ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ"ಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು, ಮೃತ್ಯುಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿ ಅಮೃತ್ಯುಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮಾಗಮಗೊಳ್ಳುವ ಆ ತಾಯಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಬಹುಮುಖವಾದದ್ದು. ಆಕೆ ಅನುಭಾವಿ (mystic), ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ (philosopher), ಯೋಗಿಣಿ, ಸಾಹಿತಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಣಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವಳು. ಇಂತಹ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಪರಿ, ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಹಾಯ್ದು ಬಂದ ಸ್ತರ, ಎದುರಿಸಿದ ಪರಿಸರ, ಇವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಭಿತ್ತಿಯೇ ಬೇಕಾಯಿತು; ಅದರಿಂದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರ ಪಡೆಯಿತು."(ಅದೆ ಪು.viii) ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಲವಾರು ಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಮಹಿಳೆ ಮಹಾದೇವಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ೮೦೫ ಪುಟಗಳ ಈ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಾರ್ಧಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ೫ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು. ೬೦ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉಗಮ, ಪ್ರಗತಿ, ಗಮನ, ಎಂಬ ವಿಭಾಗಗಳು ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ, ಸಮಾಗಮ ಎಂಬೆರಡು ವಿಭಾಗಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಭಾಗ ೧ 'ಉಗಮ'ದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಬಯಕೆ, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಸಾರ, ಧರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಂಕಲ್ಪ ಸಿದ್ಧಿ, ನನಸಾದ ಕನಸು, ಕಾರಣಿಕ ಕನ್ಯೆ ಎಂಬ ೬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮ್ಮ-ಓಂಕಾರ ಶೆಟ್ಟರ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನ, ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಗುರುಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಭಾಗ ೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರ, ವಿದ್ಯೆಗೆ ನಾಂದಿ,

ಸುಪ್ತಶಕ್ತಿಯ ಆವಿಷ್ಕಾರ, ವಿರಕ್ತಿಯ ಕಿಡಿ, ಮೋಡ ಸರಿಯಿತು, ಕನ್ನೆತನ ಕಾಲಿಕ್ಕಿತು, ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಎಂಬ ೭ ಭಾಗಗಳಿದ್ದು, ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಎಳವೆಯ ಜೀವನ, ಅವಳ ಆಟ ಪಾಠ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೊದಲು ನುಡಿಗಳಿಂದ 'ತಂದೆ ನೀನು ತಾಯಿ ನೀನು' ಎಂಬ ವಚನ ಹೇಳಿ, ಅದರ ಕುರಿತಾಗಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಮಹಾದೇವಿಯ ಇಂಥ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಗುರುಗಳು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಇದರಲ್ಲಿವೆ. 'ವಿದ್ಯೆಗೆ ನಾಂದಿ' ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ೪ ವರ್ಷದವಳದ್ದಾಗಲೇ ಓದಲು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪರಿ, ತಾಯಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯಲು ಹೊರಗೆ ಹೇಗೆ ಕಳಿಸುವುದೆಂದು ಆತಂಕ, ಆದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಕಲಿಯುವ ಅದಮ್ಯ ಆಶೆಯನ್ನು ಅರಿತ ಓಂಕಾರರು ಗುರುಗಳ ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಏನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಗಾಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ಗುರುಗಳು "ಓಂಕಾರ, ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲವಪ್ಪ..."ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.(ಅದೆ ಪು.೬೨) ಬೀಜವೊಂದು ಮೊಳೆತು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಪೂರಕವಾಗಿ ಬೇಕೆ ಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ ಲೇಖಕಿ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ನಲ್ಲ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ್ದರು, ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೋಬೇಕು ಅಂತ, ಪಾರ್ವತಿ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕೂತಳಂತೆ, ಮಳೆ ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲು ಯಾತಕ್ಕೂ ಹೆದರಲಿಲ್ಲವಂತೆ, ಆಮೇಲೆ ಶಿವ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನಂತೆ...ನಾನು ಪಾರ್ವತಿ ಆಗ್ತಿನಿ, ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸಖಿಯರು, ಪೂಜೆಯ ಸಲಕರಣೆ ಕೊಡಬೇಕು' (ಅದೆ ಪು.೭೯) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಗೆಳತಿಯರೊದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂದರೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿರಕ್ತಿ ಎಂದು 'ವಿರಕ್ತಿಯ ಕಿಡಿ' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೋಡಸರಿಯಿತು ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಅಬಲೆ ಎಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳಿದಾಗ, ತಾಯಿಯ ಮಾತಿಗೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ "ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಉನ್ನತ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲಳು, ಅತ್ಯಂತಿಕ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲಳು ಎಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರಲೇ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು".(ಅದೆ ಪು. ೯೫) ಮಗಳ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿದಾಗ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಮಗಳು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದಳು. 'ಕನ್ನೆತನ ಕಾಲಿಕ್ಕಿತು' ಮಹಾದೇವಿ ಋತುಮತಿಯಾದ ಕುರಿತು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. 'ಪುನರ್ಜನ್ಮ' ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಮಾಯೆಯ ಮೋಹದ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಬೇಡ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. 'ಗಮನ' ಎಂಬ ೩ನೆಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಅಂತರ್ಮುಖಿ', 'ದೇವ ವಿರಹಿಣಿ',

'ಶಿವನೊಲುಮೆ', 'ನಿರಾಕರಣೆ', 'ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆ', 'ಮದುವೆಯ ಮಾತು', 'ಸಮಾಧಾನಿ', 'ದೃಢಚಿತ್ತ', 'ನೆಮ್ಮದಿಯ ನೆಲೆ' ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತ, ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಅಂಶಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. 'ಕೌಶಿಕನ ಕಾಕದೃಷ್ಟಿಗೆ' ಬಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನ 'ವಿರಹದುರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು' ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ಕಾಣದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ಎಂಬ ಭವ ಬಂಧನಗಳೇ ಬೇಡ ಎಂದು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಸಲಹೆ ಅವಳಿಗೆ 'ಕಾಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲುದಾರಿ' ಸಿಕ್ಕಂತಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನೊಂದು ವ್ರತ ಕೈಗೊಂಡಿರುವೆನೆಂದು ಆ ವ್ರತ ನಡೆದಾಗ ಮೂರು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯಾದರೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಅರಮನೆ ವಾಸ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿ ಎಂದು ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಳು. 'ಪಂಜರಕ್ಕೆ ಪಯಣ' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯರು ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆ ಎಂಬ ಪಂಜರವನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.' 'ಕರ್ತವ್ಯದ ಪಾಠ', 'ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಬೋಧೆ', ಇಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿಸಿದ್ದಳು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. 'ಪಕೃತಿಯ ಪ್ರಶಾಂತ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ವಸಂತಕನೊಂದಿಗೆ ಯೋಜನೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ ಮಹಾದೇವಿ ಮೊದಲು ನಿರಾಕರಿಸಿ ನಂತರ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ, ನದಿಯ ದಡ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೆನೆದು ಪ್ರಶಾಂತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವಂತಾಗಲಿ ವೈರಾಗ್ಯಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಳವನ್ನಾದರೂ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. 'ಅಭವನ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಭವಿಯಿಂದ ಭಂಗ', 'ಗುರುಗಳ ಮುಖಭಂಗ" 'ಜ್ಞಾನಮಂಥನ', 'ದಿಗಂಬರದ ದಿವ್ಯಯೋಗಿಣಿಯಾಗಿ', 'ಮೋಹ ಪಂಜರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದು, ಅವಳ ಶಿವಪೂಜೆಗೆ ಅಡ್ಡಬರುವುದು. ಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವುದು, ಮಹಾದೇವಿ ಎಷ್ಟೇ ಜ್ಞಾನ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಇರುವುದು, ಮಹಾದೇವಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೊರಡುವುದು ಈ ಭಾಗಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಮಹಾದೇವಿ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿಯೇ ಅರಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದಳು ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟವಳು ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ಸೀರೆಯುಡಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನವರು ಹಾಸಿದ ಮಡಿಮಾಡಿದ ಧವಳ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಳು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇರುಳು ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಳು ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ

ಜೋರಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗೆ ಕಸ ಕಡ್ಡಿಯೊಂದಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ ಒಂದು ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಉಡುತಡಿಯಿಂದ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದವಳು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊದ್ದು ಹೊರಟಳು. ಹಸಿವಿನ ಅಬ್ಬರ, ಭಯಂಕರ ಬೈರಾಗಿ, ಮುಗಿಲೆರೆದ ಮಜ್ಜನ, ನಿಂದಕರಿಗೆ ನಿಜಬೋಧೆ, ಮಹಾಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ, ದಾಸೋಹ ಧಾಮದಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರವೇಶ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟಗಳ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ವಿವರಣೆ 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' ಮತ್ತು 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ವಿಷಯ ತಂದಿರಬೇಕೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ, ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ, ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ರಚನೆ, ದಾರ್ಶನಿಕ ದೇವಗಂಗೆ, ದ್ವೇಷದ ಜ್ವಾಲೆ-ಪ್ರೇಮದ ಜಲ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಮಹಾದೇವಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಕಾರಳಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ. ಹೀಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿವರಣೆ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ ದೀರ್ಘವಿದೆ. ಕೊನೆಯ ಸಮಾಗಮ ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೦ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಕದಳಿಯ ಕಾಮನೆ, ಪಯಣದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ, ಕರುಣೆಯ ಕಂದ, ಹುತ್ತವ ಬಡಿದಡೆ ಹಾವು ಸಾಯಬಲ್ಲುದೆ? ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ, ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಆರೋಹಣ, ಕದಳಿಯತ್ತ ಪಯಣ, ಅನುಷ್ಠಾನದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪಲ್ಲಟ, ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಎಂಬ ಕದಳಿಗೆ ಪಯಣಿಸುವ ಬಯಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿ ಕೌಶಿಕ ಶಿವಕಾಮಿನಿಯರು ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಮಹಾದೇವಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮಾನವ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕೆನಿಸಿ ಆಕೆ ಕದಳಿಯ ಗವಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿದೆ.

೪. **'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ'** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ೬೪೩ ಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ. ತರಂಗಿಣಿಯಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಕದಳಿ ಕರ್ಪೂರ ಮತ್ತು ಗಿರಿಯ ನವಿಲು ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದು. ಡಾ. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಪರಮಗುರು ಪ್ರಭುದೇವ ಧರ್ಮಪೀಠ ಜೋಗಫಾಲ್ಸ ಇವರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಲೇಖಕರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮಾರು ೫೭ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ, ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರ ಮಠಕ್ಕೆ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಹೀಗೆ ಅವಳ ಜೀವನದ ಸುದೀರ್ಘ ದರ್ಶನವಿದೆ. ಉಡುತಡಿಯ ಬೆಳಗು, ಉಡುತಡಿಯ ಭಾಗ್ಯ, ಮಹಾದೇವಿಯ

ಬಾಲ್ಯ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ, ಗುರುಲಿಂಗದೇವರ ಮಠಕ್ಕೆ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ದೊಡ್ಡವಳಾದಳು, ಮಹಾದೇವಿಯ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ, ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರ, ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಅನುಭಾವ, ಕನಸು ಕಂಡೆ, ಅರಸು ಪರಿವಾರ, ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಬರಸಿಡಿಲು, ಗಿಳಿ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ, ಭವ ಭವಾ ಅಭವಾ, ಗುರುಪೂಜೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ, ಸಂಸಾರಕ್ಕಲ್ಲ ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕಲ್ಲ, ಗಿಳಿಹಾರಿತು, ಉಡುತಡಿಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮನ, ಜೋಗದ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಠಕ್ಕೆ, ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯರು, ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯರು, ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದಡೆ ಬಿಡದೀ ಮಾಯೆ, ಕಾಯಕ್ಕೆ ನೆಳಲಾಗಿ, ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪರಿಚಯ, ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಭಯ, ನೆನಪುಗಳು ನೆನಪುಗಳು, ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿ ಘನತೆ, ಅನುಷ್ಠಾನದ ಅನುಭಾವ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಉಪಾಸನೆ, ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆ, ಮರಳಿ ಸಗುಣೋಪಾಸನೆಗೆ, ಮರಳಿ ತಾಯ್ನಾಡಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕ್ಕೆ, ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆ, ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪೂಜೆ ನೀವು ಕಾಣಿರೋ ನೀವು ಕಾಣಿರೋ, ವನವೆಲ್ಲ ನೀವೇ, ಮಹಾದೇವಿಯರು ಉಡುತಡಿಗೆ, ಮಹಾದೇವಿಯರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಮಹಾದೇವಿಯರಿಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ, ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಅನುಭಾವ, ಉಳಿವೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ, ಉಳಿವೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ, ಉಳಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗು, ಗುರು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಸನ್ನಿಧಿಯತ್ತ, ಅಹಿಂಸೋಪದೇಶ, ಕಪ್ಪಡಿ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯರು, ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವಳಿದರು, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ, ಮಹಾನುಭಾವಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿಯರು, ಮಹಾದೇವಿಯರ ಮಹಾನುಭಾವ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ, ಅನುಭಾವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ, ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚರ್ಚೆ, ಮಹಾಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಾಲ, ಹೆಣ್ಣು ಮಾಯೆಯಲ್ಲ, ಇಂದು ನಾಳೆಯ ವಿಚಾರ, ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ, ಶ್ರೀಶೈಲದತ್ತ ಮಹಾದೇವಿಯರು, ಮಹಾನಂದಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ, ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಅರುಣೋದಯ, ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ, ಕದಳಿಯ ಶ್ರೀ ಗಿರಿಯ ಕಡೆಗೆ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೊಳೆ, ಕದಳಿಗೆ, ಕದಳಿಯ ವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ಅನುಭಾವ, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದಳು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಲವು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ. ಗಿರಿಯ ನವಿಲು, ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ, ತರಂಗಿಣಿ ಈ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಲೇಖಕರಾದ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು, ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು ಇವರು ಮೂಲತ: ಹೊನ್ನಳ ತಾಲೂಕಿನವರು. ಇದು ಶಿಕಾರಿಪುರಕ್ಕೆ ೫೦-೬೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪ್ರವಾಸಿಗರಾಗಿ ಅಂದರೆ ಉಡುತಡಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಜೋಗಫಾಲ್ಸ ಮಠದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಆ ಪರಿಸರದ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತೊರೆದು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ನಡೆದಾಗ ಜೋಗದ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ

ಈ ವಿಷಯ ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸರು ಇದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಉಡುತಡಿಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಜೋಗದ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಬರುವಾಗ ಒಬ್ಬಳೆ ಬಂದಿಲ್ಲ, ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿಯೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರು ಕೂದಲುಡುಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಉಡುಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ಮಹಾದೇವಿಯರು ಅಂತರಂಗದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಜೋಗದ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮನದ ದುಗುಡ ಹೋಗಿದೆ. ಉಡಲು ನಾರುಮಡಿಯಂತಹ ವೈರಾಗ್ಯದ ಉಡುಗೆಯಾಗಿ ಕೂದಲುಡೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ಆರು ಜತೆ ಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ". (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಪು.೨೫೭) ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೇರೆ ಶರಣೆಯರೂ ಇದ್ದರು, ಅವಳು ಒಂಟಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಸತ್ಯಕ್ಕರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯ ಪಕ್ಕದ ಮುತ್ತಗೆ ಮತ್ತು ಜಂಬೂರಿನವರು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮ, ರೇಚವ್ವ ರೇಕಮ್ಮರಿದ್ದಾರೆ."(ಅದೆ ಪು.೨೫೮) ಈ ವಿಷಯ ಉಳಿದ ಯಾವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಗಿರಿಯ ನವಿಲು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದಿಮರಸರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿ, ಕದಳಿ ಕರ್ಪೂರದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮದೇವರು ಜೊತೆಗಿರುತ್ತಾರೆ, ತರಂಗಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ ಆದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣೆಯರ ಬಳಗ ಅವಳಿಗೆ ಜೋಗದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ಪ್ರಸಂಗ ತರಂಗಿಣಿಯ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗುವಂತಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪುರದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕಾಲವಿದ್ದು ನಂತರ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಇದ್ದರು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಂತರ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಐಕ್ಯಳಾದಾಗ ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಇದ್ದರು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭವಿಗಳ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಉಳಿದ ಶರಣೆಯರು ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು, ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಳಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾರ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸದಾ ಸರ್ವರ ಬೆಂಬಲ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಗಳಿವೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಇದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮರುನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಗಿರಿಯ ನವಿಲು ಬರೆದ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗ್ರಂಥಋಣ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಕ್ಕನ ರಗಳೆ, ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ರಹಸ್ಯ, ವಚನ ಧರ್ಮಸಾರ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಇದೆ ಅಂದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಆಧಾರ ಎನ್ನುವುದಂತೂ ಸತ್ಯ. ಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಅವಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿರುವುದಂತೂ ನಿಜ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ, ಅನೇಕ ಶರಣರ ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿದ ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ, ಅಲ್ಲದೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಧನರಾದ ಮಾತೆಮಹಾದೇವಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿ ಹಾಗೂ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳ ಕಾದಂಬರಿ.

ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಗಿರಿಯ ನವಿಲು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರನ್ನು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತರಾದವರು. ಅವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವಳು ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರವಂತಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಅವಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಂತಹ ಕಥನದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹರಿಹರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೂಡಿಬಂದಪರಿ, ಲೇಖದಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರ ಎರಡನ್ನೂ ಸಮ್ಮಿಳಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಹರಿಹರನ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಮಯದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ: ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿ ರಾಜನಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ರುಜು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕರಾರುಪತ್ರ

ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಕ್ರಮ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಅದರಲ್ಲೂ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವದ, ಪ್ರಭುತ್ವದ ಮದದಲ್ಲಿರುವ ಕೌಶಿಕನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಡಬಾರದು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಗಿರಿಯ ನವಿಲು ರಚನೆಯಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಎಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೂ ಕರಾರುಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಜನನದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರಾದ ಇವರು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದವಳು ಎಂಬ ಹರಿಹರನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸುಮತಿ ಜಂಗಮರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಅವಳಿಗೆ ಕನಸು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ತನ್ನ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸು ಎಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕಂಡಳು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಯವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದಂತಿದೆ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮಾನವಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ದೇಹದ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಭವ-ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಮೀರಿನಿಲ್ಲಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದವಳು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟ, ಪರಿಪೂರ್ಣದೆಡೆಗೆ, ಅಳಿವಿನಿಂದ ಉಳುವಿಗೆ, ನೆರಳಾಚೆಯ ಬೆಳಕು ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಶರಣರ ಕುರಿತಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿ ಅವರ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದವರಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಆದರೆ ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ ಡಾ. ಜೆ.ಪಿ. ದೊಡಮನಿಯವರು ಇಂಥಹ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಶರಣರ ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರ್ಪೂರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕರ್ಪೂರ ತಾನುರಿದು ಜಗಕ್ಕೆ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕರ್ಪೂರದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಗುಣವೆಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉರಿದು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂಥಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಹಾದೇವಿಯದು ಎನ್ನುವುದು ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ಸೊಬಗು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಹೊನ್ನಾಳಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸೊಬಗನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ತಮ್ಮೂರಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆಯೊಂದಿಗೆ ಉಡುತಡಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಶೈಲದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಶೈಲ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಆದಿವಾಸಿ ಜನಾಂಗ ಚೊಂಚರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತರುವ ಮೂಲಕ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಅವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತರಂಗಿಣಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ವೈರಾಗ್ಯದ ಮೇರುಶಿಖರ ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿ ಅವರಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಸಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ವೀರ ವೀರಾಗಿಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿರುವ ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಬದುಕನ್ನು ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇವೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪುರುಷರಿಂದಲೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ, ತರಂಗಿಣಿ ಮಾತ್ರ ಮಹಿಳೆಯಿಂದ ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿ ಎನ್ನುವುದು ವಿಶೇಷ. ಒಬ್ಬ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮಹಾದೇವಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಭವವನ್ನು ಗೆದ್ದವಳು. ಶರಣ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ವೈರಾಗ್ಯದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅಪರೂಪದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಧಕಿ ಎಂದು ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ತರಂಗಿಣಿಯ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಇಂದಿನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಧಕಿಯರು ಏನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ತುತ್ತ ತುದಿಗೆ ಏರಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಬ್ಬ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕಗಳು, ಲಾವಣಿ ಪದಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತರಂಗಿಣಿಯಷ್ಟು ಹಿರಿದು. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪರಿಸರದ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಓಡಾಡಿದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಬೆಳೆದ, ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಶರಣರು ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನನ್ನು ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ನಾರು ಮಡಿಯುಟ್ಟ ಶರಣೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳು ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟಾಗ ಆಕೆ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ :

ಪೀಠಿಕೆ :

ಶ್ರವಣ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ. ಓದಿದ್ದರ ಜೊತೆ, ಕೇಳಿದ್ದರ ಜೊತೆ ನೋಡಿದ್ದು ಮನದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ನೆನಪಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜನರಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ

ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ನೋಡಲು ಖುಷಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅನಾಗರಿಕತೆಯಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಭಾವಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಾಟಕಗಳು ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದ' ಎಂಬ ಸಿಂಗಿರಾರ್ಯನ ನಾಟಕವನ್ನು ಮೊದಲ ನಾಟಕ ಎಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವು ಪಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರ ತನ್ನ ಭಾವನೆ, ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಹೇಳುವುದು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇವಲ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇದನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಹೀಗಾಗಿ ನಾಟಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅದು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಯೇ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಧ್ವನಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡವಳು. ಅವಳು ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಉಳಿಯದೆ, ಜನರ ಮಧ್ಯದ ಪಾತ್ರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವಳ ಕುರಿತು ನಾಟಕಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೈಲಾಸಂರ 'ಟೊಳ್ಳು ಗಟ್ಟಿ' ನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕದ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರೆನಿಸಿದರು. ನಾಟಕದ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ ನಾಟಕ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರಭಾವಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂಬುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನಾಟಕಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಇದ್ದವೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಫೋಕ್ಲಿಸ್, ಈಸ್ಕಿಲಸ್, ಯೂರಿಪಿಡೀಸ್ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಟಕಕಾರರು ಇದೇ ಸಮಯದವರು. ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಟಕಕಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ 'ಬಯಲಾಟಗಳು', 'ಸಣ್ಣಾಟ', 'ಯಕ್ಷಗಾನ' ದಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಠ ರಂಗಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅರಮನೆಗಳ ಆವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಅನುವಾದಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ನಡೆದಿದ್ದವು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. "ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಥನವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ." (ಬಸವಣ್ಣ: ಪುನರ್ಲೇಖ ಪು.೧) ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ತಲೆದಂಡ, ಮಹಾಚೈತ್ರ, ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ, ಶಿವರಾತ್ರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಇವುಗಳು ಕಲ್ಯಾಣದ ವಚನಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಇವರ ನಾಟಕದ ಕಥಾನಾಯಕ ಮಾತ್ರ ಬಸವಣ್ಣ. ಹೀಗೆ

ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತು ನಾಟಕಗಳು ರಚನೆಯಾದಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ನಾಟಕಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ಅವು ಇಂತಿವೆ:-

* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ರಚನೆ ಡಾ. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗುಳಿ (೧೯೩೩)
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ತಲ್ಲೂರು ರಾಯನಗೌಡ (೧೯೩೮)
* ವೀರವೀರಾಗಿಣಿ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಕಂಠಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ಪನವರು (೧೯೪೧)
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ (೧೯೪೬)
* ಶಿವಶರಣೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ರಚನೆ ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು (೧೯೪೬)
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ (೧೯೫೬)
* ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು (೧೯೫೮)
* ಅಕ್ಕನ ಆದರ್ಶ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಜೆ. ವಿರಕ್ತಮಠ (೧೯೬೮)
* ಚಿ. ಜ್ಯೋತಿ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಮುಧೋಳ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು (೧೯೭೪)
* ತಪಸ್ವಿನಿ: ರಚನೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ ಆರಾಧ್ಯ (೧೯೭೬)
* ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ: ರಚನೆ ಶ್ರೀಮದುಜ್ಜಯಿನಿ ಸದ್ಧರ್ಮ ತರಳಬಾಳು ಜಗದ್ಗುರು (೧೯೮೧)
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ರಚನೆ ಡಾ. ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ (೨೦೦೨)
* ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರ: ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಧನಶೆಟ್ಟಿ ಸಕ್ರಿ (೨೦೧೧)
* ನೀರತಾವರೆ : ಡಾ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮುರಘಾಶರಣರು (೨೦೧೬)
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುಚೆನ್ನಬಸವ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮೋಟಗಿಮಠ ಅಥಣಿ (ಅಪ್ರಕಟಿತ)

ಸುಮಾರು ಹದಿನಾಲ್ಕಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಲೇಖವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ ಎಂಟರಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಆದರೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ನಾಟಕ ಒಟ್ಟು ಐದು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಡಾ. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗುಳಿಯವರ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ', ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ', ಪಂಡಿತ ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳವರ 'ಶಿವಶರಣೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ', ಶ್ರೀ ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ', ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರ 'ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ', ಶ್ರೀ ಸಿ.ಜೆ. ವಿರಕ್ತಮಠರ 'ಅಕ್ಕನ ಆದರ್ಶ' (ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ), ಶ್ರೀಮದುಜ್ಜಯಿನಿ

ಸದ್ಧರ್ಮ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ತರಳಬಾಳು ಜಗದ್ಗುರು ಅವರ 'ಶರಣಸತಿ–ಲಿಂಗಪತಿ', ಶ್ರೀ ಧನಶೆಟ್ಟಿ ಸಕ್ರಿಯವರ 'ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರ' ಶ್ರೀ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮುರಘಾಶರಣರ 'ನಿರತಾವರೆ', ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಿತ ನಾಟಕಗಳಾದರೆ, ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ ಅವರದು 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಎಂಬ ಸಣ್ಣಾಟ ಮತ್ತು ಅಥಣಿಯ ಮೋಟಗಿಮಠದ ಪ್ರಭುಚೆನ್ನಬಸವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ (ಅಪ್ರಕಟಿತ) ನಾಟಕ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ :

'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗುಳಿಯವರು ಸಾಂಗಲಿಯ ವಿಲಿಂಗ್ಡನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದವರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದವರು. 'ಬಸವಯುಗ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಚನಕಾರರು ಇವರ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಕವಯತ್ರಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಈ ನಾಟಕ ಬರೆದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಳಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. 'ಈ ನನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಾಟ್ಯ ರೂಪವುಳ್ಳ ರಚನಾತ್ಮಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವೆನು.' ಹರಿಹರನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವರೂಪಣದ ಉತ್ಸಾಹವಿರುವಷ್ಟು ಬೇರೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆಂತರಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವ ಮುಗಳಿಯವರು ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೆ 'ರತ್ನದ ತುಂಡುಗಳು' ಇದ್ದಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ನೇರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕನ್ನಡ, ತೆಲಗು, ತಮಿಳು, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ಯಾವ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಅವಳ ವಚನಗಳ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯೊಂದೇ ಅವಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು' ಎಂದು ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗುಳಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ತಾವು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಯಾವ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿತ್ತೊ ಆ ರೀತಿ ಹೇಳದೆ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮುಗುಳಿಯವರು. "ಅಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರಯಾಣ,

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಪ್ರಭುದೇವ ಮೊದಲಾದವರ ಸಹವಾಸ, ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯ ಈ ಅಂಶಗಳು ಹರಿಹರನಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ?"(ಪು.೪ ನಾಟಕ ಮುಗಳಿ) ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಪಲ್ಲಟಿಸಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅವರು ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಟ್ಯ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕನ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ಮತವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾತ್ರಗಳು

ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಗಳು	ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು
* ಕೌಶಿಕದೊರೆ	ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
* ಪ್ರಧಾನಿ	ಸುಮತಿ
* ವಿಮಲ	ಜೋಗಿಣಿ
* ಸಭಿಕರು	ಚತುರಿಕೆ
* ಬಸವೇಶ್ವರ	ಹಳ್ಳಿಹೆಂಗಸು
* ಪ್ರಭುದೇವ	ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು
* ಕಿನ್ನರಯ್ಯ	ತೋಟಗಿತ್ತಿ
* ಶಿವಶರಣರು	
* ಪರಿಚಾರಕರು	

ಮೂರು ಅಂಕದ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು-ಮೂರು ಹೀಗೆ ದೃಶ್ಯಗಳಿವೆ. ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯ ಅದೇ ತಾನೆ ಮುಗಿದ ಕೌಶಿಕದೊರೆಯ ಓಲಗದಿಂದ ಐದಾರು ಸಭಿಕರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಬರವುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಂದು ಅರಸನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹೊಡೆಮಳೆಯ ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ ಸಭೆಯಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ 'ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತೆ' ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿರುವ ದೇವ ಮಹಿಮೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತ ಅವಳ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅವಳ ಸುಂದರ ರೂಪ, ಅದಕ್ಕೆ ಅರಸ ಬೆರಗಾದ ಪರಿ ಇದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಸ ಕೌಶಿಕನೂ ಅದೇ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವ ಹೇಗಿಹೆನೆಂಬುದ ಅರುಹಿ ಮಾಯವಾದ ಚೆಲುವೆ ಯಾರವಳು? ನಾನು ದೇಶದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಇಂತಹ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಧಾನಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯ

ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಏರುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ವಿಮಲ, ತಾಯಿ ಸುಮತಿ ಮಲಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅರಮನೆಯ ಚಾರನೊಬ್ಬ ಅವಳ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ಅವಳು ಅಂದು ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳಿಗೆ ಅರಸಕೊಟ್ಟ ಓಲೆಯೊಂದನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವಳ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ಅದನ್ನೇ ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅರಸ ತನಗೇಕೆ ಓಲೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ತಾನು ತಂದೆ–ತಾಯಂದಿರ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ಓಲಗ ನೋಡಲು ಹೋದದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತೆ? ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶವಿದೆ. ಓಲೆ ಓದಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಅರಸ ತಾನು ಇವಳ ಮಾತಿಗೆ ಮಾರು ಹೋದ ಪರಿ, ಇವಳನ್ನು ಕಾಣಲು ತಾನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ತನ್ನನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿದ ಇವಳ ಚೆಲುವು ಹಾಗೂ ಜಾಣ್ಮೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದ. ಅರಸನ ಓಲೆ ಓದಿದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಒಡೆಯನಲ್ಲಿ ಒಲವಿದೆ ಎನಿಸಿತು. ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರ ಕೂಗಿಗೆ ಒಳಬಂದು ಮಲಗಿದಳು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಆಗಮನ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಮಜುಗುರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ ಕೌಶಿಕ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ "..ನನ್ನೊಂದು ಕೀಳೊಲೆಯ ಕರೆ ಕೇಳಿ ತಾವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ದೊಡ್ಡ ಕೃಪೆಯು ನನಗೆ."(ಅದೇ ಪು.೯) ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ .."ನಾನೊಲಿದ ಸರ್ವಭರಿತನ ಸಿರಿಯ ಕಿರಣವನೊಂದು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದಿ ಕಾಣಬಂದೆ."(ಅದೆ ಪು.೧೦) ಎಂದುತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಮಯದ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರಮನೆಯ ಆಳೊಬ್ಬ ಜೀನದೊರೆಗೆ ಭೋಜನ ಸಮಯದ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಾಗ, ಅರಸ ಮಹಾದೇವಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತಾನೆ ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಲೇಸಲ್ಲ ದೊರೆಗಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನು ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಮತ್ತೇ ನಾಳೆ ಬರುವಳು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಅರಸ ಅವಳನ್ನು ಹೋಗಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿ ಬಂದದ್ದೇ ಅಪರಾಧ ಎನ್ನುವಂತೆ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಮಹಾದೇವಿ ಅರಸಿದ್ದು ಶಿವಬಟ್ಟೆ ಅವಳು ಅರಸನ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಳಲ್ಲ. ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಮಾತನಾಡಬೇಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಅವರು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹಿಯಾಳಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದ ದುಃಖ. ದುಃಖದಿಂದ ಮಗಳಿಗೆ ನೀನಿನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಅರಸನಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬರುವೆ ಎಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿರುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಮದುವೆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಲೌಕಿಕ ಆಶೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಈ

ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಅರಸನಿಗೆ ಮಾತುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಅರಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಜನರೇನೆಂದಾರು ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ "ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಮೃಗಗಳಿಗಂಜಿದೊಡೆಂತು! .."(ಅದೆ ಪು.೧೭) ಎಂಬ ವಚನ ಹೇಳಿ ತೆರಳುವ ದೃಶ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಬರುವಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೌಶಿಕನ ಹತ್ತಿರ ಪ್ರಧಾನಿ ಕನ್ಯೆಯರ ಮುಖಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ. ಕೆರಳಿದ ದೊರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಹರ್ಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಬಯಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಗೌರವಾದರಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಅರಸನ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ. ಅವಳಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಭಯ ನಿಜವೆನಿಸಿತು. ಆಗ ಅರಸನಿಗೆ ನಾನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಒಲಿದವಳು, ನೀವು ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕಾಡು, ಮೇಡು ಅಲೆಯುತ್ತ, ಗುಡಿಸಲೊಳು ವಾಸಿಸುತ್ತ ಅರಮನೆಯ ಸುಖ ತೊರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅರಸ ಅವಳ ನೋಡುತ್ತ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ತಾಯಿ ಅವಳನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ತೊಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ, ಶಿವನತ್ತ ಹರಿಯುವೆನು ತಡೆಯಬೇಡ ಎನ್ನುವಳು. ನಾವೂ ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ಬರುತ್ತೇವೆಂದರೆ ಮುದಿತನದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು, ಮಳೆ, ಗಾಳಿಗೆ ನಲಗುವಿರಿ ಬೇಡ ಎಂದು ಹಳಿಯದಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹೊರಡುವ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉಡುತಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಆರೇಳು ದಿನ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು 'ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವುದೊಂದೇ ನನ್ನ ಹಿರಿಯಾಸೆ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೌಶಿಕ ಕಳಿಸಿದ ಜೋಗಿಣಿ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಿರಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯೇಕೆ? ಎಂದೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ನಿಮಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವ ಪುರುಷನೆಡೆಗೆ ಮರಳ ಬಾರದೆ ಎಂದಾಗ ಇವಳು ಕಳ್ಳ ಜೋಗಿಣಿ ಎಂದರಿತು ಅವಳನ್ನು ಮಾತು ಸಾಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ದಂಡೆಗುಂಟ ತೆರಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಕಲ್ಲಹೊಕ್ಕರೆ ಕಲ್ಲ ಬರಿಸಿದೆ', 'ತಂದೆ ಎನ್ನ ಮಾಯದ ಮದವ ಮುರಿಯಯ್ಯ', 'ನಚ್ಚುಗೆ ಮನ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ' ಎಂಬೆಲ್ಲ ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಒಂದು ತೋಟದ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಚ್ಚಿ, ಕೂದಲಿನ ಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟವಳು, ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆ ಇದ್ದರೆ ಕೊಡಿ ಎಂದೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಾನು ಹುಚ್ಚಿಯಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟಿರುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ ಯಾರು? ಎಂಬ ಒಬ್ಬಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಇರಬೇಕು ಆತ ಓಡಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ

ಉತ್ತರ. ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ "ತಾಯೀ, ಸಾವಿಲ್ಲದ, ಕೆಡಿಲ್ಲದ, ರೂಹಿಲ್ಲದ ಚೆಲುವಂಗಾನೊಲಿದೆನವ್ವ" (ಅದೆ ಪು.೩೪) ಎಂಬ ವಚನ ಉತ್ತರ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿದು ಏನು ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿ, ಸುಂದರವಾಗಿರುವಿ ಹೀಗೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಿರುಗಬೇಡ ಎಂಬ ಸಲಹೆ. ಆಗ "ಬಂಜೆ ಬೇನೆಯರಿಯಳು, ಮಲದಾಯಿ ಮುದ್ದು ಬಲ್ಲಳೆ? ನೊಂದ ನೋವ ನೋಯದವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರು"(ಅದೆ ಪು.೩೬) ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ತೋಟದೊಡತಿಯೊಬ್ಬಳ ಮುಂದೆ ಅವಳ ತೋಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಋಣಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಏಕೆ ಎಂದಾಗ 'ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವ' ಎಂಬ ವಚನ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವ ಗಂಡನೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗಿ ಕೂಡಿದೆನು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮದುವೆ ಹೇಗಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ "ಜಲದ ಮಂಟಪದ ಮೇಲೆ ಉರಿಯ ಚಪ್ಪರವನಿಕ್ಕಿ"(ಅದೆ ಪು.೪೧) ಉತ್ತರ ನೀಡಿ ತನ್ನೊಡೆಯನ ಅಣತಿಯಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪ್ರಭುದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿರುವೆ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ವಿರಕ್ತರು ಮತ್ತು ವ್ರತನಿಷ್ಠರು ನೀನು ರೂಢಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಬಾ ಎನ್ನುವ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಅವರ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಟಕಕಾರರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳ ಭೇಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರ "ಉದಮದದ ಯೌವ್ವನವನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಸತಿ ನೀನು ಇತ್ತಲೇಕೆ ಬಂದೆಯವ್ವ.."(ಪು.೪೪) ಪ್ರಶ್ನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು "ಹರನೆ ಎನಗೆ ಗಂಡನಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನಂತಕಾಲ ತಪಸಿದ್ದೆ ನೋಡಾ" (ಅದೆ) ಉತ್ತರ. ಆಗ ಪ್ರಭುದೇವ ಕೌಶಿಕ ಶಿವಭಕ್ತನಾದರೆ ಮದುವೆಯಾಗುವೆಯಾ? ಎಂದಾಗ ತಿಳಿಯದೆ ಅಂದು ದೊರೆಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿದೆ ಆದರೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ಹೊರ ಬಂದಿರುವೆ ಎನ್ನುವ ದೃಶ್ಯ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವ ಮಹಾದೇವಿಯರ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ. ಇಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ (ಚಿಕ್ಕದಣ್ಣಾಯಕರು), ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಗುರಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಡುವಳು. ಶ್ರೀಶೈಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಭಕ್ತರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಇರುವಿರಾ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಗುವಿನ ಮದುವೆ ಇದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಬೇಕು ಶಿವಕರುಣೆ ಬೇಕು ಎಂದಾಗ "ಕಡೆಗೆ ಮಾಡದ ಭಕ್ತಿ,"(ಪು.೫೧) ಎಂಬ ವಚನ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಕೌಶಿಕ ಕೌಪೀನಧಾರಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ

ಬರುತ್ತಾನೆ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಮೊದಲು ಜೋಗಿಣಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿ ಈಗ ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಒಲಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ? ಎಂದಾಗ ಕೌಶಿಕ ತಾನು ನಿರ್ಮಲ ನನಗೆ ತಾವು ಗುರುವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಬದಲಾದದ್ದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಸಂತಸ ಎನಿಸಿ ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿ ತಪದಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿರಿ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. "ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ತನು, ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ಮನ,", "ಲಿಂಗವೆನ್ನೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯವೆನ್ನೇ..."(ಅದೆ ಪು.೫೪) ಎಂಬ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳತ್ತ ಘನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದಳು ಎಂಬುದು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಓಲಗವನ್ನು ನೋಡುವ ಇಚ್ಛೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅರಸನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅರಸ ಇವಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟು ಓಲೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೂ ಮತ್ತೇ ಅರಮನೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಭಾವದ ಯುವತಿಯನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅರಸನ ಓಲಗ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಅಂದರೆ ಮೂವತ್ತರ ದಶಕದ ಆರಂಭದವರೆಗೂ ಬಂದ ಯಾವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಅವಳಾಗಿಯೇ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದ ಪ್ರಸಂಗ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ತನ್ನ ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಇದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಇವಳ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಪುರುಷರು ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ಇಷ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಹಿಸಿ ಒಬ್ಬಳೆ ಹೋಗಿ ರಾಜ ಪರಿವಾರದ ಮುಂದೆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಹಾದೇವಿ ದಿಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಮುಗುಳಿ ಅವರು ಅವಳು ಅರಸನ ಓಲಗ ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಕೂತುಹಲಗಾರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದುವರೆಗಿನ ಯಾವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಮೂಡಿಬಂದರೆ, ಅವಳ ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮುಗುಳಿ ಅವರು ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಮಹಾದೇವಿ ಇದ್ದ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ ಎನ್ನುವುದೇನೊ ನಿಜ, ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರಬೇಕು. ಮುಗುಳಿಯವರು ಆಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಂಗಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದಿಟ್ಟರು, ಧೈರ್ಯವಂತರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ ನಾನು ಗಡಿಭಾಗದವಳಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು

ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಎಂಬತ್ತರ ದಶಕದಿಂದ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ ಅಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಮಹಿಳೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿದವಳು. ಅವರು ತಾವು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸೈಕಲ್ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಇಂದಿಗೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನಲವತ್ತು ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗೃಹಿಣಿಯರಿಗೆ ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ತಮ್ಮ ಕಾಲದ, ತಾವು ವಾಸಿಸುವ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಾಟಕಕಾರರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೌಶಿಕನ ಪಾತ್ರ ಕಠಿಣ ಹೃದಯದ್ದಲ್ಲ. ಆತ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೌಶಿಕನ ಜೊತೆಗಿನ ಬರೀ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಮಹಾದೇವಿ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆ, ಅರಮನೆಯ ವಾಸ, ಹರಿಹರ ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕರಾರುಗಳ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಕೌಶಿಕ ಕೊನೆಗೆ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಗುರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿತ್ರಿಸದೆ ನೇರವಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ 'ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತೆ." ಎಂಬ ವಚನ ಹೇಳಿ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ನಾಟಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳದೆ ಅವಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನಾಟಕಕಾರರು ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಳು ಎನ್ನುವುದು ಈ ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಆಶಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ :

ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿ, ಶರಣರ ಆಂದೋಲನ, ಶಿವಶರಣ, ಶರಣೆಯರನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಸುಮಾರು ಆರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕದ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಅಕ್ಕನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಈ ನಾಟಕ ರಚನಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ."(ಮೂರು ನಾಟಕಗಳು ಪು.೧)

ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಈ ನಾಟಕದ ರಚನೆಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಂದರೆ ಅವಳ ವಚನಗಳು ಪ್ರೇರಣೆ ಒದಗಿಸಿವೆ. ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತಾವು ಅವಳ ವಚನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ

ಕುರಿತಾದ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸದೆ, ಅವಳ ಲೇಖಗಳನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಹಾಗೂ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊಸದೊಂದು ಪುನರ್ಲೇಖವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೪೬ ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರವು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತಿವೆ ಎಂಬ ಸಾರ ಈ ನಾಟಕದ್ದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಕ್ಕನವರ ಜೀವಿತವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಾದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದಕಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು."(ಅದೆ ಪು.೪) ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅವರಿಗೂ ಅವರದೇ ಆದ ವಿಚಾರಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಲೋಕವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಸಿಗುವಂತೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವಳ ಬದುಕು ಸಾಹಸಮಯವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವ ನಾಟಕಕಾರರು, ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜೀವಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸಮಾಜಪರ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ ಧ್ವನಿ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರಾದ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟುದುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಅಕ್ಕನವರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನವರ ವಚನಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅವರ ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಕ್ಕನವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಕೌಶಿಕನೊಡನೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿವಾಹ, ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯರ ವಿಸಂಗತ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಗೃಹತ್ಯಾಗ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಸಂದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣ-ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೊಸ ಪಾತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ"(ಅದೆ ಪು.೨೨) ಹೀಗೆ ತಾವು ತಮ್ಮ ನಾಟಕವನ್ನು ಯಾವುದರ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಅನ್ನುವಂತೆ ರಚಿಸಿಲ್ಲ. ಅದು ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ, ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು ನಾಟಕ ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲಿ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವುಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾಟಕಕಾರರೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು:

* ಮಹಾದೇವಿ
* ಪೂರ್ಣಿಮಾ
* ಚಂಪಾದೇವಿ
* ಕುಸುಮ
* ಕೌಶಿಕ
* ಅಶೋಕ
* ಅರವಿಂದ
* ಉತ್ಪಲ
* ವಿಮಲರಾಯ
* ಪ್ರಭುದೇವ
* ಬಸವರಾಜ ದೇವರು
* ನಾಗರಿಕರು, ರಾಜಭಟರು, ಶರಣರು, ವೃದ್ಧೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭೂಮಿಕಾ ದೃಶ್ಯವು ಕೌಶಿಕನ ಕನಸಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಸುಂದರಿ, ಅವಳನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾರಾಜ ಅವಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಆಪ್ತ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಅರವಿಂದ ಶರ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಯಾರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಿಣಿಯ ಮಗಳು ತನ್ನ ಕಿರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತೆಯಾದ ಪೂರ್ಣಿಮಾಳೊಂದಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪೂಜೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅರವಿಂದ ಶರ್ಮ ಅರಸನಿಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ರಾಜನಾದ ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು. ಆದರೆ ರಾಜ ಬಲವಂತದಿಂದಾದರೂ ಸರಿ ಅವಳನ್ನು ನಾನು ವಿವಾಹ ಆಗಿಯೇ ತೀರುವೆ ಎಂದು ಹಠಹಿಡಿದಾಗ, ಆಕೆಯ ತಂದೆ ವಿಮಲರಾಯ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಆದರೂ ರಾಜ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅರಸನಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹಾಕಿದ ಕರಾರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ: ೧) ರತ್ನರಾಶಿ ಖಚಿತವಾದ ಮನೋಹರವಾದ ಮಂದಿರವೊಂದನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ೨) ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲಿಸುವೆ. ೩) ನೀನು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು,

ನನ್ನ ಇಷ್ಟದ ಹೊರತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆನೂ ನಡೆಯಬಾರದು. ಈ ಕರಾರುಗಳು ಎಂಥವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನವಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಮುಂದೆ ಎಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಬಹುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಂದಿರವೊಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾದರೆ ಸಾಕು, ತನಗೇನಾದರಾಗಲಿ ಎಂದೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂಬುದು ಅವಳ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ತಂದೆ ವಿಮಲರಾಯ ನನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಆದರೆ ಆಗಲಿ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಈ ಬಲವಂತದ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಬೇಡ ಎಂದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ತಂದೆಗೆ ಅರಸ ಕಾರಾಗೃಹ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಬಾರದೆನ್ನುವ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿರುವಳು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳು ತಂದೆಯನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದರೆ, ವಿಮಲರಾಯ ತಾನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರನ್ನು ಕಾಣಲು, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಇರಲು ಬಸವಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ವಿಚಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ವಿಮಲರಾಯನ ಸಂಬಂಧಿಗಳು, ಅವಳು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಇವರ ಹತ್ತಿರ ಇರುತ್ತಾಳೆ ಈಗ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದಾಗ ಅವಳು ನನ್ನೊಂದಿಗಿರಲಿ ಎಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ವಿಮಲರಾಯ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣಿಮೆಯರು ಕುಂತಳ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ರತ್ನಗಿರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಸಮಾಧಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂಗೋಪಿಯಾದ ಅರಸ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಮಂತ್ರಿ ಅರವಿಂದ ಶರ್ಮ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಎಂತಹ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧಳಾಗುವ ಮಹಾದೇವಿ, ಮಹಾದೇವಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೇವೆಗೆ ಸದಾ ಸಹಕರಿಸುವ ಪೂರ್ಣಿಮೆ, ಮಗಳ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ವಿಮಲರಾಯ ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉತ್ಪಲನೆನ್ನುವ ಅರವಿಂದ ಶರ್ಮನ ಮಗ, ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಹೊಂದಿದವ, ಅನ್ಯಾಯ ಸಹಿಸದವ. ಅಶೋಕ ಈತ ಕೌಶಿಕನ ಸಹೋದರ ಈತನಿಗೆ ರಾಜ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಅಸಮಾಧಾನ. ಮಹಾದೇವಿಯು ಜಂಗಮರಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸೇವೆ ಆತನಿಗೆ ರಾಜಬೊಕ್ಕಸದ ದುರುಪಯೋಗ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಹೋದರ ಸಾಮಾನ್ಯಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಹಿಸದಂತಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ರಾಜಮಾತೆ ಚಂಪಾದೇವಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತು, ಆದರೆ

ಮಹಾದೇವಿ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಲಿ ಎಂಬ ಬಯಕೆಯೂ ಇತ್ತು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆರಾಧನೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ತನಗೇನೂ ಬೇಡ ಎಂಬ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ನೀನು ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ದೇವರ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎಂದು ರಾಜಮಾತೆ ಚಂಪಾದೇವಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಗ್ರಜ ಮೊದಲಾಗಿ ಅಂತ್ಯಜ ಕಡೆಯಾಗಿ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಂಡ ಧರ್ಮ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ಧರ್ಮ. ಆ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೂಡ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ದೀನರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಅಂಶಕೂಡ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕುಸುಂ ಎಂಬ ಕುರುಡ, ಅನಾಥ ಬಾಲಕಿಯನ್ನು ವೃದ್ದೆಯೊಬ್ಬಳ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಉತ್ಪಲ ಅವಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕರೆತಂದಾಗ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿಯಾದ ಅಕ್ಕರೆ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತೋರಿದಾಗ, ಆ ವೃದ್ಧೆ ಅವಳು ಅನಾಥಳು, ಅವಳ ಕುಲ, ಜಾತಿ ಯಾವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು ನೀವು ನನಗೆ ಮರಳಿಸಿ ಎಂದರೂ ಮಹಾದೇವಿ ಕುಸುಂನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಓದಿದಾಗ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು' ಎಂದು ಕಂಡಿರುವ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ ಅಕ್ಕನವರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಜನನ ಮತ್ತು ಬಾಲ್ಯ, ಅಕ್ಕನವರ ದಿವ್ಯಾವಧಾನ, ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕಾರ್ಯ, ಗೃಹತ್ಯಾಗ, ಕಲ್ಯಾಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಹೀಗೆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಅಕ್ಕನವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರದ ಮಹದುದ್ದೇಶವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ."(ಅದೇ ಪು.೧೨)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಬಟ್ಟಬಯಲಳಾಗಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತೊರೆದು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಳೆನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ ಅಲ್ಲಗಳೆದಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಸ್ತ್ರೀ. ಆಕೆ ಹಾಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಾಟಕಕಾರರು ಇದು ಯಾರದೋ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ಅಕ್ಕನವರಂತಹ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕರನ್ನು ಆಧುನಿಕ ನಗ್ನಾರಾಧನೆಯ ಪ್ರವರ್ತಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಮಹಾವಿಭೂತಿಗಳು ಆ ನಗ್ನದೇವತೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆ ವಿಕೃತ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ವಿಧರ್ಮಿಯನಿಂದ ಅಥವಾ ಅಶ್ಲೀಲ ಪ್ರಿಯನಾದ ಕವಿಯಿಂದ ಅಕ್ಕನವರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು."(ಅದೇ

ಪು.೧೬) ಇಂದಿಗೂ ಈ ವಿಷಯ ಬಹು ಚರ್ಚಿತ. ಡಾ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಸಹ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಟಳು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆ ತಿಳಿದ ಬಸವಣ್ಣ ಅವಳನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಮಧುರಯ್ಯ ಎಂಬ ಶರಣನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧುರಯ್ಯ ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ಜೊತೆಗಾರರು. ಆದರೆ ಮಧುರಯ್ಯ ವಿಲಾಸಪ್ರಿಯ, ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಸರಳ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಧುರಯ್ಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚಾಮರಸನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶವಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ ಹೊಸದೊಂದು ಮಧುರಯ್ಯನ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಬಸವರಾಜ ದೇವರು ಮಧುರಯ್ಯ ಎಂಬ ಶರಣನನ್ನು ಎದುರಗೊಳ್ಳಲು ಕಳುಹುವರು."(ಅದೆ ಪು.೧೭) ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರು ಮಡಿಯನ್ನು ಹಾಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ಆ ಮಡಿಯನ್ನೇ ಉತ್ತರಿಯದಂತೆ ಹೊದ್ದು ನಡೆದಳು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಟಕಕಾರರು ಕೊಡುವ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಬಂದವಳು, ರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದವಳು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ತಾವು ಉಟ್ಟಿರುವ ಸೀರೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಯದಂತೆ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಗೌರವದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊದ್ದಿದ್ದಳು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಕೌಶಿಕ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅರವಿಂದಶರ್ಮ ಎಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. "ಅರವಿಂದ:– ಶಾಂತನಾಗು, ಮಹಾರಾಜ ಅಕ್ಕನವರು ತಮ್ಮ ಪಾರ್ಥಿವ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಯಲಾದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಅಮರ ಆತ್ಮ ಸರ್ವದಾ ಕುಂತಳವನ್ನು ಬೆಳಗುವುದು. ಅವರ ಆದರ್ಶಮಯವಾದ ಜೀವನ ಈ ನಾಡಿನ ತರುಣಿಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೇವೆಯ ನೂತನ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ, ಆತ್ಮೋನ್ನತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವುದು. ಅಕ್ಕನವರ ಅನುಭವದ ವಚನಗಳು ಕವಿತೆಯ ಜಲ್ವಂತ ಜೀವಮಣಿಗಳಂತೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವುದು. ಈ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಯ ಪಾರ್ಥಿವ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡ ನಾವು ಧನ್ಯರು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜೀವಿತ ಕಾಲ ಅಕ್ಕನವರ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಲಿ. ನಾವು ಆ ತೇಜಸ್ವಿನಿಯ ಮಹಿಮಾ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಆಕೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹರಡೋಣ" (ಅದೆ ಪು.೧೨೪) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕು ಉಜ್ವಲವಾದದ್ದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಅವರು

ಅನುಸರಿಸುವಂತದ್ದು. ಅವಳ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆಗಳು ಅನುಕರಣೀಯ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೇವಲ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲಕಿಯಾಗಿ, ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕಳಾಗಿ, ಸಮಾಜಪರಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿದ್ದ ನೀಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಳೆದು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪುರುಷರೊಡನೆ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಂದು ಅಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಒಬ್ಬ ಗ್ರಾಮಿಣಿಯ ಮಗಳು ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿದಳು."(ಅದೆ ಪು.೪) ಮಹಿಳಾ ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬುವ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು ಪ್ರಗತಿಶೀಲೆಯರಾದ ಕನ್ನಡ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. 'ಸ್ಥಾವರಕ್ಕಳಿವುಂಟು ಜಂಗಮಕ್ಕಳಿವಿಲ್ಲ' ಎಂದಿರುವ ವಚನಕಾರರು ಒಂದೆಡೆ. ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಟಕಕಾರರು ಮಹಾದೇವಿಯ ಕರಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣದ ಪ್ರಸಂಗ ನಾಟಕೀಯ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಧರ್ಮಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಗಾಗಿ ಅರಸ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ತಪ್ಪು ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೈನ ಧರ್ಮ ಅಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಿಟ್ಟು ಕೌಶಿಕನ ಸಹೋದರನಿಗೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು. ಮಹಾದೇವಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಕತೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಲು ಹೋದ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗೃಹಸ್ಥನೊಬ್ಬ, ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಮೌಲ್ಯ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಅವಳ ಸಮಕಾಲೀನ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕುಂತಳದೇಶ ತೊರೆದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಲಿಂಗ ಮಾಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಉತ್ಪಲ ಬಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಿಮೆ ಮಹಾದೇವಿಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮದ ಉನ್ನತಿ ಸಹಿಸದವರು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ ಇತಿಹಾಸದ ಘಟನೆ ನೆನಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ತಾನು ಕಲ್ಯಾಣದಾರಿ ಹಿಡಿದರೂ ಪೂರ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಲರು ಅವರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಕುಂತಳಕ್ಕೆ ಮರಳೋಣ ಎಂಬ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಕುಂತಳದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಳಿಸೋಣ,

ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಅವಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವವರು ಮುಂದುವರೆಯಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯ ನಾಟಕಕಾರೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

'ಶರಣಸತಿ-ಲಿಂಗಪತಿ' : ಶ್ರೀ ಮದುಜ್ಜಯಿನಿ ಸದ್ಧರ್ಮಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ತರಳಬಾಳು ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ೧೧೦೮ ಶಿವಕುಮಾರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಸಿರಿಗೆರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ತರಳಬಾಳು ಮಠದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ನಾಟಕದ ಹೆಸರು ಶರಣಸತಿ-ಲಿಂಗಪತಿ. ಶರಣ ಅಥವಾ ಭಕ್ತ ಸತಿಯಾದರೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಪತಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ವಚನಕಾರರು. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತಾನು ಸತಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗರೂಪದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಜನ ಬದುಕಲೆಂದು ರಚಿಸಿದ ನಾಟಕವಿದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ (ಓದುಗರಲ್ಲಿಯೂ) ರಸಾನುಭವ ಉಂಟುಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾನವತಾಭಾವ, ಸುಜ್ಞಾನ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದು ಅವರ ಸದುದ್ದೇಶ."(ಶರಣಸತಿ-ಲಿಂಗಪತಿ ಪು.vi)

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಒಬ್ಬ ಶರಣೆಯ ಬದುಕು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಲಿ, ಜನರು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆಯಲಿ ಎಂಬುದು ಈ ನಾಟಕಕಾರರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

'ಶರಣಸತಿ -ಲಿಂಗಪತಿ' ಎಂಬ ಈ ನಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಶರಣರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
* ಪುಷ್ಪಾ
* ಸುಮತಿ
* ವಿಮಲಗೌಡ
* ಮುರಿಗೆವ್ವ
* ಮುಕ್ಕಣ್ಣ
* ಮರುಳಸಿದ್ಧರು
* ನಂಜುಂಡ ಭಟ್ಟ

* ಶಿವರಾಮ ಪಂಡಿತ
* ಕೌಶಿಕ
* ಆನಂದ
* ಅಮಾತ್ಯ
* ರಾಜಮಾತೆ
* ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ
* ಪ್ರಭುದೇವ
* ಬಸವಣ್ಣ
* ಮಾಚಿದೇವ
* ಕಿನ್ನರಿಬೊಮ್ಮಯ್ಯ
* ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ
* ನೀಲಾಂಬಿಕೆ
* ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ
* ಕಪಾಲಯ್ಯ

ಇಲ್ಲಿ ಸುಮತಿ ಮತ್ತು ವಿಮಲಗೌಡರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು. ಮರುಳಸಿದ್ಧರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಗಳು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಗುರುಲಿಂಗದೇವ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದರೂ ಅದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಪದ ಅದು ಹೆಸರಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ ನಾಟಕ ರಚನಾಕಾರರು. ಮರುಳಸಿದ್ದರೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಗಳು ಎಂದು ನಂಬಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ತನ್ನ ಗಂಡ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಇರುವುದನ್ನೇ ಅವಳು ಮದುವೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷಿ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ನಾಟಕಕಾರರು, ಅವಳು ಶಿವನನ್ನೇ ತನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೆಂಬ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಮುರಿಗೆವ್ವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶರಣನು ಲಿಂಗದೊಡನೆ ವಿವಾಹವಾದಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಮದುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರಬೇಕು ನೋಡು ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಭಕ್ತ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿರಲಿ, ಪುರುಷನಾಗಿರಲಿ ಅವರು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸತಿ ಇದ್ದಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ

ನೋಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಮಠಾಧೀಶರಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಶರಣಸತಿ-ಲಿಂಗಪತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶಿವಶರಣೆ ಉಡುತಡಿಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಕವಿ ಗವಾಯಿಗಳವರು : ಗದುಗಿನ ಶ್ರೀ ವೀರೇಶ್ವರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಅಂಧ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ನಂದಾದೀಪ ಬೆಳಗಿಸಿದ ಮಹಾನ್ ಚೇತನ ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಳೆದಕೊಂಡ ಇವರು ಅಂಧರಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾನಗಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಕುಮಾರೇಶ್ವರ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಶ್ರೀ ಗುರುದರ್ಶನ ಮುಂತಾದ ಆರೇಳು ನಾಟಕಗಳನ್ನು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ, ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗುಲಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪುರಾಣ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ನಾಟಕ ರಚಿಸುವದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಈ ಮಹಾಶಿವಶರಣೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ನಾಟಕವನ್ನು ಇವರೀರ್ವರು ಕವಿಗಳು ಬರೆದಿದ್ದು ನನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿದೆ. ಒಬ್ಬರು ಬಳ್ಳಾರಿ ನರಹರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ನರಗುಂದದ ಸಂಜೀವರಾಯರು. ಇವರೀರ್ವರು ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸರಿಕಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಚಾಮರಸ ಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ನಾನು ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ."(ಶಿವಶರಣೆ ಉಡುತಡಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಾಟಕ ಪು.iv)

ತಮಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕರೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧ನೆಯ ಅಂಕ ನಾಂದಿ ಗೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವ ನಾಟಕಕಾರರು ೧೫ ಪ್ರವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಖಿಯರೆಲ್ಲರೂ ವನವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ೧ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
* ಸುಮತಿ
* ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ
* ಕೌಶಿಕ
* ಅಮರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

* ಶಿವಬಸು
* ಬಸ್ಸಮ್ಮ
* ಪ್ರಭುದೇವ
* ಬಸವಣ್ಣ
* ಶರಣರು
* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಖಿಯರು
* ಸೇವಕರು
* ಜಂಗಮರು

ಇಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶಿವಭಕ್ತಳು, ದುಷ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೊಬ್ಬ ರಾಜನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ವೀರಶೈವರಾದ ನಾವು ಈ ಭವಿಗೇಕೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಅನ್ಯಧರ್ಮಿಯನಿಗೇಕೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು? ಬೇಡ ಎಂದು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಲತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಇಬ್ಬರು ರಾಕ್ಷಸರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸರ್ಪವೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ರಾಜ ಬದುಕುಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಬಾರದ ರಾಜ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳ ಶರೀರ ಮಾಯವಾಗಿ ಬರೀ ಎಲುಬಿನ ಹಂದರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ರಾಜ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ರಾಜನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಪ್ರಭುದೇವ ಹಾಗೂ ಇತರ ಶರಣರೊಡನೆ ಕೆಲ ಕಾಲ ತಂಗಿದ್ದು, ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಮುಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದೆಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವರ ಅಣತಿಯಂತೆ ಕದಳಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಐಕ್ಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾಭಾರತ ರಾಮಾಯಣದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೀತೆ, ದ್ರೌಪದಿಯರು ರಾವಣ, ಕೀಚರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರದಿಂದ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗದ್ಗೀತೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೌಶಿಕನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳಂತೆ ರಾಕ್ಷಸನ ಆಗಮನದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾಭಾರತ,

ರಾಮಾಯಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳೆದುರಿಸಿದ ಕಷ್ಟಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಎದುರಿಸಿದ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಸಮ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರೇ ಬರೆದಿರುವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪದ ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ಬಲತ್ಕರಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ವಸ್ತ್ರ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊರಡುವ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅರಮನೆಗೆ ಬರಲು ಒಲ್ಲೆ ಎಂದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬಲತ್ಕರಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಶರೀರ ಹೋಗಿ ಬರಿ ಎಲುಬಿನ ಹಂದರವಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾರಕಾಲಮ್ಮೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. "ಪುನೀತವತಿಯು ಪತಿಯಾದವನು ಸತಿಯನ್ನು ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನುವಾಗ– ಇರುವುದಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ? ಪತಿಗಾಗಿ ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಈ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯ, ಈ ಯೌವನ, ಈ ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆ ಇನ್ನಾರಿಗಾಗಿ ಓ ಪರಮಾತ್ಮ! ಇದೆಲ್ಲ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಪ್ರೇತ ಶರೀರವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸೆಂದು ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾಳೆ." (ಪು.೧೨೦) ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ. ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ) ಆ ಘಟನೆಯಿಂದ ಕೌಶಿಕ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಲೇಖಕನ ವಿಚಾರಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟರಾಜರ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಸಾಕಿ ಹೊರಟಳು ಎಂದು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. "..ದಿಗಂಬರಳು ತಾನಾಗಿ ಕೇಶಪಾಶವ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೊರಹೊರಟಳು, ನೋಡುತಾ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೆರಗಾಗಿ ನೃಪವರ್ಯ.." (ಪು.೯೪ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣಂ, ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು) ಮುಂದೆ ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶಿವಶರಣೆ ಉಡುತಡಿಯ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಶರೀರದ ಬದಲಾಗಿ ಎಲುಬಿನ ಹಂದರ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. "ರಾಜ– (ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನು? ಎಲುಬಿನ ಹಂದರ. ಏನು ಭಯಾನಕವಾದ ದೃಶ್ಯವಿದು, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಇವಳ ಮೇಲೆ ಬಲತ್ಕರಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಪಿಶಾಚಿಯು ಬಂದು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಈಗ ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಅವಳ ಸುಂದರವಾದ ದೇಹವು ಮಾಯವಾಗಿ ಬರಿ ಅಸ್ತಿ ಪಂಜರವೇ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು."(ಪು.೬೮ ಶಿ.ಉ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಾಟಕ) ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕರ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮತ್ತು ಬಸಮ್ಮಳ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಮಾಜ ಬಾಹಿರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಲೌಕಿಕ ಹಾಗೂ ಅಲೌಕಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಾಣದ ಗಂಡನಿಗೋಸ್ಕರ ಬೇರಾವ ಪುರುಷನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದ ಮಹಾದೇವಿ ಒಂದು ಕಡೆ. ಗಂಡನಿದ್ದು ಪರಪುರಷನ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ಬಸಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ತೆರವು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಯಸ್ಸಾದ ಗಂಡಿಗೆ, ವಲ್ಲದ ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಬಸಮ್ಮನಿಗಿರುವ ಅಸಮಾಧಾನ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾದ ಗಂಡನನ್ನೇ ವರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಲೌಕಿಕ ಆಸೆಯ ಪಾತ್ರ ಬಸಮ್ಮನದು. ಶಿವಬಸು, ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಬಸಮ್ಮ ಈ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಂದೇಶ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಒಂದು ಸಂದೇಶ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ': ಬಿ.ವಿ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ :

ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳೂ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ವಿ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತರಳಬಾಳು ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬೇಕು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದವರು ಶರಣ-ಶರಣೆಯರು ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ನೆನಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬುವುದು ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕ ಪುನರ್‌ರಚನಾ ಕಾರ್ಯಗಳಷ್ಟೇ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದರೆ ಸರಿಯಲ್ಲ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪುನರ್‌ರಚನಾ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನಗಳಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯ, ಅದರಲ್ಲೂ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದುವದಕ್ಕಿಂತ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನೋಡುವುದೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
* ಕೌಶಿಕ
* ವಿಮಲಗೌಡ
* ಸುಮತಿ
* ದೇವಪಾಲ
* ಶ್ರೀಶೈಲ
* ಸುಶೀಲ
* ವಸಂತಕ
* ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರು, ಅರ್ಚಕ, ಜಲಗಾರ, ಅರಮನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು, ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಸುಮಾರು ೨೫ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ನಾಟಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನತೆ ನೀಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಅರ್ಪಿಸಲು ಬಂದ ದುರ್ಗ-ದುರ್ಗಿಯರು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಹೊರಗಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಉದ್ಧರಣಿಯಿಂದ ಅಗ್ಗವಣಿಯನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸುವ ಅರ್ಚಕ, ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುವನು. ನಾಟಕದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರವೇಶ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ವರೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ವಾದಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ಕೌಶಿಕನ ದೃಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ನೆನಹಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿ ಬೀಳುವನು. ಅರಸನ ಮನ ಕದಡಿದ ಕನ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ, ಅರಸ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ದೇವಪಾಲನಿಗೆ ಕೋಲ್ಮಿಂಚಿನಂತೆರಗಿದ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಸಂತಕ ತನ್ನ ವಿಲಾಸದ ನಡುವೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಂದು ದೇವಪಾಲನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಚರಕದಿಂದ ನೂಲು ತೆಗೆಯುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಇದ್ದಾಗ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಮಗಳ ಮದುವೆ ವಿಚಾರ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಮಗಳ ಮನದಿಂಗಿತವ ತಿಳಿಯಲು ಸುಶೀಲೆಗೆ ಸೂಚಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸುಶೀಲೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾಜುನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾರು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದಂಡನಾಯಕರು ಭಟರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ"... ಇಹಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ! ಪರಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ!".(ಪು.೧೬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಬಿ.ವಿ.ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ) ತಾಯಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅರಸನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಮಗೆ ದುರ್ಮರಣ ಎಂದು ಆತಂಕ ಪಟ್ಟರೆ, ತಂದೆ ನನಗೆ ಎಂತಹ ತೊಂದರೆ ಬಂದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಭವಿಗೆ ಕೊಡಲಾರೆ ಹೆದರದಿರು ಎಂದು ಅಭಯ ನೀಡುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸುವರು. ಅವಳನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕೊಂಡಯ್ವರು. ಸುಶೀಲೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಶೈಲರು ದಂಪತಿಗಳು ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಜೂಜಾಟ, ಕುಡಿತದ ಚಟಕ್ಕಂಟಿದ ಗಂಡು, ಮಹಾರಾಜನ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತೆಯ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆಪತ್ತನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲು ತಯಾರಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವಿಲಾಸಿಯಾದ ಆತ ಹೀಗೆ ಜೀನದೊರೆ ಶಿವಭಕ್ತಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಕೋಮು

ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ತನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿ ಕೆಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸುಶೀಲೆ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನೋವಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅರಮನೆಯ ಯಾವ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಚೆಲುವೆ ಎಂಬ ಶೂದ್ರ ಸೇವಕಿ, ವಸಂತಕನೆಂಬ ಅರಸನ ಆಪ್ತ ವೃದ್ಧ ಅಲ್ಲದೆ ಜೈನ ಧರ್ಮದವ. ವಸಂತಕ ಚೆಲುವೆಯ ಕೂಡಲು ಬಲವಂತ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚೆಲುವೆ ಹೀಯಾಳಿಸಿದಾಗ "ಶಿವಭಕ್ತೆ ಜಿನ ದೊರೆಯ ಕೂಡುವಳಲ್ಲಾ! ನೀನೇಕೆ ನನ್ನ ಕೂಡಬಾರದು"(ಅದೆ ಪು.೨೬) ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಚೆಲುವೆಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು ಆತನ ಕೋಲನ್ನು ನೂಕಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಳಿಸಿ ನೋವುಗೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯ "ಜಾಲಗಾರನೊಬ್ಬ ಜಲವ ಹೊಕ್ಕು"(ಪು.೯೮ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು) ಎಂಬ ವಚನ ಆದರಿಸಿ ಮೀನುಗಾರನ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ, ಆತನಿಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮತಾಂತರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಜಾಲ: (ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿ, ಅಕ್ಕನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ) ಅಕ್ಕಾ ಅರಿವಾಯಿತೀಗ! ನಾನು ಹುಟ್ಟ ಲಿಂಗವಂತ! ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದೆ; ದೊಡ್ಡ ಬರ ಬಂತು! ಹೊಟ್ಗೆ ಹಿಟ್ಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ದಂಗಾಯ್ತು! ನಮ್ಮ ಜನ ನಮ್ಗಾದಾರ? ಏನ್ಮಡೋದು! ಮುಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ಸಿಕೊಂಡು, ಮುಸಲರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದೆ! ನಮಗೆ ಪಿಂಜಾರ್ರಂತಾರೆ! ತಿಂದೆ, ತೇಗಿದೆ, ಕುಡಿದೆ, ಕುಲಗೆಟ್ಟೆ! ಅವ್ವಾರ್ ಮುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಅರ್ರ್ವಾದಂಗಾಗಿದೆ! ಈಗೇನ್ಮಾಡ್ಬೇಕಂತೀರಾ?(ಪು.೪೪ ನಾಟಕ ಬಿ.ವಿ.ಶಿ) ಜಾಲಗಾರನ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿದ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಅವನಿಗೆ ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶಿವಲಿಂಗ ಧರಿಸಿ ನಿತ್ಯ ಪೂಜಾ ನಿರತನಾಗಣ್ಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಿನ್ನರಯ್ಯ ಕಾಮವಿಕಾರಿಯಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಸಂಸಾರಿ ಎನ್ನುತ್ತ "ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಕೆಡವಿ, ಅಂಗಾಂಗಳನೆಲ್ಲಾ ಒತ್ತೊತ್ತಿ ನೋಡುವನು-ಮಾಸಂದ ಮುದ್ದೆಯಂತಿದ್ದ ಅಕ್ಕನ ಶರೀರವ ಕಂಡು, ದೇಹಲಭಿಜ್ಞಾಮಾನ ವಿಲ್ಲೆಂದರಿತು, ಬೆಚ್ಚಿ, ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತು ನಡುಗುವನು. ಮೈನಿವಿರೇಳುವುದು"(ಪು.೬ ನಾಟಕ ಬಿ.ವಿ.ಶಿ) ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನು ಸೋದರನೆಂದಾಗ ಆತ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಿ ತನ್ನ ವರ್ತನೆಗೆ ಪಶ್ಚಾತಾಪಪಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. "ಹುಲಿನೆಕ್ಕಿ ಬದುಕಿದೆನು"(ಪು.೪೭ ನಾಟಕ ಬಿ.ವಿ.ಶಿ) ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನಿಗೆ ಹುಲಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಏಳ್ಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ಜನರಿದ್ದರು ಎಂಬ ಅಸಹನೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನೂ ನಾಟಕಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಮ

ಪ್ರಭುದೇವರು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರುವ ರಾಜನೊಬ್ಬ ರಾಜಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಮರ ಆಗಮನ ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮಣ್ಣ ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಅವರ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸಕಳೇಶ ಮಾದರಸ, ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಇವರೆಲ್ಲರು ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಕಿನ್ನರಯ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರವೇಶ ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ, ಗಂಗಾಬಿಕೆ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಮನೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ, ಚರ್ಚೆ. ಚರ್ಚೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅಕ್ಕ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟದ್ದು, ಸತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಭಾವಕ್ಕೆ ಕೇಶವನ್ನೇಕೆ ಮರೆಮಾಡಿದೆ ಇವೇ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಮನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳೇ ಉತ್ತರದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಲ್ಲ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಹೊರಟಾಗ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಮಂಗಳವಾರ ಮಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಮಗೆ ಮಗಳ ಸಮಾನ ಅವಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು? ಎಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಾದಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಭುದೇವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಮಡದಿಯರೆ ಹೀಗೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಉತ್ತರವೇನು ಎಂದಾಗ 'ಎಮ್ಮವರು ಬೆಸಗೊಂಬುದೇ' ಶುಭದಿನ ಎಂದುತ್ತರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಶ್ರೀಶೈಲದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎದುರಿಸಿದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಶೈಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟ ಕುಟುಂಬವೊಂದು ಜೋಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗ, ಸೊಸೆ, ಮೊಮ್ಮಗರೊಡಗೂಡಿ ವೃದ್ದೆಯೊಬ್ಬಳು ಇರುತ್ತಾಳೆ. ವೃದ್ಧೆಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ಅದು ಸೊಸೆಗೆ ಅಸಹನೀಯ, ಅಲ್ಲದೆ ವಯಸ್ಸಾದ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ. ಮಹಾದೇವಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅವಳನ್ನು ಹುಚ್ಚಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ ಆ ಸೊಸೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಬಂದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ಊರ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಕೌಶಿಕ ಕಳಿಸಿದ ಜೋಗಿಣಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಕೌಶಿಕ ಎದುರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮೃಡನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಟರಾಜ ಅವಳನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಪಾರ್ವತಿ ತಂಗಿ ಬಾ ಎಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಐಕ್ಯಳಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳಾವವು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ ದೊರಕುವ ಉತ್ತರಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಶಿವನೊಡನೆ ಬರೆಯಲು ಕುಲಸೀಮೆ ನೋಡಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿ

ತಲಸಮುದಾಯದ ದುರ್ಗಿ-ದುರ್ಗ ಇವರೊಂದಿಗೆ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾನತೆಯ ಸಂದೇಶ ಸಾರಿದೆ ಈ ನಾಟಕ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚರಕ ನೂಲುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು (ಪು.೧೦, ಅಂಕ೨, ನೋಟ೧) ಎಂಬ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಿದಾಗ ದೇಶಿ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಈ ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚರಕದಿಂದ ನೂಲು ತೆಗೆಯುವುದು, ಕೈ ಮಗ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಖಾದಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಬಳಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಪ್ರೇರಣೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದೇವೆ ಅದನ್ನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸುಶೀಲೆ ಎನ್ನುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರನ್ನು ಕೌಶಿಕ ಬಂಧಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ದಾಗ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಆಗ ಆತ ಅರಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸುಶೀಲೆಯೇ ನೇರವಾಗಿ ಅರಸನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಧೈರ್ಯಸ್ಥ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ, ಅಂತಸ್ತು, ಧರ್ಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಯಥಾ ರಾಜ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಂತೆ ಆತನ ಸೇವಕರು ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಲಿಂಗಾಯತನೊಬ್ಬ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದ ಎಂದು ಜಾಲಗಾರನ ಪಾತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶರಣ ಶರಣೆಯರಿಗೂ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣೆಯರು ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಾದಿಗಳಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಶರಣರು ವೈಚಾರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ ತಂದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿದವಳಾದರೂ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಲಹೆಗಾರಳಾಗಿ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ತಂದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪ್ರಭುದ್ಧ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರವೇ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಂತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳು ನಟರಾಜನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವುದು, ಪಾರ್ವತಿ ಅವಳನ್ನು ತಂಗಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಎಲ್ಲ ಇದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಾಟಕ ಕೊನೆಗೆ ಪೌರಾಣಿಕತೆಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಅಕ್ಕನ ಆದರ್ಶ: ಶ್ರೀ ಸಿ.ಚೆ. ವಿರಕ್ತಮಠ :

ಶ್ರೀ ನಿ. ಪ್ರ. ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಿರೀಟೇಶ್ವರಮಠ ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ) ಇವರು ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಸೊಲ್ಲಾಪೂರದ ಅಕ್ಕನ ಬಳಗದವರಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಪುರಾಣ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯಕಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಾಡುತಿದ್ದಾಗ ರೋಣದ ಭಕ್ತರು ಇವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಚೆ. ವಿರಕ್ತಮಠರ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಂದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಸಿರುವೆ ಎಂದು ತಮ್ಮ ನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಂದೆ ಪುರುಷ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರದ ಮೇಲೆ ನಾಟಕವು ರಚಿತವಾಗಿದೆ"(ಪು. ii ಅಕ್ಕನ ಆದರ್ಶ ಸಿ.ಚೆ.ವಿ.) ನಾಟಕವನ್ನು ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾಗಿದೆ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ವಿಚಾರ ತಂದಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿನ ಕೆಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ತರಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುರುಷನಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಪರಮೋಚ್ಚ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ" ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ನಾಟಕಕಾರರ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಚೆ. ವಿರಕ್ತಮಠರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾತ್ರಗಳು :

ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಎಂದು ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದರೂ ಗದ್ಯರೂಪದ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳು ಗುರುತಿಸಿರುವಂತೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಿಂದಲೇ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾರಂಭದ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ನಾರದ, ಸರಸ್ವತಿಯರ ಪಾತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಬಲತೆಯ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. "ಪಾರ್ವತಿ-ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷನಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಜೀವನಾದರ್ಶ ಬೆಳಗಬಲ್ಲಳು"(ಪು.೫ ಅಕ್ಕನ ಆದರ್ಶ ಸಿ.ಚೆ. ವಿರಕ್ತಮಠ) ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಶಿವನಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ಭೂಮಿಗವತರಿಸಿ ಆ ಮಾತನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿರುವುದೇ ಈ ನಾಟಕದ ಮೂಲದ್ರವ್ಯ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸುಮತಿ, ನಿರ್ಮಲ, ಪಾರ್ವತಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿದೆ. ಆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸೂತಕವಳಿಯಲು ನಿರಹಂಭಾವವಿತ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಕರುಣಿಸು ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸುಮತಿಯ ಬಯಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯೇ ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ನಿರ್ಮಲ ಸುಮತಿಯರ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಯನ್ನಾಗಿ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರು-ಲಿಂಗ-

ಜಂಗಮ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಂದೆಯಿಂದ ಕೇಳುವುದು, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ಮಹತ್ವ ಅರಿತು ತಾನು ಅವುಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳು ವೇದಾಗಮಗಳ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯುವತಿ ಮಹಾದೇವಿ ಓದುವುದು, ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಪೂಜಾರಿಯ, ಶೆಟ್ಟಿಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗುಡಿಯಿಂದ ಮರಳುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಭೆಟ್ಟಿ, ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಚೆಲುವಿಕೆಗೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ, ಅವಳ ತಂದೆಯನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆಸಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ತನಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನಿರ್ಮಲ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದವರು ಹಣದಾಸೆಯವರಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ಯ ಧರ್ಮೀಯನಾದ ಕೌಶಿಕನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಮಲನ ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ. "ನಾ ನಿನ್ನ ವರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮೊದನೆಯದಾಗಿ ಲಿಂಗಾಗಿಯಾಗಬೇಕು.", "ನನ್ನ ನಿತ್ಯ ಲಿಂಗಪೂಜೆಗೆ ಆತಂಕವನ್ನು ಒಡ್ಡದಿರಬೇಕು", "ನಿತ್ಯ ನನ್ನ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲಿಸಬೇಕು"(ಪು.೪೧ ಅ.ಆ. ಸಿ.ಚೆ.ವಿ.) ಈ ಮೂರೂ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೋತು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಕೌಶಿಕ ಹೇಳಿದರೆ, ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಮುರಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಹಂಗು ಹರಿದು ಹೋಗುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಮಹಾದೇವಿ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗೆ ಅತೀವ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕರಾರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮುರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗಪೂಜಾ ನಿರತಳಾದಾಗ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಲು ಹೋಗಿ ಎರಡನೆಯ ಕರಾರನ್ನೂ ಮುರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅವಳ ಜವ್ವನದುಬ್ಬರದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ವರ್ಣಿಸಿ ಅವಳಿಂದ ದೇಹ ಸುಖ ಬಯಸಲು ಹೋಗಿ ಕಣ್ಣು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಲು ವಿನಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ಒಪ್ಪದೆ ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಬಂಧುಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ಅವತಾರ ನೋಡಿ ಗಾಭರಿಯಾಗಿ ಪರಿ ಪರಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ನಿರಾಶರಾಗುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಕೈಲಾಸದ ದೃಶ್ಯ ನಾರದ ಕೌಶಿಕನ ಸೋಲು ಪಾರ್ವತಿಯ ಜಯ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು, ಅವಳು ಹೊರಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡವಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿ, ಚಿತೆಯಾಗಿ, ಮಳೆಯಾಗಿ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಯೋಜನೆ

ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಶರಣರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕವಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ, ಶರಣ ಬಳಗದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಪಡೆದು ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಒಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪಾದ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. ನಾರದ ಅವಳ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಲೆಂದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರವಚನಕಾರರೊಬ್ಬರು ನಾಟಕ ರಚನಾಕಾರರಿಂದ ಬರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ನಾಟಕೀಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಹೊರಟ ನಾಟಕಕಾರರು ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಔನತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುವ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪಾರ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತಿಯಂತಹ ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದ ನಾಟಕಕಾರರು ಅವಳ ಅಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನೋಡುಗರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಿರ್ಗುಣ, ಸುನಂದಾ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರ ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಬಾಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಗಂಡನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡುವ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಗಾಧವಾದದ್ದು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಲಿಂಗಿಲ್ಲದವರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯಲಾರದ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿದಳು ಎಂಬ ನಿರ್ಗುಣನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುನಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಕೌಶಿಕ ಲಿಂಗ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಆಗುವುದಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕರಾರು ಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು. ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕದಳಿಗೆ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿ ಮೂರ್ಚೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಬಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ದೃಶ್ಯ, "ಶಿವ- ಸಾಕು ಮೇಲೇಳು ಕಂದಾ! ಪರೀಕ್ಷೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ, ನೀನೆನ್ನ ಗೆದ್ದ ಆತ್ಮಲಿಂಗ! ಬಾರಿತ್ತ ಮಗಳೆ!"(ಪು.೧೦೭ ಅ.ಆ.ಸಿ.ಚೆ.ವಿ.) ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅರಿಯಲು ಪರೀಕ್ಷೆ ಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಮನಗಳಿಗೆ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಶಿವ ಮುಂದೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಪುರಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿ, ಸೀತೆ, ಮಂಡೋದರಿ, ತಾರಾ, ಅಹಲ್ಯಾ, ಅನಸೂಯಾ, ಸಾವಿತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀ ರತ್ನಗಳು ಪತಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೀರ್ತಿ ಹೊಂದಿದರು. ಅವರ ಸಾಹಸ ಒಂದು ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕಂಚಿನ ಕವಚ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನತನವನ್ನೇ ನಮಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಯಾಗಿ, ದಿವ್ಯಜೀವಿ, ಅತುಲ ವೈರಾಗ್ಯಮೂರ್ತಿ."(ಅದೇ ಪು.೧೧೯) ಎಂದು ಮಹಾದೇವಿಯ ಗುಣವನ್ನು

ಶಿವನಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ ವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಯರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಹಾತ್ಯಾಗಿಗಳಾಗಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ವರ್ಗವನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

'ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ' : ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಬದುಕಿನ ದಾರಿಗೆ ದೀಪಗಳು ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯ ಈ ನಾಟಕದಿಂದ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಹತಾಶೆಯ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳು ಪ್ರೇರಕವಾಗಿ ಪುನರ್ಲೇಖ ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬಹುಭಾಷಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಾವಿನ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ನಾಟಕ ಇದು. ಮಗಳ ಸಾವು ಸಹಿಸಲಾರದ ನೋವು. ಆ ನೋವಿನಲ್ಲೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಯಮತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಜೀವನ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ನಾಟಕಕಾರರು ಅವಳ ಜೀವನದ ಪರಿಚಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗಲಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ ಪ್ರೇರಣೆ, ವಿ.ಕೃ. ಗೋಕಾಕರ ಮುನ್ನುಡಿ, ಬಿ.ಸಿ. ಜವಳಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ನಿರ್ಮಲ-ಸುಮತಿಯರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶಿವಶರಣ-ಶರಣೆಯರು, ಶ್ರೀಶೈಲದ ಯಾತ್ರಿಗಳು, ಕೌಶಿಕ ಹಾಗೂ ಆತನ ಅರಮನೆಯ ಪರಿವಾರ ಮುಂತಾದ ೩೦ ರಿಂದ ೪೦ ಪಾತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜಗತ್ತೆಂಬ ನಾಟಕದ ಸೂತ್ರಧಾರಿ ವಿಚಾರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕದ ಸೂತ್ರಧಾರ ಬಸವಣ್ಣನೇ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆರಂಭದ ಜೀವನದ ಹಲವಾರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಅವಳೊಬ್ಬ ವೈರಾಗ್ಯಲತೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉಡುತಡಿಗೆ ಬಂದ ಗುರು ಮರುಳಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಆ ಊರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ. ಶಿಷ್ಯ ರಾಮಿತಂದೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಇದೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಯಾತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳುವುದು, ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು, ಶರಣರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಇವುಗಳ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನಳು, ತಂದೆ-ತಾಯಿ

ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಮಗಳ ಮದುವೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯು ಓದು ಬರಹದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನಳು ಅಲ್ಲದೆ ಕಸೂತಿ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕದಳಿ ವನವನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾದೇವಿ. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆ ಸಕಲವೂ ಆಗಿರುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಗಂಡಂದಿರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಿರ್ಲಕ್ಷ ಅವಳ 'ಸಾವಿಲ್ಲದ, ರೂಹಿಲ್ಲದ..' ವಚನವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ದೃಶ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಹುಚ್ಚಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಒಬ್ಬಳೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾಯಿ ಗಾಬರಿ ಆಗುವುದನ್ನು, ತಾಯಿ ಮಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರ, ಮದುವೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಬರೋಣ ಎಂದು ರಾತ್ರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಭೆಟಿಯಾಗಲು ತೆರಳುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಜನ ಮಾತನಾಡುವುದು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಆಕೆ 'ಬಂಜೆ ಬೇನೆಯನರಿಯಳು, ಬಲದಾಯಿ ಮುದ್ದು ಬಲ್ಲಳೆ?' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಕಾಶವೊಂದು ರೂಪಗೊಂಡು ಇವಳನ್ನು ಕರೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾಳೆ ಮೂರ್ಚೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು, ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ ಬಂದು ಸಂತೈಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವಳ ಸ್ನೇಹಿತೆಯು ಬಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಕೃಷವಾಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ವೈದ್ಯರ ಹತ್ತಿರ ತೋರಿಸು ಎಂದಾಗ ತನ್ನ ಜಾಡ್ಯಕ್ಕೆ ಮದ್ದು ಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಬೇರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ವೈಹಾಳಿಗೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ ಕೌಶಿಕ ಸುಮಧುರ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಿ ಮಾವಿನ ತೋಪಿಗೆ ಬರುವ ದೃಶ್ಯ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಸುಂದರಿ ಯಾರು ನೋಡಿ ಬಾ ಎಂದು ತನ್ನ ಸೇವಕ ಲಂಬೋದರನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಲಂಬೋಧರ ಬಂದು ಅವಳು ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ ನಿನ್ನಂಥ ಭವಿಗೆ ಕೊಡಲಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದ ರಾಜ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಮದುವೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಟ್ಟು ಕಳಿಸುವ ದೃಶ್ಯ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಂದು ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲರನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಯಾವ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಅರಸ ತನ್ನ ಬಯಕೆ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದಾಗ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಅರಸ ಇವಳ ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸದೆ ಇವಳ ಪ್ರೇಮ ಬಯಸುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿ ನಶ್ವರವಾದ ಶರೀರಕ್ಕಾಸೆ ಪಟ್ಟ ಇವರಿಗೆ ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನೈಜ ಸತ್ಯದ ಅರಿವು ಮಾಡಿಸೋಣ ಎಂದು ತನ್ನೆಲ್ಲ ವಡವೆ, ವಸ್ತ್ರ,

ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ತಡೆದರೂ ನಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮೊದಲೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು 'ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತವಳಾಗು' ಎಂದು ಆರ್ಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ಆತನನ್ನು ಸಹೋದರ ಎಂದು ಸಂತೈಸಿ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ತನ್ನನ್ನು ತಡೆಯ ಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುನ್ನಡೆದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರರಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಅವರ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಜಾಲಗಾರನೊಬ್ಬ..' ಎಂಬ ವಚವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಪರಿಚಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶರಣೆಯರ ಪರಿಚಯ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳ ಮಹತ್ವ ಹೇಳಿದಾಗ ಶಾಂತರಸರು ಅವಳ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಮೊಲೆ ಮೂಡಿ ಇದ್ದುದು ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾಸೆ, ಮೀಸೆ ಕಠಾರವಿದ್ದುದೆ ಗಂಡೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಜಗದ ಹಾಹೆ. ಬಲ್ಲವರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಏತರ ಹಣ್ಣಾದರೂ ಮಧುರವೇ ಕಾರಣ, ಅಂದವಿಲ್ಲದ ಕುಸುಮಕ್ಕೆಯೂ ಸುಹಾಸನೆಯೇ ಕಾರಣ ಇದರಂದವ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ ಶಂಭುಜಕೇಶ್ವರಾ."(ಪು.೯೯ ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ, ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯ) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣೆಯರು ಮಹಿಳಾ ಸಮಾನತೆ ಸಾರಿದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವಳಂಥ ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನವಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಪರಿಚಯ ಓದುಗರಿಗಾಗಲಿ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳಿರುವುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಂತರ ಶರಣೆಯರೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆ, ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯ ಅವರು ಇವಳನ್ನು ಗಂಡನ ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನದ ಮೂಲಕವೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಶೈಲದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಡನನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿರುವವರ ವರ್ತನೆ ಕೃತ್ರಿಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು "ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣ ಆಗಮಗಳೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಣವ ಕುಟ್ಟುತ್ತ ನುಚ್ಚು ತೌಡು ಕಾಣಿಭೋ! ಇವ ಕುಟ್ಟಲೇಕೆ? ಅತ್ತಲಿತ್ತ ಹರಿದ ಮನದ ಶಿರವನರಿದಡೆ ಬಚ್ಚಬರಿಯ ಬಯಲು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ."(ಅದೆ ಪು. ೧೨೮) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ವೈಧಿಕಶಾಹಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಅಕ್ಕನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಬಹುಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಹೆಸರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಅವಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು. ಆದ ಕಾರಣ ಈ ಕೃತಿ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಡಾಂಭಿಕ ಭಕ್ತಿಯ ಅನಾವರಣ, ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಏನೆಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮ ಆಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಯುದ್ಧ ಮಾನವ ಲೋಕದ ಮಾಯದ ಗಾಯ' ಎನ್ನುವ ಜನಪ್ರೀಯ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಕೊರತೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದ ಮಹಿಳಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕ ರಚನಾ ಸಮಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವರು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಗಂಗಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಈ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಲೇಖಕರು ಅಲ್ಲಗಳೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗುರುವಿನ ವಿಚಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಅಕ್ಕನ ಗುರುಗಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಮರುಳಸಿದ್ಧರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಗಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಹೇಳದೆ ಕೇವಲ ಗುರುಗಳು ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥ ನಾಮವನ್ನೇ ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರುಳಸಿದ್ಧರು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸುಮತಿ-ನಿರ್ಮಲರಿಗೆ ಹರಸಿದ ಗುರುಗಳಾದರೆ, ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರು ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಅಥವಾ ಮರುಳಸಿದ್ಧರು ಎನ್ನುವ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ನೂಕದೆ ಇಬ್ಬರ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ತುಂಬಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶಿವಪೂಜೆ, ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಶೀಲವಂತ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಡನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಿ ಎಂದರೂ ತಾವು ಭವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಮಗನನ್ನು ಕುರುಡನನ್ನು ಜರಿದು ನೂಕುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಂದು ಆ ನಿರ್ಗತಿಕರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಹಣ್ಣು ನೀಡುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನದಿಂದ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ ಗುರುತಿಸಿ ಅವಳು ಶೀಲವಂತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು

ಗುರುತಿಸಬಹುದು. "ಅಯ್ಯಾ! ಶೀಲ, ಶೀಲವೆಂತೆಂಬರಯ್ಯಾ, ಶಿಲದ ನೆಲೆಯಬಲ್ಲರೆ ಹೇಳಿರೋ, ...ಜಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನವನಿಕ್ಕಿ ಉದಕವ ತಂದು; ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆರವ ಹಗಲುಗಳ್ಳರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುವನೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ?"(ಪು.೧೨೫ ಅ.ಹ. ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ.ಸ.)

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಂಡನ ಬರುವಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಕ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅಲಂಕೃತ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಲೌಕಿಕ ಗಂಡ ಬಯಸುವುದು ಸಹಜ ಹಾಗೆಯೇ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನನ್ನ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಬರಲಿ ಎನ್ನುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ತೀರ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶರಣ ಚಳವಳಿಯು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆ ಚಳವಳಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣ-ಶರಣೆಯರು ಕೇವಲ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತಮಿಳನಾಡು, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು (ರಂಗ ೨) ಐದನೆಯ ಅಂಕ ರಚಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದು ಉಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅರಣ್ಯದ ಮೂಲಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಯಾತ್ರಿಕರು ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಹಾಡುತ್ತ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಯಾತ್ರೆ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಬಾಂಧ್ಯವವನ್ನು, ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ತಂಡದವರು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದವರು, ತೆಲಗು ದೇಶದವರು, ತಮಿಳು ದೇಶದವರು, ಕನ್ನಡ ದೇಶದವರು ಹೀಗೆ ಐದು ಭಾಷೆಗಳ ಭಕ್ತರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಹೊರಟ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಹುಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರಾದ ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರ ಜ್ಞಾನ ಗಂಗೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಡೆ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ನಾನು ಸ್ವತಃ ಮೂರು ಬಾರಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ, ಕರ್ನೂಲ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆತ್ಮಕೂರದಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲದವರೆಗೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಯುಗಾದಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರು ಇದ್ದರು. ತೆಲಗು-ತಮಿಳು ಜನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದು ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿಯೇ ಈ ನಾಟಕ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಾಲ-ದೇಶಗಳ ಮೀರಿದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' 'ಸಣ್ಣಾಟ' : ಸಂಪಾದನೆ ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪೂರ :

ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ರಂಗಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಯಾಟ, ದೊಡ್ಡಾಟ, ಸಣ್ಣಾಟ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ (ಬಯಲಾಟ) ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಜಾನಪದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ದೊಡ್ಡಾಟ, ಸಣ್ಣಾಟ, ಬಯಲಾಟಗಳು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ದೊಡ್ಡಾಟಗಳು ದೀರ್ಘವಾಗಿ, ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಸಣ್ಣಾಟಗಳು ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಸಣ್ಣಾಟಗಳ ರಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಸಣ್ಣಾಟದ ಕಥಾನಾಯಕಿಯಾಗಬಲ್ಲಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕೃತಿ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಣ್ಣಾಟದ ಕರ್ತೃ ಶಿವಣ್ಣನು ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಣ್ಣಾಟದ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಎರಡು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೇವಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಣ್ಣಾಟದ ಪ್ರತಿಗಳು. ಒಂದು ೧-೫-೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ನಕಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು, ೨-೯-೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ನಕಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿಯಲೋಸುಗ ಈ ಸಣ್ಣಾಟ ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪಾತ್ರಗಳು

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು : ವೀರಶೈವ ಜಂಗಮ, ಶಿವಶರಣ

ದೂತಿ : ಸೇವಕಿ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ : ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗಳು ವಿರಕ್ತೆ, ಶಿವಭಕ್ತೆ.

ಶಂಕರ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತಮ್ಮ

ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ, ಉಡುತಡಿಯ ನಿವಾಸಿ

ಕೌಶಿಕ : ಉಡುತಡಿ ಪಟ್ಟಣದ ದೊರೆ.

ಚಾರುಮತಿ : ಕೌಶಿಕ ರಾಜನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ.

ಚಂದ್ರಸೇನ : ರಾಜಕುಮಾರನ ವೇಷದಲ್ಲಿರುವ ಚಾರುಮತಿ

ಸೈನಿಕ-೧ : ಸೈನಿಕ-೨

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಣ್ಣಾಟದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಕತೆ :

ಸ್ತುತಿ ಪದ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸಣ್ಣಾಟದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಮಹಿಮೆ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮಹತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ಕಥಾನಕ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅನ್ಯಾಯ ಅನೀತಿಗಳೆಂಬ ಪಾಪಕೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚನೆಯಾದ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಉಡುತಡಿಯ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶರಣರ ತತ್ವಗಳು ಅಪೂರ್ವವಾದವುಗಳು ಅವರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಿ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ಮಲುಹಣ, ರೇವಣ, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ತೋರಿದೆ. ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ನೀಡಿದುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಉಡುತಡಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಲು ಅವಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಹೊರಟಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಬಡಜಂಗಮ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶಿವಯೋಗಿಗೆ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಮಹತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಆತನ ಉರಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಿ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಬಂದಿರುವೆ ಎಂದಾಗ, ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಇದು ಅಲ್ಲಮರ ನಾಟಕ ಎಂದರಿತರೂ ಅರಿಯದಂತೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯ ಅವರು ಶಿವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಶಿವಮಹಿಮೆ ಸಾರುವ ಭಕ್ತರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನಿಜರೂಪ ಬಯಲು ಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ನೀನು ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಲೋಕದ ತುಂಬ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸು ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ತಾವು ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕದಳಿವನದಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವೆ ಎಂದು ತೆರಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದ ಕೌಶಿಕನ ಬಯಕೆ ತಿಳಿಸಲು ಬಂದ ದೂತಿಯ ಮಾತನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ, ದೂತಿ ಹೆದರಿಸಿದಾಗ ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪಾಠ ಕಲಿಸಲು ಅರಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಇತ್ತ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಆಗಮನದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ ಅವಳ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಎಷ್ಟು ತಿಳಿ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಅವಳ ಶಿವಭಕ್ತಳಾಗು ಎಂದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಅಸಡ್ಡೆಮಾಡಿ ಅವಳ ಸೀರೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಷಯವಾದ ಸೀರೆ ಎಳೆದಷ್ಟು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಶಾಪ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಗುರುಮಾತೆ ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಂಸಾರ ಮೋಹದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗದ ಹೊರತು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯವಂತೆ ಹೇಳುವ ದೃಶ್ಯ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕೌಶಿಕ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ರಾಣಿ ಚಾರುಮತಿ ನಾನಾ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಭುದೇವರೊಡನೆ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚಾರುಮತಿಗೂ, ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕೌಶಿಕನಿಗೂ 'ಪುನರ್ ವಿವಾಹ' ಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪದಂತೆ ಕಂಡರೆ, ಅಲ್ಲಮರು ಸಾಕ್ಷಾತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆರಗಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ತೆರಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ : ಸಣ್ಣಾಟ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಈ ಸಣ್ಣಾಟ ೨೦-೨೧ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ವಸಹಾತುಶಾಹಿಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ದೇಶ ಕಂಡ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಾಟಕಕಾರರು ನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ಗಮನಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಿಯರು ಬಂದು ಮತಾಂತರ ನಡೆಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಣ್ಣಾಟದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮಾನವಜನ್ಮದ ಮಹತಿಯನ್ನು ಅರಹುತ್ತ, ಗುರುವಿನ ಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿ ಶರಣರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಲಿ, ಸಂಸಾರದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಬೇಡಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ತೋರುತ್ತ ಬಂದಾಗ ದೂತಿ ಆತನನ್ನು ಪಾದ್ರಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬೆದರಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಮ ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಅಲ್ಲಾ'? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂದು ಭಾರತೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದ್ದ ಕ್ರಿಶ್ಚಯನ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಗಳಷ್ಟೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದದ್ದು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಸಾರುವ ಉದ್ದೇಶವು ಸಣ್ಣಾಟದ ರಚನೆಕಾರರದ್ದು ಆಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ರು, ಮುಸ್ಲಿಂರು ಎಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರನ್ನು ಮತಾಂತರಿಸುವರೋ ಎಂಬ ಭಯದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿರಬಹುದು.

ಅಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ದೂತಿಯ ನಡುವೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಮ ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಹಲವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಯಾರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವೆ ಎಂದಾಗ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರವೇಶ. ದೂತಿ ಮತ್ತು ಮಹಾದೇವಿಯವರ ನಡುವೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸನ್ಯಾಸಿ ಅದೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಎಂದು ದೂತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದಾಗ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನ ಉದಾಹರಣೆ ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪಾತ್ರದ ಮಹತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಲತ್ಕರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೀರೆ ಸೆಳೆದಾಗ ಅವಳು ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯ ಬೇರೆ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತದ ದ್ರೌಪದಿಯ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣವನ್ನು ನೆನಪಿಸುವ ದೃಶ್ಯದಂತೆ, ಕೌಶಿಕ ಎಷ್ಟು ಸೆಳೆದರೂ ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೀರೆ ಅಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ದಿಗಂಬರಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡಲು ಹೋದರೆ ತಾವೇ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಈ ಸಣ್ಣಾಟದಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

"ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವ "ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ" ಸಣ್ಣಾಟದ ವಸ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾದರೂ, ಕರ್ತೃಕವಿ ಶಿವಣ್ಣನು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ–ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅಂತೆಯೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಗೊಂಡಿವೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕಾಣೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ವಿಷಾದದಿಂದ ಗುರುತಿಸುವ ಕವಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳು, ರೋಗರುಜಿನಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ಶುಷ್ಕ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಭ್ರಷ್ಟಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿರುವುದು ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ". (ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ) ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಹರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಸಣ್ಣಾಟದಲ್ಲಿದೆ. ಅನೇಕ ಅನ್ಯದೇಶಿಯ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ದೂತೆಯ ಪಾತ್ರ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಹಾದೇವಿ, ಅವರ ನೋವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಮಹಾದೇವಿಯಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಲಾರದ ಮಳೆ, ಕಾಲರಾ, ಪ್ಲೇಗಗಳಂತಹ ಭೀಕರ ರೋಗಗಳು ಜನರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮರೆತದ್ದಕ್ಕೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

'ನಿರತಾವರೆ' : ಡಾ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮುರಘಾಶರಣರು

ತೀರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಂದರೆ ೨೦೧೬ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ನಾಟಕ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮುರುಘಾಮಠದ ಶೂನ್ಯ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಮುರುಘಾಶರಣರದು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಮುರುಘಾಶರಣರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂಧಾಚರಣೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಆಡಂಬರದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತ ಧರ್ಮವು ಬೋಧಿಸುವ ಒಳ್ಳೆಯತನವನ್ನು ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಈ ನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ಶಾರೀರಿಕ ತಾಲೀಮುಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ನಿಜವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರ್ಮುಖಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಎನ್ನುವ ಮುರುಘಾಶರಣರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅಂತರಂಗ

ಬಹಿರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಅಂತರ್ಯಾನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹುಡುಕಾಟದ ಮನೋಭಾವವು ಅನೇಕರನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದೆಡೆಗೆ ಹೊರಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಶಿಖರಕ್ಕೇರಿದವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ತಾವು ಅಕ್ಕನ ಬದುಕನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

'ನಿರತಾವರೆ' ಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚಿತ್ರಣ :

"ಬಸವನೆ ಮಾಮರ ಶರಣರೆ ಸಿರಿಬಳ್ಳಿ

ವಚನಾಮೃತ ಫಲ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ"(ಪು.೧ ನಿರತಾವರೆ) ಎಂಬ ವಚನದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂರುಜನ ಸೂತ್ರದಾರರು ಹಾಗೂ ಮೂರು ಜನ ಪುರುಷ ಪಾತ್ರದಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇದೆ. ತ್ಯಾಗ ಭೋಗಗಳ ಮಧ್ಯದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು, ಸತಿವಿಡಿದು ನಿರ್ವಾಣ ಸತಿಯ ಕಾಣುವ ತವಕ, ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದವರು ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರು, ಅವರದು ಆದರ್ಶದ ಜೀವನ ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸಾರ. ಮಠಾಧೀಶರು ಲೌಕಿಕ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಸಮಾಜದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬುದ್ಧ ದೇವ ಅರಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ ನೆನಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬುದ್ಧನಂತೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವಳು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರ್ತಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಏನೂ ಇಲ್ಲದಾಗ ಮಾಡುವುದು ತ್ಯಾಗವಲ್ಲ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೇ ನಿಜವಾದ ತ್ಯಾಗ ಅಂಥ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವಳು ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಎನ್ನುವುದು ವಿಶೇಷ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮನೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಸುಮತಿ–ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ ದಂಪತಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಮೂಢಾಚರಣೆಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳಾಗಲು ಜೀವತಂತುಗಳ ಸೇರುವಿಕೆಯೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯ ಅರುಹಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರು ಸಮಾನರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಅವಳ ಮಗು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮಗು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ತಾಯಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಇರುವಾಗ ಪ್ರವಚನ, ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕುಟುಂಬವನ್ನು ತಣ್ಣಗಿಡುವುದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಮಾನವ ಜೀವಿಗೆ ಗುರುವಿನ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ, ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಸುಮತಿ-ನಿರ್ಮಲರ ಮಗುವನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಆ ಮಗುವಿಗೆ 'ಮಹಾದೇವಿ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾದೇವಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಒಲವಿನೊಂದಿಗೆ, ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಗೆಳತಿಯರು ಒಂದು ಕಡೆ ಆದರ್ಶದ ಆಟದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟ ಮಹಾದೇವಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. "ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಆಟ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಭೌತಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಆದರ್ಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡ್ತಾರೆ."(ಪು.೧೦ ನೀರತಾವರೆ) ಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಉಡುತಡಿಯ ರಾಜ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ರಾಜಾಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಭಟರು ನಿರ್ಮಲನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ರಾಜ ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟಿರುವನು ಎಂದಾಗ ಸುಮತಿ ಅಳತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಪಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರೊಂದಿಗೆ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜನ ನಿಲುವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿ ಸುಮತಿ ವಿನಯದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ ಮಗಳಿಗೆ ಅರಸನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ಮೊದಲನೆಯ ಷರತ್ತು- ಬಂದು ಹೋಗುವ ಜಂಗಮರ ದಾಸೋಹ ಸೇವೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಇರಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ಷರತ್ತು-ನನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಬಾರದು. ಮೂರನೆಯ ಷರತ್ತು-ನನ್ನ ಪರವಾನಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬಾರದು."(ಅದೆ ಪು.೧೭) ಈ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ರಾಜ ಮದುವೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ತೊಡಗುವಂತೆ ಅರಮನೆ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗೆ ಭರದ ಸಿದ್ಧತೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಿ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಕೌಶಿಕ ತನ್ನ ಕಡೆಗೂ ಗಮನ ಹರಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಸುಖ ಕ್ಷಣಿಕ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದಾಗ ಸಹನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕೌಶಿಕ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಪೂಜೆ, ಜಂಗಮಸೇವೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಸೀರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ ಮೂರು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಮುರಿದ

ಕೌಶಿಕನೆದುರು ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕರಿಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹೊದ್ದು ನಡೆದಾಗ ಅವಳ ನಿಲುವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿ ಯಾರು ತಡೆದರೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಸಾಗಿ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹಾಳು ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಂಗಿದಾಗ, ಕಾಮುಕರು ತುಂಬಿದ ಜವ್ವನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದಾಗ '. . ಮೊಲೆಬಿದ್ದು, ಮುಡಿ ಸಡಲಿ, ಗಲ್ಲ ಬತ್ತಿ ತೋಳು ಕಂದಿದವಳ ಎನ್ನನೇಕೆ ನೋಡುವಿರಿ ಎಲೆ ಅಣ್ಣಗಳಿರಾ?' ಎಂದು ಅವರ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಜಂಗಮರ ದಂಡಿನೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಇವಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇವಳ ದೇಹವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳನ್ನು ಕಾಮಾತೀತಳು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ಶರಣ ಸಂಕುಲದೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೆ ಮಾತೃ ಹೃದಯಿ ಬಸವಣ್ಣ ಅವಳ ಮನಕ್ಕೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಮನೊಂದಿಗಿನ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಸಫಲಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು 'ಅಕ್ಕ' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಅಥವಾ ಏಕಾಂತದ ಕುರಿತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಅನಿಸಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳು ಅವಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. "ಆವ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತಡೇನು, ಸಾವ ವಿದ್ಯೆ ಬೆನ್ನ ಬಿಡದು.." (ಪು.೩೯) ಮೀನುಗಾರನ ಮನೆಯ ದೃಶ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗು ಅವರ ಮೂಢತನದಿಂದ ಸಾವನಪ್ಪಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ವಚನದ ಸಾಲುಗಳು ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಾದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶಾಂತರಸರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವವರು. ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಮರು ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ದಾಖಲಿಸಲು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕೊಂಡಿಮಂಚಣ್ಣಾದಿಗಳ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ನಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲರೂ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸಾಗಿ ವಚನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ನಿರ್ಧರಿಲ್ಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕದಳಿಯತ್ತ ಸಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಸೇರಿ ಇಡೀ ನಾಟಕದ ತಿರುಳನ್ನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

'ನೀರತಾವರೆ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಪುನರ್ಲೇಖದ ಸ್ವರೂಪ :

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹಲವಾರು ಆಧುನಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂದು ದೇಶ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ತಾರತಮ್ಯ, ಲಿಂಗಾನುಪಾತದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಸ್ವಾರ್ಥ ತುಂಬಿದ ಬದುಕು, ಆಡಂಬರದ ಬದುಕು, ಡಾಂಭಿಕ ಜೀವನ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಶರಣರ ವಚನಗಳೇ ದಿವ್ಯ ಔಷಧಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಇದ್ದು ಸಕಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸುಮತಿ-ನಿರ್ಮಲರಿಗೆ ಗುರುಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮೂಢಾಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಡಿ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಯೋಕೆ ಗಂಡು ಸಂತಾನಬೇಕು ಎಂದಾಗ "ಜಂಗಮ-ಇರೋದೆ ಎರಡು. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಗೋದು ಖಚಿತ. ಅದ್ಸರಿ, ಎಲ್ರು ಗಂಡ ಸಂತಾನ ಬೇಕಂತಾರೆ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ರು ಬಯಸಿದ್ರೆ ಹೆಣ್ ಸಂತಾನದ ಕೊರತೆ ಸಂಭವಿಸಿ, ದೊಡ್ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಗ್ತದೆ.."(ಪು.೫) ಉತ್ತರಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರುಪೇರಾದರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನಾಟಕ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಾದಾಗ ಸೂತ್ರಧಾರ ಕುಟುಂಬಾನ ತಣ್ಣಗಿಡೋಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀಕುಲವನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. 'ಬುದ್ಧಿವಂತ ಹೆಣ್ಣು ಸದಾ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗೂ ಅವಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಶರಣರು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವರು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಾಗ ಮಹಾದೇವಿಯ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅವಳ ವಚನದಿಂದ ಉತ್ತರ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಉಸುರಿನ ಪರಿಮಳವಿರಲು.."(ಪು.೩೮) ಸಾವನ್ನು ಕುರಿತು, ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಆವ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತಡೇನು? ಸಾವ ವಿದ್ಯೆ ಬೆನ್ನಬಿಡದು" (ಪು.೩೯) ಮೀನುಗಾರನೊಬ್ಬ ತಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಮೀನುಗಳ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣನಾದರು ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವಿಲ್ಲ ಆದರೆ, ತನ್ನ ಮಗು ಸತ್ತರೆ ಆಗುವ ದುಃಖವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನವನ್ನಾದರಿಸಿಯೇ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಗುವಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟಾಗ 'ದೇವ್ರ ಹೆಸ್ರಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಕಟ್ಟಿವ್ನಿ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಮೌಢ್ಯವು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನೂತನ ರೀತಿಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೂವರೆ ಪುಟದ ಆ ದೃಶ್ಯ ಇಡೀ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕಣ್ಮುಂದೆ ತರುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಹಿಮ್ಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ "ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ತನು ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ಮನ.." (ಪು.೪೫) ಎಂಬ ವಚನ, ಒಬ್ಬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಲರ ಮಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆ ತನ್ನಿ ಎಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನೀನು ನನ್ನವಳೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗದ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿ, ವಚನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಶರಣರ ಶ್ರಮ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಕ್ಕ ಉಡುತಡಿಯ ಕುಡಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಕಿಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಭವಗೋರಾರಣ್ಯವನ್ನು ಸುಟ್ಟೆ ನೀನು ಅಕ್ಕ ಕೊನೆಗೂ ಪರಮಾರ್ಥದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಕದಳಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕೆ ನೀನು ಚಿರಂತನ ಜ್ವಾಲೆ ಸೋಕಿ ಕರ್ಪೂರವಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ ನೀನು" (ಪು.೪೬)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತಾನುರಿದು ಜಗಕ್ಕೆ ಕಂಪನ್ನು ಬೀರುವ ಕರ್ಪೂರ, 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ' ಎನ್ನುವ ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಬಸವನೆ ಮಾಮರ ಶರಣರೆ ಸಿರಿಬಳ್ಳಿ..' ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಸವ ಬಳ್ಳಿಯ ಕುಡಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

'ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರ'-ಧನಶೆಟ್ಟಿ ಸಕ್ರಿ :

ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕವಿ, ನಾಟಕಕಾರ, ನಟ, ಸಾಹಿತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಧನಶೆಟ್ಟಿ ಸಕ್ರಿಯವರು ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರ ಎಂಬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ೨೦೧೧ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕೃಷಿಕರಾದರೂ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ನಾಟಕಾಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರು. "ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಪುರಾಣ, ರಗಳೆ ಯಕ್ಷಗಾನ, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತಕೃಷ್ಣ ಹುಯಿಲಗೋಳರ ಮತ್ತು ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿಯವರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು."(ದಿಗಂಬರವೆ ದಿವ್ಯಾಂಬರ ಪು.vii)

ತಮಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ ನಾಟಕಕಾರರನ್ನು ನೆನೆಯುವ ಈ ಲೇಖಕರು ರಚಿಸಿದ ನಾಟಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಮುನ್ನುಡಿಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಧನಶೆಟ್ಟಿಯವರು ನಲವತ್ತೇಳು ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಅಕ್ಕನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ."(ಅದೆ ಪು.) ೧೪೯ ಪುಟಗಳ ೧೩ ಪ್ರವೇಶಗಳ ಈ ನಾಟಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮುಂದಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' – ಪೂಜ್ಯ ಪ್ರಭು ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೋಟಗಿಮಠ, ಅಥಣಿ :

ಇದು ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಾಟಕ, ಆದರೆ ಇದು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬಸವಜಯಂತಿಯ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದು, ತಾವೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಥಣಿಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ ನಟಿಸಿರುವ ನಾಟಕ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗ ದೇವರಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ನಾಟಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಭಕ್ತಿ, ಸ್ನೇಹಿತೆಯರೊಂದಿಗಿನ ಒಡನಾಟ, ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ಒಲ್ಲದ ಬದುಕು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರೊಡನೆ ಸಂವಾದ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಪಾರ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು ಇವರಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗುಣಗಾನ ಹೀಗೆ ಸಾಗುವ ನಾಟಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

* ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
* ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು
* ಬಸವಣ್ಣ
* ಸುಮತಿ
* ನಿರ್ಮಲಶೆಟ್ಟಿ
* ಪುಟ್ಟಮಹಾದೇವಿ
* ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು
* ಕೌಶಿಕ
* ಕಿನ್ನರಿಬೊಮ್ಮಯ್ಯ
* ಸಿದ್ಧರಾಮ
* ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ
* ಮುಕ್ತಾಯಿ
* ಗೆಳತಿಯರು
* ದಾರಿಹೋಕ

* ಸತ್ಯಕ್ಕ
* ಶಿವಶರಣೆಯರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ದೊರಕಿದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕ ರಚನೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರಿವಾಗಲಿ, ಅವಳಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಯುವತಿಯರಿಗೂ ಮೂಡಲಿ ಎಂದು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿ ತಾವೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅಥಣಿಯ ಮಹಿಳಾ ಸಂಕುಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಚಲವೇ ಉಂಟಾಯಿತು. ಬಸವಜಯಂತಿಯ ಶತಮಾನೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿ, ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಟ್ಟಿದ ಸಮಾಜ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೆನಪಿಸುವದಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದ ಇಂದಿನ ಯುವತಿಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಎಂಬ ಆಶಯ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಬಾಳಿದವರ ಬದುಕು ಮುಂದೆ ಬಾಳುವವರ ಬದುಕಿಗೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯಾಗಬೇಕು" ಎಂಬ ಸಿರಿಗೆರೆ ತರಳುಬಾಳು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಮಹಿಳೆ ಎಂದು ಹಲವು ನಾಟಕಕಾರರು ಬಿಂಬಿಸಿದರೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಹಿಳೆ ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ನಾಟಕಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಪ್ರತಿಪಾದಕಿ ಎಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಾಟಕಕಾರರು ಕಂಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ನಾಟಕಕಾರರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ಪರಿಹಾರವಿದೆ ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಮನೋಬಲ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎನ್ನುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಂದೇಶ, ಜೀವನ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾದಂಬರಿ, ಕವನ, ನಾಟಕ, ಲಾವಣಿಹಾಡು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗೆ ಬೆಂಬಲ, ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆಗೆ ತಡೆ ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಂದೇಶಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ-೮

ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ

ಅಧ್ಯಾಯ–ಎಂಟು

ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ

ಪರರೊಡತಣ ಮಾತು ನಮಗೇತರದಯ್ಯಾ?

ಪರರೊಡತಣ ಗೊಟ್ಟಿ ನಮಗೇಕಯ್ಯಾ?

ಲೋಕದ ಮಾನವರೊಡನೆ ನಮಗೇತರ ವಿಚಾರವಯ್ಯ?

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಒಲವಿಲ್ಲದವರೊಡನೆ

ನಮಗೇತರ ವಿಚಾರವಯ್ಯಾ?

(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಕೋಶ ಪು.೩೪೭)

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ನಿರ್ಲಕ್ಷಕ್ಕೀಡಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅವಳನ್ನು ಅಡಿಗೆಮನೆ ಹುಡುಗಿ ಎಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹೆರಿಗೆ ಯಂತ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ ಕಪಿಲ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜನ ಎಂದು ಕರೆದವರು, ಅವಳನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ದೈವತ್ವದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿಸಿದ ವರ್ಗವನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ನಿಂತ ಸಮಾನತೆಯ ಹರಿಕಾರರು ಶಿವಶರಣರು. ಅಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ದಿಟ್ಟಹೆಣ್ಣು ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಇಳೆಯ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ ಮಹಿಳೆಯ ಆಶೋತ್ತರಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂದು ಅವಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರ ಇಂದಿನ ಎಷ್ಟೊ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಜೀವನ ಉಳಿಸಿದೆ. ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುವಿನ ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಅರ್ಹತಿ ಎಂಬ ತತ್ವ ಜನ ಜನಿತವಾಗಿತ್ತೋ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಣತೆಯಾದಳು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಅವಳಿಗೆ ಕೌಶಿಕ ಸರಿಯಾದ ಸಂಗಾತಿ ಎನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒತ್ತಾಯದ ಒಲ್ಲದ ಮದುವೆಯನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ ನಡೆದಳು. ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಮಣಿದು ಅರಸನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಾದಾಗ, ಆತನಿಗೆ ೩ ಷರತ್ತು ಹಾಕಿದ ಧೈರ್ಯವಂತಳಿವಳು ಕೌಶಿಕ ಕರಾರನ್ನು ಮುರಿದನೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ ತಕ್ಷಣ ಪಂಜರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹೊರ

ಬಂದವಳಿವಳು. ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂದರೆ ಕೌಶಿಕನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಬೇಕಾದರೆ ಸಮಾಜದ ಯಾವ ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಅಡ್ಡಬರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ದಾಟಿ ನಡೆದವಳಿವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಹರಿಹರನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗಿನ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಇವಳ ಸಂಗಾತಿ ಇವಳು ಕಂಡ ಕನಸು ಆತ. ಇವಳ ನನಸಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಆತ. ಆಕೆಗೆ ಆತನ ಸಾಂಗತ್ಯ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಇತರರ ಗೊಡವೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಕುಟುಂಬ ಈಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ, ಇಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೀವಾಳ ಆ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವವರು ದಂಪತಿಗಳು. ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಪ್ಪುದು ಶಿವಂಗೆ ಎಂದು ಶರಣರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಕಷ್ಟ. ಜೀವ ಭಾವಗಳ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಕೌಶಿಕ ತನ್ನವನೆಂದು ಎನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮದುವೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಡವೆನಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮದುವೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಬಹಳ ದಿನ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೊಂದುವುದು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಆಗ ಯಾವ ಮುಲಾಜಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಸಾವಿಲ್ಲದ ಅಲೌಕಿಕ ಗಂಡನನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಅವಳ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ, ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನಿಂದ ಅವಳಿಗಾದ ಅವಮಾನ, ನಿರಾಸೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಮಹಿಳೆ ಸಹನೆ, ತಾಳ್ಮೆಯ ಪ್ರತೀಕವೆಂದು ಸಮಾಜ ಅವಳಿಗೆ ಒಲ್ಲದ ಬದುಕನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಹಚ್ಚುವುದೋ? ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವವರಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಬದುಕು ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ. ಬೇಡವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಮನಸ್ಸು ಬಯಸುವ ಅಲೌಕಿಕ ಗಂಡನನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, ತನ್ನದೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನ ಪಥವನ್ನಾರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಗುಣ ಹೊಂದಿದವಳು ಎಂದು ಎಂಥವರಾದರೂ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ನೆನಹಿನಿಂದ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಆಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಳೆಂದರೆ

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣರೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡಿದರು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಣತಿಯಂತೆ ಬಂದರು ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಅವಳನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವಳು ಕಾಮನಗೆಲಿದವಳು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಆತ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಶರಣಾಗತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ ಎಲೆ ನಮ್ಮವ್ವ
ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ ಕರುಣಾ ಸಾಗರನಿಧಿಯೆ
ದಯಾ ಮೂರ್ತಿ ತಾಯೆ ಶರಣಾರ್ಥಿ
ಮಹಾಲಿಂಗ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನೊಡ್ಡಿದ ತೊಡಕು
ನೀವು ಬಿಡಿಸಿದಿರಾದಿಯಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದಯದಿಂದ
ನಾನು ಹುಲಿ ನೆಕ್ಕಿ ಬದುಕಿದೆನು ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿತಾಯೆ" (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಪು.೪೭)

ತನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಂದವರಿಂದಲೇ ತಾಯಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಳೆಂದರೆ ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂತಹದು ಎಂದು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ನಾವೆಲ್ಲ ಹೇಳುವಂತೆ ಮಹಾದೇವಿ ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಮಹಿಳಾ ಕುಲದ ಕಣ್ಮಣಿ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸತ್ಯ ಆದರೆ ಆಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲವೇ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂತದ್ದು. ಎಂತಹ ಧೈರ್ಯವಂತರು ಅಲ್ಲಮರಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮಹಾದೇವಿ ಹೆದರದೆ, ಬೆದರದೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹೆದರಿ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಅವಳ ವಚನಗಳೇ ಪ್ರೇರಣೆ. ತಲೆ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಮಹಾದೇವಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬದುಕಿನ ಮುಂದಿನ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅವಳು ಕೇವಲ ವಚನಕಾರಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಹಿಳೆ ಹಲವು ವೈಚಾರಿಕ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕನೇ ಮೊದಲಿಗಳು ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕೆಳದಿ, ಅಕ್ಕ, ತಾಯಿ, ಅವ್ವಾ ಇವರೊಂದಿಗೆ.

ಗಂಡಿನ ಮುಂದೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಯೆಯಾದರೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡು ಮಾಯೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಮಹಿಳಾ ಚಿಂತಕರ ಚಿಂತನಾ ಶಕ್ತಿಗೆ ಜೀವತುಂಬಿ ನಮಗೆ ಬೇಡವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಹೊರಟಾಗ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯೂ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಕಳವಳದ ಮನ ತಲೆಕೆಳಗಾದುದವ್ವ ;
ಸುಳಿದು ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ಉರಿಯಾದುದವ್ವ ;
ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿಸಿಯಾಯಿತ್ತು ಕೆಳದಿ ;
ಹೊಳಲ ಸುಂಕಿಗನಂತೆ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದೆನವ್ವಾ ;
ತಿಳಹಾ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳಿ ಕರೆತಾರೆಲಗವ್ವಾ ;
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಂಗೆ ಎರಡರ ಮುನಿಸವ್ವಾ" (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಕೋಶ ಪು.೩೧೦)

ಎಂದು ತನ್ನ ದುಃಖ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನಂತೆ ಬದುಕಿನ ಬವಣೆ ಕಂಡವರಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಧ್ವನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗಿನ ಅನೇಕರ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಸೈಕಲ್ಲ ಚಲಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಯುದ್ಧದ ವಿಮಾನಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ಸ್ವಂತ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲಾರದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಾರೆ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಮನೆಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಧೈರ್ಯವಂತರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ವರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕನ ಪ್ರಭಾವ :

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಕಂಡು ಬರುವ ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಯೂ ಅಂದರೆ ವಚನಕಾರ್ತಿಯೂ ಅಕ್ಕನ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣ, ಪ್ರಭುದೇವ ಮುಂತಾದ ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ ಆದರೆ ಶರಣೆಯರ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಅವಳು ಶರಣರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಹೊರತು

ಯಾವ ಶರಣೆಯರ ಹೆಸರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಅವರ ಮೇಲೆ ಆಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ಸ್ವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯಂತೂ ಸ್ತ್ರೀ ಬದುಕಿನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಗಳು ಯೋಗ, ಧ್ಯಾನ, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದಿಗೆ ಲಿಂಗಾಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಅವಳು ಬದುಕಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಅವಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡದಿರುವುದು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುತ್ತದೆ. ನಂತರದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗದವರೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಸ್ತ್ರೀಚೈತನ್ಯದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನತನದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡುವ ಪರಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಕನಸನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವಳಿಗಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ, ಕವನ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ, ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷರದ ರೂಪಕೊಟ್ಟು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ರೂಪ ಕೊಡಲು ಬಳಸುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅದು ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಮೌಖಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಮೌಖಿಕ ರೂಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಕರೆದೆವು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಛಾಪನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಮಹಿಳಾಕುಲದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೂ ಅದರಲ್ಲೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲೂ 'ಅಕ್ಕನ ಬಳಗ' ಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗುಡಿ (ದೇವಾಲಯ)ಗಳು ಇವೆ. ಅಕ್ಕನ ಬಳಗಗಳು ಅಮೃತ

ಮಹೋತ್ಸವ, ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಲೇಖಕರ ಲೇಖನಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಕವಯತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಗುರುತಿಸಿದ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ದಿಟ್ಟ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅನಾವರಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಗಂಡು ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಬಲದಿಂದ ಭಾವ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪುನಾರಚಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ ಮಹಿಳಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಭಕ್ತಿ ಕವಯತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡ ಅನೇಕರು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿ ಹೊಸ ಮೆರಗನ್ನು ನೀಡಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಮಹಿಳಾವರ್ಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಬಂಡಾಯ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲಂತವುಗಳು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅನೇಕ ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರು ಒಪ್ಪಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಹೊರಟಾಗ, ಅವಳ ಮನದಲ್ಲಿರುವ ನೋವು, ಕೋಪ, ಅಸಮಾಧಾನ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳಾ ವರ್ಗವೂ ತಮ್ಮ ನೋವು ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊರಹಾಕಲು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ತನ್ನ ನೋವಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದ ತನ್ನಂತಹ ಗೆಳತಿಯರು ಅವರ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನತನವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವಿ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಮಹಿಳಾವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಅರಸ ನನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಇಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಆಕೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಲ್ಲದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳಾ ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಗುಣವನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವ್ಯಷ್ಠಿ ಮತ್ತು ಸಮಷ್ಠಿಯ ಮೂಲಗುಣವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅರಿವಿನ ಆಗರಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೆಲ್ಲರೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನವಸಮಾಜದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ನಿಲುವು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾದದ್ದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಕವಿಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಇಂದಿನ ಯುಗಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಹಲವರಿಗೆ ಅವಳ ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಕೆಲ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅವಳ ನೋವು, ಅವಳ ಕಷ್ಟ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ರಚನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅವಳ ರಚನೆಗಳು ಆಕರ್ಷಿಸಿವೆ. ಹಿಂದಿನವರ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ಮುಂದಿನವರು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕೆಂಬುದೆನಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಹಲವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇವೆ. ಉದಾ: ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಮದುವೆ ವಿಚಾರ, ಅವಳು ದಿಗಂಬರಳಾಗಿ ಹೊರಟ ವಿಚಾರ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕದಳಿಗೆ ಹೋದದ್ದು. ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇನೇ ಇರಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಮಾತ್ರ ಇವತ್ತಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಲೇಖಕರ ಮೇಲಾದದ್ದು ಸತ್ಯ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು ಎನ್ನುವ ಬರಹಗಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳು ಮದುವೆಯಾಗದೇ ಕರಾರು ಹಾಕಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವ ಬರಹಗಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ಅಥವಾ ಹಾಗೇ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಆಕೆ ರಾಜನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ದಿಗಂಬರಳಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರು ಅವಳು ಸಂಸಾರಿಕ ಬಂಧನ ತ್ಯಜಿಸಿದವಳು ಆದರೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಲ್ಲ. ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹೊದ್ದು ನಡೆದಿರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ಸೈಬರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ವಾಟ್ಸಪ್, ಪೇಸ್‌ಬುಕ್, ಯೂಟ್ಯೂಬ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ೨೧ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಲೇಖಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಅಧ್ಯಾಯ–೯

ಫಲಿತಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ-೯
ಫಲಿತಗಳು

ಪೀಠಿಕೆ :

ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು, ತನ್ನನ್ನು ತುಳಿದು ಹಾಕುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಪ್ರತಿತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅಂಥಹ ದುಷ್ಟಹಗೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂಬ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಅಂಥಹ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನೊಡ್ಡಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಧಿಃಕರಿಸಿ ಹೊರಬಂದವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗಂಡಾಳಿಕೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು, ಹೆಣ್ಣಾಳಿಕೆಯ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯಳು. ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ ಅಥವಾ ಶರಣೆ ಎಂದು ನಾವು ಗುರುತಿಸಲು ಹೊರಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರು ವಚನ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದವರು. ಅವಳು ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಗುರುಗಳಿಂದ ಪರಿಚಯಸ್ಥರಿಂದ ಶರಣರ ವಚನಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಕುರಿತಾಗಿ ಕೇಳಿರುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದು ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದುದನ್ನು, ಶರಣರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವನ್ನು ಅವಳ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

"ಕಲ್ಯಾಣ ಕೈಲಾಸವೆಂಬ ನುಡಿ ಹಸನಾಯಿತ್ತು,

....

ನಿಮ್ಮ ಸತ್ಯ ಶರಣರ ಸುಳುಹು ತೋರುತ್ತಿದೆಯಯ್ಯಾ"(ಪು.೪೭

ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ.೫ ಸಂ.ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ)

"ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಜ್ಞಾನ,

...ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಲ.."(ಪು.೮೮ ಶಿ.ಶ.ವ.ಸಂ. ೫)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತನ್ನ ಲೇಖದಲ್ಲಿಯೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹರಿಹರ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶದಂತೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೆರೆಸಿದ್ದಾನೆ. ನಂತರದ ಕವಿಗಳು ಚಾಮರಸ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖದಿಂದ ನಾವು ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಹಾದೇವಿ ಒಬ್ಬ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು, ಗುರುವನ್ನೇ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ನಂಬಿದವಳು. ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರ ಸಾನಿಧ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆದವಳು ಎಂಬುದು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನ್ನು ಕಂಡವಳು. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಮೀಸಲಿಟ್ಟು ಲೌಕಿಕದ ಗಂಡರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದವಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಅರಸಿದವಳು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಿಪಲ್ಲ ಗೊರವನ ಕಂಡವಳು. ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ದೇಹ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲ ಎಂದವಳು. ಆಹಾರದ ಹಿಡಿತದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯಳಿವಳು. ಎಂಥ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತರು ಸಾವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸತ್ಯ ಮನಗಂಡವಳು.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ರೀತಿಯೇ ಭಿನ್ನ. ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹರಿಹರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಸಮೀಪದವನಾದರೂ ಆತ ಅವಳು ಶಿವಭಕ್ತೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಬಂದ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಚಿತ್ರಣ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪಯಣ ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಹರನಲ್ಲೂ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಚತುರ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ

ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ. ಚಿಕ್ಕರಾಚಕವಿ ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆತನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ರುದ್ರಕಾಳಿಯಂತೆ ತಲೆಕೆದರಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌಶಿಕ ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಮಹಾದೇವಿ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ರಾಚಕವಿಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕರಾರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ರಾಚಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ತಪ್ಪು, ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನ್ನುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ರಾಚಕವಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದು ಇಲ್ಲ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಮಾತಂತೂ ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ಅನ್ಯಧರ್ಮಿಯರು ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಬಯಸುವುದು ತಪ್ಪು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ರಾಚಕವಿಯದಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಮಹಾದೇವಿಯು ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಉದಿಸಿದವಳು ಎಂಬುದು. ಮೂರು ಜನ ಕವಿಗಳು ಶಿವಮತದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಭಕ್ತಳು ಎನ್ನುವುದು ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯದ್ರವ್ಯ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ವಿವೇಕಿಯನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಜೊತೆಗೆ ಚತುರ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಅವಿವೇಕಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯಗಳು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿವೆ. ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದರೆ ನಂತರದ ಕವಿಗಳು ಅವಳು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ(ಲಿಂಗಾಯತ) ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜನಿಸಿದವಳು ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. (ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ)

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕೆಲವು ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿವೆ. ಪುಟ್ಟರಾಜಕವಿಗಳ ಉಡುತಡಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ, ನೋಡಿದಾಗ ಭವ್ಯಮಾನವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜನನ, ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ ತ್ರಿಪದಿ ಎರಡೂ ಕಾವ್ಯಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲೂ ದೈವಾಂಶ ಸಂಭೂತಳನ್ನಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ(ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ) ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಮ್ಮಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿದ್ದು ಅವಳು ಪತಿಯೇ ಪರದೈವ ಎನ್ನದೆ ದೇವರನ್ನೇ ಪತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿದಳು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವಳ ಭಕ್ತರ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂಜರಿದಿರುವರೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ಹೇಳದೆ ಅವಳು ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅವಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಂತೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಶಿವ

ಪಾರ್ವತಿಯರ ವರ್ಣಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿರುವ ಅನ್ಯಾಯ, ಅಧರ್ಮ, ಅಸತ್ಯ, ಅನೀತಿಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ, ಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ, ನೀತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಿಗೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ನಂತರ ಬಂದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಡಾ. ಪ್ರದೀಪ ಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿಯವರ ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ. ಮಹಾದೇವಿಯು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಲಿಂಗಮ್ಮನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದಳು ಎನ್ನುವ ಕವಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಜನಿಸಿದಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಹೊರತು ಅಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥ ರುದ್ರಕನ್ಯೆ ಎಂದೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಔನತ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಯಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಕವಿಗಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ದೀಪಗಳು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಎಂಬ ಕಿರುಗಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದೀಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ಭಾಗದ ಜನಪದರ ಆಚರಣೆಗಳು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಉಡುಗೆ-ತೊಡಿಗೆ, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವಳೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹರಿಹರ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ ಕಾರಣ ಆತನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕರಾರುಗಳು ಶಿವಭಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟ ಕವಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಶೈವಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಾಗ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವಳ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

* **ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಬಂಜೆ ಬೇನೆಯನರಿವಳೇ?
ಬಲದಾಯಿ ಮುದ್ದ ಬಲ್ಲಳೆ?

ನೊಂದವರ ನೋವ ನೋಯದವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೊ?
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನಿರಿದಲಗು
ಒಡಲಲ್ಲಿ ಮುರಿದು ಹೊರಳುವೆನ್ನಳಲನು

ನೀವೆತ್ತ ಬಲ್ಲಿರೆ, ಎಲೆ ತಾಯಿಗಳಿರಾ?"(ಪು.೩೪೫, ಅ.ವ.ಪ.ಪ್ರ ಕೋಶ ಮಡಿವಾಳ ಸ್ವಾಮಿಗಳು) ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇತರರ ಕಷ್ಟ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ತನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿನಿಂತದ್ದನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಾನೆ ಆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಬಲದಿಂದ ತಾನು ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದೇನೆ ಆತ್ಮಬಲದೊಂದಿಗೆ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೆವು ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಅವಳ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

* **ಅಚಲ ನಿಲುವು** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಯದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅವಳ ಗಟ್ಟಿನಿರ್ಧಾರ. ದೃಢವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರೆ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲೆವು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಆರೂ ಇಲ್ಲದವಳೆಂದು ಅಳಿಗೊಳಲುಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ?
ಏನು ಮಾಡಿದಡೂ ಆನಂಜುವಳಲ್ಲ,
ತರಗೆಲೆಯ ಮೆಲಿದು ಆನಿಹೆನು,..."(ಅದೆ ಪು.೨೮೯)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಧೈರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಈ ಅಚಲತೆಯೇ ಅನೇಕರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದೆ.

* **ಮಹಿಳಾ ಬಂಡಾಯಗಾತಿ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನನ್ನು ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನುವ ಪರಿ, ಅವಳೊಬ್ಬ ಮಹಿಳಾ ಬಂಡಾಯಗಾತಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

"ಸಾವಿಲ್ಲದ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ರೂಹಿಲ್ಲದ ಚೆಲುವಂಗೆ ನಾನೊಲಿದೆ..."(ಅದೆ ಪು. ೩೭೭)
"ಇಹಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ? ಪರಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ?..."(ಅದೆ ಪು.೨೯೨)
".... ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲದ ಗಂಡರಿಗೆ
ಉರದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಂಟೆಂದು ನಾನಪ್ಪಲಮ್ಮೆನವ್ವ"(ಅದೆ ಪು.೨೯೯)

ಅವಳು ಜನಿಸಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ ವಚನಕಾರರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಅವಳಿಗೆ ತಲುಪಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿ ಎಂಥವನಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಮೊದಲಿಗಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

*** ಸ್ವಚ್ಛಂಧ ಛಲ :** ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮನದ ಛಲ. ಯಾರ ನಿರ್ಭಿಡೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ತನಗೆ ತೋಚಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಬದುಕುವ ಬಯಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು,

"ಉಡುವೆ ನಾನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆಂದು, ತೊಡುವೆ ನಾನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆಂದು.."(ಅದೆ ಪು.೨೯೨)

"ಆಳುತನದ ಮಾತನೇರಿಸಿ ನುಡಿದಡೆ

ಆಗಳೆ ಕಟ್ಟಿದೆನು ಗಂಡುಗಚ್ಚೆಯ."(ಅದೆ ಪು.೨೯೦)

ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳುವ ಮಹಾದೇವಿ, ಒಲ್ಲದ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದರೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರದೋ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ತನ್ನತನ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

*** ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ (ಗುರಿ) ಗಮ್ಯ :** ಅವಳ ಲೇಖಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅವಳ ಗಮ್ಯ ಏನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಸೇರುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದ ಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀಶೈಲದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕದಳಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ತನ್ನ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

"ಎನ್ನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಬಪ್ಪರುಚಿ ನಿಮಗರ್ಪಿತ..

..ಎನ್ನ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಬಪ್ಪ ಸುಖ ನಿಮಗರ್ಪಿತ

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ......"(ಅದೆ ಪು.೨೯೭)

ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂದು ಮಹಾದೇವಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂದು ಅವಳ ಲೇಖದಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ತನು, ಕದಳಿ ಎಂಬುದು ಮನ..

...ಕದಳಿಯ ಬನದಲ್ಲಿ ಭವಹರನ ಕಂಡೆನು,..."(ಅದೆ ಪು.೨೦೭)

ಕದಳಿಯ ಬನವನ್ನು ಸೇರುವ ಬಯಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದಳು ಮಹಾದೇವಿ ಎನ್ನುವುದು ಅವಳು ತನ್ನ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಕದಳಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"..ಶ್ರೀಗಿರಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"(ಅದೆ ಪು.೩೪೮)

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಅವಳ ಮುಖ್ಯ ಗಮ್ಯ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ಬಸವಣ್ಣ' ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ 'ವಚನ ಚಳವಳಿ' ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಳಾದರೂ ಸಹಿತ ಆಕೆ ಆ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ನಡೆದವಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮರಂತೆ ಬಹಳ ದಿನ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದೇ ಅನುಭಾವಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ತನುವಿನ ನಿರಾಕರಣೆ, ಮನದ ನಿರಾಕರಣೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನದೇ ಆದ ಬದುಕಿನ (ಪರ್ಯಾಯ) ಮಾರ್ಗ ಹುಡುಕಿದವಳು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀ ಗುರು ಸಜ್ಜನ ಎಂಬ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಫೇಸ್‌ಬುಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಕುರಿತು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ.

ಉದಾ: "ಕೋಲ ತುದಿಯ ಕೋಡಗದಂತೆ,
ನೇಣ ತುದಿಯ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ,..
...... ಜಗದ ಯಂತ್ರವಾಹಕ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸಾಕೆಂಬನ್ನಕ್ಕ"
(ಅದೆ ಪು.೧೮೮)

'ಜಗದ ಯಂತ್ರವಾಹಕ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ' ಹೇಳಿ ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಅದು ಯಾಕೆ "ಸಾಕೆಂಬನ್ನಕ" ಎಂಬ ಒಂದು ಶಬ್ದ ವಚನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. All life on Earth evolved from a single-celled organism that lived roughly 3.5billion years ago, a new study seems to confirm. ಒಂದೇ ಒಂದು ಜೀವಕೋಶವಿರುವ ಜೀವಿಯಿಂದ ಈಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜೀವಿಗಳು ಉದಯವಾದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಿಂದ ಬರುವ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಲ್ಲ, ಅಂದ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಕ್ಕ ಒಂದೇ "ಸಾಕೆಂಬನ್ನಕ" ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (೨೮ ಜನೆವರಿ ನಂ ೭೬ ವಚನ ಸಂವಾದ ಗುರು ಸಜ್ಜನ ೭೮೨೯೬೭೪೧೬೦)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ಒಂದೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷಾ ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪುನರ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬಹುತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

* **ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಔನತ್ಯ** : ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃತಿಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಔನತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುವ ಕೃತಿಗಳೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹರಿಹರನ 'ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ರಗಳೆ'. ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಶೈವಧರ್ಮದ ಮಹತಿಯನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ಸಾರಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹರಿಹರ ಸ್ವತಃ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ

"ಮನುಜರ ಮೇಲೆ ಸಾವವರ ಮೇಲೆ ಕನಿಷ್ಠರ ಮೇಲೆ ಪದ್ಯಮಂ
ತನತನಗಿಂದ್ರ ಚಂದ್ರ ರವಿ ಕರ್ಣ ದದೀಚಿ ಬಲೀಂದ್ರನೆಂದು ತಾ
ನನವರತಂ ಪೊಗಳ್ದು ಕೆಡಬೇಡಲೆ ಮಾನವ ನೀನಹರ್ನಿಶಂ
ನೆನೆ ಪೊಗಳ್ದರ್ಚಿಸೆಮ್ಮ ಕಡು ಸೊಂಪಿನ ಪೆಂಪಿನ ಹಂಪೆಯಾಳ್ದನಂ"
(ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ ಪು.೧೪)

ಆತ ಕೇವಲ ಶಿವನನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ. "ಹರಿಹರ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಕಥನವು ವಚನಕಾರರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದಂತಹ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಜೀವನದ ಹಂಬಲ ತೋಲಾಟಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಶೈವ ಸಾಂಸ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು"(ಅದೆ ಪು.೭) ಹೀಗಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆತನಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಂತ ಮಹಿಳೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಭುತ್ವ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ತೋರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭವಿಗಂಡನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಶಿವಭಕ್ತೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ, ಲಿಂಗಪೂಜಾ ನಿಷ್ಠಳಾಗಿ, ಗುರುಸೇವಾ ನಿರತಳಾಗಿ, ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಿದವಳು, ಶ್ರೀಶೈಲ ಗಿರಿಯೇ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಗುರಿ ಎನ್ನುವ ಭಾವದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಳಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ, ರಾಚಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ', ಅನಾಮಿಕ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತೆ', ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳ 'ಉಡುತಡಿ ಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣಂ', ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರ ತ್ರಿಪದಿ ಕಾವ್ಯ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ', ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳ 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ' ಕಾದಂಬರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

* **ಮಹಿಳಾವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಿಳಾವಾದ ಎನ್ನುವುದು ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅವಳ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ರಾಚಕವಿ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದ ಕವಿ. ಆತ ತನ್ನ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ ತನಗೆ ನೀಡಬೇಕು ಎಂದು ಷರತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜ್ಯಭಾರಕೂಡಾ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಗುರುಜನರ

ಒಡನಾಟ, ಜಂಗಮ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ದಕ್ಷಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಇವಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ವೀರಶೈವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜೈನರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಆಪತ್ತು ಬರವುದೋ ಎಂದು ಜೈನ ಯತಿಗಳು ಇವಳ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯ ಮನೋಬಲ ಎಂಥವರನ್ನು ನಡುಗಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಕೃತಿಯಾದರೂ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದಳು ಅಲ್ಲದೆ ಅರಸನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಅವಳಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ 'ಗಿರಿನವಿಲು', ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ', ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರ 'ತರಂಗಿಣಿ', ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗುಳಿಯವರ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ನಾಟಕ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

* **ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವ ಖಂಡನೆ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೌಶಿಕ ರಾಜ ಕೇಳಿದಾಗ ಆತನನ್ನು ಅವಳು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಆತ ವಿವಾಹಿತ ಎನ್ನುವುದು. ಮೊದಲ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ರಾಜ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆ ಆಗುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಹಿಸಲಾರಳು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

* **ತನುವಿನ ನಿರಾಕರಣೆ** : ದೇಹದ ಮೋಹ ತೊರೆದವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳ 'ಶಿವಶರಣೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಎಂಬ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತರಲು ಒಲ್ಲೆ ಎಂದಾಗ, ಕಾರಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತರಲು ಬಲತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಶರೀರ ಹೋಗಿ ಬರೀ ಎಲುಬಿನ ಹಂದರವಾಗುತ್ತಾಳೆ.

* **ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರಾಕರಣೆ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾಳೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ವೀರಗಚ್ಚೆಹಾಕಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. 'ಗಿರಿನವಿಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕನಿಂದ ಕರಾರು ಪತ್ರಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗುಳಿಯವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅರಸನ ಒಡ್ಡೋಲಗ ನೋಡುವ ಕೂತೂಹಲ ಮನೋಭಾವದ ಹೆಣ್ಣು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅರಮನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪಾಠ ಕಲಿಸುವವಳಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಹಲವಾರು ಬಿಡಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಭಾವ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಭವದ ಬಂಧನವ ಕಳಚಿ
ಮೆಚ್ಚಿದ ಹಾದಿಯಲಿ ಹೊರಟಂದು
ಕಿಡಿಕಿಡಿ ಕೆದರಿ ಗಿರಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂದು

ಸವಾಲೆಸೆದೆಯಲ್ಲಾ!

ಗಂಡುಗಲಿಗಳಿಗೂ ಅಸದಳವಲ್ಲೆ ನಿನ್ನ ಬಗೆ!" (ಅಕ್ಕ ಕ.ಸಂ. ಪು.೪೬) ಮೆಚ್ಚಿದ ದಾರಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ದಿಟ್ಟಳು ಇವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಜಗದ ಹಂಗನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಮುನ್ನಡೆದ ಧೀರೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

* **ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ಸಮಾನತೆ:-** "ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಾದಡೆ ಗಂಡಿನ ಸೂತಕ ಗಂಡು ಗಂಡಾದಡೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೂತಕ.."(ಅ.ವ.ಪ.ಪ್ರ ಕೋಶ ಮಡಿವಾಳ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪು.೩೮೫) ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲೇ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಬೇಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಲೇಖದ ಆಧಾರದಿಂದ ಪುನರ್ಲೇಖ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆ ಭಾವ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಭಲ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅನುಭಾವದ ನಿಧಿಯಾಗಿ ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ 'ನೀರತಾವರೆ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಎಂಬ ಸಣ್ಣಾಟವು ಹೆಣ್ಣು ಅಬಲೆಯಲ್ಲ ಸಬಲೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ.

* **ವರ್ಣ ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ :** ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವರ್ಣಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ತಾವು ಬರೆದ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಿ.ವಿ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ತಲಸಮುದಾಯದ ದುರ್ಗ-ದುರ್ಗಿಯರಿಗೆ ಶಿವದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಕಲ್ಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವರ್ಣಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "..ಸದಾಚಾರ ಸದ್ಗುಣಿಯೇ ಕುಲಜ; ಅನಾಚಾರ ಅವಿವೇಕಿಯೇ ಅಂತ್ಯಜ! ಜಾತಿಗೋತ್ರವೆಂಬುದು ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಗ್ಗ! ಮನುಧರ್ಮದ ಮುಸುಕು! ಪಂಚಮರೆಂದು ನಾವು ಹಾಕಿರುವ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೂ ಹಾಕಿರಲಾರರು! ಅಂತ್ಯಜರೆಂತು! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಗಾಳಿಯ ಸೇವಿಸಲು ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಕ್ಕುಂಟಲ್ಲವೆ! ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬನ್ನಿ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವವರಾರು!.", "ಅಣ್ಣಾ ಹೊಲೆಮಾದಿಗರಾರು" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ 'ಕೊಲ್ಲುವವನೆ ಮಾದಿಗ' ವಚನ ಹೇಳಿ "ಕರ್ತವ್ಯ ಸಾಧಿಸುವ ಇವರ ದರ್ಶನದಿಂದ, ನಾವು ನೀವೇಕೆ! ಈ ಶಿವಲಿಂಗವೇ ಪಾವನವಾದೀತು! ತಡೆಯದಿರಿ!" (ಬಿ.ವಿ.ಶಿ. ಪು.೩) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ತಾವು ಮಾದಿಗರು ಎಂದು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರುವ ದುರ್ಗ ದುರ್ಗಿಯರನ್ನು ಶಿವದೇವಾಲದೊಳು ಕರೆದೊಯ್ದು ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕರೆತರುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ವರ್ಣ ಸಂಘರ್ಷದ ಹೋರಾಟಗಾರಳನ್ನಾಗಿ ಪುನರ್ಲೇಕಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಅನಿಷ್ಠ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು. ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರಿದಳು ಎಂದು ಬರಹಗಾರರು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

* **ವೀರತೆಯ ಭಾಷೆ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಭಾಷೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ಅವಳ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮುಲಾಜಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೇ ನೇರ ನುಡಿಯ, ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಕೃತಿಕಾರರು. ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿಯವರ 'ತರಂಗಿಣಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಯೋಗಿಕಳಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. 'ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ' ಎಂಬ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಗಿರಿಜೆ ಎಂಬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಗೆಳತಿ ನಿನಗೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ನೀನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೋ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂದಾಗ "ಏನೂ, ಕೌಶಿಕರಾಜನು ನನ್ನ ಮೇಲಣ ಮೋಹಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ನನ್ನ ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವನೋ? ಅವನಿಗೆ ಅಂಜಿ ನಾನು ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ? ನಾನು ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಗತಿ ಏನಾಗುವುದೋ! ಬಲ್ಲೆಯಾ? ಅದೆಂದಿಗೂ ಆಗದು ಗಿರಿಜಕ್ಕ. ನಾನು ರಾಜನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಲೇಬೇಕು. ಶರಣರೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುವುದೂ ಹರಿವ ಕರಗಸಕ್ಕೆ ಶಿರವೊಡ್ಡುವದು ಒಂದೇ ಎಂದು ಅವನ ಕಿವಿ ಹಿಂಡಿ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು..." (ಅ.ಹ.ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ.ಸ ಪು.೬೮) ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಪುನರ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವೀರತೆಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

* **ನೊಂದವರ ಧ್ವನಿ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನೊಂದವರ ಬಾಳಿಗೆ ನಲುಮೆಯನ್ನು ನೀಡುವವಳಾಗಿದ್ದಳು. ದಯೆ, ಕರುಣೆ, ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳ ನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಎಂದು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುನರ್ಲೇಖಗೊಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. 'ಕುಸುಂ' ಎಂಬ ಅನಾಥ ಕುರುಡು ಬಾಲಕಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿಯ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಜಾತಿ ಕುಲ ಗೊತ್ತಿರಲಾರದ ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನನಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಎಂದು ಮುದುಕಿ ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಡಲಾರದೆ ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾಳೆ. "ಕಾಯ ಹೇಯವೆಂದರಿಯರೇ ಶರಣರು? ದರಿದ್ರ ವೇಷವನ್ನು ತಳೆದು ಶಿವನು ತಾನೇ ಬಂದಾಗ ರೋಗಕ್ಕಿಂಜಿ, ರುಜುನಕ್ಕಂಜಿ, ಸೇವೆಗೆ ಹೊಂದೆಗೆಯುವರೇ? ಬಾ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಜಗತ್ತು ನನಗಿತ್ತ ಈ ನೂತನ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ." (ಬಿ.ಪು. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಪು. ೬೨)

* **ಮನುಕುಲದ ಸಂಘರ್ಷದ ಬದುಕಿಗೆ ಉತ್ತರ** : ಭೂಸನೂರಮಠರ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಎಂಬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕುರಿತಾದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಮೊದಲ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ

ಶ್ರೀಶೈಲ ಸೇರಿ ಮತ್ತೇ ಮರಳಿ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಮನುಕುಲದ ಸಂಘರ್ಷದ ಬದುಕಿಗೆ ಹಲವಾರು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಸೆ ಆಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರು, ತಮ್ಮ ದುಃಖವೇ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ನಿರಾಸೆಯ ಬದುಕನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಅವಳ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು 'ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ನಾಟಕದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ತಂಗಿಯ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವದ ದಿನದಂದೇ ಅವರ ಮಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಮಗಳ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಮುಗಿಸಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ "ಕಾಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಧೀರವೀರಾಗಿಣಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನವರ ವೀರಸಂದೇಶವೊಂದು ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೊಟ್ಟು ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಮನಃಶಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು."(ಅ.ಹಂ.ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ.ಸ. ಪು.೧೨) ಅಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಂದೇಶಗಳು ಸಂಘರ್ಷದ ಬದುಕಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಲೇಖಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

* **ಅಕ್ಕನ ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ** : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಬದುಕನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ. ಅಕ್ಕನನ್ನು ನೋಡಿದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅವಳ ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ನೋಡಿದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ನಿರಾಕರಣೆ ಎನಿಸಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಗಂಡನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕೌಶಿಕನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಮನದ ಆಸೆಯಂತೆ ಬದುಕಿದಳು. ಅವಳ ಬದುಕಿನ ತುಂಬ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಕೌಶಿಕನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು ಸರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ನಾಟಕ. ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರ ತ್ರಿಪದಿ, ಮಾತೆಮಹಾದೇವಿಯರ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಆಳುವವರ್ಗವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ವಿರೋಧಿಸಿ, ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲ, ಇದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾದ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ 'ಗಿರಿನವಿಲು', ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗುಳಿಯವರ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆನಂದ ಕುಂಚನೂರರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿಯವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯ 'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಅಕ್ಕ' ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ರತ್ನಮ್ಮ ಕೆ.ಎಸ್. ಅವರು "ಭವದ ಬಂಧನವ ಕಳಚಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ಹಾದಿಯಲಿ ಹೊರಟಂದು ಕಿಡಿಕಿಡಿ ಕೆದರಿ ಗಿರಿಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂದು

ಸವಾಲೆಸೆದೆಯಲ್ಲಾ! ಗಂಡುಗಲಿಗಳಿಗೂ ಅಸದಳವಲ್ಲೆ ನಿನ್ನ ಬಗೆ!" (ಅಕ್ಕ ವಿ.ಸ. ಪು.೪೬) ಜಗತ್ತು ಬೆರಗುಗೊಳ್ಳುವಂತ ಆಯ್ಕೆ ನಿನ್ನದಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಸತ್ಯಾನಂದ ಪಾತ್ರೋಟರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

"ಅಕ್ಕ
ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ
ನಲ್ಲನೊಲುಮೆಯ ಗಳಿಸಲು
ಬಂಧನವ ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ
ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟವ ಅಲದಿ
ಗಿರಿ ಗಹ್ವರಗಳ ಹೊಕ್ಕು.."(ಅದೆ ಪು.೮೭)

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಂದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಅವಳ ಬದುಕನ್ನು ಕೂಡ ಹಲವರು ತಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಬಹು ದೂರವಿಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಗದಿಂದ ಅಂದರೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಹೊಸ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಿಂತರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯೂ ಒಬ್ಬಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ನೋಡಲಾರದೆ ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯಾದಿಂದ ನೋಡಿದ ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಕೃತಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತಳೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲ ಹಾಗೂ ಕದಳಿ ಬಣಗಳೇ ತನ್ನ ಗುರಿ (ಗಮ್ಯ)ಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಗುರುವಿನ ಕುರಿತಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ಅವಳ ಲೇಖದಿಂದ ಅವಳ ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪೇಕ್ಷ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು

ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಯ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಕವಯತ್ರಿಯರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು ಅವಳು ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಿಭಿನ್ನ ವರ್ಗದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕವಿ, ಕವಯತ್ರಿಯರಿಗೆ, ನಾಟಕಕಾರಿಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸೈಬರ ಯುಗದ ಯುವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪುನರ್ಲೇಖಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಲೇಖಗಳು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಒದಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಆಕರಗಳು

೧. ಇಮ್ರಾಪೂರ ಶಾಂತಾ (ಸಂ), 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' (ಸಣ್ಣಾಟ), ಚಿತ್ತಾರ ನಿರ್ಮಲ ನಗರ ಧಾರವಾಡ, ೨೦೦೨.

೨. ಕಟ್ಟಿಮನಿ ಬಸವರಾಜ, 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು' (ಕಾದಂಬರಿ), ಸ್ವಪ್ನಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೧.

೩. ಕೋತಿನ ಎಸ್.ಎಸ್. 'ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ' (ಖಂಡಕಾವ್ಯ), ಅಪರ್ಣಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಚಿಕ್ಕೋಡಿ, ೧೯೮೬.

೪. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ದೇವರು ಅಡ್ನೂರು, ಜ.ಚ.ನಿ (ಸಂ) 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಲಾವಣಿ' ಶ್ರೀಶೈಲ ಸಂಸ್ಥಾನ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ–೩, ೧೯೮೪.

೫. ತರಳಬಾಳು ಜಗದ್ಗುರು, 'ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ', ತರಳುಬಾಳ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಣ್ಣನ ಬಳಗ, ಶಿರಿಗೆರೆ, ೧೯೮೧.

೬. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಎಚ್., 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ'(ಕಾದಂಬರಿ), ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೧.

೭. ಭೂಸನೂರಮಠ ಸಂ.ಶಿ. 'ಭವ್ಯಮಾನವ'(ಮಹಾಕಾವ್ಯ), ರಾವೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠ ಮತ್ತು ಆದವಾನಿ ಮಂಡಗಿರಿ ಕಲ್ಲುಮಠದ ಅಧಿಪತಿಗಳು, ೧೯೮೩.

೮. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು, 'ಉಡುತಡಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ'(ಷಟ್ಪದಿ), ವಿರೇಶ್ವರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ ಗದಗ, ೨೦೦೧.

೯. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು, 'ಶಿವಶರಣೆ ಉಡುತಡಿಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಾಟಕ', ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಕವಿಗವಾಯಿಗಳವರ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಗದಗ, ೧೯೯೧.

೧೦. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ ಬಿ. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ'(ನಾಟಕ), ಸರೋಜ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೪೬.

೧೧. ಮಾತೆ ಮಹಾದೇವಿ. 'ತರಂಗಿಣಿ' (ಕಾದಂಬರಿ), ವಿಶ್ವಕಲ್ಯಾಣ ಮಿಷನ್ ಬಸವ ಮಂಟಪ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೯.

೧೨. ಮುಗುಳಿ ರಂ.ಶ್ರೀ. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ'(ನಾಟಕ), ಜಿ.ಬಿ.ಜೋಶಿ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೩೩.

೧೩. ಮೋಟಗಿಮಠದ ಪ್ರಭುಚೆನ್ನಬಸವಸ್ವಾಮೀಜಿ, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ'(ನಾಟಕ), ಅಥಣಿ. ಅಪ್ರಕಟಿತ

೧೪. ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಚರಿತೆ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ', ಸ್ನೇಹ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೫.

೧೫. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭವಿಗಳು, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ'(ಕಾದಂಬರಿ), ಪ್ರಭುದೇವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಜೋಗಫಾಲ್ಸಮಠ, ಮಾವಿನಗುಂಡಿ, ೧೯೫೫.

೧೬. ವಿರಕ್ತಮಠ ಸಿ.ಚೆ. 'ಅಕ್ಕನ ಆದರ್ಶ'(ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ), ಕಿರೇಟೇಶ್ವರಮಠ, ಸೋಲ್ಲಾಪೂರ, ೧೯೬೮.

೧೭. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಿ.ವ್ಹಿ. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ'(ನಾಟಕ), ಶ್ರೀ ತರಳಬಾಳು ಜಗದ್ಗುರು ಬೃಹನ್ಮಠ, ಸಿರಿಗೆರೆ, ೧೯೫೬.

೧೮. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮರುಘಾಶರಣರು, 'ನೀರತಾವರೆ'(ನಾಟಕ) ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಶ್ರೀ ಮುರುಘಾಮಠ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ೨೦೧೬.

೧೯. ಸದಾಶಿವಯ್ಯನವರು ಟಿ.ಎಚ್.ಎಂ., 'ಅಕ್ಕನ ಹಂಬಲ'(ನಾಟಕ), ಮಲ್ಲಾಬಾದಿ ಮಹಾಂತಪ್ಪ ಸಹೋದರರು, ಪಂಪಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣಾಲಯ, ದಾವಣಗೆರೆ ನಗರ, ೧೯೫೮.

೨೦. ಸಕ್ರಿ ಧನಶೆಟ್ಟಿ, 'ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರ'(ನಾಟಕ), ಕೇತಕಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸೇಡಂ, ೨೦೧೧.

೨೧. ಸಬರದ ವಿಜಯಶ್ರೀ, 'ಅಕ್ಕ'(ಕವನ ಸಂಕಲನ), ಮಹಾಂತೇಶ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗಾ, ೧೯೯೯.

೨೨. ಹಿರೇಮಠ ಗುರುದೇವಿ, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ'(ತ್ರಿಪದಿ), ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಮೀತಿ ಉಡುತಡಿ, ೨೦೧೩.

೨೩. ಹೆಬ್ರಿ ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ, 'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ' (ಮಹಾಕಾವ್ಯ), ಗೀತಾಂಜಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ೨೦೧೬.

೨೪. ಹೆಬ್ರಿ ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ, 'ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವಾ' (ಖಂಡಕಾವ್ಯ), ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಮಂಡ್ಯ, ೨೦೧೯.

ಪೂರಕ ಆಕರಗಳು

೧. ಅನಂತರಾಮಯ್ಯ ಆರ್.ಎಲ್., 'ಪಂಪಭಾರತ ಕಥಾಲೋಕ', ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ ಧಾರವಾಡ, ೧೯೯೫.

೨. ಅರಳೆಲಿಮಠ ವಿರುಪಾಕ್ಷಸ್ವಾಮಿ, 'ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮ ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿಗಳು', ಶಾರದಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ, ೨೦೧೪.

೩. ಅಕ್ಕೂರಮಠ ಷಣ್ಮುಖಯ್ಯ, 'ವೀರಶೈವ ಸಂಹಿತೆ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಶೈವ ಸದ್ಬೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರು, ೨೦೦೮.

೪. ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ ಯಮನೂರಪ್ಪ, 'ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿ ನೆಲೆಗಳು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೦

೫. ಆಶಾದೇವಿ ಎಂ.ಎಸ್. 'ನಾರಿಕೇಳಾ', ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು. ೨೦೧೬

೬ ಆಶಾದೇವಿ ಎಂ.ಎಸ್., 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವಾದ', ಪ್ರಜಾವಣಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೫.

೭ ಇಮ್ರಾಪೂರ ಶಾಂತಾ, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' (ಸಂಶೋಧನೆ), ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಗಂಗಾಧರ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳ ಮೂರಸಾವಿರಮಠ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ೨೦೦೧.

೮. ಇಮ್ರಾಪೂರ ಶಾಂತಾ, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' (ಸಣ್ಣಾಟ), 'ಚಿತ್ತಾರ' ನಿರ್ಮಲ ನಗರ ಧಾರವಾಡ, ೨೦೦೨.

೯. ಉಷಾ. ಎಂ., 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದ' ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೭.

೧೦. ಉಷಾ. ಎಂ., 'ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರವೇಶಿಕೆ', ಪ್ರಸಾರಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೪.

೧೧. ಉಷಾ. ಎಂ., 'ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜಕಾರಣ', ಪ್ರಸಾರಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೨.

೧೨. ಉಕ್ಕಲಿ ಮಹಾಂತೇಶ್. 'ಗುಡ್ಡಾಪೂರದ ದಾನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು', ಅಕ್ಷರ ಮಂಟಪ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೩.

೧೩. ಕಟ್ಟಿಮನಿ ಬಸವರಾಜ, 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು', ಸಪ್ನಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರ೨೦೧೧.

೧೪. ಕಡಪಟ್ಟಿ ಆಶಾ, 'ಶಬ್ದನಾದ', ಆಭಾರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೧೧.

೧೫. ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ, 'ಕಣವಿ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ', ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಅಕಾಡಮಿ, ಶ್ರೀ ನಾಗನೂರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಠ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೧೯೯೬.

೧೬. ಕಲಾವತಿ ಬಿ.ಜಿ., 'ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ', ಪ್ರಸಾರಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೦.

೧೭. ಕಲ್ಲುಗುಡಿ ಬಸವರಾಜ. 'ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ', ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ೧೯೮೮.

೧೮. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ. (ಸಂ), 'ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೧೯೯೯.

೧೯. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ. (ಸಂ), 'ಗುಂಡ ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ', ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೭.

೨೦. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ., 'ಮಾರ್ಗ' (ಸಂಪುಟ-೨), ನರೇಶ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೮೮.

೨೧. ಕರಿಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ, 'ಭಾಷಾಂತರದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ, ೨೦೦೯.

೨೨. ಕರಿಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ, 'ಬಸವಣ್ಣ: ಪುನರ್ಲೇಖ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ, ೨೦೧೫.

೨೩. ಕಾಪಸೆ ಗುರುಲಿಂಗ, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನವದೆಹಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೬.

೨೪. ಕುವೆಂಪು. 'ಮಹಾರಾತ್ರಿ', ಉದಯರವಿ ಪ್ರಕಾಶನ ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಪುರಂ, ಮೈಸೂರು, ೨೦೦೭.

೨೫. ಕುಂಟಾರ್ ಮೋಹನ. 'ಭಾಷಾಂತರದ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳು', ಪಲ್ಲವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ, ೨೦೧೦.

೨೬. ಕುಂಟಾರ ಮೋಹನ. (ಅ) 'ತೋಟಿಯ ಮಗ', ಯಾಜಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊಸಪೇಟೆ, ೨೦೧೩.

೨೭. ಕುದರಿ ಸರ್ವಮಂಗಳಾ. 'ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಯಪುರ, ೨೦೧೨.

೨೮. ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಕೀರ್ತಿನಾಥ. 'ಬಯಲು-ಆಲಯ', ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

೨೯. ಗಾಯಕ್ವಾಡ ವಿಠಲರಾವ್.(ಭಾ) 'ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀ ಜೀವನ' ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೯.

೩೦. ಗಾಯಕ್ವಾಡ ವಿಠಲರಾವ್. 'ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಹಂಪಿ, ೨೦೧೮.

೩೧. ಗಾಯಕ್ವಾಡ ವಿಠಲರಾವ್. 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕತೆ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೦.

೩೨. ಗಾಯಕ್ವಾಡ ವಿಠಲರಾವ್, 'ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೨.

೩೩. ಗಾಯಕ್ವಾಡ ವಿಠಲರಾವ್, 'ರೂಪ ಸ್ವರೂಪ', ಶಾಲಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊಸಪೇಟೆ, ೧೯೯೭.

೩೪. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ: ಚಿಂತನೆ–ಮರುಚಿಂತನೆ', ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಮೈಸೂರು, ೨೦೦೪.

೩೫. ಗಿರಿಮಲ್ಲನವರ ಪ್ರಕಾಶ, 'ವಚನೋದ್ಯಾನ', ಶ್ರೀ ಗುರುಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಮೋಟಗಿಮಠ, ಅಥಣಿ, ೨೦೧೮.

೩೬. ಚನ್ನಮ್ಮ ಕೆ.ಸಿ., 'ಮಹಿಳೆಯ ದುಡಿಮೆ ಏಕರೂಪತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೦.

೩೭. ಚಂದ್ರ ಪೂಜಾರಿ ಎಂ., 'ಸಂಶೋಧನೆ ಏನು?, ಏಕೆ?, ಹೇಗೆ?', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೧.

೩೮. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಗೊ.ರು., 'ವಚನ ಚಿಂತನ' ಶ್ರೀ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಮಠ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೨.

೩೯. ಚನ್ನಪ್ಪ ಉತ್ತಂಗಿ, 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ', ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೨.

೪೦. ಚಾಪಗಾವಿ. ಆರ್.ಎಸ್., 'ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನ', ಶ್ರೀ ಬಾಲಾಲೀಲಾ ಮಹಾಂತ ಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಶ್ರೀ ಮುರುಘಾಮಠ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಗರ, ಧಾರವಾಡ, ೨೦೧೭.

೪೧. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೩

೪೨. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., 'ಕರ್ನಾಟಕ-ನೇಪಾಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೩.

೪೩. ಜಗದ್ಗುರು ಬಸವಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, 'ಅಕ್ಕನ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ', ವಿಶ್ವಕಲ್ಯಾಣ ಮಿಷನ್ ಚಾರಿಟೇಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೫.

೪೪. ತರೀಕೆರೆ ರಹಮತ್, 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಾಗ್ವಾದಗಳು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೨.

೪೫. ತರೀಕೆರೆ ರಹಮತ್, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೫.

೪೬. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಎಚ್. 'ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, ೨೦೧೦.

೪೭. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಎಚ್., 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ' ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೮.

೪೮. ದಳವಾಯಿ ಎಸ್.ಸಿ. (ಸಂ), 'ವಿಶ್ವಗುರು ಬಸವ ದರ್ಶನ', ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಘಟಕ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೧೨.

೪೯. ದುರಗಿ ಶಕುಂತಲಾ, 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ', ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಮೈಸೂರು, ೨೦೧೩.

೫೦. ದೊಡಮನಿ ಜೆ.ಪಿ. 'ಶರಣರ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು' ಚಿತ್ತರಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಮಹಾಂತೇಶ್ವರ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳ, ಇಲಕಲ್, ೧೯೯೬.

೫೧. ನರೋಡೆ ಅಶೋಕ. 'ನಾಟಕಾವಲೋಕನ', ನಿವೇದಿತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೫.

೫೨. ನರೋಡೆ ಅಶೋಕ. 'ಜಾನಪದ ಜಗತ್ತು', ನಿವೇದಿತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು೨೦೧೮.

೫೩. ನವಕಲ್ಯಾಣಮಠ ಧಾರವಾಡ.'ಕದಳಿಯ ವಚನಗಳು', ವೀ.ರು. ಕೊಪ್ಪಳ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೫೯.

೫೪. ನಾಗರಾಜ ಎಂ.(ಸಂ), 'ಮಹಿಳಾ ಸಂಶೋಧನೆ' ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ವಿಜಯಪುರ, ೨೦೧೩.

೫೫. ನಾಗಭೂಷಣಸ್ವಾಮಿ ಓ. ಎಲ್., 'ಹರಿಹರ', ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೬.

೫೬. ನಿರುಪಾದೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, 'ಮಹಾಮಾನವತಾವಾದಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗನಬಸವ ವಿಜಯ'. ಜಗದ್ಗುರು ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ, ಮುಂಡರಗಿ, ೨೦೦೪.

೫೭. ನೀಲಗಿರಿ ತಳವಾರ. 'ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೧.

೫೮. ನುಗಡೋಣಿ ಅಮರೇಶ (ಸಂ), 'ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನೆಯ ವೈಧಾನಿಕತೆಗಳು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೧.

೫೯. ಪಾಟೀಲ ಗವಿಸಿದ್ಧಪ್ಪ, 'ಡಾ. ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ', ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ೨೦೦೬.

೬೦. ಪುರಾಣಿಕ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ, 'ಶರಣ ಚರಿತಾಮೃತ', ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೨.

೬೧. ಪೊಲೀಸ್ ಪಾಟೀಲ, 'ಬೂದಿ ಮತ್ತು ಕೆಂಡ', ಸಾಂಗತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ,೨೦೧೦.

೬೨. ಪ್ರಭುಚೆನ್ನಬಸವಸ್ವಾಮೀಜಿ, 'ವಚನಮಾನಸ', ಶ್ರೀ ಗುರುಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಮೋಟಗಿಮಠ, ಅಥಣಿ, ೨೦೧೩.

೬೩. ಬದಾಮಿ ಜ್ಯೋತಿ, 'ಕುಂದಾನಗರಿಗೆ ಕುಂದಣವಿಟ್ಟ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಲೇಖಕಿಯರು,' ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಶಿವಬಸವ ನಗರ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೧೭.

೬೪. ಬಸವರಾಜು ಎಲ್., 'ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು' ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೬

೬೫. ಬಸವರಾಜು ಎಲ್., 'ವೀರಶೈವ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ' ಬ್ರಹನ್ಮಠ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ೧೯೮೨.

೬೬. ಬಸವರಾಜು ಜಗದ್ಗುರು ಎಲ್., 'ಶಿವದಾಸ ಗೀತಾಂಜಲಿ' ಶಿವರಾತ್ರೀಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೦.

೬೭. ಬನ್ನಂಜೆ ವೀಣಾ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ದೈತ', ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ೨೦೦೭.

೬೮. ಬೋರಟ್ಟಿ ವಿಜಯಕುಮಾರ.' ಹಿರಿಯರ ಹಿರಿತನ ಹಿಂದೆನಾಯಿತು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೧.

೬೯. ಬ್ಯಾಕೋಡ್ ಜಯಶೀಲ. 'ಸಂವೇದನೆ', ವಿರಾಜ್ ವಿಶಾಲ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೧೭.

೭೦. ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ ಪಿ. 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ವಸಂತ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೫.

೭೧. ಭಾತಂಬ್ರಾ ರಘುಶಂಖ, 'ಕರ್ನಾಟಕೇತರ ಶರಣ ಶರಣೆಯರು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ೨೦೦೫.

೭೨. ಭೂಸನೂರಮಠ ಸಂ.ಶಿ., 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ರಾವೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠ ಮತ್ತು ಆದವಾನಿ ಮಂಡಗಿರಿ ಕಲ್ಲುಮಠದ ಅಧಿಪತಿಗಳು, ೧೯೮೩.

೭೩. ಭೂಸನೂರ ಸ್ನೇಹಾ (ಸಂ), 'ಅಮೃತ ಪ್ರಭೆ,' ಬಿ.ವ್ಹಿ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್. ಅಕ್ಕನ ಬಳಗ ಬಾಗಲಕೋಟ, ೨೦೧೭.

೭೪. ಮಂಟೂರ ಈಶ್ವರ, 'ವಚನ ಹನಿ', ಅಣ್ಣಾಜ್ಞಾನ ಚಿಂತನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹುನ್ನೂರ-ಮಧುರಖಂಡಿ, ೨೦೧೫.

೭೫. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, 'ಶರಣ ಸಾರಥಿ', ಶ್ರೀ ಸಂಗನಬಸವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಲ, ಸಂಗನಬಸವಮಠ, ಸವದಿ, ೨೦೧೫.

೭೬. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, 'ಅಜಗಣ್ಣ ಸಹೋದರಿ ಮುಕ್ತಾಯಿ', ಶ್ರೀ ಸಂಗನಬಸವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಲ, ಸಂಗನಬಸವಮಠ, ಸವದಿ.

೭೭. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, 'ಮೋಳಿಗೆಯಮಾರಯ್ಯ-ಮಹಾದೇವಿ', ಶ್ರೀಸಂಗನಬಸವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಲ, ಸಂಗನಬಸವ ಮಠ, ಸವದಿ.

೭೮. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಗಳು. 'ಆಯ್ದಕ್ಕಿಲಕ್ಕಮ್ಮ-ಮಾರಯ್ಯ', ಶ್ರೀ ಸಂಗನಬಸವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಲ, ಸಂಗನಬಸವ ಮಠ, ಸವದಿ.

೭೯. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪ್ಪ ಎಸ್. 'ಶರಣ ಕುಸುಮ ಮಾಲೆ', ಕನ್ನಡಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನ ಕುವೆಂಪು ನಗರ, ದಾವಣಗೆರೆ, ೨೦೦೧.

೮೦. ಮಳಲಿ ವಸಂತಕುಮಾರ.(ಸಂ) 'ಶಿವಚಿಂತನ' ಜಗದ್ಗುರು ಸಾರಂಗಧರೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ೧೯೮೮.

೮೧. ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಬಿ.ವ್ಹಿ. (ಸಂ), 'ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ', ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೧.

೮೨. ಮಾಳಿ ವ್ಹಿ.ಎಸ್. (ಸಂ), 'ಬಸವಾದರ್ಶ', ವಿಮೋಚನಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಅಥಣಿ, ೨೦೧೪.

೮೩. ಮಾಳಿ ವ್ಹಿ.ಎಸ್. (ಸಂ), 'ಕಾವ್ಯೋದ್ಯಾನ', ಶ್ರೀ ಗುರುಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಮೋಟಗಿಮಠ, ಅಥಣಿ, ೨೦೧೮.

೮೪. ಮಾವಿನಕುಳಿ ಜಯಪ್ರಕಾಶ. 'ರಂಗ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೧.

೮೫. ಮಾಳ್ವ ಭಾಸ್ಕರ, 'ಕಾವ್ಯ ತಪಸ್ವಿ', ಡಾ. ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ ಹೆಬ್ರಿ ಅಭಿನಂದನ ಸಮಿತಿ, ಮಂಡ್ಯ, ೨೦೧೮.

೮೬. ಮುಗಳಿ ರಂ.ಶ್ರೀ., 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ', ಉಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೭೮.

೮೭. ಮುಗಳಿ ರಂ.ಶ್ರೀ., 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ', ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೨೦೧೨.

೮೮. ಮಡಿವಾಳ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಕೋಶ' ಲಿಂಗಾಯತ ಅಧ್ಯಯನ ಅಕ್ಯಾಡಮಿ ಶ್ರೀ ನಾಗನೂರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಠ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೦೬.

೮೯. ಯಮಕನಮರಡಿ ಆಶಾ, 'ಭಾವ ಭಂದ' ಆದಿತ್ಯ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೧೨.

೯೦. ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ., 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಚರಿತೆ' ಸ್ನೇಹಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೫.

೯೧. ಲಠ್ಠೆ ಎಂ.ಎಸ್., 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ', ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೭೫.

೯೨. ಲಠ್ಠೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಬಸವ ಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೮೪.

೯೩. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ವಚನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ' ಪ್ರಭು ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ ಆಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೯.

೯೪. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, 'ಪ್ರಭುದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಸವಣ್ಣ', ಪ್ರಭುದೇವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೫.

೯೫. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, 'ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ' ಪ್ರಭುದೇವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೨.

೯೬. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶೋಧ', ಪ್ರಭುದೇವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಾವಿನಗುಂಡಿ, ೨೦೦೯.

೯೭. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶೋಧ', ಪ್ರಭುದೇವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮಾವಿನಗುಂಡಿ, ೨೦೦೮.

೯೮. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, 'ಮಾನವ ಧರ್ಮ ಅನುಭಾವ ಪ್ರವಚನ', ಪ್ರಭುದೇವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೬.

೯೯. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು, 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳು', ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಬು.ಡಿ. ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲಬರ್ಗಾ,೨೦೧೧.

೧೦೦. ವಿಜಯಾದೇವಿ. 'ಪ್ರಭುದೇವರ ಅನುಭಾವ' ಪ್ರಭುದೇವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮಾವಿನಗುಂಡಿ, ೧೯೯೩.

೧೦೧. ವಿಜಯಾದೇವಿ (ಸಂ), 'ಅನುಭಾವಿ ಮಹಿಳೆಯರು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಯಪುರ, ೨೦೧೩.

೧೦೨. ವಿಜಯಾದೇವಿ (ಸಂ), 'ನಾಡಗೀತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ', ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ೨೦೧೧.

೧೦೩. ವಿಜಯಾದೇವಿ (ಸಂ), 'ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯ', ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೮.

೧೦೪. ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ (ಸಂ), 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ', ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ೨೦೧೧.

೧೦೫. ವಿನೋದಾಬಾಯಿ ಎಸ್. 'ಅಂಡಾಳ್–ಮಹಾದೇವಿ–ಮೀರಾ', ಉಷಾ ಪ್ರೆಸ್ ಮೈಸೂರು, ೧೯೬೯.

೧೦೬. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಎಸ್., 'ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ', ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೯.

೧೦೭. ವಿರಕ್ತಮಠ ಶಿವಾನಂದ ಎಸ್., 'ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೧೪.

೧೦೮. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರು, 'ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ', ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೧.

೧೦೯ ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರು, 'ಸ್ವರವಚನಗಳು', ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೯೯.

೧೧೦. ಶಾಂತೇಶ್ವರ ವೀಣಾ 'ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆಲ್ಲಿಗೆ', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೯.

೧೧೧. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಜಿ.ಎಸ್., 'ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ', ಕಾಮಧೇನು ಪುಸ್ತಕ ಭವನ, ೨೦೦೭.

೧೧೨. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಜಿ.ಎಸ್., 'ಸಮಗ್ರ ಗದ್ಯ ಸಂಪುಟ ೧', ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೭.

೧೧೩. ಶಿವಣ್ಣ ಎಸ್.(ಸಂ), 'ಸ್ವರವಚನ ಸಂಪುಟ–೧', ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶಿವರಾತ್ರೀಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೫.

೧೧೪. ಶಿರೂರ ಬಿ.ವ್ಹಿ., 'ಸಂಶೋಧನ ಸ್ವರೂಪ', ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ೨೦೧೪.

೧೧೫. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಎಲ್.ಎಸ್., 'ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ, ೨೦೦೬

೧೧೬. ಸಾಳುಂಕೆ ದಯಾನಂದ (ಸಂ), 'ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ', ಶುಭಂ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ, ಕಾನಪುರ, ೨೦೧೭.

೧೧೭. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಜಿ.ಎಸ್., 'ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿ ನೋಟ', ಸಪ್ನಬುಕ್ ಹೌಸ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೨.

೧೧೮. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಜಿ.ಎಸ್., 'ವಚನ ಗುಮ್ಮಟ ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ', ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಮೈಸೂರು, ೨೦೦೭.

೧೧೯. ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶರಣರು ಬೆಲ್ದಾಳ, 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ತವನಿಧಿ', ಚಿತ್ತರಗಿ ವಿಜಯ ಮಹಾಂತೇಶ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠ ಅಕ್ಕನ ಬಳಗ ಇಳಕಲ್, ೨೦೧೭.

೧೨೦. ಸಿದ್ಧಗಂಗಮ್ಮ ಕೆ.ಆರ್., 'ವಚನಗಳ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ', ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಬ್ಬಿಹಾಳ, ೨೦೧೩.

೧೨೧. ಹಂಜಿ ಸ.ವಿ., 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಉಜ್ವಲ ಜೀವನ', ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ೧೯೮೫

೧೨೨. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಫ.ಗು., 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು', ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ವಚನಪಿತಾಮಹ ಡಾ. ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ.ಸಂಸ್ಥೆ, ವಿಜಯಪುರ, ೨೦೧೭.

೧೨೩. ಹುಲಗಬಾಳಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, 'ಬೆಳಗಿನೊಳಗೆ ಬೆರೆದು', ನಂದ ಪ್ರಕಾಶನ ಬನಹಟ್ಟಿ, ೨೦೧೩.

೧೨೪. ಹೂಗಾರ ಎಂ.ಬಿ., 'ಶರಣರ ಆಂದೋಲನ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಸಮಾಜದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ', ವಿಮೋಚನಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಥಣಿ, ೧೯೯೫.

೧೨೫. ಹೆಬ್ರಿ ಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ, 'ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವ', ಮಂಡುಜಿಲ್ಲಾ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಮಂಡ್ಯ, ೨೦೧೯.

೧೨೬. ಹೆಬ್ರಿ ಪ್ರದೀಪಮಾರ್, 'ಉಡುತಡಿಯ ಕಿಡಿ', ಗೀತಾಂಜಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ೨೦೧೬.

ಭಾಷಾಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ